
BRIGHAM YOUNG UNIVERSITY
3 1197 23820 5154

[illegible] die leges sprechen · ff · de legatis · l · si
quis et · l · sed et si · § · questitũ · ff · ad le · iuliã · l · ij · ¶ Umb alle clag
ãc · So můß er antwurtē vmb alle klagen do mã in vmb besch-
uldiget / das ist dz man alle clagen vor dē künig wol mag clagē
Er mag sÿ auch wol richten on fünfferleÿ sachen Zům dē ersten
so entdürffent geÿstlich leüt vor dē künig nicht antwurtē wañ
dÿe keÿser haben sÿ des von dē genaden vertragē / als die leges
sprechent in auct · apud quos opor · dicere causas monachorũ ·
§ · j · coll · vi · et in auct · vt clerici apd ppriõs epos primũ cõue-
niãtur · § · plurimos coll · vj · in auct · d sacro san · epis · et do ama
bi · cler · § · nulli · § · sed neq et · § · si qs cõtra coll · ix · Zům andern
mal so antwurte man vor dē künig nit vmb keinerleÿ geÿstli-
che sach also tůt man auch vor dē babst do antwurt man auch
nit vmb keinerleÿ weltliche sach / als dÿe leges sprechen ĩ auc ·
de sancti · epis · et deo amabi · § · vt aũt coll · ix · et ex de fo · cõpe · c ·

E[illegible]en vor de künig in [illegible] stetten [illegible] seinem [illegible]
cht vnd nit des clagers recht / Auch so můß er
antwurtē vmb alle klag do man in vmb sch-
uldiget one ob mā in zů kampff anspricht dz
[illegible] er wol w[illegible]ern zů antwurten on auff der art do er auß
bo[illegible]en ist ¶ Spricht man auch seinen eygen an do endarff er
nit für antwurten denn in dem land do es jnn gelegen ist ¶ Der
künig sol auch richten vmb eygen nit nach des mannes recht
sunder nach des rechte do es jnn ligt

¶ Glosa.

Ein yegklich einkommen man hatt sein recht von dem
künig ꝛc. Hye will der edel herr Ecke sagen armen leü-
tē ob sichs also gebürte vnd geschehe das sye zů geri-
cht [illegible] s[illegible]en für die keyserli[illegible]e gewalt wie sy sich do haltē

Attinet mo̅ste̅rio s̅cti
Quirini mr̅is in
Tegernsee libellꝰ
iste. Et e̅ emptꝰ an=
no dm̅. ꝛc 1488

Confessionale do-
mini Anthonini

1558

Attinet monasterio Sancti
Quirini martyris in
Tegernsee libellus
iste. Et est emptus an=
=no Domini nostri 1488

Printed at Strassburg 1487
[illegible] the Bavarian [illegible]
Tegernsee [illegible] between the [illegible]
[illegible] close to the frontier of the [illegible]
Tyrol

Proctor 2368
Hain* 1196
[Speier, Peter Drach] 30 June 1487

No 57.

See T.O. Weigel's Anfänge. Vol 1. plates at beginning

Incipit summa

confessionalꝰ vtilissima. in q̄ agitur quomō se habere debeat confessor erga penitentez in confessionibus audiēdis quam edidit reuerendissimꝰ in christo pater ⁊ dominꝰ dominus Anthonius archiepiscopus Florentineñ. ordinis predicatorꝫ ꝓfessor. vir vtiqꝫ fama preclarissimus.

Defecerūt scrutantes scrutinio. psalꝰ. lxiij. Scrutiniū quidem est confessio vel inquisitio in quo ⁊ penitens scrutatur conscientiā suam. et confessor cuꝫ eo. Scrutans ergo est confessor qui in hoc potest tripliciter deficere. Quia vel per maliciā absoluendo queꝫ scit nō posse vlꝰ per ignorātiā nesciendo discernere inter lepram ⁊ leprā. et quē possit vel nō possit absoluere. vel ꝑ infirmitateꝫ concupiscentie inde sumendo occasiōes malorum ex auditu dum incaute se habet. Unde Augustiꝰ. de pe. di. vi. c. i. Caueat spiritualis iudex vt sicut nō commisit crimē nequicie. ita nō careat munere scientie. Ex quibus verbis innuitꝰ q̄ confessor siue sacerdos debet habere illa tria ex auctoritate Augustini preallegata. Primo potestatē in foro consciē tie. vt scilꝫ iudex sit spūalis. Secundo cōseruare puritateꝫ vite sue ne cōmittat crimen nequicie. Tercō habere sufficientem scientie claritatē vt non careat munere scientie.

¶ Capitulum primum de potestate seu autoritate confessoris. et quis possit vel nō possit audire confessiōes.

Notanduꝫ primo est q̄ non sacerdos. ⁊ si possit audire ꝯfessiones in casu mortis. nō tamē absoluere potest. alꝰs si absoluit vt sacerdos indicatie fm quosdā incurrit irreglaritatē sicut si celebraret. Hoc tamē est dubiū quia nō est in iure expressum sicut de celebrāte vnde nō videtur irregularis ex. de senten. excōi. c. is qui. li. bro. vi. Ibi eni dicitur q̄ nō incurrit quis irregularitateꝫ propter aliquod delictuꝫ. qn̄ non est in iure exꝑssum. ⁊ cōfesius tali nō sacerdoti tenetur iterum confiteri. ratō est quia solis sacerdotibus dictum est. quorum remiseritꝭ

peccata 7c. Job. ij. Nec tñ a quolibet sacerdote potest q̄s absolui. s3 a ꝓprio aut altero de licentia eius. Vñ dicit̄ de peni. 7 remiss. c. oīs vtriusq̧. ꝙ quilibet semel in anno cō fiteat̄ oīa pctā sua ꝓprio sacerdoti. et de pe. dis. vi. c. placuit. Ratio ē q2 nō potest q̄s soluere vl̄ ligare eū q̄ sibi cō fitetur nisi habeat iurisdictō nem sup eū. Si aūt sit ꝓpri⁹ prelatus 7 nō sacerdos. sicut curatus ep̄s nō sacerdos p̄t absoluere p aliū cōmittēdo hoc alteri. Sed nota ꝙ ꝓpri⁹ sacerdos aliter intelligit̄ cū dicit̄ ꝙ quilibet debet ꝯfiteri proprio sacerdoti. et aliter cū dicitur de licentia ꝓprij sacer dotis pōt alteri ꝯfiteri. Na3 primo casu d2 ꝓpri⁹ sacerdos quicūq̧ habet ptātem absol uendi ordinariā vl̄ delegatā siue sit cōmunis siue sit singularis. q2 actor sequit̄ forū rei. sed est in electiōe ei⁹ quē foru3 de mltis sequat̄ nisi sit actio realis in q̄ sequit̄ forū rei de q̄ agit̄. Et q2 in foro pē nitētie idē est actor 7 reus inde est ꝙ idē seip̄m p̄t accusare corā quocunq̧ ꝯfessore de omnib9 q̄ illū possit absoluere de crimie vbicūq̧ ꝯmisso quia hui⁹ absolutio nō respicit territoriū sicut alia ratiōe rei vel delicti. Propter qḋ d. Hostiens. ꝙ quilibet h3 tres sacerdotes ꝓprios ordinarie sc3 curatū de cui⁹ parrochia ē episcopū suū 7 papam S3 in secundo casu ꝓpri⁹ sacerdos de cuius licētia pōt alteri cō fiteri. intelligit̄ stricti⁹ ille q̄ de iure suo ordinario ħ hab3 nō ex cōmissione. et sic intelligitur. c. omis. equiuoce loqui de proprio sacerdote ƀm omnes. Nam ꝯstat ꝙ ad implendū illud preceptū de ꝯfitendo sel̄ in āno oīa pctā sua proprio sacerdoti. ita sufficit ꝯfiteri vicario curati. sic ipsimet curato. 7 tñ ad ꝯfitēdu3 alteri nō sufficeret accipe licentiā ab ei⁹ vicario sicut sufficer3 ab ipomet curato Vñ respectu primi vicarius ē ꝓprius sacerdos s3 nō respectu secundi. Vñ 7 si possit q̄s cō fiteri vicario curati. tñ ipse vicari⁹ nō p̄t dare licētia3 illi ꝙ alteri ꝯfiteat̄. hec Pe. pal. in. iiij. di. xvij.

Caplm sc̄d3 de ordinario ꝯfessore q̄ ad ecclesiasticas p̄sonas 7 clicos.

Sciendum est ꝙ papa quia nō habet superiorē a christo. nec a concilio q̄cunq̧. habet ꝓprium confessorem quē duxerit

eligendū qui auctē xpi pōt eū absoluere vł ligare in foro pe nitētiali. nō aūt in foro exteri ori. qꝛ ipe nō pt ligari vinclo excōicatōnis a q̄ indigeat ab solui. ꝛ p̄ hꝰ nō opꝫ a xpo sibi cōmitti. qꝛ tñ pt ligari vinclo peccati. sicut alij. propterea in diget remedio sic̄ ꝛ alij. quia nec xp̄s dimisit eum sine re medio. io hꝰ concessit. vt sic a pncipio q̄libet poterat quēli bet volētē se sibi subijcere ab soluere. ita ꝛ nunc q̄ ad illoꝝ qui nulli est subiectꝰ sic̄ papa Si vo excōicatus eligat i pa pam āteq̄ꝫ ꝯsentiat supiorez hꝫ a q̄ absolui pt. sꝫ si priꝰ as sentiat absolui postea non pt sed nec indiget. qꝛ nulli legi subest. Vñ lex positia q̄ arcet excōmunicatū a cōione fide liū ꝛ pceptione ꝛ collatiōe sa cramentoꝝ ipm nō ligat pro pter qꝺ excōmunicatō nō im pedit electū nec electōez ipaꝫ Qui vo sunt de familia pape hn̄t summū penitētiariū pro priū sacerdotē cum papa. qꝛ nulli alij subsunt. Secus est autē de capellanis eius qui p mūdū sunt dispersi. q̄ p hꝰ nō sunt ab alijs exempti.

¶ De cardinalibus

De cardinalibus autē qui sunt epi ipsi non minꝰ habent q̄ꝫ alij epi q̄ sꝫ libere pn̄t eligere. Jdē si sunt legati quia sunt prelati vł exē empti. Si vo sunt simplices cardinales nec epi nec lega ti. dicit Hostieñ. eos nō hr̄e nisi papam ꝛ summū penitē tiarium. et q̄uis immediate sunt sub papa. ꝛ p ꝯsequens exempti nō tñ possunt sibi eli gere confessorē sine ipsiꝰ aut summi penitētiarij licētia. qꝛ non sunt prelati sed coadiu tores prelati et pastores li cet sint p̄sbiteri ꝛ cardiales. ꝛ ideo tutiꝰ ē q̄ habeāt licentiā a papa. Familia vo cōmen salis eoꝝ de licētia eorundē cardinaliū pn̄t sibi eligere cō fessorē. qꝛ de cōsuetudie sunt subditi eis. siue sacerdotes sint siue nō. Vel forte sum mus penitētiariꝰ. qꝛ est q̄i cu ratus respc̄u oim mansiona rioꝝ curie pape q uoꝝ ipe pa pa est q̄i episcopꝰ ꝓprius. hec petrus de pal. in. iiij.

¶ De patriarchis ꝛ alijs.

Patriarche archiepisco pi epi habent ꝓprios sacerdotes suos ime diate supiores vt ep̄s archi episcopum. ille primantē ille patriarcham. ille papā. ꝛ hoc nisi sint exēpti. nihilominus oēs isti pn̄t sibi eligere con

fessorē. ex de peni. et remis. c. si. qui possunt eos absoluere nō solū de occultis. sz etiā de mai festis. et notorijs etiā archiepi scopo inuito. et etiā a vinculo excōicationis maioris et minoris et mutare vota et relaxare iu ramenta. et oīa alia ppter q̄ nō esset consulēda sedes aplica licet hostieñ. dicat contrariū. et illud cōtrariū tenet frater Bartho. in pisanella confessio. iiij. §. xvi. Nec obstat q in illo. c. finali nō fit mētio nisi de absolutōe a pctis. qz cū intentio pape sit ipsis epis quib est graue semp ad archiepm recurrere et grauius ad papā. ita puidere eis p confessorē ab eis electū sicut puisuz est inferioribus episcopor p ipsos epos. ideo de omi pctō et vinclo de q̄ pōt epūs absoluere inferiorez. et electus ab eo pt ipm absoluē inferiorē et in oī casu in quo potest epūs dispensare cū in feriori. et ille cū episcopo quia vbi eadem rō et idem ius. Et sicut bn̄ dicit hostiē. Istud pri uilegiū nō pdit p h q deit ro mam. qz ibi nō distiguit vbi cunq3 fit. sz si desinit esse eps puta qz aliq̄ cedit loco et digi nitati forte pdit priuilegiuz datū. episcopis qz ipse nō plus habet episcopi dignitatē. si de

ro cedit loco et nō dignitati n̄ perdit. Ratio qua aliq̄ pbant q confessor ab episcopo electus nō potest eū absoluere a vin culo excōicatiōis est. qz nō hz ptātem nisi ex elcōe episcopi Sz ad hoc r̄ndet q nō ab epi scopo eligente. sz a iure cōmit tente hz ptātē ille sic q̄ eligūt ab illis q̄ p lrās penitētiario rū hn̄t q possint sibi eligere confessorē ab ipsis pn̄iarijs. nō ab eligentibus habēt auctem. Sicut cū epūs cōmittit fribus quos prior eligit. ipsi sunt cō missarij prelatorum nō eligētiū Et q etiā dicunt q si ille ele ctus ab epo in confessorē esset excōicatus minori nunq̄ cū eligeret ad h possit absoluere qz ligatus minori. lz possit conferre sacra non tn̄ pōt eligi R̄ndet q nō valet istud qz intelligit de electōne ad dignitatē. imo et si qn̄ ab episcopo eligat cō fessor. essent tunc ambo ipe et electus ligati maiori. adhuc n̄ impediret factū dūmō electus ille qui absoluit. nō sit ligatus maiori nec suspensus Hec pe trus de pal. i. iiij. di. xvij. q. iij. Prelati exempti habēt simi le priuilegiū cum episcopis in eligendo libere confessorez Nam ex quo sunt exempti et prelati. sicut mlti sunt abba

tes. ex hoc ipso hñt istud priuilegiū. quia graue esset eis semꝑ adire papā nouū ꝑ licentia ↄfitendi. Si aūt sic sūt exempti ꝙ nō prelati nō hñt istud priuilegiū. Verbi gr̄a. Omnes subditi collegii exempti seculares vel regłares qđ est exemptū in capite ⁊ in mēbris. hi enī imediate suis prelatis ↄfiteri pñt. nō aliis nisi de licentia ipsoꝝ. Si autē sic sunt exēpti ꝙ citra papā nec decanū nec prepositū hñt qui hēat curā ipsoꝝ. et adhuc nō possunt sibi eligere. ſʒ petunt hoc ipm a papa vel eiꝰ penitētiario cū alius nullꝰ possit eos absoluere.

Abbatissa quid possit in spiritualibus.

Similr nulla abbatissa q̄uis iura episcopalia exerceat ponendo officiales. nisi in hoc habeat speciale priuilegiū. q̄ntumcunqꝫ exempta nō pōt hᵒ hr̄e quia nō est prelata cū nō habeat claues iurisdictōis. et ꝙ eius officiał excōmunicat ꝙ per seipā n̄ pōt. nō est auctas ipsius. ſʒ pape. Silr̄ q̄cūqꝫ p̄p̄ est q̄buscūqꝫ ex cōmissiōe alteriꝰ. ⁊ est delegatꝰ n̄ pōt dici prelatꝰ. etiā q̄ntūcunqꝫ exemptus q̄ꝛ tñ nō est p̄latꝰ non hʒ hoc priuilegium. pūtā subprior in religione. vel prior non cōuentualis. aut cōuētualis sub abbate. nō per electionē sed ab ipso abbate ex cōsilio seniorum positus vel institutus. nisi forte quādo mortuo abbate vel priore ipsi fuerint quasi ordinarii. q̄ꝛ tunc actio subrogata habet priuilegiū eius in loco cuius subrogatᵗ sed prior qui per electionem canonicā instituitur p̄latus ē Et ideo si est exemptus habʒ idem priuilegiū ꝓter quod non oportet ꝙ confirmans det sibi potestatem eligendi ↄfessorē. sicut nec ↄfirmās vł consecrans epm. Nec obstat decretalis ne ꝑ dilatione. extra de peni. ⁊ remis. Istud enī priuilegium de eligendo confessorem equaliter concedit episcopis et minoribus prelatis exemptis. Vñ cum episcopi licet imediate subsint archiepis. nihilominꝰ sine eorum de licentia hoc pñt etiā q̄ sunt nō exempti. ḡ ⁊ priores hoc possunt licʒ subsunt abbatibus vł maioribus sine licētia eoꝝ cū sint ordinarii. Si autē sunt i dignitate ↄstituti nō tñ p̄lati. sicut cātor. thesaurariꝰ. sacrista ⁊ hmōi psone n̄ habent priuilegiū q̄uis sint

exempti. Si vero essent plati sed nō essent prelati i foro pe/nitentiali. sicut sunt archidia coni de pari concurrentes cū episcopis in foro causarū. ad huc nō puto eos habere hoc priuilegiū. sed solos platos. hoc dico qui habent curā ani/marū. Sicut aūt dixi de epis q quādiu sūt epi quo ad digni tatē retinent hoc priuilegium. ita ꝛ d istis quādiu sunt in pla tione. ꝛ similr electus ab eis pōt agere cū eis absoluēdo ꝛ dispēsando quicqd pt eps si ei subessent. Hic elect᷒ ab epo non pt tm̄ cōtum archiepus excepto in sententia lata a su periori ꝯtra eos. puta ab archi episcopo ꝯ suffraganeū suum ab abbate contra priorē. con uentualē sibi subditum. ab hu iusmodi eni non potest absol uere elect᷒ talis ꝯfessor. Qui cunqꝫ eni pōt eligere vno ele cto siue mortuo siue nō mor/tuo pōt aliū mutare ad placi tum. ꝛ eoipo q tal' qui pt eli/gere ꝯfitef alicui vid̄r ipm eli gere. qꝛ plus est factis ꝛ men tis intentōe eligere q̄ verbis xxx. q. vi. c. i. ꝛ d ma. ꝛ obe. c. le gebat. Hec pe. de pal. vbi sup Inferiores prelati nō exem pti si subsunt immediate epi/scopo ipsum solū habent cum superioribus pro ꝓprio sacer/dote sicut abbates decani pre positi ꝛ archipresbiteri rura/les. curati vero decanos rura les. ꝛ epm quādo ille decana/tus est ānex᷒ cure. similr prio res qui sunt sub abbatibus illis. subsunt ꝛ epis. non pla ti do subsunt imediate suis curatis. siue abbatibus. siue prioribꝫ siue decanis quādo sunt de collegio vl' simplicibꝫ curatis qn̄ in parrochijs suis cōmorāt. clerici do chorales subsunt ei qui preest choro si ue sit cantor siue succentor in exterioribus. Sed quantu m ad forum cōscientie solus de canus videf curatus eorum Hec petr᷒ de palude. vbi sup dist. xvij.

¶ Caplm terciū cui debeant laici ordinarie cō

Imperator sm (fiteri. hostien. de ātiquissima cōsuetudine confitef ca pellanis suis. sꝫ sic ōr ex̄ de pe. ꝛ remis. c. ij. li. vi. Nulla ꝯsue/tudine introduci pt vt pter p prīj sacerdotꝫ licentiā aliquis possit sibi eligere confessorem nisi de licentia pape. Rex ha/bet episcopum siue archiepi/scopum. in cuius ciuitate est sedes regni. dicif autem sedes vel metropolis regni nō in q̄ plus morat. sed in q̄ inungit

et coronatꝰ. Principes mino res si hn̄t sub se citates plᵉs similr a sede pn̄cipali ducatus vl' comitatus dominiciliuȝ sortiuntꝰ. sȝ si hn̄t vnā citateȝ alia principaliorē ab vtroqȝ epō vl' metropolitāo licentiā ɔfitendi capiāt fm̄ Hostieñ. Sȝ h' nō est verū q̄ntū ad metropolitanū. qꝛ nullꝰ subditus suffraganeoꝝ ē ei subditꝰ inmediate nisi qñ visitat sȝ solū ipsi suffraganei. Vñ cuȝ dn̄s illaꝝ citatū in tpalibꝫ. ita suberit epis in spūalibꝫ ac si eēt seruus sic dn̄s castri subest in spiritualibꝫ curato. Ideo sic metropolitanꝰ nō possȝ dare licentiā ɔfitendi hoim hn̄ti domos in diocesi suffraganeoꝝ ita nec principi. De illo vero pn̄cipe q̄ hȝ dominiū in diuersis diocesibꝫ. sȝ n̄ sup citates vid' qꝫ ipē mlto magꝭ ab ipis epis petere debeat h'. s. in cuiꝰ diocesi hȝ pn̄cipalr dn̄iū. vl' ab vtroqȝ si eq̄lr in duabus Nam absurdū eēt qꝫ a tot curatis hr̄et petere q̄t in suo dominio includūtꝰ. Dn̄i v° q̄ in eadē diocesi in diuersꝭ villis hn̄t dn̄iuȝ. si in vna hn̄t pn̄cipale dn̄ium in q̄ non sit nisi vna parrochia tm̄. siue vnus curatꝰ tm̄ illi vid' subesse. Sȝ quando nullū hȝ dominiū in illa villa que sub senon continet plures prochias. maxime si vna nō est principalioꝛ altera. tūc nulli curato su' est sed imediate epō. Si v° in vna villa sit principale dn̄iū in q̄ nō est nisi vna prochia tm̄. vl' sunt mlte ꝛ vna principal'. curatꝰ illiꝰ ē sibi ppꝛiꝰ sacerdos citra epūm Ballivi si nullibi hr̄ent mansiones nisi fm̄ qꝫ assistere req̄rūtꝰ modo huc mō illuc discurrūt vbiqȝ confiteri pn̄t. vel epis ciuitatū. vl' curatꝭ in q̄ꝝ prochijs hospicium eligūt. Si v° principalr alicui degūt ibi curatuȝ hn̄t illū in cuiꝰ prochia hospitium suū situ est. ꝛ sic d' ꝑpositis licȝ hēant domos pntū ex̄ balliuiā ꝛ seneschaldiā vl' ꝑpositurā. qꝛ p hoc officium q̄si contrahēdo sortiūtur forum. Ceteri v° burgēses ꝛ alij laici nō in ptāte ɔstituti illis curati subsunt in q̄ruȝ prochijs degūt principalr. Vl' si i duabus equaliter. in qua tūc manent quando cōfiteri volunt illius parrochie sunt. Hec petrus de palu. Regulariter ergo cōfessio fienda est proprio sacerdoti. Vñ dicit innocen. in caplo Omnis. ex̄ de peni. ꝛ remis. Si quis alieno sacerdoti iusta de causa ɔfiteri per

cata sua voluerit. licentiam pri⁹ postulet ꝛ obtineat a proprio sacerdote cum aliter ipse non posset soluere vel ligare. Hec ibi.

¶ Capitulū quartū in quo notantur octo casus in quibus quis potest alteri ꝯfiteri q̄ ꝓprio sacerdoti sine eius licentia.

Et nota ẜm Petr̄ de paluđ. casus octo in quib⁹ q̄s potest alteri confiteri q̄ ꝓprio sacerdoti sine eius licētia q̄s petit Host. in summa. Prim⁹ ꝓpter indiscretōem sacerdotis ꝓprij. et sub h' casu comp̄hendit̄ qñ ipse sacerdos ꝓprius est sollicitator ad malū vl' reuelator confessionis. vel est talis q̄ ex confessione imminet periculum confitenti vl' ꝯfessori. In hoc igitur casu dicit Hostiensis q̄ eoipso h̄z licētiam a iure alium adeundi. de pe. dist. vi. c. placuit. Sed alij dicunt q̄ tunc debet petere licētiam ab eo vel a superiori. q2 caplm Omis dicit q̄ q̄ ex iusta causa voluerit alteri cōfiteri petat licentiā a ꝓprio sacerdote. Et q̄uis quidā hoc intelligant nisi ex culpa sua hoc ꝓcedat. videtur tamē melius q̄ etiā si hoc sit ex culpa sua. quia culpa sua nō debet alteri nocere. puta superiori sicut ꝓprio sacerdote mortuo vel excōmunicato. non eoipso licet ire ad alium. sed opt; recurrere ad episcopum. si superior adiri nō potest. vel etiam si est eque defectuosus. Tunc quia ad papam nō est facilis recursus eoipo ad alium ire potest. Quando ergo ꝓprius sacerdos omino indiscretus et ineptus est. vt p̄dictū est potest adiri sine licentia petita vel saltem cū licentia petita. et si nō obtenta ad cōfessorē alium. dico autē petita. q2 ꝛ si sit indign⁹ audire. nō est tamen impotēs committere et in hoc sc; q̄ debet petere licentiam ab ipo vel ire ad superiorem concordat thomas Petr⁹ Al. Inno. et guil. q̄ si negatur ab eis licentia. tunc dicunt p̄dicti q̄ idem iudicium est de eo quod ꝛ de illo q̄ non habet copiam confessoris. Unde magis debet eligere laico confiteri. nec in hoc trāsgreditur p̄cepta ecclesie. quia precepta iuris nō se extendunt vltra charitatē. nec etiam fit iniuria sacerdoti. quia priuilegiū meret̄ amittere qui cōcessa sibi abutitur potestate. Sed pe. de pal. dic

ꝙ tunc potest libere ire ad ali
um vt patet.§. Et si nō possꝫ
aliū habere ⁊ necessitas immi
neat. Dicūt predicti doctores
ꝙ confiteat᷑ peccata sua in ge
nere sine eo de quo posset ma
lum ꝑuenire.
2º ¶ Secundū casus est qn̄ do
prochian⁹ trāstulit domiciliū
suum. quia tūc desinit esse p
rochianus primi sacerdotis
et fit prochian⁹ illius ad cui⁹
prochiam se transtulit. Sed
si in duabꝫ prochijs haberet
domū ⁊ in vna maneret tem
pore estiuali. in alia vero tpe
hyemali nō simul vbiqꝫ sor
titur forū. sꝫ successiue ſm ꝙ
habitat mō hic mō illic. ⁊ tūc
recipiat sacrā vbi tunc hītat
3º alias alibi. ¶ Terci⁹ casus ē
cū est vagabūd⁹ nec hn̄s nec
petens domiciliū. tūc iste pōt
ꝯfiteri cuilibet curato vl' epo
in cui⁹ prochia ē. imo etiaꝫ n̄
curato vt vidꝫ qꝛ nlli subdit⁹
subdit se cui vl't. Nā omnis
sacerdos ptātem hꝫ ordinis
et iurisdictionis ex sua ordina
tione. Sed subditos habꝫ so
lum eos qui se ei submittūt.
nisi ꝙ ſm iura qui se semel
alicui submisit. factus est ei⁹
parrochianus, nec potest se
alijs submittere quousqꝫ de
primo se subtrahit simplicit᷑
nisi de voluntate illius. Vn̄
dicit᷑ ex̄ de pe. ⁊ re. c. finali. per
mittim⁹ eligere. q. d. iure di
uino licebat eis eligere. sꝫ ele
ctione eis subtracta permitti
mus relaxantes retentioneꝫ
ꝙ possint eligere. Vn̄ i dicto
c. placuit. de pe. di. vi. dꝛ. Si
ne ꝯsensu ei⁹ cui primo se cō
misit ⁊ postea cui penitēs cō
fessus est. ¶ Quartus ca 4º
sus est si querit domicilium
quo se cōferat quousqꝫ se alicui
subdat. Et de peregrinis qui
dem dicendū est ꝙ si sine licē
tia curatoꝝ ⁊ episcopoꝝ ꝑfe
cti sunt nil priuilegij hn̄t in
hoc concor. in hoc. scꝫ ꝙ pere
grini ⁊ negociatores ⁊ alij via
tores si nō hn̄t licentiā a suis
curatis vel epis. vel sine licē
tia eoꝝ iter arripiūt. non pn̄t
ab alijs absolui. Inno. hosti.
et guil'. Si āt de licētia epoꝝ
⁊ curatoꝝ ꝑfecti sūt eoipo ha
bent licentiā interp̄tatiuā cō
fitendi cū sine ꝯfessiōe digne
pegrinari nequeāt. si etiā sui
perueniat pasca cōmunicare
possunt propter eandē licētiā
implicitā. ⁊ de casu episcopa
li absolui. quia epūs nō reti
nēdo sibi auctem licentiādo
peregrios. ex hocipo vidꝫ eis
dare licentiā ꝯfitendi de casi
bus epalibus sicut curatus

de prochialibus. De merca toribꝫ autē si nusq̄ hn̄t do / miciliū. nisi semꝑ sequendo nundinas. idem iudiciū ē qđ de vagabundis. ⁊ idem si in loco suo tenent hospitiū sed non declinat̄ i illuc in pasca cō muniter. Non eni tūc viden tur ibi hr̄e domiciliū quo ad sacramēta. Et idem de fami / lia principis vl' balliui q̄ nūq̄ in eodē statu ꝑmanēt. ex q̄ licet ipsi teneant hospitiū ali bi. nec tamen illud declinant nisi ad horā. isti vagabūdi cē / sentur. Idem de familia epi laica. quia nō sic habet ius in ea sicut cardiales. Sꝫ si eēnt de dyocesi ipsa de ei⁹ licentia cōfiteant'. Si aūt de alia ex q̄ eius hospitiū dimiserūt quia per diocesim vagant' respectu illius diocesis vagabundi re putātur vt de licentia episco / pi illius. vel cuiuslibet curati ad cui⁹ parrochiā veniūt con fiteri possunt.

¶ Quintus casus est rōe de licti. vi. q. iij. c. placuit. ꝙ qu dam dicunt esse verum. tunc solum quādo ꝑꝑ' hoc est excō municatus a prelato loci illi us propter illud peccatum si cut consueuit fieri in furtis ⁊ hmōi quorum ignorantur auctores. mittēdus est talis ad excōmunicatorem absol / uendus ab eo. sed si peccatū est occultum. ⁊ propter hō nō sit excōmunicatus potest de hoc confiteri proprio sacerdo / ti. vt dicitur i summa pisani. Fran. zaba. refert Laudē. te / nere ꝙ curati. ⁊ etiaꝫ fratres admissi ad audiendū ꝯfessio nes ſm formam clemen. du dum possunt audire ⁊ absol / uere peccata cōmissa. non so lum in dyocesi. sed extra ter / ritorium diocesis dum confi tentes se possunt illis confite ri. id est ꝙ sint illius dyoces vel prochie quo ad curatos.

¶ Sextus casus ratione stu / dij vt scholares etiam si non sint moraturi nisi ꝑ annū in studio. vl' quia nō hn̄t de spa tio. vel ab epō vl' capitulo. de cuius licentia ibi sunt. vel q2 sic disponūt. vl' de prochia in prochiā mutant'. De illis do scolaribꝫ q̄ veniūt de oī ꝑte re gni ad plamētum parisi⁹. cū rex reputet se fiscum non co / gnoscens superiorē in toto orbe videt' ꝙ ibi possint con fiteri episcopo et curato in q̄ / rum parrochijs domos con / ducunt. sicut olim in tempe imperatoꝝ rome erat ibi cōis patria. ⁊ q̄cūq̄ illuc veniebat habebat iudicē suū. s. ꝑtorē

peregrinum. Sed contrariū est ver. scʒ ꝙ nō pñt absolui ratione perlamenti si nō hñt licentiaʒ a suis ꝑlatis. q₂ rex parisius nō habet potestateʒ in spiritualibꝫ nec in ceteris partibus regni. Episcopꝰ autem potest in spiritualibus soli sue dyocesi. solum enim roma vbi est sedes pape in spūalibus omībꝫ est patria cōmunis sicut ecclesia cathedralis omnibꝫ de dyocesi. vnde in curia romana sicut curato suo summo penitentiario de omī loco mūdi potest confiteri. ꝛ penitēriarijs simplicibus sicut vicarijs sui curati.

1º ¶ Septimꝰ casus est ratōne necessitatis qñ esset in mortꝭ articl'o. tunc omīs sacerdos ab eccl'ia nō precisus auctoritate iuris fit ꝓpriꝰ sacerdos. ex̄ de offi. or. c. pastoralis ex hoc qđ habet' de cōse. di. ıı. c. sanctū. videt' ꝙ etiā laicus in hmōi nccītate possit etiaʒ excōmunicatū recōciliare ecclesie. si nō est ipse ꝑcisus nō tñ pōt absoluere a pctīs audiendo cōfessiones.

8º. ¶ Octauus casus quē ponit hostiens. est si sacerdos nō ꝓprius, ponat spem in ratihabitiōe ꝓprij sacerdotꝭ. sʒ vt dr̄ in summa pisana. ꝛ bene iste casus cōiter nō tenet'. cuius rōnem assignat Petrꝰ de pal. nulla ei ratihabitio ↄfirmat sacramētū ꝙ nullū fuit. q₂ ꝛ si in nō sacramētis ratihabitio saltē pape valere pt̄. q₂ ille solēnitatem mutare pt̄. sicut de eccl'ia ꝑ nō epm dedicata sola ratihabitatōe pape dedicata vl' recōciliata reputat'. ex̄ de ↄse. ec. vl' al. c. aq̄. tñ in sacramētꝭ valē nō pt̄. q₂ illa papa mutare nō pt̄. q₂ regl'a iurꝭ ē ꝙ ratihabitio retrotrahit'. ꝛ mandato cōꝑat'. qñ solo mādato et a principio res agi pōt. in talibus aūt locuʒ nō habet q̄ndo scʒ essentia sacramenti deficit. q₂ tunc totū iterandū est. De essentia autem absolutōis est potestas iurisdictiōis. quā potestateʒ erga talem nō habʒ ex hoc ꝙ ponit spem in ratihabitione.

¶ Quis possit committere et quis nō audientiam confessionum. ¶ Capl'm q̄ntū.

Nota fm Pe. de pal'. in. iiij. di. xvij. ꝙ omnis sacerdos propriꝰ qui iure ordinario potest audire confessionem, potest hocipsum alteri committere. quia habet causam meri imperij. et quia quicūꝗ per

electionē habet curā animaꝝ est ordīarius. ideo oīs talis potest licentiare quēlibet subditū cure sue alteri confiteri. Item ordinari⁹ ē quicūqȝ ex officio sibi annexo hꝫ licet nō sit p electōem. Itē gerēs vicē curati p legē vel ꝯsuetudinē sicut fact⁹ prior p abbatem. qui viuēte abbate erat delegat⁹ nō potēs subdelegare. eo mortuo vl' amoto eius vices in omibꝫ obtinēs ē q̄si ordinarius delegat⁹ q̄ntū ad hoc. Vñ licētiare p̄t sibi subditos de confessione. Idem videtur de subpriore amoto priore vel vicario cum conuentus nō habet priorem.

De archipresbitero

Archipresbiter ciuitatis de q̄ iura loquūtur. videtur q̄ sit ordinari⁹ sicut si esset preben da sacerdotalis cui ex officō esset annexū officiuꝫ audiendi ꝯfessiones illoꝝ de diocesi extra ciuitatē et m'ltomagis si de ciuitate ſꝫ si penitētiari⁹ non habꝫ officiū ex sua p̄benda. sed ex cōmissiōe viue vocis episcopi q̄ reuocat q̄ndo vult q̄r iudiciū soluit̄ detāte eo qui iudicare iussit. talis ē delegatus ⁊ nō ordinarius.

De archidyacono.

Archidyacon⁹ licet sit iudex ordinarius de consuetudine nō tamē in foro ꝯscientie nisi sit sacerdos. et tūc audit ex cōmissione vnde non potest subdelegare.

De legato.

Legatus est ordinari⁹ in vtroqȝ foro vnde sicut in exterioribꝫ dat iudices delegatos. ita ⁊ habet suos penitentiarios.

Summus penitētiari⁹

Summus penitentiari⁹ est ordinari⁹ in spiritualibꝫ tantum. vnde habet penitētiarios suos ⁊ ꝯcedit etiā licētiaꝫ eligendi confessorē. Sꝫ simplices penitentiarū pape. q̄m nis sunt delegati pape qui solus eos ponit. nō summ⁹ penitētiarius. possunt quidem eos audire d̄ toto mundo. ſꝫ non p̄nt sumere adiutores nec etiā dare licentiā eligendi confessorem.

De decano.

Decanus ruralis q̄ etiam archip̄sbiter vocat̄ si iste decanatus est annex⁹ alicui cure speciali reputat̄ ordinari⁹ in parrochȳs sui decanat⁹ p⁹ episcopū super curatos. videtur etiā ordinarius curatoꝝ. Et sic curati de licentia eius non solū ep̄i possunt ꝯfiteri. Si autem episcopus seu ar

chidyaconus confert illū de canatum modo huic. modo illi curato videtur delegatio ⁊ hoc respectu cōmuniū casuum. Nam respectu casuum episcopaliū taʒ de curato q̄3 de decano quibus de speciali gratia committit absoluere de illis videtur distingnēdū an sint retenti de iure vł cōsuetudine. et tūc in illis nullum ius habet de se inferior episcopo. Vñ cuicūq3 illos committit auctoritate delegata illos absoluit. Iteʒ nota q̄ quando potestas iurisdictionis est vna apud plures ⁊ non apud quēlibet insolidum. tūc nō potest quilibet per se eam cōmittere sine cōsensu aliorum. Sed q̄ omnes tangit ab omnibꝫ debet approbari. Vnō si capitulū sede vacante gerat vices episcopi in temporalibꝫ nullus de caplō etiā decanus potest ponere officialem sine cōsensu aliorum. sed caplm de consensu maioris partis. Potestas autē absoluendi a peccatis vna et eadem potest esse apud plures ⁊ nō penes vnū sicut penes capitulū sede vacante quādo habet potestatē eius in spiritualibꝫ. dico q̄ntum ad cōmissionem nō q̄ntum ad executionē. q2 ɔfessio soli est fienda. vñ totū capl'ʒ nō vnus canonicꝰ ponet penitentiariū. Sed quādo iurisdictio perfecte insolidum remanet apud quēlibet eorum ita q̄ vnus sine alio potest ꝑ seipm̄ de causa cogn̄scere. tūc vnus siñ alio cui vult potest cōmittere. et minor sine maiore. multo magis ecōuerso. Et quia potestas absoluēdi que est apud curatū papaʒ ⁊ epm̄ nō est vna. sed q̄libet p̄t per se audire sine ɔsensu alterius. ita etiā quilibꝫ eoꝝ sine consensu alteriꝰ p̄t ɔmittere alteri. Vñ vicariꝰ curati sine licētia epi pōt audire ɔfessionem illoꝝ scʒ q̄ sunt subditi curatoꝝ ⁊ nō alioꝝ ⁊ m'tomagis ecōuerso. s. de licētia epi audire eoꝝ confessiōes q̄ sūt subditi curatoꝝ sine licētia vel consensu eorum. De hoc erat bullata declaratio Clementis et Alexandri post cuius bullationē nullus parisiꝰ dixit ɔ̄triuʒ. Qui aūt ex cōmissiōe solū audit ɔfessiōes nō p̄t alteri ɔmitrē audiētiā ɔfessionū. Quō ⁊ q̄ñ curatꝰ vel p̄sbiter ꝑochial' possit dare vł negare licentiam alteri ɔfitendi subdito si petat illā.

Capitulum sextum.

Nota fm petr de pal. in q̈rto dist.xvij.q si parrochian9 petat licentiaz alteri ɔfitendi indeterminate nõ det curat9 nisi sit verisile q penitẽs non eligeret nisi eq̃ bonũ vl' meliorez. Si vo nomiat sibi aliũ de q̃ verisile ẽ q sit eque bon9 vel melior ad cõfessionẽ audiendam nõ neget.qꝛ forte habet peccatũ qd erubescit ɔfiteri sibi.ꝛ prius moreret sine confessione q̃ȝ sibi cõfiteret. Si vero apparet q nõ est eq̃ bõ9 aut p famã.aut p visũ siue p sone vl' p ɔuersationẽ psõaꝝ sibi ɔfitentiũ q̃ min9 religiose cõuersant.ꝛ tũc simplr' dȝ negare innotescẽdo q ille ñ põt eũ absoluere.qd tñ intellige cũ ille ad quẽ vult accedere prochiã9 nõ hȝ auctãtez nisi ex cõmissiõe ipsi9 curati declarando etiã q ipse pat9 ẽ ad euȝ audire. si tñ est tal' q ad h sit sufficiẽs. vl' etiã q ẽ parat9 sibi dare vnũ aliũ loco sui.in q̊ casu bñ videat vt det sibi ad h sufficientẽ. Nã si insufficientẽ daret sibi imputeret detrimẽtũ qd inde sequeret oui sue.qꝛ fm iura q̃ parũ diligenti socio suã rem custodiendã cõmisit.facilitati sue iputari debet si pꝛdit.

Si aũt ille petit9 a prochião ꝛ diffamat9 hȝ ptãtem superioris.puta qꝛ est vicari9 epi. vl' cõfessor deputat9 in ordie minoꝝ vel pdicatoꝝ ꝛ hmõi.nõ ppter h phibẽd9 ẽ simplr'.qꝛ iudex malus ordinari9 vl' delegat9 nõ pdit iurisdictiõem suã.sed dȝ dicere petẽti ñ expedit tibi vt tu vadas ad illũ vel ad aliũ.nec ibis de voluntate mea.nec assensu nec licẽtia.ȝ ipse hȝt ptãtẽ ab alio maiore.vñ nõ possum tibi phibere ȝ pat9 sum te audire. vl' p vicariũ vl' extraneũ idoneũ ꝛ fm h soluit instantia illi9 regl'e.scȝ q nõ pt esse pastoris excusatio si lup9 oues comedit.ꝛ pastor nescit qꝛ h verum est qñ pastor scire dȝ et põt.et licȝ aliq̃s sp debeat reputare aliũ meliorẽ se simpliciter.nõ tñ q̈ntũ ad omnia puta q̃ȝtũ ad officiũ h vl' illd. Item suspitiones hr̃e possumus nõ ad iudicãdũ pximũ sed ad cauendũ nobis. Naȝ si video paupem nõ iudicabo furẽ tñ. ne forte sit fur custodiã rem meã ab eo.ꝛ sic ĩ pposito.tñ si ɔ̃riũ nõ apparet plus dȝ hõ psumere de hõis quos papa vl' epus p totam diocesim pfecit.q̃ȝ de se q̃ deputaf ad vnã puaȝ prochiã.

De religiosis q̄ nō possunt audire cōfessiones sine licentia p̄lati sui. Ca. septimū.

Nota q̄ religiosus nō debet audire cōfessiones etiā illoꝝ q̄ hn̄t licentiam sibi eligēdi ꝯfessorem quēcūq̄, etiā si haberent a papa sine licentia et auctoritate sui supiorꝫ, q2 sine suo superiori velle ⁊ nolle non hꝫ patꝫ hoc per simile ex̄ de elec. c. si religiosus. libro. vi. ad huiusmodi officiū. vbi dꝫ q̄ electioni de se facte nō debet nec potest assentire sine licentia supioris sui, sed vbi papa nominatim eligit religiosuꝫ ad aliquod officiū presumit̄ nosse psone industriā vñ non requirit̄ alteri⁹ licentia siue p̄ inq̄sitione siue p̄ p̄dicatōe siue p̄ audientia confessionū siue p̄ prelatōe siue alio q̄cūq̄ officio. Sꝫ ex hoc q̄ papa daret alicui licentiā q̄ posset sibi eligere quēcunq̄ etiā religiosum p̄ audiēdo cōfessiones vl' p̄ p̄dicatōe. ex ista tali licentia nō dꝫ religiosus audire confessiōes vl' predicare sine licentia sui supioris vel prelati vl' abbatis. Ar. ad hoc extra de iude. c. q̄ sit laudabile. Si tñ in dicto casu audiret religiosus sine licentia superioris vl' prelati teneret absolutio, ita q̄ nō esset reiterāda talis confessio. Quis malefaceret talis sic audiendo. Petr⁹ de palude vbi. s̄. q. uū.

De potestate audiēdi confessiones attributa fratribus predicatoꝝ ⁊ minorib⁹ a iure per textū Clement. duduꝫ. §. de sepul. quomō fieri possit et quō exponit̄. Cap. octauū.

Nota textū Clem̄. dudū. §. ū. de sepul. vbi dicitur Statuimus ⁊ ordinamus vt in singul' ciuitatibus et diocesib⁹ in quib⁹ loca fratrū ordinis p̄dicatoꝝ et minoꝝ consistere dinoscūtur ⁊ in ciuitatib⁹ diocesibus et locis ipsis vicinis in q̄bus loca hm̄ōi non habent̄ magistri priores p̄uinciales ordis predicatoꝝ aut eoꝝ vicarij et generales p̄uinciales. ministri ⁊ custodes minoꝝ ad presentiā p̄latorū eorūdē locorū se conferāt p̄ se vel p̄ fratres quos ad hoc idoneos forte putauerint hūiliter petituri vt frēs q̄ ad hoc electi fuerint in eorum ciuitatibus et dyocesibus confessiones suoruꝫ subditoꝝ confiteri sibi volētium audire libere valeant. ⁊ huiusmodi confitentibus p̄ ut s̄m deum expedire cogno

uerint penitentias imponere salutares. atq eisdē absolutō nis bñficiū impēdere de licē tia grāz beneplacito eoꝝ. De inde pfati magistri puinciales z ministri ordiuuz pdicatoꝝ eligere studeant psonas idoneas et sufficientes vita probatas discretas honestas atqꝫ peritas ad tam salubre ministe. iū exeqndū quas sic ab ipsis electas repꝛesentent vel faciant repsentari platis vt de ipsoꝝ licentia gratia et beneplacito in eoꝝ ciuitatibꝫ z diocesibus hui persone sic electe ꝯfessiōes audiant sibi ꝯfiteri volentiū. z imponant penitentias salutares z bene ficium absolutiōis impēdāt prout superi est expꝛessū z c. Extra ciuitates z dioceses i quibus fuerint deputate. per quas eas et nō per puintias volumus deputari ꝯfessiōes nllatenus auditure. Numerus autē personarꝝ assumen darum ad hmōi officiū exercendū esse debet put diuer sitas cleri ac populi multitu do vel paucitas erigit eorun dem. Et si idem pꝛelati peritam licentiā cōfessionem au diendarum cōcesserint illaz pꝛefati recipiant cum gratia rum actione. q si forte dicti pꝛelati quēcūqꝫ ex hmōi fratribus pꝛesentatis eisdez ad hmōi officiū nollent habere vel nō ducerēt admittendū esse q amoto vl subtracto lo co ipsius. sil eisdē pñtandus possit ali subꝛogari. Si vero idē pꝛelati pfatis fratribꝫ ad confessiōes vt pmittit audiē das electis hmōi exhibere li centiam recusauerint. Nos ex nunc ipsis vt confessiōes sibi confiteri libere volentiū liciteqꝫ audire valeant. z bñficium absolutionis impendere gratiose ꝯcedim de apostolice plenitudine potestat. Per hmōi autem concessionem nequaqꝫ intendim psonis seu fratribꝫ ipis ad id taliter deputatis ptātem in hoc impēdere ampliorē qꝫ in eo curatis seu pꝛochialibꝫ sacer dotibus est a iure cōcessa nisi forsan eis ecclīaꝝ plati vberi orem in hac pte grām spēalē ducerēt faciendam. Perituri pau. potest peti hec licentia a platis ex suū territoriū. q est volūtarie iurisdictōis. Custo des. glo. Priores ergo cōuen tuales q ad pdicatores z gar diani q ad mioꝛes hoc n pnt Dumitr. Pau. si petat ista li centia aspere nō videt satis factū ꝯstitutiōi. z iō iteꝝ ē ret

petenda propter omissionez forme. ¶ Ministri. glo. Nota q̄ de vicarijs primor. pro- uincialiū et de custodibus non repetit de q̄bus p̄sumit. licet ergo illi petitionez possint facere. de qua p̄misit. nō tū electoꝝ. de q̄ h̄ loquit. Presentari. gl. ergo psonal' p̄ntatio fieri dz Nam dz p̄ns q̄ prebet sensi- bus corpis. Facit de pe. dis. i. in prin. Idem dic pau. su- per v̄bo rep̄ntent. Exigit glo. Si vero ep̄s ɔtendat cū fra- tribus dicēs minorē numeꝝ sufficere. recipiat ep̄s nūeꝝ vt sibi vidz de reliq̄s recurrat ad arbitriū boni viri. i. iudicis ff. de v̄bo. ob. l. continuꝰ. Con cesserunt glo. q̄ licentiā sine causa reuocare nō p̄nt. c. decz de re. iur. li. vi. ¶ Subrogari glosa. si nō recipit iusta de cā quis scz nō est talis qual' su- pra describit sibi imputent q̄ malum elegerūt. et sic posset omnes recusare. cū non sunt apti. sed si sine cā h̄ facit suc ecdit licentia pape. Recusaue runt glo. si nō recusat exp̄sse sed non dat nec negat. videt q̄ locum h̄ret hoc priuilegiū post trinā monitiōez vel req̄si tionē p. c. i. ex̄ de sup ne. pla. ¶ Nolentiū gl. forte nō intel lexit de religiosis qui s̄m sta- tuta suoꝝ ordinum prelatis suis confiteri debent. ¶ Libe- re. glo. denotat q̄ nō est nece habere licentiā sacerdotis p- rochialis. cuius ɔtrarium di cit Jo. mo. sed ei non statur Impartiri gl. absoluti ergo non h̄nt necesse vlterius ɔfi- teri p̄prio sacerdoti. Nec ob stat. c. Omnis in prici. de pe. et remis. q2 illud intelligit de eo qui alias non est confessus legitime. Jo. mo. dicebat cō trarium. sed male dixit. Idē pau. q̄ absq̄ licentia prochi alis sacerdotis p̄t q̄s alti cō fiteri nec tū ex h̄ seq̄t q̄ sint curati isti. Nō est s̄m glosā. quia nec ipsi fratres sunt a- stricti ad executionē. vel exer citium istoꝝ actuuz. nec fide les sunt astricti. vt in his ad eos recurrant. ¶ Item nota vt dicitur in summa pisana et bene q̄ p̄t ep̄s acceptare fratres ad audientiā cōfessio num. et hoc sine solennitate predicta p̄sentatōnis si vult cōmittendo eis iurisdictōez suam. quia etiaz sine ip̄o pri uilegio possit eis dare licen- tiam audiendi.

¶ De effectibus qui sequū- tur ex commissione audien- tie confessiōis alteri facte.

Capitulum nonum.

Ex commissione autē alteri facta de audiē-tia confessionu3 siue predicto modo. siue per aliū modum sequūtur isti effect⁹ vt dicit petr⁹ de pal. in. iiij. di. xvij. ¶ Primus quidē quia talis cōmissarius potest au-dire ꝛ absoluere alteri⁹ licentia minime req̄sita. nec ille q̄ vult ꝯfiteri tenet̄ petere licētiā a ꝓprio sacerdote. Ar. efficax ex̄ de pcur. c. is q̄. lib. vi. ¶ Nec obstat ꝙ curat⁹ d3 cogſcere vultū pectoris sui. nā vultu3 exteriorē poterit ꝯgſcere sic ꝛ prius. ꝛ etiā intueri ꝛ corrigere fraterna correctiōe ꝛ pṙna admonitiōe sicut pri⁹. ꝛ q̄ntū ad exteriorē vultū attinet nō min⁹ honeste viuūt. q̄ ꝯfitent̄ fratrib⁹ q̄ꝫ qui ꝯfitent̄ secularibus curatis. ¶ Quantū vero ad interiorē vultū melius potuerūt reddere rōem de cō-fessis fratrib⁹ ꝛ hmōi. q̄ꝫ de cōfessis sibi vl̄ suo vicario. q2 d̄ interiori vl̄tu ꝓrochianoꝝ q̄ se respuerunt ꝛ sine licentia sui vicariū pape vl̄ epi elegerunt nō hn̄t reddere rōem. q2 per eū nō stetit q̄ minus eos audiret ꝛ instrueret. s3 ꝑ superiorē qui eis coadiutores de-dit. ꝛ ꝑ ꝓrochiale3 q̄ eū elegit Hec pe. de pal. Dicit tn̄ tho in q2to. d ist. xvij. q. iij. art. iij. q. v. ꝙ si alicui concedat̄ po-testas a supiore iudice ꝯfessiones audiēdi ꝓrochianoru3 alicui⁹ curati. ex h̄ non fit p̄iudicium. q2 ptās iurisdictiōis non est cōmissa alicui i fauo-rem sui. sed ad vtilitatē pri-mi ꝛ ꝑploꝝ ꝛ dei honorē. Idē etiā tenet iohēs andree in. c. si epus. de pe. ꝛ remis. li. vi. in prima glosa. Ide3 etiā tenet iohēs an. in Cle. dudum. de sepul. vt sup̄ patuit. s. ꝙ non teneatur petere licentiā a suo curato qui vult ipsis fratrib⁹ cōfiteri. Idem tenet ex p̄ise pau. Vn̄ glo. Bern̄. que hoc dicebat dānata fuit tanq̄ꝫ falsa per Clementē. iiij. in q̄da3 priuilegio quod incipit Quidam temere. ¶ Scđs effect⁹ huius cōmissionis ſm dcm petri est ꝙ cōmissari⁹ p̄t audire contra ꝓhibitiones alterius prelati in quo est differē-tia inter supiorē ꝛ inferiore3 nā inferior ꝯtra inhibitōem supior̄ nō p̄t alicui cōmittere sicut nec ꝑ seipm audire eu3 ita ꝙ possit eū suspendere ab audientia confessionū ꝑ aliū sicut p̄t ꝑ semetip3. ecōuerso autē contra inhibitōem inferioris supior p̄t ita ꝯmittere sicut potest audire eo inuito.

Similr si eēnt duo curati de pari. et vterqȝ insolidū vnus cō tra inhibitionē alterius pōt audire et cōmittere. quia par in parem nō habet imperium Quādo ergo inferior phibet ne subditus cōfiteatur cui icū qȝ sine sui licentia debet exci pere nisi superiori vl' eius vi cario. al's temere agit nisi lo queretur talibus qui bene sciūt qȝ nō intendit. vel nō pt phi bere quin cōfiteant̄ tales supe riori suo sicut in religiōibus cum prior phibet ne qs cōfi teatur de tali pctō sine licētia sui. Certum est omibus qȝ nō intendit qn possit cōfiteri ma gistro ordinis vel puinciali. vel eorū vicariis. quia si phibe ret spueremus ei in faciē et mlto magis superior qui nō pt da re licentiā alteri cōfitendi. cū sit vicarius hominis qādiu pri or viuit. si inhiberet ne qs si ne sui licentia cōfiteretur et c. derideretur. Sed mortuo vel amoto priore vices eius ge rit p constitutiōes. vnde repu tatur ordinarius curatus. ergo phibēs subdito suo ne alij cō fiteatur. dȝ excipe epm. papā legatum. summū pniarium et archiepm dn visitat. et habē tes ab eis ptātem. Epus do nō debet excipe oēs pdictos nisi seipm. et sic quilibet exci piat suos superiores a tali pro hibitione. Tertius effectus huius cōmissionis ē qȝ tenet curatus ei eucharistiā mini strare. et etiam alia sacra. ex q dicit se cōfessum illi q potuit eū absoluere. nec ē absurdum qȝ det eucharistiam illi cuius tamē cōscientiā igrat. sed cū eque bona et tuta cōscia immo tutiori pt eum cōicare q con fessus est sine sui licentia ha benti ptātem. sic illum q cōfes sus ē de licētia sua vl' sibi. qȝ nec etiā vicarius curati reuelat sibi cōfessionē. cū idem curatus dat illi cōionem. Nō equalr scire debȝ cōsciam cōfessi vica rio superioris sicut scit cōsciam talis confessi vicario suo. Et debet curatus psumere qȝ meli us cōfessus ē. q cōfessus est ei quē papa vel eps elegit in cō fessorem p totū mūdū vel dio cesim suam. qȝ qui confessus est illi quē elegit ipe puiden do de ipso suis subditis. cum eps nō debeat h cōmittere ni si viris potentibus ope et smo ne. vt de offi. or. c. inter cetera. vl' etiam qȝ ei q cōfessus ē illi quē eligit ipse pprio arbitrio de licentia curati generali. et hoc nisi cum esset excōicatus vel notorius peccator. nam

tunc anteq̄ʒ det eucharistiaʒ debet ei clare ꝯstare de absolutione ab huiusmõi. ¶ Quartus effectus est q̄ peccata cõfessa habenti talē cõmissionē nõ tenetur iterū confiteri ꝓprio sacerdoti, vt declarat Jo.xxij.i extrauagan.que incipit Vas electõis. ¶ Quintus effectus est q̄ ꝑ hanc cõmissionē fit iudex qui prius nõ erat. ¶ Cum em̄ ad absoluēdum requirat̄ potestas ordinis ꝛ iurisdictõis. licʒ ab habente ordinē ꝛ iurisdictiõem vł iurisdictionē tantū possit hec audientia cõmitti habēti ordinē, licet non habeat iurisdictionē. puta simplici sacerdoti. ita nõ curato sicut curato. nõ tamē ecõuerso. ¶ Sacerdos nõ curatus põt h̄ cõmittere vł curato vł sacerdoti. et ratio diuersitatis est. q2 non equal'r hec dne potestates transfundunt̄. ¶ Habens em̄ ordineʒ ex sola cõmissiõe non transfert ordineʒ. sed solum ordinatio sacramētalis trāsfert siue fit iudex siue nõ sed iurisdictio ab habente eā ordinarie sola cõmissiõe trāsfertur indifferēter priuato q̄ nullā habebat. ꝛ ei qui hēbat aliquā. sed non istā respectu ipsius. ¶ Sextus effectus ē q̄ qui audit confessiões nõ iure suo perdit ptātem suam. delegante mortuo vł amoto et idem forte est ipso excõicato vel suspenso. nisi cõfessiõe iam inchoata quam audiuit. et tunc q̄si ex iure suo. sic etiā perdit potestatē illo reuocante. quia soluit̄ iudiciū prohibente illo qui iudicare iussit. ¶ Unde sicut epõ mortuo vel translato officialis cessat in causis. sic debet cessare penitentiarius in confessiõib2 audiendis. nisi q̄ absoluere debet de peccatis iam auditis. glo.in.c.gratum. ꝛ relatū de offi. ꝛ po. iudi. dele. quia mandatū expirat per mortē mādatoris. ¶ Simil'r si dedit cõfessorem monialib2 expirat potestas nisi esset rector earū cui ex officio q̄si prioratꝰ vł rectorie esset audientia annexa. ꝛ tunc esset q̄si ordinariꝰ ¶ Videretur tñ q̄ nõ simil'r ita expiraret potestas delegati delegante excõicato vel suspenso sicut mortuo vł amoto. q2 in primo casu retinet delegans iurisdictõnem licet nõ vsum in secūdo aūt neutꝝ retinet. ¶ Ad h̄ aūt q̄ delegatꝰ vtatur iurisdictiõe reqrit̄ q̄ delegatꝰ in delegando q̄deʒ hēat iurisdictionē ꝛ vsum eius. q2 dele

gare ē vsus iurisdictiōis. sed postq̄ delegauit nō reqrit q̄ habeat vsum q2 vsus ei9 nihil facit. ergo rc. Posset tamē di ci pbabiliter q̄ si eps̄ nō exi stens excōicatus vl suspēsus instituit officialē vel peniten tiarium, 7 postea excōmuni cetur nihilomin9 vterq̄ pōt procedere in officō suo. quia vtitur vice eius qui iurisdi ctionē habet. licet nō vsum p se. Si autē iam erat excōmu nicatus officialis nil agit. quia institutio vl cōmissio non te nuit. De penitentiario 2o vi det secus. quia etiā nō sacer dos vel nō consecratus q̄ mi nus hȝ q̄ excōicat9 commit tere potest quia nō minus est commissio q̄ permissio quia iure suo sacerdos audit confessionē. et cōmittēs tan tum est causa sine qua nō pro pter parrochiarū diuisionē et ecclesie prohibitionē. quā do autē committēs moritur vel amouetur nō est differen tia inter cōmissariuȝ in foro penitentiali aut iudiciali. q2 vtriusq̄ potestas expirat q̄n tum ad negocia nō incepta.

Capitulū decimum de dif ferentia inter fratres p̄senta tos s̄m formā cle. dudum. 7 drīitia int sacerdotes curatos

Fratres predicatores hn̄t puilegiū q̄ epis mortuis qui ipsis suā dederūt auctem vel commiserūt pos sunt vti ea autoritate quousq̄ fuerit puisum ecclie de pa store. Item nota q̄ per istos effectus non habet cōmissio effectū in personis ordinum reprobatorū de quibus dicit l. c. i. de reli. do. li. vi. Hec pe. de palude. Nota vl etiam drīitiam inter predictos fra tres sic p̄sentatos et curatos nam predicti fratres ex tali presentatiōe et commissione possunt audire oēs prochia nos omniū curatorū illi9 dio cesis vbi sunt presentati sed non aliarū diocesum. et non possunt hoc cōmittere alicui Sed curati nō possunt audi re inquantū curati nisi prochia nos suos tantū alios non ni si cum licentia episcopi vl cu ratorum eorum. et possunt hoc committere alteri. scilicȝ audire suos parrochianos.

Nota etiam aliam diffe rentiam scd̄m Lau. et Fran. zaba. in Cle. dudum. Nam curati possunt audire confes siones. et eorum vicarij sibi subditoruȝ in diocesi sui epi scopi. et etiā extra dyocesim. sed fratres electi et p̄sentati

sm formam Cle. dudū. de se pul. d qua sup̄ nō possunt au dire seu absoluere extra dyo cesim vbi sunt p̄sentati. et si sec⁹ fieret q̄bus ↄfessi possent ex ignorantia excusari. tamē quo ad ecc'iam nō essent ab soluti. sed si nō constaret eis deberent iterū confiteri eis ⁊ infra diocesim absolui a pre dictis. • Sed si sine p̄dicta solēnitate cōmitteretur fra tribus ab episcopo vl' a cura tis auctoritas audiendi con fessiōes simplicit' tūc possent etiam extra diocesim audi re sicut alij vicarij eorūdem. • De casibus episcopis re seruatis nec curati nec dicti fratres p̄sentati possunt ab soluere nisi inq̄ntuȝ fuerit a diocesanis cōcessum. ¶ De casibus mltiplicibus episco po reŝuatis. de quib⁹ agitur in s. cle. dudum de sepul.

Capitulum. xi.

Sciendū q̄ varie sūt opiniones doctoruȝ in dictis casib⁹. Ali qui enim ponūt plures. aliq̄ pauciores. Unde materia ip sorum casuū nō est bn̄ clara. Et in summa pisana dicit' q̄ benedictus papa scd's in ex trauagan inter cūctas decla rauit quattuor esse casus epi scopales de iure. ¶ Primus scȝ peccatū clerici. p̄ qd̄ incur risset irregularitatē. Secun dus de incendiarijs. Tercius de peccato per qd̄ inducenda est solennis penitētia Quar tus de excōmunicat' de appro bata cōsuetudine. ¶ Prim⁹ est pctm̄ homicidie volunta rij. Secundus est peccatum falsarioꝝ. Tercius est pecca violantium ecc'iasticā liber tatem. Quartus est peccatū violantiū ecc'iasticā immu nitatem. Quintus est pctm̄ sortilegoꝝ diuinatoꝝ ⁊ incā tatorum. q̄bus autē dicta ex trauagans fuerit reuocata p̄ cle. dudum. ex̄ de sepul. tamē quantū ad dictos casus nil innouatū fuit. ⁊ si alia ibi cō tenta sint. ⁊ sic videtur q̄ ad huc illi remaneāt. et additur in pisanella q̄ possunt nihi lominus epi in suis ep̄atib⁹ casus eis reseruare p̄ut vid̄r eis expedire. sicut possunt cō stitutiōes facere. ⁊ multoma gis consiliū synodale vl' pro uinciale. a quorū sententijs religiosi nō valent absoluere Jobes an. in. c. si ep̄us. de pe. et remiss. in glo. ij. libro. vi. p̄dictis casib⁹ addit' crimen enorme ⁊ publicū homicidiū et sortilegium. oppressioneȝ

puerorum etiam ex casu. incestum. corruptionem monialium. coitum cum brutis. matrimonium clandestine contractum vel contra interdictum ecclesie. periurium. falsum testimonium. blasphemiam dei et sanctorum. Hosti. vero in sum. ponit omnes predictos casus et addit pctm contra naturam. et peccatum etiam quodlibet enorme quod particularis vel generalis consuetudo reseruat ipsis episcopis in quibus aliquando episcopi remittunt peccatores ad sedem apostolicam propter enormitatem criminum. et ad terrorem aliorum. Hec hostiens. Ego tamen non legi adhuc esse aliquod pctm precise ita enorme a quo non possit absoluere eps subditum. dum tamen non habeat aliquam sniam excoicationis annexam. Quis autem pnt absoluere. si aliquando ad curiam mittant bene faciunt. Guil. duran. et speculator in reptorio suo vltra predictos casus addit alios. scilicet deflorantes virgines vi oppressas vel seductas: Contrahentes post votum castitatis emissum. Fornicatorem cum iudea vel saracena. Concipientem prolem per adulterium quam vir credit suam. Procurantem aborsum vel sterilitatem in se vel alio. Contrahentes matrimonium post sponsalia iuramento firmata. Cognoscentem carnaliter baptizatam ab eo vel cuius confessionem audiuit. Tenentem ad baptismum vel confirmationem filios vel filias extra necessitatem. Baptizantem proprios filios ex necessitatem. Verberantem patrem vel matrem et vsurarios. et tandem sic concludit. Tot casus ponere nihil aliud est quam sacerdotum potestatem restringere. que eis plenarie data est a christo. Unde breuiter dico sacerdotes omnia posse quo ad forum spirituale que non sunt specialiter in iure episcopis reseruata. et que non sunt ipsis sacerdotibus directe vel per aliquam consequentiam interdicta. Ar. caplo At si clerici. de iudi. c. nuper. de sent. exc. Hoc tamen fateor quod vbicunque fuerit aliquod graue delictum vel enorme superioris est iudicium requirendum. et idem dico in omnibus casibus in quibus est generalis consuetudo ecclesie quod sint ipsis epis reseruati. Conclusio Jo. de lignano. Johes de lignano in declaratione quam facit sup. c. omnis. de pe. et remis. probat et concludit ex dictis immediate per Guil. et Specu. et ex cle. dudum. fratres predicatores

et minores pñitatos pro audientia confessionũ posse absoluere ab omib9 casibus peccatorum exceptis precise illis qui in iure reseruãt epis ¶ Sed a casib9 q̃s episcopi sibi reseruant. vł de cõsuetudie sue diocef. vel ex suo bñplacito vł p cõstitutões suas synodales vł puinciales posse absoluere. etiã si epi dictos casus nõ concedãt. ⁊ pbat sic cle. dudũ. de sepul. statuit q dicti fratres nõ possunt absoluere. nisi a casibus a quibus possunt curati absoluere qui eis pmittũtur a iure nisi ipi epi vellẽt aliquod plus oferre eis ¶ Sed ⁊ guił. dicit. q nõ obstante q doctores ponant multos casus episcopis reseruatos. curati enim pñt absoluere ab om̃ib9 occultis que non sunt in iure episcopis reseruata et nõ sunt ipsis sacerdotibus directe vel p aliquã cõsequentiã interdicta: licet ergo episcopi possint reseruare certos casus. qui de iure cõpetunt inferioribus. nõ tamẽ hoc possunt simpliciter. nisi in duobus casib9 ſm Guił. dupliciter scʒ directe. scʒ cuʒ aliqui fuerint legitime in crimine deprehensi q merito fuerint tali potestate priuãdi ¶ Secundo indirecte scilicet p aliquã consequentiã. vt cum aliquis casus euenerit i quo ad vtilitatẽ cõmunẽ expediat q talem casum retineat ⁊ non aliter. xxv. q. ĩ. c. de ecclesiasticis. ¶ Non autẽ expedit vtilitati cõmuni reseruare tot casus. sed hoc est ponere laqueos in via salutis. ¶ Sed si aliq̃s pure velit defendere plures casus posse episcopos rationabiliter reseruare quoad sacerdotes parrochiales. cũ sunt de foro episcopoꝝ ⁊ eorum constitutõibus subiecti tamen hoc nõ possunt facere episcopi erga predictos fratres qui exempti sunt. nec eorum ordinationib9 subiecti vt extra de exces. pla. c. nimis praua. ¶ Cum g̃ non possint dicti fratres absoluere a casib9 reseruatis in iure episcopis. vt dicit in dicta cle. dudum. ergo possunt ab om̃ib9 aliis absoluere. videlʒ de cõsuetudine reseruatis particulari loci vel synodali ꝯstitutõe q vnũ negando. aliud tacendo consenuit. dist. xxv. c. qualis. nec pñt prelati dictã cõfessionem reuocare vel defalcare. nec directe negando licentiã audiendi. q nihilominꝰ habent eam p cle. dudũ. nec int

directe,phibendo parrochia nos ne confiteatur eis.ex͞t de priuil.c.quanto. nec p retentionem multorū casuū. quia fieret in fraudē legis q̄d fieri non debet.vt .c. constitutus. de cōcessi.p̄ben. Sileat ergo Jo.mo.hic qui dicit q̄ si episcopus pōt artare potestatē ordinariā curatoꝝ. pōt m̄lto magis artare ptātem extraordinariam ipsoꝝ fratrū. quia q̄d per supiorē cōceditur per inferiorem artari vel reuocari nō potest.vt dist.xxi.c. inferior. Ad ɔstitutiōem aūt cle. de priuile.religiosi.vbi dicit̄ q̄ a casib⁹ ordinarijs reſuatis quen͞q̄ absoluere nō presumant. R̄ndendū est q̄ hoc intelligendū est de casib⁹ i iure reſuatis.sic̄ intēdit cle.dudum. nō aūt p ɔsuetudinē vl̄ statuta alioꝝ p̄latoꝝ. q̄ illa remouet papa ī dicta cle. dudū a q̄b⁹ pn̄t dicti frēs absoluere.⁊ p ɔseq̄ns vid̄r q̄cquid dicat̄ p modernos vel antiq̄s de talib⁹ casib⁹ p episcopos reſuād tonꝫ,reuocat̄. p cle.dudū.speālr̄ q̄ntū ad dictos frēs.si eni ɔstitutō posterior.lꝫ nō faciat mētiōē de priori ipam reuocare noscat̄ .c. licꝫ de cōsti.li.vi. m̄ltomagis reuocari dicta dn̄t doctoꝝ.si in ɔtrariū ꝓmulgēt. Hec io. de ligna . Sꝫ fran .zaba. post Lau.dic̄ q̄ de casib⁹ ep̄alib⁹ nō pōt dari doctrina.cū depēdeat ex ɔstitutōib⁹ ipsorū episcoporum ⁊ doctrina .⁊ q̄uis Lau.dicat q̄ hn̄s irreglaritatem quā sol⁹ papa tollere p̄t non potest absolui a pctō añ dispensatiōem. Frā.zaba.d. ɔtriū.s.q̄ p̄t absolui a pctō remanēte macl̄a irreglaritatis. Quia ḡ nō est claꝝ q̄ sunt casus epi̇s reſuati in iure cōmuni. iō tutioꝝ via est in h⁹ q̄ frēs si possunt sciāt ab episcopo quos casus vult sibi reseruare. ⁊ de illis nō se impedire. Dn̄s vero alios casus faciant sibi cōcedere. Certuꝫ est autem ſm om̄es q̄ absolutio ab excōmunicatōe maiori reseruatur episcopis. Itē dispensatio vel cōmutatō votorum. Item relaxatio q̄run dam iuramētoꝝ. Dispensatio vero incertorū.an ptineat ad episcopū vl̄ ad alium habens.supra in.q̄.parte sūme ti.de re.c.u q̄.⁊ ibi diffuse Fran.zaba.in cle.dudum.in glo.sup v̄bo ɔcessa. dicit glosa Johis.andree. Lāō. Pa. Steph.et cācel.tenere q̄ episcopus possit reseruare casus de quibus curati poterant ante hanc constitutionem dudum absoluere.

sita q reseruatio piudicet fratribus .i. q etiã nõ potuerũt tunc ab ipsis resuatis casibo absoluere. quod est contra h quod dicit Jo. de ligna. Et intelligit ista reseruatio casuum episcopaliũ de actibus exterioribus cum effectu τ non de interioribus. videlicz si qs desiderauit vl etiaz quesiuit alium occidere. istud homicidium cordis non est de casibus resuatis episcopis. Dicit enim P en us de palude. q incestus qui cõmittitur a pueris qui nõ habent vsum rationis nõ est de reseruatis episcopis. qz p hoc nec tollit virginitas nec causatur affinitas.

¶ Capitulum. xij. de sacerdote qui absoluit aliquem a casu a quo non potest absoluere.

Et nota q si cõfessor quicunqz aliquẽ absoluerit d aliquo peccato a quo nõ potest. siue qz est reseruatus episcopo. siue quia nullã habet autoritatẽ q̃uis grauiter peccet. precipue quando absoluit sciẽter vel ex ignorantia iuris crassa tamen ex hoc nõ incurrit aliquam censurã vel excommunicationẽ. siue sit clericus secularis. siue religiosus talis absoluens ẽm Fran. zaba. et cãcel. sz tenet illũ quẽ sic absoluit auisare de errore suo. si cognoscit vel pt inuenire ille tñ quo ad deũ excusat dũ hoc ignorat. Et q dictuz ẽ q confessor dz illũ auisare quem absoluit. cũ nõ possz. intelligitur qñ fieri nõ pt sine scandalo notabili. Vñ in ↄcilio basileñ. qdã multũ piti hita sup hoc collatõe dixerũt q tal' cõfessor petat auctem a supiori sup h casu a q̃ non potuit absoluere. et tñ absoluit q̃ hita vocet illũ quẽ absoluerat cũ non posset. τ p aliquẽ modũ coopertũ interroget de aliq̃bus q̃ sibi ẽ ↄfessus q̃si volens se meli' informari. ac si plene ñ intellexisset. τ sic alia crimialia postea ↄmiserit. τ sic ab oibus iterũ absoluat. de tũc al's auditis τ pri' Vel si magnũ scãdalũ ex h timeretur. sic q predictus modus seruari nõ posset absoluat absentem. si ab vltima confessione creditur perseuerasse talem in gratia. Aliut vt aliĩs placuit. cuz ex hoc timeretur notabile scandalũ euenire. cõmittat christo sũmo sacerdoti. pẽtiz qñ multitudo est sic neglecta. vel multuz distat a loco vbi

est confessor. Sed si religiosus absolueret aliquē ab aliqua snia excōicatiōis suspensiōis vel interdicti in iure posita incideret in excōmunicationē a q̄ nō posset absolui citra sedem aplicam. cle.religiosi.de priuile. secus si absolueret a sententia hōis. q2 tūc nō incurreret fm pau. Quis grauiter peccaret. sz clerici seculares absoluendo a sententiis iur. Quis z ipsi malefaciant non tñ aliquā incurrūt censuram.

Cap.xiii. an in generali ɔfessiōe cōtineat specialis.

Nota etiā q̄ vt dicit iohēs an. super.c.tua nobis. in glo.ex. de offi.vica. Si epūs dedit vicarium generalē et in mādato aliq̄d exp̄ssit de hiis q̄ req̄rūt spēale mādatū secuta generali clausula z oīa alia q̄ p nos possumus etiā si mādatū exigāt spēale fm Host. satis vidr q̄ tal' etiā possit spēalia ad istar pcuratorū. sec⁹ si aliq̄d de specialibꝰ nō fuissz ibi exp̄ssum Hec io.an. Nō vidr intelligēdum q̄tū est de vtute vboꝝ et in foro ɔtentioso. nā si in foro ɔscie aliter ɔstaret de intentiōe ɔferent auctem q̄ ille intēdent. h̄ etiā si nō exp̄ssissz aliq̄d i generali ɔcessiōe intelligerent specialia. xxii. q. v. c. humane. Et h̄ idē dici p̄t de aucte data ab epō ɔfessoribꝰ quia. s. dicēdo. do vob auctoritatē meā in ɔfessiōe. nō intelligit p h̄ ɔcessisse casus suos nisi alicui ɔstat. q̄ p hec verba generalia itēdit casus suos ɔcedere. sz dicendo istū et illū z oēs alios meos casus tunc intelligit totū dedisse.

Caplm.xiiii. q̄d possint penitentiarii curie romane.

Et nota q̄ penitētiarii minores in curia p̄nt absoluere vndecunq̄ venientes ab oībꝰ casibus pctōꝝ z sentētiis epīs reseruatis. Hñt em̄ auctem q̄si epalem i foro pnie et maiorē quo ad q̄sdā casus excōicatiōnis z dispensatiōis. Sūmus vero pñiari⁹ adhuc hz maiorem in plibꝰ aliis casibꝰ excōmunicatōis z dispēsationis.

Cap.xv. quid fiendū qñ cōfessor non intelligit penitentem.

Nota vero q̄ cum cōfessor nō intelligit penitētem aut ex impitia lingue. aut ex dormitatione. aut ex distractione mētis ad alia applicate. Vel ex alia causa fm Johā. de neapo. in

quolibet ꝙ cum sacramētalis confessio preexigat cōfessionem. confessio ꝟo importat reuelationē que nō pōtest eē nisi reuelatōe vnius. scȝ cōfitentis. ⁊ perceptione alteriꝰ scilicȝ cōfessoris. quia si alterum istorū deficit in pfato casu. credo de illo pctō non esse factā cōfessionē. et ꝑ ɔseqns non impedi absolutōem. hec ille. Si tamen nō hoc facit et confessus quidē ð hoc nō perpendit absolutus est corā deo nec tenetᷣ reiterare quousqȝ nesciat illū nō percepisse seu intellexisse peccata sua. ⁊ hec vera sunt ð peccatis grauibꝫ id est mortalibꝫ. que sunt de necessitate cō fitenda. nō aūt de venialibꝫ ad que q̄s nō tenetur de necessitate. ⁊ vbi talia modica raro obaudiuntᷣ ab eo qui al's cognoscit psonā.

Explicit pars prima.

Incipit secunda

pars libri pmi q̄ erit de sciencia ɔfessoris q̄ erit duplex. Primus. §. scȝ ꝙ duplex ē clauis ordis. s. scientie ⁊ potētie.

Dicto de potestate confessoꝛ. nunc videndum est de ipsorū sciētia. Est enim duplex clauis ordinis. scȝ clauis scientie et clauis potentie. Unde christus Petro dixit. Tibi dabo claues regni celorum Mat. xvi. Nota tamen ꝙ ista scientia nō dicitur clauis. sȝ ipsa potestas discernendi atqȝ examinandi siue cognoscendi in foro conscientie. ⁊ potestas determinādi seu diffiniendi causam. id est ligandi ⁊ soluendi dicitur clauis potētie. Ista vero duplex potestas est vna in essentia. sȝ duplex in effectu. Scientia aūt acquisita nō est clauis sed bene iuuat vti claui. ⁊ ð his clauibus habes dist. xx. ꝑ totū.

Quanta scentia requiratur in cōfessore. §. ij.

De quantitate sciētie confessoris. quātam scilicȝ oporteat eum habere peritiam. Dicit augustinus de pe. dist. vi. c. i. oportet vt spūalis iudex sciat cognoscere quicquid debȝ iudicare. Dicit thomas in q̄rto dist. xvij. in expositione litere. Hec scientia ⁊ si non sit maior. tamē debet esse tanta vt sciat discernere inter peccatum ⁊ nō peccatum. et peccatum mortale ⁊ veniale. ⁊ si in aliquo esset dubitatio sciat dubitare vt possit ad peri

tiores recurrere. Albert' autē in. iiij. dicit q nō tenetur sacerdos scire discernere nisi i communi. que sint capitalia et que mortalia cōmunia. et que venialia ex genere. Sed hec nesciens dicit idem. puto q peccat mortaliter talis audiendo. et eum instituens plus peccat q̄ ipse. et eū permittens institutuz ministrare si sua interest talem prohibere. Dicit etiam q in pleris casibus sacerdos ecclesie parrochialis debet esse ita discretus. vt talia difficilia eē sciat nec esse procedendū in eis sine superioris cōsilio vel auctoritate. Hec alber. in. iiij. Guil. duran. i summa sua dicit q quotiens cōfessor se ingerit ad cōfessiones audiendas totiēs se offert ad respōdendū d quolibz et interdum de casibus inopinatis. et als inauditis. et questiōibus seu casibus valde perplexis. Debet ergo confessor scire discernere inter peccata et differentias peccatorū. ¶ Unde scire debet confessor si ea que exprimit sibi penitēs sint peccata vl' nō. puta an bella principum et ipsorum exactiōes sint licita vl' nō. et vtrum contractus qui fiūt sint liciti vel illiciti. et quando ad restitutionem teneat' et quando nō. et an ei debeat prohibere cōmunionē. vl' concedere. quia si confessor iudicat licitum quod est illicitū. tam ɔfessor q̄ penitēs in foueam cadūt nisi forte probabilis ignorātia eum excuset. puta si habz aliquem doctorem autenticū et famosum cuius opinioni innititur. Unde si confessor nō est expertus i casibus. ita q nec nouit dubitare. nec p se iudicare cum periculo anime sue audit confessiones. hec guil'. Pe. de pal'. in quarto dist. xix. ostendit maiorē scientiam requiri in eo qui se ingerit. q̄ in eo qui ponit' ad hoc a supioribus suis ex obedientie iniūctione. et de pmo potest intelligi dictum rigorosum Guil'. durandi d scdo dictum Tho. et alberti. Dicit enīz ipse Pe. omis sacerdos habet clauē scientie et potētie id est auctoritatē discernēdi. et potentiā ligandi et soluēdi licet multi nō habent scientiam debitam. et econuerso. Multi enīz sacerdotes habent scientiam qui nō habēt auctoritatē discernendi. Secundi q̄dem sine pctō. sz pmi cum pctō suo si hoc pcurarēt.

alias si inuiti ponerētur excu
sati sunt. si ꝓposuerīt ipedimē
tum. nec sunt auditi. Sun⁹
id est officiū iudicādi nccriū
est ⁊ potest ad h̄ compelli. scꝫ
ad officiū iudicandi ⁊ ad pre
latione carēs scientia. ⁊ tunc
nō peccat sicut in religiōibus
consuetū est fieri. Et qd̄ dicit
greg. ꝙ si indign⁹ est nō debꝫ
obedire. ⁊ si dign⁹ dꝫ obedire.
intelligendū est d̄ illo q̄ habꝫ
defectus. qui sunt iuris. vicꝫ
irregularitatis. et tunc nō dꝫ
obedire nisi ab eo per dispē-
satione ꝓmoueatˀ. alias teneť
religios⁹ obedire. alioqn qui-
libet religiosus bonus qui re
putaret se indignū refugeret
et sic soli indigni ꝓmoueren-
tur et ponerentur. Qui vero
non coactus. sed sponte acci-
pit potestatē siue prelationis
siue audiendi confessiones.
non habens sufficientē scien
tiam peccat. Sed q̄ inuitus
et coactus nō accipit. sed su-
scipit non peccat. Vnde sine
peccato ab inscio haberi ⁊ su-
scipi potest. sed accipi nō pōt
potestas iudicandi sine pecca
to. Hec pe. Si tamē in eo es-
set tanta ignorantia ꝙ omni
no inept⁹ esset. quia nec etiā
scit que Thomas ⁊ Alb. dicūt
supra. credo ꝙ non excusareť
a peccato etiam si ex obedien
tia iniuncta poneret se ad id
ad qd̄ omino ineptus est cuꝫ
periculo animaꝝ. An con
fessor teneatur scire an pecca
ta in confessione audita sint
mortalia vl̄ venialia. §. iij.

Utrum autē confessor
teneatur scire de om-
nibus que dicuntur
sibi in ꝯfessione. an sint mor
talia aut venialia. Henric⁹ in
quolibet sic respondendo di-
stinguit. Peccata sunt in du
plici genere. quedaꝫ sunt pec
cata qr prohibita. quia si nō
essent ꝓhibita nō essent pec-
cata. vt sunt omia que sūt de
iure positio. vt audire missaꝫ
die dominica. semel in anno
ꝯfiteri ⁊ cōmunicare ⁊ hmōi
Et talia teneť quilibet con-
fessor scire nisi habeat causaꝫ
rationabilē que eum excuset
vt si forte tempe ꝓhibitōis.
erat in terra longinqua vl̄ in
carcere. Alia sunt peccata. nō
quia ab homine ꝓhibita. sed
quia de natura sui mala sunt
etiam si nō prohibeantur. et
horum quedā sunt capitalia
vt supbia luxuria ⁊c. Hec eni
sunt quasi elementa ⁊ princi
pia que de necessitate quēli-
bet cōfessorē scire optꝫ. Que-
dam vero sunt peccata q̄ sunt

species peccatoꝝ capitalium vt illa que recipiūt ꝓ𝔭 predicationē. vt fornicatio ⁊ ebrietas ⁊ hmōi. Fornicatio vero luxuria q̄dā ē. ⁊ ebrietas que dā gula. Et eoꝝ pctōꝝ spēs. quedā sunt q̄ impoꝛtāt malū de substātia sui act⁹ eo ꝙ statim nomiata hēant annexū malū. vt fornicatio. ⁊ de talibus etiā confessor scire tenetur vtꝝ sint moꝛtalia vel nō. vł venialia. Quedam vero de substātia sui actus nō hñt deformitatē. sꝫ ex libidie faciente. sicut coḡscere vxorē ꝓpriā nō est pctm̄ de se. tñ posset q̄s vxorē cū tanta libidine coḡscere qđ essꝫ pctm̄ mortł̄e. vt si eā coḡsceret etiā si non eēt vxor eius. ⁊ de talib⁹ nō optꝫ ꝙ ꝯfessor sciat vtꝝ sint moꝛtalia vł venialia. q2 nec confitentē freq̄nt̄ scire optꝫ. Alia sunt pctā q̄ sunt filie pctōꝝ capitalium. vt illa pctā q̄ꝝ fines terminātur ⁊ ordinātur ad fines capitaliū. sicut dol⁹ et acq̄sitio rei iniuste. ⁊ de talibus pctis freq̄nter opiniones sunt ꝯ̄rie inter doctores et de talib⁹ nō tenet̄ simplex curat⁹ nō ordinari⁹ scire vtrū sint moꝛtlia vł non. Curatus aūt ordinari⁹ vt eps ⁊ archiepiscop⁹ ⁊ ceteri alij supiores prelati tenent̄ scire. q2 ipi sūt purgatores ⁊ tenentur alios purgare ꝑficere et illūinare purgari facere ⁊ illūinare. et ideo tenent̄ scire nouū et vetus testamētū. Hec ille. Caueat aūt ꝯfessor ne sit p̄ceps ad dandū sniam de moꝛtali qñ nō est certus ⁊ clar⁹. ⁊ vbi in aliqua materia varie opiniones sunt ꝙ̄ pluriū ⁊ solēniū doctoꝝ vtꝝ sit licitū vł illicitū. sicut de nō soluēdo decimas vbi nō est ꝯsuetudo. parati tñ sunt ad dādū si ecclia peteret qđ quidā dicunt eos esse in statu dānatōis vt Innocen̄. Alij vero dicūt ꝙ nō vt tho. Jo. an. Archidi. ⁊ de emptione iuriū mōtis floretie. vel impreštitis venetoꝝ ꝙ q̄dam dicūt esse vsurā. alij licitum dicūt ⁊ mł̄ta hmōi. Consulant tñ semp ꝙ tuti⁹ ē a talibus abstinere. ex̄ de spon. c. iuuenis. nō tñ ꝯdemnet contrariū facientes. seu ꝯ̄riā opinionē tenētes. nec ꝓpter h̄ deneget absolutōem. Sꝫ vt dic̄ guil. dicat ꝯfessor ꝙ illud faciendo nō est tutū sꝫ dubiū. et iō bñ sibi ꝓuideat. Si autem omino ꝯscīa cōfessoris dictaret illud esse moꝛtale. et nō posset conscientiā deponere quod tamē debet ad cō

filium sapientum recurrat et nullo mō deberet facere ꝯ ꝯsciē tiam. qꝛ peccaret mortalr. xx viij. q. i. c. deinceps. §. ex hꝭs iuncta. gl'. Sed cū illud tale esset ꝯtra opinionē doctoꝝ et sic cōmuniter seruatur a sa piētioribꝰ. Quis aliquē docto rem audiret cōtrariū tenere nō deberet illi leuiter adherere Quomō vero q̄s debeat depo nere in hoc ꝯsciam erroneā vel scrupulosā hēs sup̄ in. i. parte titu. ij. c. de cōsciencia.

¶ Ex iteranda est ꝯfessio in sex casibus. §. iiij.

Scire etiam tenetur cōfessor qui sunt illi casus in quibꝰ tenet' quis iterare ꝯfessionē et sunt quattuor sm pe. de pal'. duo vero sunt ex pte ꝯfitentis. Pri mus sm petr. tho. ray. hostiē. et oēs alios. s. qn̄ aduertēter tacet aliqđ quod est mortale vel credit vl' ꝓbabilr dubitat esse mortale ex verecūdia vl' alia causa iniusta. tūc etiā mor talir peccat cōmittēdo fictio nem in sacramēto et notabi lem irreuerentiā. et iterare te netur talē confessionē. Si tn̄ talis ꝯfiteret' eidem cui et pri us. et ille habꝫ in mēoria pec cata eius. sufficit dicere illđ occultatū et illā fictiōem sm Guil'. duran. imo etiā si non haberet in mēoria vt pꝫ in fi. tertiū casus. Sꝫ si dimitteret ex aliq̄ iusta cā. puta qꝛ ꝓba biliter dubitat eū solicitan tem ad malū de quo ꝯfitetur vel reuelatorē cōfessionis. vl' dicendo id cū sit ꝯfessor mani festaret pctm̄ qđ audiuit. pu ta si iniuste absoluit eū non debeat et in hꝭs casibꝰ nō ha bēdo copiā. nisi talis ꝯfesso ris cui confitēdo aliquid pre dictorum sequeretur. tunc sa tis videtur ꝙ sit excusat'. Di cit etiam p̄dictus durandus ꝙ si ex ignorantia crassa et su pina aliquid retinuit mortl'e quia noluit cogitare de suis peccatis, tenetur totū iterare Secus si ex ignorātia proba bili. quia tūc solum illud qđ dimisit. ¶ Secundus est sm sctm̄ tho. et Pe. quando non impleuit penitentiā seu satis factionē iniunctā pro morta libus ex contēptu vel ex ne gligentia et est oblit' eius. si enim eius recordaretur ad huc posset perficere. et tunc pficiendo reitetare non tenet' et precipue quando nō est si bi prefixus termin' quē non possit transgredi. Quis sibi sit declaratū in quo ipsā debe at facere vl' in alio tempore

ipsam supplere. eoipso autē q̄ facit sibi ꝓpositū nō implēdi pniam sibi iniūctā ꝓ mortalibus ex negligētia vł contemptu peccat mortal'r. quia tenet' ad illā sub precepto. ¶ Secus vero est de penitētia iniuncta pro venialib⁹. ad quā nō tenetur de necessitate ſm thomā. Idem si pniam iniūctam ꝓ mortl'ib⁹ dimitteret ex impossibilitate. puta infirmitate ⁊ h'. Posset tn̄ pnia iniūcta ab vno cōfessore mutari ab alio cui cōfiteret'. etiā sine audiētia peccatoꝝ illoꝝ pro quib⁹ erat imposita ſm petꝝ de pa. de hoc. j. videtur. ¶ Tercius casus ſm Pe. tho. raymun. ⁊ hosti. est ex parte ꝯfessoris. qn̄ videlȝ notabil'r est igrans sacerdos. ita q̄ nescit discernere inter mortale et veniale de ꝯmunib⁹ pctis et precipue cū penitēs hȝ casus intricatos et difficiles. Concordat durād⁹ et addit et hoc nisi penitēs sit peritus et instruat cōfessorē. Cū aūt vadit ad euȝ quē scit ideotā et ignorantē tenetur iterare Hec duran. Qđ videtur intelligendū quādo potest habere alium sufficientē. naȝ si alium habere non potest. et multo magis q̄ndo est in periculo morꝭ potest ⁊ debet cōfiteri ei quē habȝ. Vn̄ aug⁹. dicit de pe. di. vi. qui vult ꝯfiteri vt inueniat grām sacerdotem querat scienteȝ soluere ⁊ ligare. ¶ Quartus casus est ex parte cōfessoris. Est autem ipotentia absoluēdi ſm petꝝ tho. ray. et hostien̄. quod potest esse dupl'r ſm petrū de pal. ⁊ durandū. vel q̄ habet ptātē artatam absoluēdi. q̄ scilicȝ ab aliquib⁹ peccatꝭ nō potest absoluere superiore reseruante sibi illos. ⁊ tamē ab illis defacto absoluit Et confessus illi cū ei constat. tenetur iteꝝ confiteri. non quidē om̄ia ſm pe. đ pal. sȝ illa tm̄ de quib⁹ nō potuit absoluere Aut hoc est q̄ nullā hūit potestatē et hoc quia nō erat sacerdos quāuis reputaretur vel quia nō subditus vł q̄ intrusus. aut quia excōmunicatus vel supensus ab officio hui⁹ et absolut⁹ a tali cum illi hoc constat. tenet' iteꝝ confiteri. quia realiter nō est absolut⁹. q̄uis ignorantia facti excusset eū in cōspectu dei ac si eēt absolut⁹. dū nescit ſm tho. in q̄dli. Sȝ pe. đ pa. i. iiij di. xvij q. vi. sic distiguit ⁊ notabilit' q̄ aut impedimētū qđ habet absoluēs est iuris diuini vel

humani. Si iuris diuini va let qz non fuit baptisatus tal' vel nõ ordinatus. & in hoc ca/ su absolutus a tali tenet' ite/ rum cõfiteri hoc scito. nec pa pa posset de cõtrario dispẽsa/ re. Si vero impedimentũ est iuris humani. puta quia su/ spensus est vel excõmunicat⁹ & hmõi. tunc impedimẽtum aut est notoriũ aut occultũ. si notorium. puta qz manife/ ste vel publice verberauit cle ricũ p quod est excõicat⁹ no/ torie. aut mãifeste intrusus scz per cõcessionẽ seculariũ po situs in ecclia curata. et nõ p canonicã ɔcessionẽ per quod titulũ nõ habz nec potestatẽ super prochianos illi⁹ ecclie. et talis cõfessus isti tenetur iterũ confiteri hoc scito. Si ve ro impedimentũ est occultũ. tunc aũt ɔfitens scit illd im/ pedimentũ aut nescit. Si scit confitendo illi tenet' iterũ ɔfi teri. & peccat mortal'r cõican/ do illi in diuis. sed si nescit i/ pedimẽtũ qd etiã aliis occul/ tũ eũ. & h igrantia facti. puta pcusserat clericũ nullo viden te. tũc nõ tenet' iterare. Argu mentũ ad h de sentẽtia serui qui liber putabat' publice q rata est. Sed si h nesciret ig/ norantia iuris puta quia scit illum percussum se clericum sed credit nihilominꝰ ipsum posse audire cõfessiones non excusatur ꝓpter hoc qn tenea tur iterare cõfessionẽ fm pe/ trum de pal'. ¶ Quintus ca/ sus in q quis tenetur iterare confessionẽ fm pe. d pal'. vbi supra. est impedimẽtũ ex par te confitentis scitũ vl' oblitũ vel ignoratũ ꝓbabiliter. pu/ ta quia erat excõicatus maio ri vel minori excõmunicatõe sz licet nesciret. & cuz postea sci/ uit. tenet' iterũ ɔfiteri absolu/ tus. qz ligatus excõicatione absolui nõ potuit a peccatis. et ꝓbabilis ignorãtia p̃uat a culpa & a pena irregularita tis. sed nõ facit eũ non eẽ ex/ cõicatuz. per qd si tũc eligere tur. vl' sibi bñficiũ cõferret' ig norãtia nõ faceret qꝫ sibi ali/ quod ius acquirer't. c. apl'ice. extra de cle. ex mi. Est autez minꝰ capax sacmẽtoꝝ a qꝛ p ticipatõe directe excludit' qꝫ qrumcũqꝫ alioꝝ. & ideo abso lutio nulla. Et dicit idẽ petrꝰ qd in hoc casu et in aliis in quib9 qs tenet' iterare cõfe ssi onem si ɔfiteretur eidem nõ oporteret iterare peccata ex/ plicite. sed solũ implicite. di cendo peccaui i aliis q alias vobis dixi. sic si nulla fuisset

absolutio defacto. Dilata.n. absolutõ per multos dies fieri potest. etiam si ipse oblitus fuerit. dum tamẽ penitentia ei prius innotuerit. q2 si non taxasset pniam. tunc oportz ad memoriã reducere vt mo deretur iste. propter quod remittẽs ad episcopũ si nõ absoluat. debet penitentiã innotescere quã post reditum absoluens infligit dicens. Facias quod tibi dixi. quia ligari nõ debuit anteq̃ absolueret. ita ꝛ in ꝓposito. Hec petrꝰ Guil. etiam dicit ꝙ penitentia nõ requirit tantã cõtinuitatem agendoꝝ et dicendoꝝ sicut alia sacramẽta. ¶ Sed in vna die potest fieri ps confessionis ꝛ in alia die altera. vel in vna die cõfessio audiri et in alia impẽdi absolutõ ꝛ iniungi penitentia peccatorũ ¶ Sextus casus est quando quis facit cõfessionẽ in mortali sine ꝓposito abstinẽdi. sz quia iste casus habet varias opiniones ꝛ satis difficiles iõ declarabitur in seq̃nti. §.

¶ An valeat confessio ab incontrito facta. vt eam iterare non oporteat. §. v.

Illa ex conditionibꝰ confessionis estꝙ sit lacrimabil. id est cuz dolore seu displicentia de peccatis saltẽ ẜm rationẽ. Vnde querũt doctores vtrũ confessio facta a nõ contrito. q2 scz non dolet sufficienter. vel nõ proponit se abstinere a pctis valeat. ita ꝙ nõ teneat eã iterare. Et respondet pe. de pal. in. iiij. xvij. q. ad argu. hic ẽ triplex modus dicendi. ¶ Primus est ꝙ nõ valz ad remissionẽ culpe nec pene nec tũc nec recedente fictione. vnde e tũc teneẽ iterare. ꝛẽ hec opinio gof. in q̃libet. Ray. ꝛ host. in summa. Bonauenture in quarto. Durã. Rob. Olchot. Vincen. in speculo historiali ¶ Secũdus modꝰ dicendi est ꝙ talis cõfessio valeat ad remissionẽ culpe quãdo impenitens confitetur ꝛ absoluit licet tunc nõ recipiat fructuz confessionis. tamen recedente fictione recipiet. sicut dicitur de baptismo. ꝛ ratio huiꝰ forte est. quia sicut in baptismo ĩprimit caracter ad quez recedente fictione. sequitur gratia. ita in penitẽtia imprimitur quidã ornatus ad quẽ recedente fictiõe sequit g̃tia Et est opinio petri. Tho. Ricar. in. iiij. Jo. et Ber. in glo. videtur etiã esse de pe. dist. i. c. mensurã. §. sequenti. Dicit

enim q nō est necesse q pec-
cata que semel sacerdoti con-
fessi sum⁹ eadem denuo con-
fiteamur. Et est tertius mo-
dus dicendi cōcordans am-
bas. Aut enī talis nō habet
intentionē confitendi sacra-
mentaliter et absoluēdi sed
deridendi. aut habet intentiō-
nem cōfitendi. In primo ca-
su nō liberatur a precepto di-
uino de cōfessione. quia sine
intentione nō potest suscipi
essentia sacramenti quod cō-
sistit in vsu. vnde tenet̄ ite-
rum cofiteri. Si autez in-
tendit tunc distinguēdum ē
quia intēdens implere pce-
ptū ꝛ suscipere verū sacramē-
tum quod ecclia confert. aut
nullam habet penitentiā de
suo peccato. aut aliquā. si nul-
lam tunc penitētie sacramē-
tum nō suscipit. qꝛ potestas
huius sacramēti essentialis
que cōsistit in actu sucipien-
tis est actus interior. vnde si-
ne eo nō est. sicut nō essꝫ ma-
trimonium. si quis intende-
ret verum sacramētum susci-
pe. nō tamen consentire nisi
in carnalē copulam ꝛ ad tem-
pus. Sed si aliquā habet pe-
nitentiā de peccatis suis. tūc
iterum distinguenduꝫ est. qꝛ
aut talez habet pniam q suf-
ficit cū sacramēto. puta attri-
tus accedit ad confessionē ex
quo fit ibi cōtritus vi clauiū
vnde fugat̄ fictio. ꝛ sic nō ha-
bet dubiū qꝛ et sacramētū su-
scepit ꝛ effectū eius. scilꝫ re-
missionē pctōrum vñ non te-
net̄ iterare. et silr. imo forti⁹
si accedit ꝯtritus. Si vero hꝫ
talem pniām q nō sufficiat
cū sacro ad grām. qꝛ nec etiā
attritus accedit tūc est vera
opinio thome. s. q recedente
fictione tūc incipit valere cō-
fessio. ꝛ nō tenet̄ cōfiteri nisi
fictionē suā. puta si hūit quā-
dā dolorē impfectū sꝫ nō suf-
ficiēter discussisset ꝯsciām su-
am. putabat autē discussisse
quantū sufficiebat. vel si do-
lebat de peccato pterito non
pponens cauere in futo. aut
econuerso. vel dolor non erat
maximus sicut debebat ipe.
tamē sm ꝯscientiā suam nō
erat fictus. licet sm veritatē
esset. ꝛ sic nihil celauit quod
crederet mortale. ꝛ p conse-
quens sm suū iudiciū cōcur-
rebant oīa q erant necessa-
ria. postea aūt certificatus de
errore sue consciētie penitet
de illo defectu. Potest igitur
opinio tho. in tribus modis sal-
uari. Vno mō loqndo de eo
qui fictus ē priuatiue nō pot

sitiue. q2 scȝ habet dolorē. sed ita. imꝑfectū. ꝙ nec cū sacro actu suscepto sufficit ad con/tritionē. nihilomi⁹ tñ hāc im=ꝑfectōȝ q̄ est fictio ñ ꝯfitet᷑. q2 credit᷑ eē sufficiēter dispoſit⁹ et sic nō scienter celat pctm̄ qđ fuit in h̄. q2. s. nō examia/uit ꝯscientiā suā sicut debuit. et sic ꝙ erat error iurꝭ diuini nō tollit fictōem respcu vlti/mi effect⁹ sacramēti. q2 ip2o/babil᷑ vñ nō excusat. ſȝ tñ eo ipso q̄ error tollit fictōeȝ q̄ ex-cludit eēntiā sacri. vñ veruȝ sacrm̄ fuit. tali g̊ q̄ veꝝ sacra=mentū suscipit o2nat⁹ ip̄rimi tur ſȝ grā nō datur sed postea qñ redit ad co2 et recolit se ñ bñ fecisse debitū suū ex negli-gentia sua oblitū. tūc incipit valere cōfessio. ⁊ nō tenet᷑ cō-fiteri illa q̄ prius ꝯfessus fu/it sicut fictus q2 nō fuit dimi-diata ex intētiōe. sed solū il/lā fictionē tenet᷑ iteꝝ cōfiteri Si aūt fuisset fictio positiue q2. s. ñ dolet. ⁊ sciēter celat. fu=isset ꝯfessio nl'la. vl' si ꝯfessus fuissȝ. ñ debuisset sibi dari ab=solutio. sed si data ei fuit. du-biū est vtꝝ o2nat⁹ sit imp̄ssus quo casu Thomas nō pōt in/telligi. Scđo mō p̄t intelligi opinio tho. qñdo est positiua fictio. q̄tū ad h̄. qđ nō dolet. nec ꝓponit abstinere. tūc ista fictio nō occurrit sibi vt cōfi/tenda nec actu cogitauit ꝙ teneat᷑ eā ꝯfiteri. tūc eni sicut de pctō qđ occurrit quidē. sed nō credit ꝙ sit pctm̄ aut ꝙ sit mo2tale ⁊ de necessitate cōfi/tendū perinde est ac si fuissȝ oblitus ꝑ negligentiā. nec fe=cisset debitū suū ꝯ scrutando ꝯsciām suā. in q̄ casu solū illđ cōfitendū est. ⁊ est veꝝ sacrm̄ licet sit hic igno2ātia iurꝭ di/uini. ⁊ h̄ mō pōt sustineri di/ctū tho. xxij. dist. ar. i. in solu=tiōe vltimi ar. vbi dicit ꝙ ig-no2ātia iurꝭ diui nō excusat a fictiōe. ⁊ sic talē vocat fictuȝ Tercio mō p̄t sustineri opi. tho. loq̄ndo de illo q̄ confitet᷑ eidē cui pri⁹. ⁊ tūc nō opꝫ ite=rare ꝯfessionē primā factā ei licȝ fictā etiā si ip̄e sacdos nō recoleret pctā pri⁹ sibi dc̄a. q2 nec qñ ꝯfessio ītegra ē. optet ꝙ recolat actu a ꝑncipio vſ/qȝ ad finē. ⁊ maxīe q2 h̄ suffi=cit. s. absoluē ab oībꝫ. ⁊ iniun=gere pnīaȝ ꝓ fictiōe ⁊ ꝓ aliꝭ ꝙ tūc faciat sibi iiūctā pnīaȝ Itē paulopost dicit idē ipse pe. de pal'. ꝙ cū ꝯfitens expri/mit fictōȝ suā. puta dicit se ñ posse vl' nō velle ꝓponere ab=stinere in futuꝝ quē absoluit sacerdos q̄uis nullo mō de/

beat absoluere. alr̃s peccaret abutẽs claui nec valeret sibi tũc illa absolutõ. tñ exq̃ intẽdit absoluere ⁊ sacr̃m veꝝ cõferre vĩdꝫ ꝙ ꝯferat. ⁊ si tunc nõ hꝫ effectũ ꝓpter illi⁹ indispositionẽ. hẽbit tñ postea qñ ꝯteret̃ vl̃ ex expectatõe vl̃ dispositõe ornatu manẽte. Et si dicat̃ ꝙ q̃uis sit ibi forma ñ tñ materia. g̃ non est sacr̃m. materia eñ est pctõꝝ ꝯtrit⁹. Dicendũ ꝙ qñ sibi sua fictõ nõ occurrit vt ꝯfitenda. tunc nõ est ꝯfessio dimidiata. ⁊ qñ suã dicit fictõꝫ cũ aliĩs pctis est ꝯfessio integra. Et sic materia pfcã. cui mat̃ie p̃t imprimi forma qð si fiat verũ sacramentũ erit. q̃uis fieri nõ debeat. sic sacerdos hñs hostiã sup altare pollutũ nõ deberet q̃dẽ celebrare. si tñ celebranto vba pferret eucharistia vera esset. Pctõꝝ eni ẽ materia sed imũda nisi sit saltẽ attrit⁹ vl̃ ꝯfessio sine attritõe ẽ materia imunda. Hec pe. de pa.

¶ De attritõe ⁊ ꝯtritione.

Et qꝛ dictũ est de contritõe ⁊ attritõe quõ penitẽs sup ipis debeat instrui a cõfessore. Jõ de ea clari⁹ dicẽdum ẽ. Nota g̃ s̃m tho. in. iiĩ. di. xviĩ. ꝙ dr̃a est int̃ attritionẽ ⁊ ꝯtritiõem nã attritio importat q̃ndã displicentiã d̃ pctis. sed impfectã. Vñ attritũ. i. aliq̃ mõ tritũ. sed ꝯtritio iportat pfectã displicentiã de pctis. vñ ꝯtritũ. i. simĩ totũ tritũ ⁊ in pulverẽ redactũ. Est aũt ꝯtritio s̃m pe. in. iiĩ. di. xviĩ. dolor voluntarie assumpt⁹ p pctis cũ ꝓposito ⁊ ꝯfitẽdi Et satisfaciẽdi volũtarie. Et s̃m eũdem ea di. oportet ꝙ contritio habeatur de omni peccato mortali. ⁊ rõ est qꝛ ĩ oĩ pctõ mortali est actualis auersio voluntatis a deo. Et quia contraria contrariĩs curant̃. idõ oportet ꝙ in omni remissione peccatoꝝ sit actualis conuersio ad deũ ⁊ auersio a peccato. et h̃ dicit̃ contritio. De peccatis autẽ oblitis sufficit contritio generalis cũ conatu ad recordandũ ⁊ dolẽdum Dolere etiã debet de obliuione peccatoꝝ que contingit ex negligentia. Si aũt queraf̃ si specialis contritio de quolibet peccato requiratur. vel sufficiat̃ vna generalis pro omnibus. sic respondet tho. in. iiĩ. dis. xviĩ. ꝙ quantũ ad principiũ contritionis. scꝫ cũ quis de peccatis suis cogitãs dolet. ⁊ si nõ dolore contritionis saltẽ dolore attritionis.

oportet q̄ sit specialis do/lor de peccatis que q̄s habet in memoria. sed quātum ad terminū qui ē dolor iam gratia informatus. sufficit q̄ sit vna cōmunis cōtritio de omnibus. tunc enim motus ille agit virtute omniū dispositōnum precedentiū. ¶ Et q2 nemo scit vtrū habeat gratiam que requiritur ad contritōez ideo nemo potest eē certus de sua contritione. nec p̄ consequens de remissiōe. ¶ Et dicit Richardus in. iiij. distinc. xvij. q̄ si confitens in peccato mortali attritus d̄ suo peccato vt ꝓbabiliter possit p̄sumere se esse dispositum non peccat absolutiōem recipiendo. immo frequēter virtute clauiū p̄ susceptionē absolutionis formatur sua attritio et fit contritio. ¶ Item nota q̄ duplex est contritōis dolor ꝫm sanctū Tho. et pe. in q̄rto dist. xvij. sc3 intellectualis. q̄ est quedā perfecta detestatio peccati ꝫm rationē. et dolor sensibilis. qui est dolor excitatus in parte sensitiua cum alteratione ⁊ afflictione corporis. ¶ Primus dolor requiritur de necessitate ad remissionē peccati. ⁊ ille etiā solus est sufficiens. q2 sicut peccatū mortale sufficienter committitur p̄ solum actū voluntatis ⁊ per ꝯplacentiā delibe/ratam rōnis. ita sufficienter destrui p̄t p̄ detestatiōem voluntatis ⁊ displicentiā rōnis et hec ē etiā in potestate nr̄a p̄supposita gr̄a. ¶ Scd̄s dolor id est sensibil'. etiā valet ad remissionē peccati. sed non est necessarius. sed de p̄fectō/ne contritōis. nec est in potestate nr̄a etiā p̄supposita gr̄a ¶ Item dolor ītellectualis nō pōt esse nimi⁹ sicut nec charitas a qua ꝓcedit potest eē nimia. sed sensibilis pōt esse nimius. ⁊ ideo oportet q̄ sumatur pro mēsura debita ad conseruatōem subiecti. sicut ex ieiuniīs ⁊ aliīs corporis afflictiōib9 ¶ Item nota ꝫm tho. in. iiij. di. xvij. q̄ vera ꝯtritio semp̄ debet manere in habitu. id est q̄ semp̄ deb3 habere illam dispositiōem. q̄ quādo recordatur de peccatis commissis habet displicentiam. saltem ꝫm ratiōem. ¶ Itē ꝫm petr̄ in. iiij. di. xvij. dolor maior intellectualis debet esse de maiori pctō habitualiter nō actualiter. si considerētur peccata in cōmuni inq̄ntum sunt offensa dei. sed etia3 in spēali dolor debet esse maior

de maiori peccato. quia maiorem rōem doloris habet maius pctm̄. Dolor ꝟo sensibil' cōueniens etiā est vt sit maior de maiori. Quis nō sit de necessitate. Item ſm tho. in q̄oli. ⁊ Inno. Contrit' debet magis diligere deū q̄ seip̄m Culpa āt est ꝯ deū. Pena ꝟo est ꝯ seip̄m. Nō dꝫ ꝯtrit' eligere poti' oēm penaꝫ sustinere q̄ deū offendere. Descendere āt ad hāc penā vl' ad aliam nō tenet. imo faceret fatue descendendo ad ista pticularia. vl' aliū sup hoc sollicitando.

¶ Sedecim conditiōes que requirunt in omni bona cōfessione.

Ponit aūt tho. in. iiij. dis. xvij. q̄ ꝯfessio bona debet hr̄e sexdecim ꝯditiones q̄ his ꝟsibꝰ ꝯtinent. Sit simplex humilis. confessio. pura. fidelis. Atq̄ frequens nuda. discreta. libens. verecūdia. Integra. secreta. lacrimabilis. accelerata. Fortis et accusans ⁊ sit parere parata. Sit simplex. i. non recitet in ꝯfessione nisi id qđ ptinet ad declaratōem sui peccati. et etiā q̄ntitatē ⁊ nō alie historie misceant. Sit huimilis. vt se miseꝝ ac pctōreꝫ cognoscat sine fictōe. Pura. i. recta intentōe. id est vt nō reputet bonus vl' laudet ab hominibꝰ. Fidelis. i. vera et sine vlla falsitate vt nō dicat que nō fecit. vl' etiaꝫ habeat fidem de remissiōe peccatoꝝ suorum si vere ip̄m penitet. Atq̄ frequens. i. sepe cōfiteatur. istud tn̄ est de bn̄ esse confessiōis. ⁊ nō de necessitate. Nuda. vt scꝫ nō inuoluat obscuritatē verboꝝ. sed dicat verba vt intelligat pctm̄ suū cum circūstantijs saltēꝫ necessarijs. Discreta. vt maiora cū minori pōdere dicat. vl' nō pl'a siml'. sed distincte loq̄ndo ⁊ dicendo nūerū si fieri vel scire pt. vel etiā vt discreto ⁊ sufficienti ac perito confessori confiteat peccata sua. Libens. voluntaria non coacta timore verboruꝫ vt pueri. vel timore tempalium vl' infernaliū principaliter. Verecunda. vt erubescat ⁊ nō se iactet. vel mente glorietur ꝓpter seculi vanitatem aliquā. ⁊ p̄cipue ibi cōfundat ratione respectu diuine maiestatis offense. Integra. vt nihil retineat de his que cōmisit p̄cipue de mortalibus. Secreta. vt nō publice sed occulte facere

toti dicat pctā sua qui eum possit absoluere. Lacrimabilis. vt doleat de pctis commissis. et detestetur ea saltem intellectu rōnis. Accelerata. vt q̄citius. potest omisso peccato ɔfiteatur. hoc tñ ē de bene esse. Fortis. vt nihil dimittat. pre verecūdia et accusans. se et nō alios. nec i cōfessione se excuset et alios inculpet Et sit parere pata. i. adimplere pniam sibi iniunctam. et facere ea q̄ hꝫ necc̄rio facere. vt aliena restituere si habet et huiusmodi.

Explicit scḋa ps li. primi.

Incipit pars tercia primi libri de bonitate cōfessoris. et habet decem. §. Et primo qualē ɔfessor duo dꝫ habere. s. timorē dei et zelum animarum. §. i.

De bonitate confessoris in se et in exercitio talis officij. Di aug⁹. de pe. di. vi. c. qui vult cōfiteri. Sacerdos an quē statuitur ois languor in nullo illorum sit iudicandus. que in alio iudicare est promptus. Iudicans enim alium qui est iudicādus. cōdemnat seipsum. Cognoscat igitur se et purget in se quod videt alios sibi offerre. Curet vt a se prohiciat quicquid in alio dānosum reperit. animaduertat quidē quod dicitur Qui sine pctō est vestrū etc. ideo enim liberauit peccatricem. quia nō erat qui prohiceret lapidē. quo nō lapidaret qui se lapidādū cognosceret Nullus ei erat sin̄ pctō. in q̄ intelligitur oms fuisse reos nam venialia peccata semper remittebātur. per cerimonias. Si quod ergo peccatū in eis erat criminale erat. Deteriores ergo in hoc sunt sacerdotes se prius nō edificātes illis qui dominū obseruabant insidijs. August. fm. n. thomā et alber. audiens confessionē cum cōscientia mortalis peccati mortaliter peccat. tñ effectū sacramēti confert cum sacramēto. si nō est p̄cisus vl' suspēsus q̄ntūcūqꝫ al's malus. Unde aug⁹. i. q. i. c. dictum est a dño Num eri ad aaron. Nos ponite nomen meū super filijs israel. et ego dñs bn̄dicam eos. vt grāꝫ traditā p ministeriū ordinate trāsfundāt homini bonus voluntas sacerdotꝫ pdesse vl' obesse potest. sꝫ meritū be

nedictionē poscētis. Ex āt dr ea.q. Remissionē pctōꝝ non dant auari et silia intelligit' fm glo. vel simplr de pcisis. vel si intelligat' de toleratis. tales nō dant ex merito vite id est nō sunt digni dare.

Quo q dz hre confessor.

Debet autē confessor pcipue habere duo. s. timorē vnō fiat circūspectus. ꝛ zelum animarū vnde sit sollicitus circa ea q necessaria sunt. Quantuz ad primū ꝯsiderare debet ꝙ ipse est mare eneū in templo dñi vbi lauabāt sacerdotes ꝛ leuite animalia offerēda i sacrificiū. vnde ex immūdicijs a quib9 illa abluebāt' efficiebantur imundi. Vñ greg. in pastorali dicit ꝙ fit plerumqꝫ vt anim9 pastoris audita tēptatione ouis. ꝛ ipse tēptet'. ꝛ ideo cū timore ꝛ tremore debet poni ꝛ nō se ingerere ꝛ cū leuitate ꝛ cū risibus instare. Vñ in figurā. Moyses vt dr Exo. xxxviij. fecit labiū eneū de specul' mulieꝝ in q lauarēt' sacerdotes scīāscōꝝ ingressuri. ꝛ sigficat scripturā. vbi sūt exempla scrāꝝ aīaꝝ ad quaz debet sepe inspicere ad vidēdū maclas suas ad intelligēdū insidias diaboli. Vñ subdit greg. vbi. s. Hec nequaqꝫ sūt timēda pastori. qꝛ deo pensanti cūcta subtilit'. tāto facilius liberat' qs a sua qꝫto magis tēptatiōe fatigat' aliena. Quātū vo ad zelū dic greg. ꝙ nullū sacrificiū ita deo acceptū ē vt zel9 aniaꝝ. ꝛ fructū hui9 ōndit Jaco. c. v. vbi post permulgatōes cōfessiōis dic Qui cōuerti fecerit peccatorē ab errore vie sue saluabit aiam ei9 a morte. et charitas operit mltitudinē pctōꝝ. Nō aūt min9 trahūtur ad deū per cōfessionē aime qn diligēter fit qꝫ p pdicatōez res moderno tempe. vt expientia docz. debz g nō tardare q vocat' ad hmōi.

Quomō se habere debeat ꝯfessor erga penitētē ꝛ d qb3 interrogādū est in ꝯfessiōe ꝛ ibi plus decē pceptoꝝ decalogi. ꝛ plus septē pctōꝝ mortalm. ꝛ ꝙ in cōfessione tria debet obsuare interrogādo confessor. §. ij.

Dicit aug9. d pe. di. vi. c. id est. post mediuz. Diligēs inqsitor. subtilis inuestigator sapiēter ꝛ qsi astute iterroget a pctōre q forsitā igrat vl' p verecūdia vellet occultare. cognito āt crimie varietates eius nō inuestigare

dubitet et locum et temp9 etc. quibus cognitis adsit beniuolus paratus exigere et secum onus portare habebat dulcedinem in affectione. pietatē in alterius crimine discretionem in varietate. adiuuet cōfitentem orando et alia pro eo bona faciēdo. semp iuuet leniendo consolando. spem promittendo. et cū opus fuerit etiā increpando doleat loquēdo. id est instruat operando. sit particeps laboris. si vult esse pticeps gaudij. doceat pseuerantiā. Hec augustinus. Ex verbis augustini patz q nō sufficit audire cōfessionez eorum que sibi dicūtur a peccatore et ipsum nō interrogare. nisi esset persona in hijs bene perita et scientificata q suf ficienter scit dicere. que oportet. Sed cum persone cōmuniter sint grosse in istis. etiā ille qui sunt in alijs negotijs mundi vel scientijs acuti. Ideo pmittendū est dicere vnicuiqz id quod vult. et eo ordine quo vult. et de peccatis que p se sufficiēter dicit non est iteruz interrogand9 ne molestes eum in quo nō oportet. sed si aliquod non bene intellexisset pcipue de mortalibus faciat sibi declarare vt melius intelligat. De his vero que nō plene dixit. puta quia nō dixit circumstantias necessarias. vl' nūerū interroga eū de his. vt plene dicat qntū est necriū. De ill' do pctis q nō dixit. nec scit p se dicere interroga eum.

Quo ordie fieri debeant interrogationes de quibus.

Sed ray. et host. in summa dicūt q interrogatōes fieri dnt de septē vicijs capitalib9 et eorum spēb9 et filiab9 de qb9 hēs. s. diffuse i. ij. pte p totū. nō ē interrog ādū de oib9. sed plus et min9 fm cōditiōez psonaꝝ. sicut aūt q cōfitet nō hz necce tenere mag9 vnū ordinē q aliū dicendo pctā sua. ita nec cōfessor iterrogādo. tn ad melius mēorie cōmēdandū. de qb9 dz interrogare. et de qb9 iā interrogauit ne ampli9 hēat triplicare cogruū est tenere aliquē ordinē. et si placz interrogare de decē pcepti q cōtinent in istis vsib9. Vnū crede deum. nec iures vane p ipsum Sabbata scificet. hēas i honore pntes. Non occisor eris. fur. mech9. test. iniqu9. Non vlli nuptā. nc rē cupias alienā. Declaratiōem hoꝝ vsuū habes infra. Post do interro

gationem sup decem preceptis couenies erit interrogare sup septem viciis capitalibus que in hoc versu continentur. Ut tibi sit vita semp saligia vita. In ista dictiōe Saligia sunt septem littere a quibus incipiunt nomia septē capitalium viciorū: per S. vero intelligit superbia. sub qua cōprehendit vana gloria: per A. auaricia: per L. luxuria fedita: per I. inuidia per G. gula: per I. ira: per A. accidia. Sed antequam interroget de peccatis. prius querat de excōmunicatione maiori. et si inuenit eum aliq̄ sententia irretitū. si habet autoritatem sup hoc absoluat prius. Si vero nō hz auctem remittat ad eum qui pt/est absolue

In interrogatōibus fiendis tria sunt obseruari.

Thomas. in qrto. dicit q confessor tria debet obseruare in interrogatōibus fiēdis.

Primū ē q n̄ interroget oms de omnibus. sed interrogentur psone de peccatis que consueuerūt repiri in homibus illius cōditiōis et status. Ut stipendarij de rapinis et incendijs. Clerici de simonia et horis omissis. Adolescentes de luxuriis et huiusmōi. Unde a principio confessiōis decēs est interrogare confitentem de cōditiōe sua. de exercitio et statu. an clericus. an laicus. an solutus vel coniugatus et hmōi prudētius inde possit formare interrogatōes et quātuz est tempis q fecit vltimaz confessionē. et si fecit penitentiaz sibi iniunctā. et vtrū in statu grē vel peccati mortalis. Scōm qd debz obseruare confessor est vt interrogēt ipsi a remotis de peccatis et in genere non in vltima specie et modo peccati subito. Ut si nesciebat tale peccatū cōmittere illud addiscat. et sic ducatur i temptationem. Verbi gratia. Si fatetur se cōmisisse viciū luxurie nō statim interroget cōfessor si seipm manibus polluit. et hmōi. sed ita paulatim interroget de modo et circūstantijs tal peccati commissi. et hmōi.

Tertiū est q in peccatis carnalibus nō descēdat nimis ad particulares circūstātias non necessarias. quia hoc est seipm in temptatiōem inducere. et ad inuentionē peccatorum docere eos qui ignorāt. et aliqn postea talia referūt in plateis in derisuz et scandalū sacerdotū. Verbi gratia. Si vir fatetur polluisse mulierez extra vas debitū. nō vltenus querant confesso

tes in q̄ pte corporis ꝛ quō. sic iam habꝫ vltimā speciez pec cati. al's ꝓ turpitudies q̄s miseri hoīes iueniūt ipsi met si volunt exprimāt.

¶ De circūstātijs pctōꝝ ꝛ de versu eaꝝ et. q̄ circūstantie sunt in q̄ntuplici specie. §. iij

Et nota q̄ ꝯfessor nō solū dꝫ iterrogare de mortalibꝰ. sꝫ etiaz de circūstantijs q̄ aggrauāt vel alleuiāt. Vn̄ innoc. in. c. oīs. de pe. ꝛ re. dicit Sit discretus sacerdos ꝛ caut'. vt more periti medici supinfundat vinum ꝛ oleū vulneribus sauciati diligenter inquirēs peccata et eorum circūstatias q̄bus diligenter ꝛ prudēter inquisitis itelligat quale ei debeat prebere consiliū. et cuiusmodi remediū debeat adhibere diuersis vtendo experimentis ad sanandū egrotuꝫ Hec ibi. Ad illud facit quod dicit Aug. de circūstātijs peccatorum. de pe. dist. v. c. consideret qualitatē criminis. i loco. in tempe. in pseuerātia in psone varietate. quali h̓ fecerit intētione. et de ipsi' vicij multiplici executōe. Omnis ista varietas confitenda est ꝛ dicenda. Dolenduz est nō soluꝫ q2 peccauit. sed quia se virtute ꝛ gratia priuauit. doleat aliorum vitam in sua fuisse corruptā. scꝫ suo exemplo. ꝛ cōmodum qd̄ dedisset primo suo exēplo bono. doleat de tristicia quā intulit bōis peccando. ꝛ de leticia quā eis nō adhibuit. Hec aug'. Que oīa intellige ſm qd̄ dclarā tur hic. Illas aūt circūstantias q̄ trahūt pctm̄ in alterā spēm. optꝫ nccrio ꝯfiteri ſm tho. Alb. ꝛ alios doctores. Alias eni circūstātias ꝯfiteri cū sint pctā veīalia pfectioꝝ est ꝯtutū. n̄ tn̄ ē nccriū. De. d pa. in. iiij. di. xvi. diē. q̄ nūer' circūstantiaꝝ ꝯphendit h̓ ꝟsu. Quis. q̄d. vbi. p q̄s. q̄bꝰ auxilijs. cur. quō. q̄n. Ray. ꝓ addit octauū. s. q̄tiens. ꝛ vbi in ꝟsu d̓ q̄bꝰ auxilijs. ipe dicit p q̄s. Dicit g̓ q̄s ꝓ varietate psonaꝝ ꝛ stat' etatis sapie ꝛ ordinis. ꝛ sic fuit grauissimū pctm̄ ade. q2 q̄nto gradus altior tanto casus grauior. ꝛ ingratitudo maior. Quid vtrū malū q2 ꝓhibitū. vel ex genē suo. vtꝝ mortl'e vl' veīale. an occultū vel manifestū. ꝛ q̄ꝫ tn̄ ad hāc ꝯditiōem grau' fuit pctm̄ cayn q̄ꝫ ade. quātitas eni generꝫ hōicidū grauior ē peccato gule vel supbie. Vbi quia i loco sacro grauius pec

catur. Per quos. qz traxit il/
los ad peccandũ qđ est ꝓpriũ
dyaboli. vel q̃s posuit media/
tores ad malũ ꝑpetrandum
quia peccatoꝝ illoruz est par
ticeps vel cũ quibus ꝑ quibꝫ
et cõtra quos. Quotiens nõ
solum quantũ adꝰ cõsuetudi/
nem sꝫ etiã q̃ntũ ad numeꝝ.
qui nũerus refertur ad actõ/
nem nõ ad obiectũ actionis
Verbi grã. Si homo in iniu
sta contrectatõe accipiat sac/
cum plenũ mille florenis est
tantũ vnũ furtum. Si autez
tres florenos accipiat diuer
sis actibꝫ successiue erũt tria
furta. quia in ip̃o actu ẽ pec/
catũ semꝑ essentialr̃. ⁊ iõ nõ
põt eẽ vnũ in pluribꝫ actibus
Cur. an ex infirmitate vl' ig/
norantia vel elatione vel q̃li
intentiõe fecerit. qz mortalia
peccata trahunt spẽm a fine.
ideo hoc diligenter est expli/
candũ. Qui em̃ furat᷑ vt me/
chetur magis dicendꝰ est me
chus q̃ȝ fur. ⁊ tñ vnũ peccatũ
est in vno actu. sed hñs pl'es
deformitates. Quomõ. natu
rali vl' innaturali. qz semꝑ ẽ
grauius in eodem genere. s.
agendo q̃ȝ patiẽdo. Quãdo.
si in sacro temꝑe. puta diebꝫ
festiuis. vel alio temꝑe ⁊ de
perseuerantia in peccato.

Circũstantie pctõꝝ ꝯfiten
de sunt in multiplici genere.

Ad declaratõez huiõi
scilicꝫ qñ. circunstan
tie peccatoꝝ sunt ꝯfi
tende. sic dicit petrꝰ de paludꝫ.
Circũstãtie sunt i q̃ntuplici
genere. Prime sunt q̃ nõ al/
leuiant nec aggrauãt sicut ille
que nullã imputãt cõuenien
tiam vel discõuenientiã ad
rationẽ nec ex se nec ex suspi
tione. vt furari cũ mãu dexte/
ra vel sinistra. ⁊ istas cõfiteri
est sup̃fluum. Secunde sunt
que alleuiant. scꝫ q̃ importãt
ꝯuenientiã. vt facere maluz
ex bona intẽtiõe vel ig̃rantia
et istas ꝯfiteri est imꝑfectũ.
nisi timeret scãdalũ ꝯfessoꝝ.
Tercie sunt q̃ importãt discõ
uenientiã ex suspitõe. vt fura
ri mľtũ. ⁊ istas ꝯfiteri est ꝑfe
ctũ. qz aggrauãt pctm̃. nisi i/
mineret ꝑiculũ sui vl' ꝯfesso/
ris. vel alicuius tertij. Sed
quia non mutãt speciez nec
aggrauãt in infinitũ. nõ ẽ ne/
cessariũ eis ꝯfiteri ẜm thomã
Sꝫ pe. dič q̃ q̃ȝuis ista sit cõ/
munis opĩo. tutior tñ ẽ alia.
scꝫ vt ꝯfiteant᷑ eas. s. cũ nota
biliter aggrauãt. vt furari cẽ/
tum. mľto g̃uiꝰ est q̃ȝ furari
vnũ. Quarte sũt q̃ aggrauãt
⁊ mutãt spẽz. nõ tñ in ĩfinitũ

grauant. vt qñ vtrunqz ē veni ale. vel qñ primū est mortale scdm veniale. vt ē in specieb' gule quaꝝ vna aduenit alteri ⁊ sunt qñqz veniales ⁊ qñqz mortales ⁊ istas cōfiteri non est necessariū. nec illud est cō tra hoc qđ dicit tho. ⁊ coit alq̄ s. q̄ mutāt speciez necessario sunt cōfitēde qꝛ loquit̄ de illis que sūt mortalia. Nō aūt qua re nō est necessariū eas cōfite ri est ista. quia circūstātia ne cessario est cōfitēda nō qꝛ mu tat spēm. vt ptꝫ in veniali. ſꝫ qꝛ mutat in infinitū. vt ptꝫ in mortali. Sed circūstantia nō mutās in infinitū. nunq̄ȝ ag grauat in infinitū. qꝛ intendit penas ⁊ nō extendit. Extēsio eīn est infinita. nec pōt cresce re. ſꝫ intēsio est finita ⁊ sp po test crescere. Nulla ergo talis que nō mutat seu aggrauat in infinitū necessario ē confiten da. Quinte mutāt ⁊ qñqz ag grauāt in infinitū. vt qñ veni ali actui. puta ad gulā studio se pꝛepatā addit̄ ebrietas vel notabilis anticipatio hore i ie iunio sine causa. Sed vtrum in religioso sit mortale qđ al teri est veniale. dicēdū q̄ non puta dicēdo verbū ociosum ⁊ hmōi nisi spēꝫ mutaret. quia nubere vel velle nubere. qđ se

cularibus nō est peccatum si hoc fiat cā prolis generande. vel veniale ꝓpter voluptateꝫ est mortale religioso professo clerico vel ordinato qꝛ sacrile giū non aūt primi motus lu xurie furti vel inuidie. qꝛ nul lus vouet se nō habituꝝ pri mos motus q̄ nō sunt in no stra ptāte. hec petr. de pal.

Circūstantie que trahūt pec catū ad aliud gen' sūt ꝯfitēde.

C nota fm tho. i qua daꝫ epl'a. q̄ ille circū stantie dicunt trahere ad aliud gen'. ⁊ ideo de neces sitate cōfitende q̄ hñt special lē repugnātiā ad aliqđ ꝑcep toꝝ diuine legis. Sicut furtuꝫ simpliciter repugnat huic ꝑ cepto. non furtū facies. Si ve ro fiat furtū in loco sacro cir cūstātia loci illā repugnātiaꝫ habet ad aliud preceptum qđ est de veneratōne sacroꝝ. ⁊ sic addit̄ noua spēs peccati ⁊ sic de aliīs. ¶ Peccatum com missuꝫ die festo trahit ad cir cūstantiam aliam.

Dicit nico. de lyra sup exoď. q̄ pctm̄ morta le cōmissum die festo habet spālēꝫ repugnātiā ad ꝑceptū de sctificatōe festoꝝ et sabbati. qꝛ magis ē opus seru uile opus pcti q̄ȝ onus manu

ale. Opus aũt seruile ibi pro hibet̃ ꝛ sic est mortale vltra ꝓpriam deformitatẽ sue materie. ex hoc ꝙ cõmittit̃ in die festo habet aliam deformitatez quã optet ↄfiteri. ꝛ in fine dicit idẽ tho. ꝙ illud qđ dicitur circũstantias nõ trahẽtes peccatũ ad aliud gen⁹ siue spẽm nõ esse de necessitate ↄfitẽdas nõ eẽ referendum ad numeꝝ peccatoꝝ ꝛ eiusdem spẽi. quia numeꝝ tenet̃ cõfiteri si potest qꝛ nõ est vnũ sed multa. ꝛ hoc nota diligenter.

Nota tertio ꝙ cũ cogitatio cũ deliberatõne rationis in actũ peccati mortalis scꝫ deliberãdi illũ actum agere etiã absqꝫ opere sit peccatum mortale. ideo ad singulas peccatoꝝ species post peccata operis interroga etiam đ peccatis cogitationũ illius peccati tm̃. ꝛ de peccatis oris. ꝛ cuꝫ opus alicuius peccati ꝛ deliberatio mentis. ad illud agendum absqꝫ ope sit eiusdem speciei specialissime sed differt̃ fm maius ꝛ min⁹ vel pfectum ꝛ imperfectum. quia scꝫ maius peccatum est in opere ꝙꝫ in sola cogitatiõe ideo etiã de circũstantijs huiusmodi cogitationum inter roganduꝫ est. puta si dicit penitens se ↄsensisse cogitationibus luxuriosis. qꝛ potest hꝫ esse multipliciter. ꝛ in diuersis speciebus. ideo interroget̃ de qualitate ipsaruꝫ cogitationũ. vt si deliberauit tale peccatum cõmittere cum soluta. qꝛ tunc fornicatio est si ipse solutus est. aut cũ cõiugata. quia tũc adulteriũ est. aut cum cõsanguinea. qꝛ tunc incestus ẽ ꝛ sic de alijs luxurie speciebus ꝛ aliorum viciorum.

Peccatũ diuidit̃ in tria.

Pro aliquali declaratione pdictoꝝ. nota ꝙ dic tho. pria. ꝗ. q. lxxij. ꝙ peccatũ diuidit̃ ꝑ hec tria. s. peccatum cordis oris ꝛ opis non sicut per diuersas species ↄpletas. sicut differt spẽ bos ꝛ leo ꝛ capra. sed sicut ꝑ diuersos gradus peccati. sicut domus in fundamentum diuiditur in parietem ꝛ tectum. sicut ĩ species icompletas. Cõsũmatio igitur peccati est in opere. vñ peccatuꝫ operis hꝫ speciem cõpletam. Sed pria inchoatio ei⁹ est quasi fũdatio in corde. Secũd⁹ gradus ei⁹ est in ore. fm eũ ꝙ habet in mẽte prorũpit facile ad manifestandum conceptuꝫ cordis

¶ Tertius gradus est in cō-
sūmatione opis. ¶ Patet er-
go q̄ hec tria ptinent ad vnā
pfectam speciem cū ab eodē
motiuo pcedant. Iracundus
enī ex eo q̄ appetit vindictaȝ
prius turbat̄ in corde. scḋo i
verba cōtumeliose prumpit.
tertio pcedit ad facta iniurio
sa. vt pcussionē ⁊ hmōi. ⁊ sic
de aliȷ̄s quibuslibet de luxuria
Nec tn̄ intelligenduȝ est pec-
cata cordis esse species incō-
pletas quasi non sint morta-
lia. imo quando in eis est con
sensus deliberatiuus ad actus
qui de se sunt mortalia. tales
cogitatiōes sunt peccata mor
talia. ⁊ si non ita grauia sicut
peccata operis. vt dictuȝ est
⁊ quando sunt simul cogita-
tio cū locutione ⁊ opere vnū
est peccatum. vt patet de lu-
xuria ⁊ aliȷ̄s peccatis. quādo
vero quodam tempore delibe
rat fornicari. ⁊ alio tempore
diuerso ⁊ distanti fornicatur
sunt duo peccata mortalia.
¶ De delectatiōe vero morosa
aliquid dicetur suo loco.

¶ Regule quinq̧ cognoscendi peccatum mortale a veniali

Ad cognoscendum ve-
ro quando peccatum
est mortale vel venia
le. Nota quinq̧ regulas. Pri-
ma est quando amor vel affe
ctio ad aliquam creaturam
scilicet se vel aliam tantum
crescit. vł est tam magnus q̄
in eo constituitur vltimus fi-
nis. i. q̄ nec in actu nec habi
tu ordinat illam creaturam.
aut eius dilectionem. aut eti
am seipsum ꝺm deum. et vel
let cum tali creatura conten-
tari. ⁊ non curaret deum offē
dere. aut eius precepta trans
gredi propter illā creaturam
ita q̄ ibi est aliqualis cōtem-
ptus dei. si non est formalis.
tamen interpretatiuus ⁊ est
fruitio creature. quia prepo-
nitur creatura deo. vnde cum
aliquis vellet hic cum creatu
ra semp manere non curan-
do de eterna beatitudine. licet
non sint semper rudes ꝺ hac
interrogandi vel temptandi
tamen talis amor creature sē
per est peccatum mortale.
¶ Quando aūt aliquis diligit
aliquam creaturā plus quaȝ
deum sȝ ꝓpter hoc nollet deū
offendere. aut eo carere. nec
eius amiciciaȝ perdere talis
amor creat̄e n̄ ē pctm̄ morta
le. Scḋa regl'a sat̄ ꝯcordat cū
pcedenti. s. cū notabiliter cō-
tra dilectōeȝ pximi aliq̄d cō-
mittit̄ tūc ē mortale pctm̄ qn̄
ꝯo nō. tūc est veīale. Qn̄ vero

aliquid fit ɔtra dilectionem dei. pōt attendi penes hoc qđ repugnat charitati vel amicicie. quā debemus ad deū habere sup oia. quando aūt aliqđ fit ɔtra dilectionē primi. pōt attēdi penes ista pcepta legis nature. s. quod tibi nō vis fieri alteri ne feceris. ꝛ quod tibi rationabiliter ꝛ ex debito vis fieri alteri facias. ꝛ pt etiam attēdi penes scādalū actiuum quod ego infero primo meo p mala exempla. sꝫ inqntū importat aliquid ɔtra dilectionē vel quātū sit illud scandalū. ad hoc ꝙ sit mortale nō pcise determinatū est. qꝛ i modico facere ɔtra primū nō est mortale. aut in paruo scandalisare. vnde quilibet attendat seipm ꝙ sibi vellet fieri. ꝛ qđ sibi nollet fieri. ꝛ p quod fcm ꝛ nō factuꝫ soluere inter se et amicū suū amiciciā quā simul habēt. Tertia regula. quando omittunt ɔtra pceptū dei ꝛ ecclesie, vel legis nature vel superioris. que precepta sunt de necessitate salutis vel ɔra votū publicū vel priuatū vel cōtra iuramentū licitū ꝛ tūc est mortale pctm̄. quādo vero citra. tūc nō est mortale. Quarta regula cū aliquid fit vel cōmittit vl' omittit ɔtra ɔscientiā vere vel false dictantē aliquod peccatū mortale vel cōtra ɔscientiā formidantem, pbabiliter vl' dubitatiue. an aliquod pctm̄ sit mortale tūc sp est mortale si cōscientia nō sit sufficienter instructa. Quinta regula de actibus intus manē tibꝫ quando quidā habet solā cogitationē de aliquo quantūcunqꝫ turpē. vl' malam absqꝫ cōplacentia seu delectatōe vel ɔsensu. tunc nunquā est pctm̄ mortale vel nullū vel veniale quādo vero ē ɔsensus i actuꝫ qui eēt pctm̄ mortale. tūc sp est pctm̄ mortale. qꝛ deus voluntatē p facto acceptat. quando aūt cū cogitatōe aut cōplacentia est delectatio morosa i aliquo turpi spāliter in libidinosis. tunc est mortale fm dictū august. esto ꝙ nō sit ɔsensus in actū fm dctm̄ aug°. iudiciū ē de pctis interioribꝫ ad quod etiam facit distinctio sup praposita de sensualitate ꝛ actione. ꝛ de pctis pueniētibus ꝛ sequētibus deliberationem. Applicando igit septem vicia capitalia que non semp sunt mortalia. sed sunt male radices in homine ex quibus oriuntur septē venialia.

¶ Que debeat seruare & scire cõfessor vtilia & necessaria in ipso exercitio ꝯfessionis. §. iiij.

Ultra excõmunicationem iuris cois sciat cõfessor si penitẽs incidisset in sententiã ꝯstitutionis synodalis. ideo debet inuestigare de constitutionibus illius dyocesis si quas hr̃et vel etiã ꝓuincie vel legatõis vt melius possit penitentibꝫ ꝓuidere. Diligenter querat de numero peccati. quotiens incidit in id vel illud. qꝛ homines sepe transeũt illud leuiter. & de circũstantijs nõ necessarijs. & de peccato qđ alteri iam rite ꝯfessus est. nõ queras cum non teneatur nisi in casu in quo tenet̃ quis confessionẽ iterare. de quo plene supra in ti. ꝑceden. & nõ soluꝫ de peccatis oꝑe ꝑpetratis. ſꝫ etiã de pctis cordis & de numero eoꝝ. que ꝑsone ꝑuipẽdũt interrogãdũ est. Et quia ſm tho. i. ij. peccatũ cogitationis & opis in eadem materia sũt vnius & eiusdẽ speciei. ſꝫ differũt ſm maius & minus quia scꝫ pctm̃ oꝑis est grauius peccato cordis. Ideo etiã interrogandũ est de specie & circunstantijs necessarijs pctõꝝ cordis. verbigrã. Si dicit se i mẽte solum deliberasse mulierẽ cognoscere interrogandũ est vtrum solutam vel nuptã virginẽ vel aliã. & qua die. & hoc qꝛ ipsi faciũt illđ pcm̃ esse diuersie speciei. Et si mł'ier ẽ facias eã ex transuerso stare. nec faciẽ eius aspicias. quia facies earũ ventus est vrens ait ꝓpheta. Sed nec virũ decet frequẽter aspicere in facie ne eũ erubescere facias vltra q̃ȝ oportet. virosq̃ꝫ graues & sapientes dulcius & vrbaniꝰ oportet reprehẽdere. rusticos grossos ac idiotas durius. ne peccata sua paruipendant ex leuitate sermonis. Stimulatos vero ex dolore & desperatione qantuꝫ pctã cõmissa sint grauia confortare & aiare expedit inducendo exempla Dauid. magdalen. pau. petri. Latronis & hmõi induratos. & se excusantes aggrauare pctã eoꝝ ostendeudo ꝑicula. exemplo ade saul. iude & hꝰ. q̃ i seipis đsperauerũt. ¶ Nota ſm .m. vber. li. de of. oꝛ. q̃ illoꝝ cõfessiones prius sunt audiende et libentius qui magis indigere putant̃. vel quia raro venire solent vel quia sunt extranei vel quia sunt in maiori statu vel de quorum cõfessione speratur vtilitas futura.

Quomodo se habere debeat ꝯfessor audiendo mulieres.

Idem dicit de audiētibꝫ mulieres caueāt ne nisi in publico audiant. ꝛ nisi ab aliquo videāt᷑, nec multum imorent᷑, nisi quantū necessitas ꝯfessionis requirit. ꝛ eis que nimis frequenter ꝯfiteri volunt assignent certum tpſ extra qd ipsas nō audiāt nec alījs colloquījs se eis exponāt ꝛ semper duris verbis ꝛ rigidis vtant᷑ circa illas potius ꝙ̄ mollibus hec ille. Et hoc est cōtra illos qui quotidie audiūt mulierculas ꝛ faciūt eis lōgas ṗdicatiōes. vñ ait tūc mlt̄ū tpis ꝛ scandalū sequit᷑ cōmunier in ipis ꝛ in ꝓplis.

Qualis ꝛ quanta debeat iniungi satisfactio seu penitentia a ꝯfessore penitētibꝫ ꝛ q̄liter se habere debeat penitentias iniungendo. §. v.

Nota ꝙ ꝓ q̄libꝫ peccato mortali esset regulariter septēnis penitentia iniūgenda seu imponēda. vt habet᷑. xxij. q. i. c. ṗdicantiū in glo. ꝛ. xxxiij. q. ij. c. hoc ipsum. ꝛ. §. se. qd seruabat᷑ antiquitus. ꝛ ista septēnis penitentia magis vel minꝰ aspa. ſm varietatē criminū maiorum vel minoꝝ ꝛ circūstantiarum ꝛ cōpunctōes erat. qꝛ vt dicit Iero. Apud deū nō tm̄ valet tpis mēsura ꝙ̄ doloris nec tantū abstinentia ciboꝝ quā mortificatio criminū de pe. di. i. c. mensurā. Sꝫ hodie penitentie omnes sunt arbitrio ꝯfessoris taxande ꝯsideratis circūstantījs criminum ꝛ ꝑsonaꝝ ꝛ hmōi. extra de pe. ꝛ re. c. deus qui. Dicit em̄ leo papa. xxvi. q. v ij. ca. tempora plenitudinis tue moderationis arbitrio sunt ꝯstituēda ꝓ ut ꝯuersoꝝ animos ꝑspexeris eē deuotos. Ray. ꝛ guil. ꝛ Specu. i suo reꝑtorio hoc tenēt et generalis ꝯsuetudo sic se hꝫ nec est ꝯtra id qd dicit Greg. de pe. di. v. c. fallas penitētias dicimus. que nō ſm autoritatē sanctoꝝ patꝝ ꝓ qualitate criminū ponunt᷑. Hoc em̄ itelligē. ſm Ray. cū sine necessitate rationabili dimitterētur penitentie antiquitus taxāte Nā vltra illam cōem penitētiam septēnem ꝓ quolibꝫ peccato mortali in genere ponūt᷑ alie penie maiores vel miores ꝓ certis peccatis ꝑut habetur in diuersis capitulis de

cretaliū ꝛ decretoꝝ que qꝛ cō/munitër nō dantur hic nō po no. que pleniꝰ habenť in sum ma confessoꝝ li.iiij. ti .xxxiij. de .peni et. remi. vbi ponunť casus.lxvi.de hmōi. Est autē satis rationabilis causa non dandi hmōi pnias in disposi/tione penitentiū ꝛ etiā aliqñ non sufficeret ipsvite. Nam vt Rai.ꝛ hosti.dicūt debet con fessoꝛ talem dare pniam quā verisilr credat illam implere ne ipsam violando deteriꝰ si/bi ꝯtingat ꝙ si magna pecca/ta cōmisit ꝛ dicit se penitere ſꝫ nō posse aliqꝫ duram peni/tentiā facere. animet eum ad hoc ꝯfessoꝛ ei ostendēdo gra/uitatē peccatorum. ꝛ ꝑ conse/ques penitētā penaꝝ sibi pro pter hoc debitaꝝ ꝛ sic tandeꝫ iniūgat ei penitētiam quā li/benter suscipiat ꝛ si sacerdos nō potest gaudere ꝺ oīmoda purgatione eius saltem gau/deat ꝙ liberatū a iehena trās/mittit ad purgatoriū . Itaqꝫ vt dicit host.ꝯfessoꝛ nullo mo do debet ꝑmittere peccatoreꝫ desꝑatū a se recedere. ar.xxvi q.vi.c.pbr̄.sed potius impōat ei vnū pater noster. vel aliud leue. ꝛ alia bona que fecerit vl' mala que tolerauerit sint ei in penitētiā. Concoꝛdat tho. in hoc. Hoc tamē sane intelli ge. vicꝫ si ipsum als penitet. ꝛ dicit se ꝑatuꝫ facere quod de bet. sed hoc bonus peniten/tie sufficere nō posse tunc ꝓ/pter hoc quantūcūqꝫ deliquerit non debet dimitti sine ab solutione ne desperet . Sed si dicit se nō posse dimittere odium vel caste viuere. vl' ali enū non velle restituere. vel artem dimittere quam sine moꝛtali peccato exercere non potest. vel aliud huiusmodi cum possit nullo modo debet absolui ꝺm tho. petrus ꝺ pal' Alber. quia vt dicit grego .in i.q iij.c. Tunc vera est absolu tio sacerdotis. cum interiꝫ se quitur arbitrium iudicis. id est dei qui nunqꝫ absoluit im penitentem de pe. di .i.c. ne/minē. Sacerdos autem nul/lam debet cōmittere falsitatē in sacramentis veritatis. vn/de de penitē. dist. v.c. fratres nostros āmonemus. vt falsis penitentijs animas laicoꝛuꝫ decipi non patiātur. falsas pe nitentias dicit cum sic agitur de vno. vt non recedatur ab altero. Uerum si talis pecca tum pure vult confiteri debe/at audiri eius confessio. vt di ciť extra de pe. ꝛ re. c. ꝙ q̄daꝫ. ꝛ si aliq̄d dꝫ iniūgi ñ tñ absol

uendo eū. sed ei declarando q ꝓpter hoc nō est absolutus. sed tamen satisfaciat ꝓcepto ecclesie annualis ↄfessiōis fi-ende. ⁊ hortet eū q faciat omne bonū qd pt. vt deus cor ei' illustret ad pniam. vt dicitur de pe. di. v. c. falsas. Et sic nō ē dimittēdus sine ↄfessione ne desperet. q si instet ꝓ absolutione ostendendo scandalum ⁊ desꝑatōez si nō absoluat. nullo modo dꝫ ei assentire licꝫ tamē ei declarare. q fieri nō pt. nec iuuaret eū. Et si ꝑmanet in scandalo nō est curandum qꝛ est scandalū pharisеorum ij. q. iij. c. inter verba.

Qualiter se hr̄e debeat confessor penitentias iniūgendo penitentibus.

In imponēdo penitētias ne vilescat auctoritas ecclīe arbitret ↄfessor ⁊ ne potestas clauium ↄtēnat de pe. di. i. c. sunt q arbitrantur. l. dist. c. absit. ⁊. c. si quis ꝑpostera. nimius maluꝫ est si qnqꝫ ↄtingat errare. q erret dando nimis paruā qm nimis magnam. vt dicit chriso. xxvi. q. vij. c. alligāt. quia vt ibi dicit. Melius est deo reddere rationē de nimia misericordia qꝫ de nimia seueritate. si eīn bnignus ē deus vt quid sacerdos vult eē auster'. Exemplū habemus a christo vt dicit Ray. qui nulli vnqꝫ graue imposuit penitentiam. sed dicit. Vade ⁊ ampli' noli peccare. ⁊ ad hoc maxime debet attendere ↄfessor excidere ab eo causas ⁊ occasiones peccatoꝝ. puta si ↄuersatio eius cū aliquo vel aliqua est occasio ei alicuius ruine. debet imponere sibi qd dimittat si pōt ⁊ hmōi. de pe. di. iij. c. satisfactio. aliqn imponere pōt ei loci mutatōem. qui ei est ad scādalū si fieri pōt. di. lxxxi. c. valet. aliqn tamen res sic se habent. qd fieri nō pōt.

Contraria penitētia debꝫ imponi delicto.

Item imponēda ē penitentia cōtraria ad maluꝫ quod cōmisit ꝭm Ray. videlicꝫ superbo opa humilia. guloso ieiuniū. auaro elemosyne ⁊ hmōi. qꝛ ↄtraria ↄtrarijs curant. de pe. dis. ij. c. i. Quod intellige. si creditur illum velle ⁊ posse ꝑficere Hoc enim est ad bene eē imponere magis istā qꝫ illā. Itē si est negligens ad audiendū verbum dei sibi potest iniūgere ꝭꝫ Jo. ꝙ audiat certū nūerum predicationū. Debꝫ tamen cauere confessor ne det

talem penitētiam p quam fiat alteri p̄iudiciuz. puta si seruo iniungat lōga pegrinatio vel ieiuniū plixū ita q eius dominus recipet detrimentum de seruitio suo. si etiā impone ret vxori vt daret multas elemosynas. dabit de bonis viri si pafernalia nō habet.

Pro peccato occulto non debet dari manifesta pnia.

Item pro peccato occulto nō est manifesta penitentia iniungenda. s. talis vt possit inde oriri aliqua suspicio peccati cōmissi.

Et nota fm Jo. and. sup cle dudū. de sepultu. sup verbo audire. q prius debet sacerdos impo nere penitētiā q̄ȝ facere absolutionē a peccatis. quod probat ex ipo textu de. q̄ prius loquit de penitētia iniūgenda. postea de absolutione. Tum etiam ex ratione. quia cū absolutio sit cōplementuȝ et forma in penitentia. prius debȝ esse satisfactio que est ps materialis penitentie. saltem in pposito actuali vt expressa satisfactione que debet imponi p sacerdotē acceptet eū penitens sicut pfessus est. et voluit et inde sequit absolutio. Sed ptrarium dicit esse de censi. c. si. vbi dicit. q archiepiscopi possunt in visitatiōe absoluere et penitētias imponere. ergo hoc de necessitate nō precedit. quia tñ cōmuniter fit ptrariū. vt scȝ prius absoluat et postea iniūgatur penitētia quomodocunqȝ fiat vel ante vel post sufficit. Presupponit em̄ pfessor illum habere ppositū eam faciendi qd sibi iniunget cum ipsum peniteat. Scdm Jo. si penitentem absoluis. cuius generalē confessionem audiuisti absoluas eum et a penitētijs oblitis iniūctis ab alijs sacerdotibus. et si aliquarum penitentiaȝ iniūctarum memor sit q non impleuerit eas si iudicaueris expediens cōmittes eas nisi esset in casu a quo non posses absoluere.

De permutatione penitētie habes supra ti. precedenti. c. fi. vbi etiam multa de satisfactiōe. Memoriale dicēdū penitenti circa penitentiaȝ fiendam.

Nutum est etiam sibi declarare et pmittere q si aliqua die ex obliuione vel negligentia omitteret penitentiaȝ impositam. puta ieiuniū vel orōes et huius. q possit alia die supplere

Et fm pe. de pal. consulendū est diuitibus ⁊ nobilibus ꝙ querāt participatōez bonorū que fiūt in religionibus ī quibus sunt ⁊ plures penalitates q̄ȝ alibi. ⁊ magis deo accepte ⁊ ꝙ in penitentia imponatur eis ꝙ nō solum que facient ꝑ seipsos. ſȝ etiā que ꝓcurabunt ab alijs. ⁊ oīa quorum specialiter sunt participes. Dicit etiā pet. de pal. in iiij. ꝙ debet ꝯfessor cuȝ minorem penitentiā debito imponit innotescere ei ꝙ illa penitētia sibi imposita nō ē digna ne decipiat̄ putans sufficere. ſȝ qđ deberet ꝑ quolibet mortali septēnem agere penitentiā. quā si hic nō perficiet in purgatorio luet. Si tñ per illam declarationē eū crederet incidere in despationē, nō debet sibi hoc dicere.

Quid fiendū qñ penitēs non confitet̄ peccatū aliqđ mortale, qđ ꝯfessor scit eē in eo.

De confitente aūt qui non ꝯfitet̄ aliqđ mortale, quod nouit đ eo confessor ex eo ꝙ reputet illđ peccatū. Di. gof. in quolibet ix. ꝙ si est certū illud ēe mortale. tunc quicunqȝ confessor debet ei facere cō sciētiā đ eo cū cōfessor ordinet̄ ad vtilitatē eius Sed vtilitas ei⁹ ē ꝙ sciat statuȝ suū nec dȝ eū absoluere. ſȝ reputare eū indignuȝ ⁊ indispositū ad recipiendum absolutōem dum manet i tali statu. Sed si dubiū est vtrū sit mortale. ⁊ opiniones doctorum sunt diuerse. videlicȝ vtrum sit licitū emere redditus ad vitam. tūc aut confessor est ordinarius eius. ita ꝙ tenet̄ ꝯfessionem eius audire. et tūc si sit opinionis illius ꝙ illud nō sit pctm̄ debet euȝ absoluere simpliciter. Si aūt credit ꝙ sit pctm̄ debet ei facere ꝯscientiam ꝙ cōfitēs se diligenter informet de illo facto vtrū sit peccatum. ſȝ dato ꝙ ille nō vellet recognoscere illud esse peccatū. nihilomin⁹ ex quo est ordinarius tenetur eum absoluere. nec debet eū reputare inhabilem ad absolutionē. quia hoc ex errore et non ꝓterua opinione ꝑcedit Ordinarius aūt absoluendo debet sequi cōmune iudiciuȝ ecclesie non suum Si aūt sit

confessor delegatus qui i nullo tenet confitenti nisi velit. si credit illud esse mortale nō debet eum absoluere. quia ex mera voluntate dependet vt absoluatur vel dimittat. debet em̄ sequi ꝓprium iudiciū in absoluendo. & peccaret si absolueret. hec gof.

Sacerdos dicit soluere vel ligare tripliciter & de modo et forma absoluendi. §. vi.

Nota tandē sm̄ Rai. ꝙ sacerdos dicit soluere vel ligare tripliciter. Vno modo ꝑ ostensionē. i. ostendēdo solutū vel ligat ū. ligatū dico cū nō absoluit licet ei sit peccator ꝑ cōtritionem a deo absolutus. tamē i facie ecclesie adhuc manet ligatus. & sic intelligit. c. quantūlibet de pe. di. prima Alio modo ligat sacerdos dādo penitentiam ad quam obligat peccatorem & soluit cū penam sibi debitam dimittit vel ad sacramenta admittit. de pe. di. c. multiplex. Tertio modo per excōmunicationem & absolutionem ab ea. ꝗ q. iij. c. nemo. fit. tm̄ fit sm̄ pe. absolutio a peccatis realiter per misterium sacerdotis. nō quidem principaliter & autoritatiue. quia hoc est proprium dei. de pe. di. i. c. verbum Nec solum ostensiue. quia et hoc faciebant sacramenta veteris legis siue testamenti nec solum deprecatiue quia sic magis absolueret bonus laicus. ꝙ malus clericus. nec solum per contritionem confitentis. quia tunc nunquam quis efficeret ibi de attrito contritus. Sed operatur instrumentaliter absolutio ad remissionem disponendo ad gratiam & nisi opponatu obstaculum fit de attrito contritus. & iam contritio adauget gratiam. hec petr. de pal. cui concord. tho. & fit hoc virtute clauium que dicuntur plures in effectu. quia vna est potestas discernendi alia diffiniendi. Vna tamen est essentialiter scilicet potestas iudicandi i foro anime collata a deo et in anima ipressa indelebiliter per susceptionem sacerdotij. hec petrus Secūdum vero Ray. nota ꝙ triplex est iudiciū. scilicet dei petri & celi. In primo absoluit pctōr ꝑ ɔtritioēȝ

In scdo scz iudicio petri.i.cō fessiōis p absolutōz.si tn̄ prius sit absolutus a deo.saltem ordine.alioquin nō.vnde dicitur.xxiiij.q.i.c. manet petri priuilegiū qn ex equitate fert iudiciū. In tertio.i.iudicō celi.i.curie celestis absoluit p approbationē.de pe.di.i.nū quid cayn. Alio modo et aliis verbis dicit triplex iudicium. primū dei. Scdm petri in ecclesia militanti. Tertiū sursuz in ecclesia triumphanti. Primū est de quo deus mūdat aiaz in ↄtritōe et hoc precedit reliqua duo.s.tpe dignitate et effectu.est em̄ ille qui claudit et nemo aperit.aperit et nemo claudit. Scdm qd sequit pꝰ illō est iudiciū sacerdotis q autoritate clauium ligat vel soluit eo modo quo pauloante dictū est. Tertium qd seqt est iudiciū approbationis scz celestis curie et angelorum. Nota etiā fm pe.de pal.qꝫ ē triplex clauis regni celorum. Prima est auctoritatis.et hāc hz solus deus.quia cū clauis sit potestas aperiendi celū et deꝰ solus principaliter possit remittere peccata quibus solis claudit celū et gratiam ifundere qua apitur, ideo habet hanc ipse solus. Secunda est excellentie hanc habet solus christus inquantū homo.ipse em̄ merito passionis aperuit celum. tollens impedimētuz nature, quod nullus tollere potuit. Tertia est clauis ministerialis hanc habent sacerdotes qui ministerialiter et dispositiue agūt ad āmotōnē obstaculi.i.vectis seu peccati.et aperitionem in collatōez gratie. Clauis aūt ministerialis est duplex.vna dicit ordinis.alia iurisditionis.et forte sunt realiter distincte.qꝛ licz clauis iurisditionis nō sit aliquid reale.tn̄ clauis ordinis est aliquid reale et indelibile.et clauem ordinis habꝫ omnis sacerdos.sed clauem iurisditionis non habet nisi habeat subditū.vnde et curatus non sacerdos habet clauez iurisditiōis et non ordinis. Itē clauis est duplex. s. clauis scientie et clauis potētie.vna tamen est essentialiter.

Forma verborum absoluēdi penitentem.

Dicit Petrus de pal. qꝫ homo quia ignorat vtrū vnqꝫ fecerit vnā perfectam confessionem expedit qꝫ in omni confessione la-

cramentali post omnia peccata sua specialiter enumerata sequatur generalis clausula .s. de omnibus aliis mortalibus et venialibus confessis et non confessis ac oblitis. dico meam culpam: et sic sequitur absolutio. et hoc valebit ad remissionem culpe et pene etiam mortalis et scite ac etiam oblite. ad quam tamen non tenebatur alias in speciali confiteri. iterum quia .s. sufficienter confessus est. ¶ De forma et vi verborum que requiruntur in absolutione.

Forma autem absolutionis secundum tho. in tractatu de forma absolutionis est hec quantum ad substantiam. Absoluo te. et consueuit addi ego et a peccatis tuis et si non diceretur subintelligeretur. quia enim in sacramentis verba habent efficaciam ex institutione diuina tenenda sunt determinata verba consonantia institutioni diuine dicenti. Quecunque solueritis. et ista verba conueniunt ego te absoluo. Idem inno. et ho. et melius additur secundum pe. de pal. ab omnibus peccatis tuis quam dicere a peccatis tuis confessis et oblitis. et melius dicitur ab omnibus peccatis que confessus es in generali vel speciali de quibus intendis. De ista et aliis formis diuersis absolutionis ab excommunicatione et penis dicetur infra in fine interrogatorii. Solet autem papa aliquando tantam facere gratiam quibusdam vt ab omnibus censuris et penis simpliciter iuris. et ab homine latis possint absolui in foro saltem conscientie. et tunc confessor potest ista forma vti quam a curia romana habui et vsus sum. ¶ Forma absolutionis ab omnibus censuris et penis tam a iure quam ab homine latis.

De plenitudine potestatis apostolice. cuius auctoritate presenti gero absoluo te ab omnibus censuris ecclesiasticis sententiis et vinculis excommunicationum suspensionum et interdicti tam ab homine quam a iure latis. nec non ab omnibus negligentiis et defectibus commissis in sacramentorum administratione officiis actibus tuis. vel nomine tuo factis supplendo de solita apostolice sedis clementia omnes defectus eorundem ab oleo et omnem maculam infamie et inhabilitatis vndecunque contractis. dispensoque tecum super omni irregularitate. symonia in ordine et beneficio actiue vel passiue quacunque occasione vel causa. etiam circa te in collatione ordinum et aliorum sacramentorum contractis seu commis

sis. Restituo et habilito te ad statum famam honorē et executionē officiorum ecclesiasticorum quorumcumque. ac ad oēs gradus dignitatum et honorum. ad bñficia ecclesiastica habita et habēda et tibi et his que habes de nouo prouideo relaxando tibi fructus quos male percepisti seu lesa conscientia ex eisdem ac alia que in ludo ex successione ac aliis ad te peruenerunt que subiacent restitutioni vage in forma plenissima. In nomine patris et filij et spiritussancti amen. Si aūt aliquis dubitat an pro istis specialis exigatur forma absoluēdi necessaria qui a sede apostolica habent priuilegiū quod in articulo mortis dūtaxat semel possūt absolui et habere plenam remissionem omnium suorum peccaminum. i. a culpa et a pena vt alij exprimunt. Rñdetur sm quod a magistris tam in concilio constañ. quam basilieñ. dictum fuit quod non. Sed sufficit quod ea omnia et singula faciat pro quibus prefata indulgentia dat. put in bullis vel priuilegijs talibus exprimitur. Nec putet aliquis quod qñ in articulo mortis fuit sel absolutus plenarie. et vsus est semel illo priuilegio quod postea in alio articulo mortis vti illo iterum valeat. nisi papa latiorē auctoritatē daret. quā dat qñ ponit quod in articulo mortis dumtaxat semel. et ita responsum est in concilio constātiensi alio a clarissimis viris pluribus de hoc requisitis. nec mirum quia priuilegium de indulgentijs tm valet vel dat quantū sonat. nō aūt extendi debet vltra. ¶ Quid sendum quando confessor absoluit penitentem de quo nō debuit.

Sed quid de confessore qui absoluit cōfitentem. de quo nō debuit aut ex ignorantia vel verecundia vel festinatione vel hmōi. et confessor postea experitur se errasse. nunquid tenetur confitenti hoc dicere. Respondetur sm omnes quod confessus excusatus est et coram deo absolutus interim quod nescit. licet confessor non dicat. quid ergo faciet. Collatio facta fuit de hoc cum multis notabilibus doctoribus theologie in concilio basiliensi. Nā quidam dixerunt quod confessor debet auctoritatem a superiore impetrare absoluendi eum et si sine magno scandalo fieri potest vocare non absolutū et sibi dicere ac eum absoluere post auditam confessionē.

vel si magnum scandalum timeretur absoluat eum absentem. si ab vltima confessione adhuc speratur esse in gratia. Adhuc autē ⁊ aliis placuit si notabile scandalum timeret summo sacerdoti deo cōmittat ⁊ solam condignam penitentiā pro eius negligentia peragat confessor. presertim quando multitudo sic est neglecta. vel multi eorum distant a loco. vbi est confessor.

Quid de confessore qui nō intelligit penitentem.

Quid etiam sentiēdū est de eo qui confitetur ⁊ confessor nō intelligit eum. aut ex dormitiōe. aut ex imperitia vel distractiōe nimia vel simili causa. Respondet Jo. de hartheibergis antiquus doctor in quolibetis suis. Sacramentalis absolutio presupponit confessionem. Omnis vero confessio importat reuelationem que non potest esse sine relatione vnius ⁊ perceptione alterius. cum ergo alterum istorum deficiat. s. perceptio sacerdotis in prefato casu de illo peccato non credo esse confessionem. ⁊ per consequens nec impendi absolutionem. Hec ille. Sed istud videtur debere intelligi vbi obaudita sunt peccata grauia que sunt de necessitate salutis cōfitenda. non de aliis que cadunt sub consilio. ⁊ vbi talia modica obaudiuntur raro ab eo qui alias noscit personā debet confessor facere iterare ea que ex somno non intellexit.

An penitens teneatur iterare penitentiam ei iniunctam in peccato mortali factam in toto vel in parte et an dicta penitentia taliter facta ei valeat in foro militātis ecclesie. § vij.

Trum vero penitentiam seu satisfactiōem impositam per absolutionem debitam in peccato mortali factam. vel in toto vel in parte teneatur homo iterare. Super hoc sunt varie opiniones. In hoc tamē omnes concordant quod satisfactio facta in mortali non valet ita sicut nec alia opera facta in mortali valent in foro dei ad tollendum vel minuēdum debitum pene pro peccatis ad quod ordinatur omnis satisfactio. Quia cum non sit ibi amicicia cum deo nō potest esse acceptum tale

opus ipsi deo sic factū. Sʒ vtꝝ valeat in foro eccl'ie militantis ita ꝙ nō teneatˀ eam iterare. In hoc ē varietas opinionū. ꝛ aliqui dicūt ꝙ tenetˀ iterare. qꝛ cū non potuerit satisfacere deo. nec etiā potuit satisfacere sacerdoti. qui in psona dei illud sibi iniūxit. Sʒ pe. taran. ꝛ ioh. pi. videntˀ simpliciter dicere sine distinctōne ꝙ talis nō tenetˀ iterare tales satisfactōes. qꝛ satisfecit in foro eccl'ie militantis in quo date sunt. ꝛ vbi nō iudicatˀ de dispositōe interiori. Idez videtˀ sentire vincen. in specu. his. li. ix. ꝛ dict⁹ Anibal. in. iiij. Et pro ista opinione videtur satisfacere impositio septēnis. penitētie q̄ regulariter fiebat p quolibet mortali antiquit⁹ vt. xx. q. i. c. predicandū. Et verisil'e est ꝙ in tāto interuallo aliqd̄ mortale cōmittebant. vnde si oportuisset iterare fuisset laqueuʒ imponere aiabꝫ Tho. vero cū alber. in. iiij. distinguūt de satisfactōne. dicit eni ꝙ quedā sunt satisfactōes in quib⁹ remanet aliqs effect⁹ in satisfaciētibꝫ etiā postq̄ act⁹ satisfactōis transit vt i ieiunio remanet corpis marceratio vel debilitatō. ꝛ ex elemosina substātie diminutio. ꝛ tales satisfactōes in pctō nō oꝫ iterare. qꝛ q̄tū ad illud quod ex eis remanet p penitētiā sequentē accepte sunt. Alie vero satisfactōnes sunt que non relinquunt effectū in satisfactione postq̄ trāsit actus sicut in oratione ꝛ hmōi. Actus eni interior qui totaliter trāsit nullo modo viuificatur. vn̄ oportet ꝙ tales satisfactiones iterentur. Eandē opinionē tenet petrus de pal. magis declarās dicit eni ꝙ in satisfactionib⁹ hn̄tibus effectū derelictū post op⁹ vt elÿna priuationē eris. Et ieiunij corpis debilitationem ꝛ h⁹. si postea peniteat ꝛ pseueret. sicut baptismalis charater habet effectū recedēte fictione. sic ꝛ istud derelictuʒ ex sacramēto quod opatˀ ex opere opato incipit valere ex sequēti eius approbatione ꝛ sacerdotis ratihabitione. cuʒ illum vere penitet ꝛ non ex simpliti viuificatione. qꝛ op⁹ operans mortuū nunq̄ viuificatˀ ꝛ sic illa pnia satisfacit. nō solū in foro ecclesie. sʒ etiā in foro dei q̄tū ad illud derelictuʒ vt non opteat iterare sicut ieiuniū elemosina ꝛ h⁹. Sed si nō hʒ effectū derelictū. vt oratio. talis pnia facta in mortali nullo modo satisfacit. quin

hic vel alibi oporteat satisface re. quod videtur intelligendum in foro dei. quia nec ratione ipsius operis cum faciat. nec ratione derelicti cum postea penitet eum cum non habeat effectum derelictum sed in foro ecclesie. satisfacit. quia non est necesse eam iterare si vult esse in statu salutis. postea penitendo sicut necesse habebat ipsam implere cum fuit sibi imposita. Unde idem pe. dicit paulo supra quod quando homo est de omnibus contritus et confessus. et accipit penitentiam cum absolutione. si recidiuans pagat eam in mortali. ipse quidem se liberat ab iniunctione sacerdotis nec incurrit peccatum inobedientie. quod incurreret si eam non perfecisset. quia non est fortius vinculum confessionis quam dei vel ecclesie. Sed in mortali existens implendo preceptum dei scilicet de honore parentum vel preceptum ecclesie. vt de ieiunio et de elemosina ab illo absolute se liberat. ergo etc. B pe. Cum ergo penitentia iniuncta ordinetur ad tollendum vel diminuendum debitum pene temporalis. talis qui penitentiam sibi impositam non habentem effectum derelictum. vt orationes perfecit in mortali. si reuertitur ad penitentiam et tandem moritur in statu gratie ex quo illam non iterauit. cum per ipsam nil sit solutum de debito pene temporalis. soluet eam in purgatorio. nisi per aliam bona hic satisfaciat quod si non reuertatur ad penitentiam qui penitentiam perfecit in mortali quodcunque. siue habentem effectum siue non habentem derelictum soluet illud debitum in inferno semper. sicut ille qui moritur cum mortalibus et venialibus de vtrisque soluet penam eternam in inferno Quamuis enim pro veniali debeatur pena temporalis que finem habet. tamen per accidens est quod veniale puniatur in inferno pena eterna. scilicet ratione status. quia in inferno nulla est redemptio. Non enim est ille status expiandi culpam ad quam sequitur pena et ideo semper remanente culpa veniali durat et pena Ita tenet tho. in. iiij. dist. xxij Sed de pena temporali debita pro mortali post contritionem pe. de pal. sic declarat in. iiij. Peccator postquam est deo reconciliatus est debitor pene finite non qualitercunque soluende sed in statu gratie in quo solum est deo accepta. Alioquin est debitor pene tante. quanta meretur culpa. et illa est infinita. Unde peccatori per se debeba

tur quidē pena īfinita si erat in mortali sȝ mutata fuit in tpalem supposito ꝙ perseueraret in amicicia. Acceptauit eni deꝰ absolutiōeȝ a pena eterna. et impositiōeȝ pene finite sub cōditiōe si in gratia fiant. Et si querat quare deꝰ magis acceptauit absolutiōeȝ a culpa sine cōditiōe ꝙ̄ absolutionem a pena. dicēduȝ est ꝙ culpa trāsit ⁊ macula trāsit. ⁊ gratia in momēto aduenit. sȝ satisfactio futura ē. Futuris āt solet ꝯditio appoui nō añt pñtibꝫ nec ̄pterit. vl̕ si apponat̄ certa est. qꝛ si est in gratia ꝓtūc nō pōt eē sine gr̄a. Ideo remissio culpe fit sine ꝯtradictiōe. vl̕ fit simpliciter qꝛ ꝯdictio eristit. Vn̄ sicut p sacramētū ñ remittit̄ culpa nisi adesset gratia. sic nec postea per satisfactiōem remittitur pena nisi adsit gratia. Talis ergo dimissa culpa punietur in inferno pena infinita. non ꝓpter cōmutatiōeȝ finiti in infinitū. sȝ quia debitor ē pena infinite. ex quo non soluit penam finitā sub cōditione qua debuit. sicut p̄dens priuilegium cleri incidit de foro meriti ad forū sāguis. sic qui declinat forū ecclesie incidens in mortale ad forum iusticie ex terminātis inuenit penā eternaȝ. Hoc qꝺ dicit pe. videtur intelligēdū de eo qui penā iniunctā nō ꝑñtem effectū derelictū factā in mortali. scito ab eo vl̕ de quo dubitabat ꝯtēnit iterare vel etiā credit vel dubitat se debere iterare ex negligentia dimittit ⁊ ex labore recusans hic ⁊ in purgatorio facere emēdā deo. Sȝ si quis dimittit iteratiōem talis pñie ex impossibilitate. qꝛ ei deficit tempus. vl̕ credit se eā fecisse in statu gratie. vel si fuerit in mortali ꝯgnito ab eo vel etiam si scit se eam fecisse in mortali. iterare facit p alium quā credit bonū vel etiā si nec p se nec p alium iterat credit sibi sufficere ad salutē qꝺ impleuit sibi iniūctā intendens ꝙ hic minus fecit satisfacere in purgatorio et sic deo facere emendaȝ per hmōi omissionem talis nō damnat̄. Vnde et ipse pe. dicit. di. xlv. q. ij. ꝙ qui facit pñiam iniūctaȝ in mortali ꝓ se ꝓ tanto. non tenetur iterare. qꝛ pōt in purgatorio satisfacere. et si dicatur ꝙ videt̄ incōueniēs ꝙ tātum quis puniatur ꝓ peccato dimisso. sicut ꝓ nō dimisso qu a pena eterna. et sic nō videtur in aliquo ꝓfuisse ꝯtritō

et cõfessio. Rñdet petrus q̄ licet tãte puniat̃ extensiue nõ tamẽ intẽsiue sicut ꝓ vno peccato. ita diu q̃ꝫ ꝓ mille. ſꝫ non tamẽ acerbe. Si etiã ꝯtrẽ pñie fecit scilicet in statu gratie. et vnus dies remãsit ꝓ illa die eternã luet penã. si ñ penitet tamẽ nõ taꝫ acerbe. ac si nũq̃ꝫ ꝯtritus nec ꝯfessus esset. nec in aliq̄ satiffecisset aliaſ pctm̃ rediꝛꝫ hec pe. Remediũ tuti⁹ siue ꝯsiliũ dãdum penitenti q̄liter ꝑficere debeat pñiã sibi iniũctã. et que pñia debeat sibi dari secundoꝛ.

Nota tñ q̄ dum quis facit pñiam sibi iniũctã si labat̃ i moꝛtale. Quis bonũ sit q̃ꝫ citius cõfiteri. tñ cũ ꝑ solã ꝯtritõꝫ pctm̃ dimittat̃ et gratia restituat̃ quã cito ipse ꝯteritur. etiã anteq̃ꝫ ꝯfiteatur pꝛosequendo dictã pñiam. ⁊ si sit talis penitentia que ñ reliquat effectũ post se in foꝛo dei realiter satiffacit quia in statu gratie est. vnde in nullo tenetur iterare. Ad tollẽdum aũt omne dubium tutius videtur q̄ ꝯfessoꝛ et si dat penitentias diutinas. vel penitẽtias vt ieiunioꝛuꝫ elemosinarum ꝑegrinationũ et hmõi. ꝓut requirũt peccata. nõ tamẽ iniungat diuturnas penitẽtias oꝛationũ. ⁊ ꝑcipue his de quibus potest dubitari de recidiuo. De celatiõe cõfessionis. ⁊ de penitẽtia sacerdotis ꝯfessiõꝫ reuelãtis. §. viij.

Notat Tho. in. iiij. di. xxi. q̄ audiẽs cõfessionẽꝫ tenetur celare audita in ipsa. q2 in sacramẽtis id qd̃ gerit exterius ẽ signum eius qd̃ gerit interius. vnde sicut deus homini confitenti tegit peccatum interius. ita et sacerdos debet celare exterius. vnde tanq̃ꝫ violatoꝛ est sacramenti reuelatoꝛ confessionis. Et est alia ratio. q2 scilicet hoc per homines magis trahuntur ad ꝯfessionẽ ⁊ simplicius confitent̃. vnde ⁊ si ex hoc aliquod periculum futuꝝ immineret. et hoc solum sciꝛꝫ per confessionem. vt de heretico qui coꝛrũpit fidelem vel de matrimõio illicito. qd̃ aliqui volunt contrahere. vel de pꝛoditiõe ciuitatis fiẽda nõ pꝛopter hoc debet reuelari confessio ad impediendũ malũ. vt quidam dixerunt. sed falsum est. Debet autẽꝫ monere eos qui cõfitẽtur vt obuiant vel desistant. et pꝛelato dicere q̄ vigilet super gregem suuꝫ et huiusmõi. sine vlla reuelatõe

hec tho. Et si iudex inquireret ab aliq. an sciat aliquid d illa meteria p ɔfessionē. vł p aliū modū dicit. Guil. q si nō pōt alio mō dclinare iniquū iudicē pōt rn̄dere nihil inde scio q subintelligit vt hō vel etiā nihil scio p ɔfessiōem. qr sub intelligitur tibi reuelandz. sic exponitur illud. Math. xxiiij. c. de die illo r hora nemo scit. nec filius hominis. r subintelligitur reuelādum vobis. Pōt r hoc variare hō cū nō adducit in testimoniū vt hō. Et iō absq lesiōe ɔsciētie pōt se iurare nescire id qđ scit tm̄ vt de⁹. Sz neq etiā fm pe. de pal. in. iiij. di. xxi. p licētiā vel pceptū cuiuscūq supioris fctm̄ etiā pape sub pena excōicatiōis non licet reuelare cōfessiōem qr sigillū ɔfessionis ē de iure diuino r de necessitate sacramēti. Papa aūt licz aliqn̄ dispēset in pceptis diuinis. vt in votis quorū redditio ē de iure diuino nō tn̄ pōt dispēsare in sacramētis. s. vt quis nō baptizetur vel ɔfirmet. vł nō ɔfiteatur. Et q dictū ē celatiōz ɔfessionis esse de necessitate sacramēti nō sic intelligit qui sit de rū sacramētū. etiā si ipa ɔfessio nō celaret. qr vtriq eēt sacramētū etiā si sacerdos reuelaret. quia nec sic est de necessitate q de⁹ tegat. q si non satisfaciat de⁹ nō tegit sz reuelat ad penaz aut si accedat fict⁹ de⁹ nō tegit et nihilomin⁹ sacerdos tenet celare. sz dr celatio ɔfessiōis de necessitate sacramēti. qr natura sacramēti necessitat eū ad celādū. natura dico r̄ɔ̄ntū ad id qđ est sacramētū. q sit in occulto sol⁹ cū solo. r qn̄tum ad id qđ est sacramētū r res. scilicz pn̄ia interior. q̄ etiaz est occulta et quātū ad rē tm̄ que est remissio pctōꝝ. p q̄ tecta sunt pctā. Nota fm pe. d. pal. qr qđ di. tho. q occultatio ɔfessiōis e. d de eēntia sacramēti nō sic est intelligendū. q sit ei⁹ materia vł forma eius sed q est de natura eius obligatio ad occultatiōez sicut si dicerem⁹ de essentia leuis est ferri sursuz vł de eēntia mr̄imonij est reddere debitū. i. obligatio ad ipsuz Est āt peccatū mortale reuelare ɔfessionē. qr est ɔtra ius diuinū r positiuū. vnde r grauiter punitur ab ecclesia.

Penitentia ɔfessionis confessionem reuelantis.

Sacerdos reuelās confessionē de iure antiq debet deponi et toto reuite sue ignominiosus pe

grinari d. pe. dis. vi. c. sacerdos
Sz fm c. ois de pe. z re. debet
deponi z ad agēdā pptuā pe-
nitētiā in monasterio arto de
trudi. sz fm hosti. faciet pniaz
certo tpe z exinde aliam. Sz
hec pnia imponēda ē qñ quis
in iudicio cōuincitur de hoc vl'
fatet de iure. nam alias in fo
ro pnie videt esse arbitraria
sicut p aliis pctis. Quamuis
āt ꝯfessor d licētia penitētis ma
nifestare eius pctm̄ alteri fm
C hosti. z pe. nō tñ debet vti licē-
tia tali. nisi ad euitandū ali-
quod malū. tenet tñ illi cui a
liquid reuelatur de licentia pe
nitētis illud celare nisi forte
peccator velit q illa absolute
z libere sciat. Licentia tamen
quā dat penitēs ꝯfessori de re
uelatiōe pcti q̄tūcūq; genera
lis nō intelligit nisi ad bonū
cōfitentis fm pe. de pal. Sed
nota fm eundm q si iudex
dicerz aliquo capto p malefi
tō da licētiā ꝯfessori q dicat
si tu es cōfessus de hoc vel de
illo nō tenet dare. nec ex hoc
cōtra eū debet haberi suspitio
de delicto. qz forte hoc facit p-
pter vitādū scandalū. sz et si
daret licētiā. sic licētiat' nō de
bet dicere pctm̄ illud si est cō-
missum. Item si pcipet pre-
latus alicui cōfessori q dice-
ret sibi pctm̄ alicui' qd est om
nino occultū. etiā si cōfessus
dedisset licentiā illi q dicerz
non tenet dicere neq; obedi-
re vt reuelet illud qz plat' nō
ē iudex occultoz. immo etiā
si ꝯfessus esset diffamatus de
illo pctō. z p infamiā pueni-
ret illud ad cognitiōez iudi-
cis. Quis ipe ꝯfessus interro
gatus a iudice siue plato tene
tur se manifestare. tñ ꝯfessor
ei' etiā habita licētia ab eo di
cendi. non tenetur iudici sibi
bi pcipienti vt dicat etiā si sit
nec debet qz fori nō sunt com-
miscendi. s. pñialis et cōtenti
osus. Sz si confessor scit pecca
tum alicui' nō solū p cōfessio
nez sed etiā p aliū modū pu-
ta qz vidit vel audiuit p talez
et talē modū pōt dicere q il
lud vidit vl' audiuit dūmodo
dicat se scire illud p ꝯfessiōez
nec refert vtrū pri' p cōfessio
nē audiuerit et postea per ali-
lium moduz ciuerit z ecōuer
so. In quo casu. l. prius sciuit
pctm̄ ante cōfessionem non
oportet q protestetur se non
recipere illud in confessione.
quia sine protestatiōe potest
dicere q̄tum sit extra confes-
siōz. nec tamez dēt hoc dicere
sine magna causa z rationabi
li. Item secundum eundem

pe. cū cōfessio nō auferat cōfessori ius suū nec conferat ei ius nouū in alio foro. quicq̄d videt̄ cōfessori faciendū vel omittendū p bono ipius cōfitentis. vel p bono cōi p̄t facere vl' omittere dūmodo ꝓpter hoc nō reuelet̄ cōfessio ad qd̄ solū obligat̄. licet alias illud nō esset facturus. Vn̄ si p cōfessionē3 prioris vel alterius scit abbas q̄ nō expedit priori tenere monasteriū. et scit talis qui al's ad libitū p̄t āmoueri. expectet quousq3 sine nota reuelationis possit eū amouere. et tūc stati āmoueat cu3 eni ex audientia confessionis nō obliget̄ ad aliquid nisi ad celādū. et si obligaret̄ ad aliquid hoc esset ad medendum aie penitentis. sicut medicus absq3 tn̄ reuelatiōe cōfessiōis ex quo aliquē in cura suscipit tenet̄ sibi dare remediū cōtra recidiuū. et sic in ꝓposito q̄cito p̄t āmouere āmoueat. Si aūt talis erat qui non sine iusta cā āmoueri poterat. poterat cū audiētia ꝯfessiōis nullū ius sibi p̄beat in alio foro i quo nō stet sibi vt iudici amoueri nō potest. Idem tho. Itē q2 prelatus licētiā intrādi ciuitatē siue villā subdito dare p̄t ad libitū vel negare. l3 al's nō esset negaturus ꝓpter piculū qd̄ ex sola cōfessione nouit negare p̄t dū tn̄ ex hoc suspicio nō oriat̄. In occulto tn̄ sp monere potest illum q̄ cōfessus ē. q2 hoc non ē reuelare cōfessionē. Silr curat⁹ ꝓpter cōfessionē3 p̄t negare cōionē q̄n eā dare alias tenet̄. vt i pascate. alias sic dicēs. Tibi nō teneor nūc dare nō obijciens de crimine cōfessor non ꝓpter hoc dicit̄ reuelare cōfessionē3 Sed si alicui cōquerēti cōtra suū ꝓrocipialē sacerdotē. q2 n̄ vult sibi dare eucharistiā. ipe sacerdos alijs diceret q̄ hoc facit q2 h3 pctm̄ a quo non p̄t absoluere. et ipe non vult ire ad epm hoc esset reuelare cōfessionē cu9 ipe nō intenderet hoc. q2 grauitatē peccati expressit. hec pe. Et idem est cu3 dicit se audiuisse quēda3 nominādo eū. et non absoluisse Similiter de epo qui p cōfessionem nouit corruptionem monialis q̄ petit benedictōe3 quia aut est casus in quo tenetur et tunc negare non debet. quia si per confessionem eiusdem sibi constat. non tamen sibi constat vt iudici i illo foro in quo sicut ab ordinario monasterij petit monialibus benedictōnem. ⁊ quelibet

pse ipsa. Si aũt hoc scit per cõfessionem eius qui vidit. vel qui eam corrumpit. non sufficienter constat. etiam si extra confessionem dicat. vnde negare non debet. Si aũt aliter scit non tenetur benedictionẽ impartiri. et potest sine reuelatione confessionis negare ita confitenti. sicut non confitenti. Et qđ dictũ est de benedictõe monialiũ scꝫ virginũ Idem est de benedictione abbatissarũ. vbi virgines cõiter benedicunt̃ ꝭm quosdam qui dicunt ꝙ licet aliqua possit eẽ abbatissa vidua sicut paula mater eustachiũ. tamẽ absurdum eis videt̃ ꝙ monialibus benedictis possit abbatissa ꝓesse carens illa benedictione sicut etiã ꝭm iura ꝓfessis nõ debet nouitia preferri in abbatissam imo nec ꝓfessam tacite nec expresse. de elec. c. indẽnitatibus in prin. li. vi. qꝛ tamen qđ nõ ẽ ꝓhibitũ concessũ ẽ. ideo videt̃ ꝙ benedictõ abbatissarũ quãtũcũqꝫ nõ requirat virginitatem magis ꝙ̃ abbatũ cũ non sit iure cautum. sicut de benedictione virginũ Pe. de pal. Sed quia homo habet liberã electionẽ per solam confessionẽ. licet ꝑ solam confessionẽ sciat aliquẽ ĩdignum ad prelationem ad quã eligitur quem alias putabant dignuꝫ non debet eligere ex conscientia sibi sic dictante. quia eligendo sciẽter dignum vel indignum negocium gerit inter ipsum ⁊ deũ Vnde potest etiam ex his q̃ scit vt deus iudicare. ita ⁊ ĩ ꝓposito. sed bene putarẽ ꝙ pateretur penas iuris. puta ꝙ esset priuatus iure eligendi. et a fructibus per triennium suspensus. qui elegerit illum quẽ scit vt deus indignum. sꝫ nescit vt homo. quia de his q̃ scit homo vt deus solũ deum habet vltorem. non hoiem ⁊ hmõi Pe. Quãuis aũt dimidiando confessionẽ nõ sit ibi sacramentũ tenetur tamẽ sacerdos celare. quia pars est sacramenti. Pe.

Qui teneantur ad sigillũ confessionis. §. viij.

Dicit Pe. de pal. vbi supra. ꝙ ad celandũ cõfessionem tenetur his qui cõfitet̃ licite vel illicite mediate vel immediate. Vnde et non sacerdos qui ĩ casu necessitatis audit đ mortalibus et venialibus. Item interpres quẽ ꝑ se penitens

adhibet. Itē qui casuz audit. Item cui de licētia cōfitentis reuelat. Item qui se cōfessorem fingit. Item qui latēter abscōditus ↄfessiones audit quod est sacrilegiū. ⁊ iniuriaz facit sacramēto. Itez ↄfessor anteq̄ absoluat ⁊ etiā qn̄ non absoluit tenet celare. Itē nota cū q̄s recipit aliquid sub sigillo cōfessiōis. quāuis ei nō fuerit ↄfessus dicens illud tn̄ debet ita secretum tenere ac si haberet in cōfessiōe non q̄dez ratione sacramēti qd ibi nō ē sed rōne promissi si promisit illud sic celare. Hec fm Th. ⁊ pe. de pal. Dicūt tamē. tho. ⁊ pe. q̄ hō nō debet aliq̄d de facili recipe in ↄfessiōe. Addit quoq̄ pe. de pal. q̄ qui tradit in ↄfessione aliq̄d q̄ nō est cōfessio videt facere irreuerētiā sacramēto cū nil sit eq̄ celandū eo q̄ scit in cōfessiōe. Similiter cū quis accipit ab aliq̄ cōsiliū recōmendans vt illud teneat secretū tenet ad celandum ⁊ frangēs quodlibet istorum sigillo⁊ siue secreti siue confessiōis. peccat mortaliter. Et tn̄ que quis recipit sub sigillo ↄfessiōis ⁊ nō in ↄfessiōe non plus obligāt quā si quis iurat tenere secretum aliq̄d. Unde cū aliquis qn̄ iurat celare aliqd malū qd manifestādo cū aliis possit impediri illd malū aufertur vt proditō aliqua ⁊ huiusmōi tenet manifestare nō obstante iuramēto. xxii. q. iiii. c. inf cetera. Ita et qd accipit sub sigillo ↄfessionis. ⁊ nō in confessione.

¶ Ad que se extendat sigillū confessionis. §. ii.

Dicit tho. in. iiii. q̄ directe nō nisi ad illa q̄ cadūt sub sacramētali ↄfessione. Indirecte autem nō solū se extendit ad ea que audiuit sub ↄfessione vt pctā sed oīa alia p̄ que possit pctōr vł pctm̄ deprehendi vt si diceret q̄ non absoluit eū vel tał cuius impedimētū cognouit p̄ confessionem solū. nō ē tali vxor. nihilominus alia etiaz q̄ in ↄfessiōe dicūtur nō ptinentia ad cōfessiōez sūmope sunt celāda. tum ꝓpter scandalum tum ꝓpter pronitatē que ex cōsuetudine sequit ad dicendū audita in cōfessione. Tho. pe. de pal. melius prosequit istā materiā dicens q̄ directe et ⁊ principaliter peccata ↄfessa ⁊ circūstantie in quātū hmōi ⁊ psōna tertia cū q̄ q̄s ↄfitet se peccasse cadunt sub sigillo

confessionis. licet quidã hoc negent de psona cum quã qs cõfitetur se peccasse. qđ tñ ipse reprobat. z quãdo p locutõnem đ peccatis ɔfessis potest deuenire p se vł p accidẽs directe vel indirecte. vł p quem cũqꝫ aliuꝫ modũ in aliquam cognitionẽ vel dubitationeꝫ vel opinationẽ vł suspicionẽ de cõfessione vł inquãtũ põt ei eueniri deterimẽtũ in aīa siue in corpore siue in fama possessionibus vł amicis. vel põt ꝓpter hoc scandalũ in populo generari vel cõfessio magis odiosa vel nimis dilecta. vel magis onerosa. vł minus preciosa reputari. debet cõfessor ab huiusmõi locutionib9 abstinere. z qꝛ raro vel nũqꝫ põt cõtingere quin ex reuelatiõe pctõꝝ in cõfessione scito rũ z nõ p aliã viã possit sequi aliqđ de predictis inɔuenientibus. Quis forte nullũ ɔtingat. debet multũ cauere qꝫ nõ dicat pctã audita in cõfessiõe qñtũcũqꝫ generaliter loquatꝛ vel quomodo dicat. hec. pe. et magister Umbertus dicit qꝫ cauendũ est ne vnqꝫ dicat qs in ſmone vel alia locutione. Ego audiui hunc casũ in cõfessione nec vnqꝫ etiã debet dicere qꝫ in illa abbatia vel castro vel villa vel ciuitate in qbus audiui cõfessiones fiunt multa peccata z huiusmodi. quia propter hoc credũt simplices qꝫ hoc sit reuelare confessionem. Quis non reueletꝛ per talia verba ſm pe. Nisi ex hmõi locutiõe posset pctm̃ alicuius deprehendi. dicendo auteꝫ iste est mihi confessus sua peccata non est reuelare quia nihil ponit in palã. quia si dixerimus. quia pctm̃ non habemus zc. Sed dicendo sibi fuisse cõfessum de magnis et multis peccatis. hoc est reuelare confessionem. ſm pe. Bona ãt alicuius opera que quis scit ex confessione. puta quia est virgo. vel quia nunqꝫ peccauit mortaliter et huiusmodi licet dicere. nisi qꝛ ex hꝫ qꝫ vnus laudatur đ huiusmodi quasi alterius peccatuꝫ reueletur cum non laudatur de eodem. quia quod de vno dicitur de alio negatur. di. xxv. c. qualis. vnde si de duobus cõfitentibus dicit confessor qꝫ ẽ virgo esset statim suspitio cõtra aliũ si idẽ non diceret hec pe. de pal. Unde et magister Umbertus dicit simpliciter abstinendũ ab huiusmodi lo

cutionibus addens etiam q confessor debet cauere. ne vnq̃ p aliqd genus peccati ostẽdat cõfitenti minorẽ familiaritatẽ vel signũ minoris dilectionis. Alia que dicũtur in cõfessione nec peccata nec valentia ducere in manifestatõnem cõfitentis. puta q in tali terra sunt bona vina. nõ cadunt sub sigillo confessionis

¶ Quid fiendum qñ confessor indiget consilio sup vno casu.

Nota etiã q qñ cõfessor indiget cõsilio alterius. nisi habeat licentiã a cõfitẽte de psona manifestãda debet loqui ita obscure et caute et a remotis. vt nullo mõ cõsulens vnq̃ possit imaginari de psona. Unde debet cõsiderare psonã et tẽpus idoneũ. nam si quis audierit vnũ clericũ aduenientẽ. si confessor vadat subito ad interrogandũ de aliqua simonia et hmõi. nõne satis pbabiliter. et quasi violenter habebit ille suspicari de illo clerico. et iõ in hmõi magna cautela ẽ adhibenda. q si cõfessor ne sciret. vel nõ posset casum exprimere sup quo indiget cõsilio quin ille cõsultor intelligeret personã et illa non vult sciri debet ire ad aliũ p cõsilio. q si aliũ sufficientẽ habere non potest nõ se intromittat. Unñ Pe. de pal. dicit. Si nõ posset cõfiteri pctm̃ pprũ. nisi dicendo aliqd pctm̃. p qd manifestat cõfessio alterius. nõ dz illud confiteri. etiã si esset mortale. qz sufficit tũc cõtritio cũ pposito cõfitendi qñ ipe habebit copiã talis sacerdotis. cui illud pctm̃ suũ cõfitendo nõ manifestet alterius cõfessio. Nõ est qz fortior est obligatio ad celandũ q̃ ad cõfitẽdum ¶ Si quis aũt reuelat ĩ cõfessione debita sua et credita sua et hmõi et qñ. et an sacerdos possit alias reuelare. vide de hac materia plene ĩ tercia parte summe.

¶ Explicit tractatus de cõfessione

Incipiunt xxxvi

excõicationes reseruate sedi apostolice tam a iure q̃ p pcessuz. siue p extrauagãtes. et breuiter recollecte. Deinde sequunt excõicatões reseruate episcopis vniuscuiusq̃ diocesis.

De inijcientib; man' violentas vel temerarias in clericũ vl' religiosum vel monialem vel

alterã religiosam ꝑsonã pa/
palis est absolutio.si iniuria
est enormis.hmôi tñ declara
tionẽ vide in.iij.pte in ti.de
excõicationibꝫ.xvij.q.iiij.c.
siquis suadente diabolo.i de
2 cretis.¶De incendiariis ec
clesiaꝝ vel alioꝝ locoꝝ sacroꝝ
vel religiosoꝝ vel cimiterioꝝ
est papalis excõicatio.postꝗ̃
sunt denũciati.sed ꝑ epm pos
sunt absolui añ denunciatio/
nẽ.de hac vide in c.cõquesti.
et i c.tua nos.extra de sen.ex/
3 cõica.¶De effractoribꝫ p̃di/
ctoꝝ locoꝝ sacroꝝ qui etiam
postꝗ̃ fuerint denunciati.est
absolutio papalis.sed añ de/
nunciatõem epalis absolutõ
extra de sen.exco.c.conquesti
4 ¶De incẽdiariis alioꝝ loco
rum nõ sacroꝝ.de cõsulenti
bus aut fautoribꝫ.tales non
sunt excõicati a iure cõi sꝫ sũt
5 excõicãdi.¶Si tñ fuerint ex
cõicati aliquo iure pticulari.
pũta excõicatione synodali.
vel ab hoie.ꝛ fuerint denũcia
ti est papalis absolutõ.Vide
de hoc in c.tua.de sen.excom.
6 ¶De falsantibus lr̃as papa
les.vel falsis scienter vtenti
bus.extra de cri.fal.c.dura
7 ¶De apponentibꝫ manũ ad
corrigendum etiam minimã

lr̃am vel punctũ minimũ in
his litteris.exceptis his qui/
bus est commissum.ẽ papa
lis absolutio ſm Hosti.ꝑ sen
tentiã i curia lataꝫ¶De fin 8
gentibꝫ nouã heresim vel iã
dãnatã sequentibus.xxiiij.q.
i.c.i.ꝛ.ij.extra de here.c.ad ab
olendũ.ꝛ nunc ẽ casus papal'
per extrauagantem Martini
quinti.vt patet in ꝓcessu ipi⁹
annuali¶De scismaticis et 9
p̃cipue de sequẽtibus scisma
Petri de luna.ꝛ successoꝝ ei⁹
et fautoꝝ ipi⁹ scismatis ẽ pa/
palis absolutio ꝑ ꝓcessũ cu
rie.¶De credentibꝫ recepta 10
toribꝫ defensoribꝫ ꝛ fautoribꝫ
hereticoꝝ ẽ papal' absolutõ.et
quõ itelligãt' ista noĩa.vide i
sum.titu.de excõicatõnibꝫ in
iij.parte sum.¶De cõmittẽ/ 11
tibꝫ simoniã siue ꝓ ordinibꝫ
siue ꝓ bñficiis ꝛ officiis vl' p̃
laturis ecclesiasticis.vel ꝓ in
gressu in religionẽ.vel ꝓ aliis
spũalibus ẽ absolutio papal'
per extrauagantem Marti/
ni quinti.vide de hac in se/
cunda parte summe titu.de
simonia.¶De facientibus 12
vel promissione recipientibꝫ
ex pacto vel promissione oc
culta vel manifesta.aliquid
etiam paruum pro aliqua iu

sticia vł gratia ꝑ alio vel pro se in causis iudicialib⁹ seu ꝑ literis obtinendis ab apostolica sede est papalis absolutio ꝑ extrauagantē Bonifacij
17 octaui. ¶ De scienter vtentib⁹ talib⁹ gratijs ł literꝫ sic obtentis est absolutio papalis ꝑ extrauagantem bonifacij.
18 ¶ De piratis et quibuscūqꝫ alios in mari depredantib⁹ ē papalis absolutio ꝑ ꝓcessuꝫ cu
19 rie. ¶ De ipediētib⁹ depdātib⁹ vel inuadētib⁹ adducētes victualia seu alia ad vsū rōane curie necessaria. vł ne talia deferant͛ aut adducātur ad curiam. ⁊ de defendentibus talia facientes ē absolutio papalis
16 per processium curie. ¶ De capientibus detinētib⁹ depredātibus romipetas ⁊ peregrinos ad vrbē romā accedentes tā cā d̄uotiōis q̄ꝫ ꝑegrinationis ⁊ similiter in ea morātes ⁊ recedentes ab ipa. est absolutio papalis ꝑ ꝓcessum annualeꝫ que fit in curia. Et similiter d̄ dantib⁹ ꝯsilium ⁊ fauoreꝫ ad talia supradicta faciendum ē papalis absolutio ꝑ ꝓcessuꝫ
1A ¶ De portātib⁹ arma equos ⁊ alia necessaria ad ipugnandum christianos vł transmittentib⁹ seu galeas ⁊ naues vēdentib⁹ vel in piraticis saracenoꝝ gubernationem exercētib⁹ vł dantib⁹ auxiliū ꝯsiliū ⁊ fauorē in dispendium terre sancte extra de iudeis c. ad liberandā. et est casus papalis ꝑ extrauagantē Clemētis et
18 per ꝓcessuꝫ curie. ¶ De portātib⁹ etiā victualia ⁊ alia quecūqꝫ mercemonia in Allexandriā vł in alia loca saracenoꝝ terre egipti vł mittētib⁹ ipsa vel de suis portubus vt eis deferant extrahentib⁹ vł extrahi ꝑmitētib⁹ aut dantib⁹ auxiliuꝫ ⁊ fauorē ⁊ est papalis per ꝓcessuꝫ curie. Nota q̄ veneti i hoc hn̄t licētiā. deportātes p̄dicta vł aliquo modo p̄dictoꝝ et ad hoc opantib⁹ ad omnes terras soldano subiectas est papalis absolutio ꝑ extrauagantē Clemētis. ¶ De eūtib⁹ ad terraꝫ sanctā etiā cau
19 sa d̄uotōis seu voti sine licētia sedis aplice. et ē absolutō papalis ꝑut reperit͛ in libro penitentiarij summi penitentiarij qui ⁊ ipe h̄ pōt. ¶ De inse
20 cutorib⁹ cardinaliū hostiliꝰ ⁊ est excōicatiō papalis. ꝑ ca. felicis d̄ penis li. vi. ¶ De bā
21 nientib⁹ epos vł capiētibus. et insecutorib⁹ ł hoc fieri mādātib⁹ aut facta ab alijs rata hn̄tibus vł in his dātibus cōsiliū ⁊ fauorē vel sciēter tales

defendētib⁹ . ē papalis abso/
lutio p c . si quis.de penis in
2 cle. ¶ De exēterātib⁹ vel fru/
stra cōcidētib⁹ seu decoquere
vel incidere.aut ossa de carni
bus euellere psumentib⁹ cu/
iuscūq3 defuncti vt ei⁹ ossa ad
ptes alias deferant est papa
lis absolutio p extrauagātem
3 Bonifacii. ¶ De occupātib⁹
vel detinentib⁹ vel hostiliter
discurrētib⁹ p se vel per aliu3
directe vel indirecte sub quo
cūq3 titulo vl' colore ciuitates
terras loca vel iura ad roma/
nā ecclesiā ptinētia ꝛ adherē
tib⁹ fautorib⁹ ,ac defensorib⁹
eoꝝ est absolutio papalis per
4 pcessūm curie. ¶ De his qui
occasione sentētie excōis su/
spēsionis vel interdicti late
dāt licētia3 eos grauādi qui
eam tulerūt.vel suos in pso/
nis reb⁹ vel bonis illoꝝ quoꝝ
occasiōe late sūt.vel qui eos
obſuant vel qui taliter excōi
catis cōicare nolūt. nisi licen
24 tiā ipa3 integre reuocēt. ¶ Si
militer qui dicta licētia vsi fe
cerint l' etiā sine licētia hoc fe
cerint suo motu excoicatō3 in
currūt in qua si pmāserit per
duos mēses.ē papalis abso/
lutio.vide de hoc in capitulo
de dñis in.ij.pte . ꝛ ifra in ex
cō ptinentib⁹ ad diocesanos
in.ij. excōica. ¶ De his qui 26
cogūt aliquē celebrare in loco
interdicto.vel ad audiēdū ꝯ
uocant excōicatos vl' interdi
ctos.vel phibēt interdictos
vel phibēt eis ne moniti exe
ant.ꝛ de his qui moniti non
exeūt cle.grauis de snīa excō.
¶ De his qui imponūt in ter 27
ris suis noua pedagia vel au
gent antiqua ꝛ est excōica
tio papalis p pcessum curie.
¶ De laycis recipiētib⁹ i roma 28
na curia literas domi pape d
manu alicuius nisi de manu
dñi pape vel bullatoꝝ vl' nū
cij recipientis de manu pre
dictorum.

¶ Excōicatiōes papales ꝯcer
nētes religiosos religiosasq3.

De clericis ꝛ religiosis 29
inducentibus ad vo
uendū iurandū. vel petendū
de eligendo apud eos sepul
turā vel vt eā vlterius nō mu
tent iam electam excōmuni
catio est papalis.p.cle.cupiē/
tes de pe. ¶ De religiosis q̄ 30
absq3 speciali licētia proprij
sacerdotis solēnisarēt matri
monia aut ministrarēt sacra
mentum eucharistie vl' extre
me vnctiōis.cle.i.de.priuile
est excōicatio papalis. ¶ De 31
religiosis qui excōicatos a ca
none absoluūt a casibus non

ↄcessis . aut qui absoluunt a
sententijs per statuta sinoda
lia vel prouincialia promul-
gata. aut absoluunt a pena et
a culpa est excōmūicatio pa-
palis. per cle. i. de priuilegijs.
32 ¶ De inquisitoribus hereticorū
qui odio gratia vel lucro ⁊ a-
more contra iusticiam ⁊ cōsci
scientiam omiserint contra
quempiam procedere vel ip-
sam heresim alieni impone-
rent. aut imponerēt ꝙ impe-
dirent officium suum est ex-
cōmunicatio papalis. per cle.
33 multorum de here. ¶ De mē
dicantibus professis qui trā-
seunt ad aliquam religionē
monachalem excepto ordine
cartusiensium. ⁊ recipientib9
tales scient̄ ē excōicatō papal'
p ↄstitutiōes Martini factaȝ
34 constantie. ¶ De clericis sci-
enter et sponte communican
tibus excommunicatis a pa-
pa indinis est excommunica
tio papalis . ſm hostiensem.
Ista excommunicatio tamē
habet dubium. extra. de sēten
tia excōmunicationis ca. sig-
34 nificasti ¶ De participātib9
in crimine ꝓpter quod aliqͥs
est excōmunicatus aliqua pre
dictarum excōmunicationuȝ
est excommunicatio papalis
per c. si ↄcubine. extra. d sen.

excom. ¶ De his qui absoluū 30
tur ab aliqua predictaruȝ ex
comunicationuȝ citra sedem
apostolicam. preterq̄ in mor
tis articulo qui taliter absolu
ti si non se representant q̄ci-
tius possunt ei a quo possunt
absolui vel mittant pro abso
lutione reincidūt in eandem
scilicet papalem excommu-
nicationem per ca. eos de sen
tentia excōmunicatiōis li. vi.

¶ Excommunicationes epi-
scopis ex iure reseruate.

De verberantibus cle-
ricos religiosos vl' mo
niales seu talib9 ma-
nus violentas inicientibus
seu temerarias est episcopa-
lis excommunicatio. si fiat le
uis iniuria talibus per c. per-
uenit extra. de sen. excommu.
¶ De his qui initiūtur ordia
tionibus seu alienationibus
a scismaticis factis ē episcopa
lis p c. primū extra de scisma.
¶ De his qui vsurpant de
nouo vacātium ecclesiarum
monasteriorū vel aliorum p̄-
dictorum locorum custodiaȝ
seu guardiam titulū aduoca-
tionis seu defensionis que p-
prie sunt nomina patronat9
vel ipsorum locorū vacantiū
bona occupāt vel regalia. i. col
lectā que fit ratione regis vel

imperatorum seu tributum regi debitū .vt.c.generali.de elec.li.vi.de cle.vel mona.ip sorum locorū vacantiū qui hō fieri pcurant.et hec excōmunicatio cū priori habetur et excōicatio est episcopalis.p c.generali. de elec. in vi. ¶De his qui ab ecclesijs et psonis ecclesiasticis p se vel per aliū suo nōie vl' alieno p psonis vl' rebus q̄s nō cā negotiatiōis deferūt vel deferri faciūt seu trāsmittūt exigūt aliqđ pedagiū vel guidagiū est excōicatio episcopalis.p c.quāq̄. de cēsi. li.vi. ¶De his qui fecerint statuta cōtra libertatē eccle. et qui scripserint ea. qui sūt potestates ꝯsules rectores et cōsiliarij locoꝝ vbi dicta statuta seu etiā ꝯsuetudies edite sunt vel suate et qui suare ea fecerint et s'm ea iudicauerint vel qui in publicā formā redegerit iudicata est excōicatō epalis p c.nouerit đ sen.excō ¶De rectoribꝫ ciuitatū facientibus exactiōes indebitas clericis religiosis vel ecclijs eoꝝ si postq̄ fuerit moniti. ñ desistāt ē epalis excōicatio per c.nō min' extra de immu.eccle. et c.aduersus ꝯsules ¶De his q̄ absolutiōez ab aliq excōicatiōe vel reuocatiōe eius suspēsiōis vl' interdicti extorquēt p vīm vel p metū. nec vz absolutio.s3 incurrīt nouā excōicatiōez ē epalis excōicatio.p c.i.đ his q̄ vi met' ue cā fiūt.li.vi. ¶De his qui p assassinos.i. quosdaz infideles qui ex fals' suis opinionibus de facili mittebāt' ad occidēdū christianos et qui interfici fecerit vel mādauerit aliquē christianū.etiā si mors nō fuerit subsecuta. et đ receptatoribꝫ et defensoribus et ocultatoribꝫ eoꝝ ē excōicatio epalis.p c.p hūani.đ homi.li.vi. ¶De potestatibꝫ capitaneis.rectoribꝫ ꝯ'ulibꝫ iudicibꝫ cōsiliarijs.et alijs officialibꝫ qui statuta faciūt scribūt vl' dictāt p q̄ quis ꝯpellat' soluere vsuras vl' solutas nō repetere est episcopalis excōicatio.cle ex.graui. de vsu. ¶De his qui occasione sñie excōicatiōis vl' īterdicti late dāt licētiā grauādi illos qui tulerit eas vl' suos in psonis vel rebꝫ.hic tñ casus ē episcopal' vsq̄ ad duos menses ab īcursiōe sñie.ab inde vero est papal' excōicatō.p c.q̄cūq̄ de sen.excom.li.vi. ¶De his qui iudicāt statuta edita in fauorē vserarioꝝ et qui hñt super hoc ptātē nisi statuta ipsa deleuerint aut si ea pmiserint obsuari. ¶Dñi illi qui faciūt capitula cuz iudeis. vt dñi et

côicâtes τ ꝯtinêtia ꝑ possunt fenerari. τ ꝙ nô pñt repeti in iudicio vsure extorte ab eis τ hmôi videntˀ incidere in hâc excôicatiôez. τ dñi qui ea faciût et ciues qui côsulunt cle. ex graui de vsuris. ¶ De his qui ꝓcedût respôsalias côtra ꝑsonas eccl'iasticas spâliter aut generaliter. ê episcopalis excoicatio ꝑ c. si pignoratiôes de iure et dam. da. li. vi. ¶ De Rectoribꝫ seclaribꝫ vl' quibuscûqꝫ officialibus eoꝝ qui cognoscerêt de crimine heresis. aut captos liberarêt vl' diocesanoꝝ vl' inqsitoꝝ officiû impedirêt ê epâlis ꝑ c. vt inquisitiôis. d here. li. vi. ¶ De his qui sciêter ꝯtrahût matrimonia in casibꝫ nô ꝯcessis τ ꝓhibitis ꝯsaguinitatis τ affinitatis. τ de ꝯtrahêtibꝫ cû monialibꝫ ê epâlis. vt cle. eos de ꝯsang. et aff. ¶ De dñis tꝑalibꝫ q subditis interdicût ne ꝑlatis vel ꝑsonis eccl'iasticis qcꝙ vendât vl' emât ab eis bladû molât. panê coquât τ hmôi oblequia exhiberi ꝑsumât. est episcopalˀ excoicatio. ꝑ c. eos de immu. eccle. li. vi. ¶ De his qui impediût qui corâ iudicibus ecciasticis vl' legatis vel ordinarijs in casibꝫ q ad eos ꝑtinent illi qui côqueruntur iusticiâ possint obtinere excoicatio est episcopalis. ꝑ c. qm immu. eccle. li. vi. ¶ De his qui côpellût impetratores literaꝝ aplicaꝝ. vl' alios recurrentes ad foꝝ eccl'iasticû in causis. q de iure vel antiq côsuetudine ad ipm ꝑtinêt. vel ad desistendû vel litigâdû de eis in foro suo seculari grauandi iudices ecclesiasticos. vel impetrâtes seu litigâtes seu volêtes coraz eis litigare. vel grauâdo ꝓpinquos eoꝝ vel capiêtes res vl' eccias taliû vl' quocunqꝫ alio mô. dicto c. qm est epâlis. τ similiter de dâtibꝫ ꝯsiliû τ fauorem. et auxiliû ad omnia ꝑdicta in duobꝫ. §. ꝓcedêtibꝫ. ¶ De his qui ꝑlatos capitula. seu alias ꝑsonas ecclesiasticas côpellût ad submittêdum laicis. vl' ad alienâdum bona immobilia seu iura eccl'iarû τ similiter laici qui vsurpant sibi illicite hmôi. τ si nô destiterit postqꝫ fuerint admoniti est episcopalis excoicatio. ꝑ. c. hoc ꝯsultissimo. de re. eccl'ia. nô alie. li. vi. ¶ De his q fingût fraudulêter aliquê casum ꝑ quê aliquis iudex mittat ad aliquâ mulierê ꝓ testimnio. est excôicatio epâlis. ꝑ c. mulieres. de iudi. li. vi. ¶ De his qui vocâtˀ ad dirigêdas mo

niales in electõib9 nisi absti neant ab his p que possit di scordia nutriri. est excõmuni catio episcopal' per. c. indem nitatib9. de elec. lib. vi. ¶ De his q̄ grauāt clericos vel ali as p̃sõas eccl'iasticas ad q̄s spectat aliq̄ electõ p eo q̄ ro gati seu alias inducti eū p q̄ rogabāt seu inducebāt nolue runt eligere. vl' ꝯsanguineos eorꝫ aut ipsas eccl'ias seu lo ca bñficijs seu alijs bõis spo liando. seu al's iniuste pseq̄n do. c. sciāt cūcti. de elec. in. vi. et est ep̃al' excõicatio. ¶ De his qui loquūtur secrete, vel mittūt scripturas vl' nunciū alicui cardiali qn̄ sunt reclu si occasione electõis pape. est ep̃alis excõicatio. p. c. vbi pe riculū de elec. li. vi. ꝛ de domi nis ꝛ rectoribꝫ ꝛ officialib9 q̄ imminēte dicta electõe n̄ ser uant ipsaꝫ ꝯstitutõem per. c. vbi p̄iculū. ¶ De his q̄ pcu rant q̄ ꝯs̄uatores dati se in tromittāt de his q̄ nõ licent id est de alijs q̄ꝫ de manifestis iniurijs ꝛ violētijs. est excõi catio ep̃al' p. c. statuim9. de of fi. del'. li. vi ¶ De dñis recto ribus ad regimen vrbis ro me ꝛ elect' ꝛ fautorib9 q̄ fece rint ꝯ ꝯstitutõem sup h factā est ep̃alis excõicatio p. c. fun damenta. de elec. li. vi. ¶ De electis mgr̄is doctoribꝫ vl' sco laribus tractātib9 cū aliquo ciue Bononiēsi de' cõducēdo hospitiū irreq̄sitis inquilinis nisi tp̄us ꝯditõnis fuerit ela psum est ep̃alis excõicatio p capl'm. ex rescripto. ex' d' loca to. ¶ De doctoribꝫ seu mgr̄is qui scienter illos religiosos qui dimiserīt hītū docēt lrās scꝫ legem vl' phisicā est excõi catio ep̃al' p. c. vt periculosa. ne cle. vl' mo. li. vi. ¶ De do minis ꝛ rectorib9 tp̄alib9 qui nõ fecerint obs̄uari ea q̄ sta tuūtur ꝯ insecutores cardina lium. seu alicui9 d' familia eo rū vel pape est excõicatio epi scopalis p. c. felicis. de pe. li. vi ¶ De his qui impediūt visi tatores moialiū vl' canõicaꝝ si moniti nõ desistant est epa lis excõicatio. p cle. attēden tes. de sta. mo. ¶ De impu gnantib9 lrās pape ante co ronationē eius. ꝛ est bñdicti pape. q̄. ¶ De q̄busdā mulie ribus que beghine dicūtur. ꝛ de religiosis fauentib9 eis in illo statu. ꝛ errant iste certuꝫ habitū assumētes. nulli obe dientiam pmittentes nec re nunciantes proprijs. nec re gulā habentes. licet quibus dam religiosis specialiter in

hereant. de heref. c. ad nram. in cle. ¶ Nec intelligunt sub hoc nomie ille q etiã beghine vl vestite dicũtur de pnia be ati dominici vt pz in declaratione Jobis. xxij. et idem dr de tercio ordie bti Francisci imo ex illa cle. videt dici beghine ille excõicare que hñt illos errores ibi positos qui cũ sapiant heresim. est hodie forte casus papalis. z est contra tales beghinas. ¶ De hijs qui absoluti ab excõicatione in articulo mortis. vel pter aliud impedimẽtũ nõ repñtant se qcitius cõmode pñt ei a quo debebant absolui. qr reincidunt in eandẽ. de sent. excõ. c. eos. li. vi. ¶ De participantibus cuz excõmunicato in crimine. propter hoc est excõmunicatus dando ei consilium z fauorẽ. c. si cõcubine de sen. excõ. ¶ De his q absoluũtur a sede apostolica vl legatis. z iniũgitur eis q se repñtent ordinarijs vl alijs suscepturi pniam z passis iniuriam seu alias obligati eis quibus scienter satisfaciãt. si h nõ faciũt cũ primuz cõmode poterunt. qr reincidũt in eandẽ sniam d. c. eos. ¶ De his qui cõtumaciter assert romanã ecclesiã nõ esse caput oim ecclesiar. nec ei tanq capiti esse obediendũ. di. xix. c. nulli fas. ¶ De his q sepeliũt corpora in cimiterijs tpe interdicti in casibus nõ pcessis a iure. cle. eos de sepul. ¶ De his q excõicatos publice aut nominatim interdictos vl vsurarios mãifestos scienter sepeliũt in cimiterijs dicta cle. eos. ¶ De clericis qui manifestis vsurarijs ad exercendũ fenus domos locãt. vl alio titulo pcedũt est excõicatio epal. per. c. vsurar. de vsu. li. vi. ¶ De eo qui nõ est electus a duabus ptibus cardinaliũ. et se gerit pro papa. c. licz de elec. ¶ De monachis z canonicis regularibus archidiaconis decanis ppositis plebanis cantoribus z alijs clericis personatũ habentibus. aut etiã quibuscunq psbiteris q audiũt leges vl phisicã. est epal excõicatio. p. c. n magnope. ne cle. vl mo. ¶ De religiosis q temerarie vbicunq hitũ sue religiõis dimittũt excõicatio est epalis. p. c. vt picłosa. ne. cle. vl mo. li. vi. ¶ De religiosis qui accedũt ad studia nisi a suo prelato cũ consilio maioris partis conuentus de licentia sibi sit concessa. d. c. vt periclosa. li. vi. ¶ De religio

sis qui decimas debitas eccle siijs sibi appropriant vl' vsurpant siue qui non permittũt solui ecclesijs decimas de animabus familiarũ ⁊ pastorũ suorum vl' aliorũ immiscẽtiũ ipsa animalia gregib⁹ eorũ tales si nõ habẽt administrationes ⁊ bñficia sunt excommunicati. si hñt sunt suspensi nisi requisiti destiterint infra mensem. cle. religiosi. d deci. Et est episcopal' excõicatio. ¶ De monachis ⁊ canonicis regularibus nõ hñtib⁹ aliquã administrationẽ qui se cõferunt ad curias principũ sine licentia suorũ prelatorũ vt dãnum aliqd inferãt suis prelatis aut monasterijs. ⁊ qui siñ licentia arma tenẽt infra septa monasterij. est epal' excõicatio. p cle. ne. in agro. de sta. monch. ¶ De religiosis vel monialib⁹ pfessis ⁊ cle. in sacris ordib⁹ cstitutis. qui ctrahũt mrioniũ defacto est excõicatio epalis. cle. eos. de csan. ⁊ aff. ¶ De inqsitorib⁹ hereticorũ qui ptextu officij inqsitionis qbusuis modis illicite pecuniã extorquẽt vl' scienter bona eccl'arũ ob delicta clericorũ fisco eccl'ie applicãt. nec possunt absolui nisi qbus extorserint plene satisfecerint de pecunia est excõmunicatio episcopalis. cle. nolentes de here. ¶ De religiosis qui nõ seruãt interdictũ quod fuat sancta mater eccl'ia romana vt cle. ex frequentib⁹. de sent. excõ. ¶ De religiosis qui cõfitentibus sibi nõ faciunt cõscientiã scienter de decimis soluendis. tales ab officio pdicationis sunt suspensi donec commode possint faciãt eis conscientiaꝫ. et si interim predicant. sunt excõmunicati episcopali excõmunicatõe. et similiter de religiosis qui dicunt aliqua verba. vt retrahant audientes a solutõe decimarum est episcopalis excõmunicatio. per cle. cupiẽtes de penis. ¶ De religiosis mendicãtib⁹ qui domos ad habitandũ vel loca de nouo reciperent aut de nouo recepta mutarent. vl' alienarent caplo. i. de excess. prela. in cle. ¶ De fratribus minoribus qui tempore interdicti recipiunt ad diuina fratres vel sorores de tercio ordine. scilꝫ Francisci est. episcopalis excommunicatio. c. cum de eo. de sent. excõ. in clementinis.

¶ Ingrediētes monasteria monialiū ordinis p̄dicatorū ex̄ casus necessarios q̄ declarant in ꝯstitutōibꝫ suis. puta ad dandū sacr̄m infirmis ad medendū eis. ad reparandū edificia ⁊ h̄mōi. non h̄ita licentia a papa vl̄ a mgr̄o ordinis vl̄ alio cui fuerit ꝯcessa talis absolutio vt pꝫ i bulla ipsi⁹ ordinis. cui⁹ bulle transsumptū vidi ego. ¶ Ingredientes monasteria monialiū ordinis mioꝝ ex̄ casus necessarios concessos in ꝯstitutionibꝫ suis sine licentia pape vl̄ ministri ordinis excōicatiōem diocesanis reseruatam incurrunt. put audiui a quibusdā fide dignis. ¶ Nota ꝙ ab excōicatiōibꝫ q̄ fiunt ab h̄oie siue a iudice reglariter nō p̄t quis absolui nisi a suo excōicatore. vl̄ ab h̄nte plenariā iurisdictōeꝫ sup eū vel o supiori suo. nisi in articulo mortis ¶ Item nota ꝙ frēs p̄dicatores ⁊ volentes i gredi eoꝝ religionē possunt absolui a p̄latis ipsius ordis sa sententijs excōicatōnis / suspensionis ⁊ interdicti latis ab homie vel a iure. saltē ab illis quoꝝ absolutō reseruatur episcopo. ¶ De materia omniū supdictarū excōicationū taꝫ pōtifici sūmo q̄ꝫ ep̄is vniuscuiusqꝫ dyocesis taꝫ a iure q̄ꝫ p extrauagantes et processus curie. vide pleni⁹ ⁊ clarius ac diffusius si vis videre in titulo de censuris ecclesiasticis. in. iij. pte summe. compilate per me frēm Anthoninū archiep̄m Floreñ.

¶ Et sic est finis omniū casuū tam sūmo pontifici q̄ꝫ ep̄is reseruatorum.

Primo notandū est ꝙ sunt due spēs excōicationis. scꝫ maior ⁊ minoris. Excōmunicatō maior semp est pctm̄ mortale. ⁊ tal̄ primo est sepat⁹ a deo. ⁊ non pōt cōicare pro aliq̄ vtilitate anime sue Scd̄o est sepatus a sancta eccl̄ia. i. a cōione ⁊ pticipatione fideliū exceptis hijs casibꝫ q̄ supra specificati sunt. Et sunt q̄nqꝫ in q̄bꝫ ip̄e excōicatus nō p̄t pticipare q̄ ꝯtinent in h̄ ꝟsu. Si p delicto anathema quis efficiat Os orare vale cōmunio mēsa negatur. Qui sic intelligūtur. Os. id est locutio. Orare. i. oratio cū alijs in eccl̄ia. Cōmunio. i. cōicatio sacroꝝ. Vale. i. salutatio. Mensa. i. id est cibꝫ ⁊ pot⁹. Excōicatio ꝟo minor aliqñ est mortale pctm̄. aliq̄ndo veiale. sed an

terq̃ dicatur qñ sit mortale vel veniale. nota prius q̃ noue modis hõ põt incurrere excõ mũicationẽ minorẽ. Primo qñ quis p̃ticipat cũ excõicato excõicatõe maiori aliq̃ istorũ modorum supius dictorum. Scđo qñ q̃s cõmitit sacrilegiũ. sic q̃ furatur in ecclia vel in ea illicitũ q̃d facit. Tercio. qñ q̃s est public' cõcubinari' vel fornicator. Quarto qñ q̃s acceptat aliquã ecclesiã a laico et illam sic tenet. vt. xxvi. q. ii. c. si q̃s. Quinto qñ quis est simoniacus q̃ ẽ etiã excõicatus excõicatõe maiori. Sexto scḋm q̃sd qñ in bello iniusto cõ xp̃ianos exercet quis artẽ balistarum aut sagittarum. Septimo oppressores inopũ et pauperũ publici predones. publici vsurarii. meretrices qui oẽs largo mõ loquẽdo pñt dici excõicati pro quanto taliũ obſuatiões nõ debent admitti ad altare sanctũ dñi. Octauo illorum quibus denegatur ecclesiastica sepultura. sicut sunt illi q̃ moriuntur in torneamẽtis. qui dato q̃ penitẽtes moriantur nõ ponunt in cimiterio. similiter etiã dicitur de illis q̃ nõ cõicant semel in anno sine necessitate et cã. vt. c. omnis. de pe. et re. Nono oẽs publici pctõres. Omnes autẽ casus supdictos ponit Inno. Ray. hosti. et in q̃libet pdictorum casuũ pt absoluere simplex sacerdos eps. preterq̃ forte in simonia et excõicatiõe maiori. In pmo g̃ casu. s. in p̃ticipatõe cũ excõicatis maiori excõicatiõe põt hõ peccare mortalr et venialr. Mortalr tripliciter. Primo quãdo participat in eodẽ crimine pp̃ter q̃d est excõicatus dando cõsilium auxiliũ et fauorẽ. rõne cui' pctm̃ cõmittitur. Secundo quãdo participat cum excõicato in aliquo alio crimie. vt dcm ẽ incurrit excõmunicatõem maiorẽ. sed in scđo mõ cadit tm̃ in minorẽ excõicatõez etiã si mortaliter peccat. Tercio qui cũ cõicaret cũ excõicato maiori excõicatione in sacramẽtis. puta accipere corpus christi cũ eo. vel sacros ordines incurrit excõicationẽ minorẽ. peccat tamẽ mortalr. In aliis aũt casibus supradictis nõ peccat quis p̃ticipando cũ excõicatis. nisi pro quãto aliq̃s in contẽptũ precepti et p̃hibitionis facte audacter cũ excõicato. et ad libitum cõuersaretur. aut in salutãdo vel in comedẽdo aut in loq̃ndo sine necessitate. aut in orando vel communicando.

¶ Sed nota q̄ sacerdos reci
piens aliquē excōicatū maio
ri excōicatione ad officiū ec/
clesie. aut ad sacra. aut ad ec
clīasticā seplturā. n̄ solū mor/
talr peccat. sed subito ē suspē
sus ab adminiſtratōne ꝛ sibi
est interdict⁹ itroit⁹ eccle q̄uſ
q̄ꝫ sit absolutus. ꝛ efficit̄ qua
si irregularis. ꝛ si talit̄ interdi
ctus moriat̄ nō dꝫ poni in ci/
miterio. nec dꝫ ꝓpter timorē
sacerdos desistere q̄n talē ex/
cōicatuꝫ expellat de eccl'ia. qꝛ
nō excusat̄ rōe timoris nisi ta
lis esset timor qui possꝫ cade
re in ꝯstantē viꝝ. tūc eni ſm
quosdā excusat̄ ab interdcō
Hostiens̄ aūt dicit q̄ beatus
erit tal' sacerrdos si se ꝑparet
ad martiriū. Nota igit̄ quō
habuisti q̄ in nouē casibꝫ ho
mo cadit in excōicationē mi/
norē rōne cuius sepat⁹ ē ab
effectu sacramētoꝝ ꝛ q̄ntum
ad deum. Nam pctm̄ mortle
aiam sepat a deo et excōicat⁹
quocūq̄ꝫ est in mortali pctō.
preterq̄ꝫ ꝑticipando cū excō
municato maiori excōicatōe
in loq̄ndo. salutādo. ꝛ orādo.
cōmunicādo ꝛ comedendo.
in q̄bꝫ casibꝫ ſm tho. homo n̄
peccat mortalr nisi ꝓpter con
temptū dato q̄ excōicationē
incurrat. ideo qui est in pctō
mortali quocūq̄ꝫ aliter est ex
cōmunicat⁹. etiā quātum ad
ecclesiā est separ⁹ ab effectu
id est a grā ꝛ sacmētꝭ. qꝛ nul/
lus qui est in pctō mortali.
cum sit indispositus pōt ꝯse
qui grāꝫ spūssancti. potest tn̄
intrare i ecclesiā ꝛ stare i offi
cio diuino. et etiā cū aliis in
aliis. participare. sed nō pōt
pacem in ecclesia recipe. cuꝫ
pax ipsa sit loco cōmunionis
Sed hec omnia pleni⁹ habent̄
in decretis ꝛ decrtalibꝫ. ꝛ in
summis ideo cū expedit vi/
dere. quere diligēti⁹ in ipis.

Explicit

Incipit interrogatorium quod est liber secūdus huius operis. Et habet tres partes principales.

POstq̄ ille q̄ vult cōfiteri dixit ex se ea q̄ voluit de peccatis suis. si non dixit sufficiēter. qd̄ q̄n sepe accidit interrogādus ē plene de his q̄ nō dixit put videbit fore expediens. Si vero modicum vel minus dixit potes interrogare fm ordinē impositum. vicȝ primo de decē pceptis. postea de vicijs capitalibus. nō aūt omēs de omibus sed de illis q̄ solēt in talibus reperiri. ꝛ nō solū de istis peccatis interrogādi sunt. sed de oibus circūstantijs pctōꝝ put sup satis dictum ē. Non tñ est necce de q̄libȝ pctō mortali omēs circūstantias pdictas cōfiteri. sȝ solū illas que trahūt pctm̄ in aliā spēm. q̄ scȝ habet spālem deformitatē oppositā alicui pceptoꝝ. Sȝ et de nūero mortaliū. s. q̄tiēs mortale pctm̄ cōmissum ē in q̄libet pctōꝝ specie diligēter interrogandum est.

Incipit pma pars libri secundi de mō interrogandi penitentes a cōfessore fm decem pcepta legis. Et habet .xxiij. cap. Primū pceptum cōtinens tria capl'a est

VNum colere deum. Circa hoc pceptū sic potes interrogare Et primo de votis. Nota fm magistrū sniaꝝ in q̄rto dist. xviij. q voū est testificatio quedā pmissiōis spontanee que fit deo. de his que dei sunt. ꝛ fieri dȝ vel breuius fm tho. Votum est promissio deo facta de aliq̄ qd̄ sit deo acceptū. ad qd̄ reqruntur tria. scȝ deliberatio voluntatis ppositū ꝛ pmissio. vltimum oritur ex scd̄o. scd̄o ex primo Siti trāsgressus est seu obmisit implere aliqd̄ votū licitū et si aduertēter cū possit ē sp mortale. ꝛ totiens q̄tiēs frāgit. Secus si ex obliuiōe vel q nō poterat vt infirm' ieiunare. ꝛ hmōi. Si fouit se aliq̄d mali facturū. vt vindictam vel maioris boni impeditiuum vt non ingredi religionem. hoc est mortale. et sine aliq̄ dispensatione debet illud infringere. Si nimis tardauit implere propter quod a memoria excidit

omnino.l.venit ad statū nō valendi implere cuȝ pri⁹ potuisset mortale vīdꝛ. ¶ Idem qñ dimisit ꝓpositū iplendi cū tñ possȝ als mora iplēdi votū qñ sibi nō ꝑfirit tps .nō vīdꝛ mortale.nisi mora eēt valde nimia.⁊ nisi ex h̄ ei imineret piclm nō valēdi iplere. vt de voto ingrediēdi religionē cū tñ non hēret cām legitimā cogentē dilatiōis.tūc etiam est mortale ¶ Si fecit votū de re licita vt de elēosina. ieiunio. et hmōi.sed ob malū finem. puta vt possit facere vīdictā adulteriū.⁊ hmōi mortle peccatuȝ ē.nec tenet illud implere. Si fecit votū abstinentie et hmōi.⁊ dubitat vtꝝ possit implē vl nō ⁊ sine dispensatione vl cōmutatōe supioris cum possit faciliter recurrere ad eū vl ad confessorē suum ꝓ ꝯsilio frangit mortale vīdꝛ. Nota tñ ꝙ viri possunt irritare vota vxorū.s. substantie peregrinatōis elemosine ⁊ accessus ad tlem locū. ⁊ maxīe votū elemosinaꝝ si nō habēt nisi decētiā absq alia supioꝝ dispensatōe.⁊ si fiat tal irritatio etiā sine cā rōnabili a viro ā modo nō tenet vxor iplere talia vota. Dubiū ē d voto hierosolimitano qꝛ h̄ in favore fidei emittit. De irritatione votoꝝ impuberū ⁊ filiorum familias ⁊ religiosoꝝ vide in scda pte summe ti.vlt. ¶ Si habens votū castitat vel religionē intrandi ⁊ mrīmonū contraxit mortle ē. nō pt cōsumare illud absq mortli peccato.qꝛ adhuc pt illud implere.⁊ dȝ añ ꝯsummatiōem mrimonij .post ꝯsūmatiōem ꝓo reddere tenet debitū.etiam interptatiue petenti. Sȝ exigendo sp peccat mortalit. vñ cōsulendū eēt ei petere super h̄ dispensatōȝ a papa.ꝯm Guil.posset etiā eps dispēsare nisi tal esset cōtinēs ⁊ obꝯuās ipm. ¶ Si fecit votū stultum ⁊ irrōnabile.vt ieiunare dñica die.vl nō pectinare caput vl lauare in sabbato ⁊ h⁹ mortale nō est.sed ꝓhibend⁹ est illud implere.

¶ De voti transgressione

Et nota ꝙ a trāsgressione votoꝝ pt de iure cōi ⁊ cōsuetudine confessor absoluere qꝛ nō est de casib⁹ resuatis. Sȝ de dispēsatōe ⁊ cōmutatōe votoꝝ nō potest se intromittere siñ speciali cōmissione diocesanorū vel alterius q̄ possit illā dare. Episcopi aūt in oībus pñt cōmutare vel dispēsare. nisi in

voto castitatꝭ vł religiōis ꝛ tribus votis pegrinatōis.s.hierosolimitani.ad scām iacobū et ad limina aplo꞉.i.romam in quibꝫ votis papa vel summus pñiari⁹ soli dispensant vel cōmutant. De votis hēs in secunda pte summe

De supstitiōibꝫ.c.ij.

Si fecit ipse vel fieri fecit aliqđ maleficiū seu iuxͣ vłgare zaubereyin quibꝫ sp fiūt incātatōnes occulte ł māifeste.demonū inuocatiōes. qđ sp ē mortłe et dignū morte corpali.

De incantatiōibꝫ

Si fecit vel fieri fecit vel pcurauit aliquaꝫ incantationē cum sacramētalibꝫ ecclesie vt aqua baptismali vel oleo scō ꝛ hꝰ ob sanitatē vel aliaꝫ cām' est mortale ꝛ grauissimū.

De adoratiōe creatura꞉.

Si adorauit aliquā creaturā faciēdo orōem ad eam vt ad lunā solē ꝛ stallas cū primo appareret ꝛ hmōi. est mortale peccatū.

De diuinatiōibꝫ

Si fec vel fieri fec aliquā diuinatōnem ad inueniendū furta vel ad sciendū occulta vel futu꞉ qđ sibi contingere pt est mortale.

De arte notoria.

Si vidicit artez notoriā vel vsus est ea ad sciēdum aliquā vel si vsus est arte nigromantica mortale est. et si habet librum inducēdus est vt eū comburat. alias nō est absoluēdꝰ sicut ē liber Almadel Sepiforas ꝛ aliȷ̄ libri comburendi sunt.quia mortale est vti eis.

De constellationibꝫ.

Si ex cōstellatiōibus vł planetis sub quibꝫ natus ē aliquid iudicauit determinate de ꝯuersatōne eius. Idem si ex visonomia.credere eni hominē ex facto vel cōstellatione vel cōplexione cogi ad bonū vel ad malum est hereticum.

De sortibus

Si vsus est sortibꝫ diuinatoriȷ̄s qđ est mortłe ex leuitate aut ē veniale. Si dedit aliquod turpe vxor viro ad cōedendū vel alteri vt amaret eā vł fecit vł dixit aliquid turpe ad huiꝰ est mortale.interrogandū est quid fuit illud.

De incantatiōibꝫ.

Si fecit vel fieri fecit aliquam incantatōem ob sanitatē cōsequendā. ꝛ qndo

h fit. sciendo esse phibitū. ē mortle cōiter. qñ vero ex simplicitate fieret putādo eē bonas oratōnes videt veniale. Sz si nollet in futurū abstinere neganda est eis absolutō quia ex obstinatōe ⁊ malicia videt esse mortale. ⁊ interrogandū est de verbis qb9 vtuntur. ⁊ de obseruātijs quas addunt.

De breuibus.

Si fecit vel fieri fec. vel vsus est breuib9 q̄ cōiter sunt supstitiosa ex verbis vel carta in q̄ fiūt. vel mō imponendi vl' portandi vel tpe scribendi. ⁊ inuenta superscriptione earū imponendū ē q comburāt. ⁊ si nollēt nō sunt absoluendi. qz tunc est mortale. Si vero putabant talia esse licita tanq̄ oratōnes veniale videtur.

De obsuatiōib9 tempoꝝ.

Si obseruauit vnā diez magis q̄ aliā. in nō incipiendo aliq̄d tanq̄ maluz. vt dies egiptiacos. vl' diē in quo occurrit decapitatio scti iohis bapte. vel diē ascēsiōis in collīgēdis herbis et hmōi veiale vider. qñ ex simplicitate h fit siue scribēdo aliq̄ vel portando ad suspēdendū in aliq̄ loco si simplr credit veniale ē. Si vo h' crederet aio abstinato. tunc mortale esset talia obseruare.

De somnijs.

Si obsuabit somnia faciens aliq̄s oroēs ⁊ obseruationes. ⁊ postea ex his q̄ somniat volendo de futuris et occultis iudicare ⁊ pnūciare mortale ē. al's aūt sine obsuatiōe adiūcta adhibere fidem nimis somnijs pctm ⁊ si ex se nō sit mortle. tñ periculosuz est. qz sic diabol9 mltos decipit. Si ex effusiōe olei de lucerna vl' crasitatione aliquꝝ auiū vel vlulatu canū vl' magnitudīe ⁊ ptinuitate ventoꝝ ⁊ hmōi existimauit aliq̄d mali euentuꝝ qd factuz est. Si existimauit mlieres ɔuerti in cattas vel alia aīmalia ⁊ ire d nocte ⁊ sugere sanguiez pueroꝝ ⁊ h9. qd ē impossible nisi deo. ⁊ iō fatuū est credere De hac materia diuiationū incātationū ⁊ oīm supstitionum vide luce clarius in decretis. xxvi. c. per totum.

De blasphemia mltiplici dei ⁊ sanctoꝝ. Cap. iij.

Si blasphemauit deū dicendo eū videlicz nō esse iustū ⁊ oīa iuste dispēnere ⁊ esse acceptatorē psonaꝝ. vel nō videre que

fiunt vel nō curare de actibus hominū vel proditorē. vel sine merito punire et flagellare eū vel nō posse istud vel illō facere et h'. qōlibet hor est mortale. cū aduertit qō dicit et intelligit. Si blasphemauit deum vel aliquē sctm̄ q̄ proprie dr maledictio vt maledict' sit et c. vt fit ex ira sp est mortale. si aduertit ipsa verba.

Scd'm pceptum de iuramentis et piurijs habet. c. ij.

Primū.

Ne iures vane p ipm

Primo de piurio si iurauit in aliq curia coram iudice mēdaciose mortale est q̄tūcunq3 als h'ēt iustā cām. et q̄ inducit ad h' aduertens vt iudex aduocat' pcurator. et hmōi mortal'r peccat Si iurauit etiā ex iudiciū in cōi fmōe q̄cūq3 ex cā vl' leuitate l' vtilitate vl' iocositate. vel q̄liscūq3 mō. nō solum ad scta dei euāgelia. et p corp' christi et scōr. sz etiā p fidē. p deū. si de' me adiuuet. p vgīnem mariā. p crucē. per aiam suam et h'. hoc semp est mortl'e qn aduertit se iurare et falsum dicere. et totiens q̄tiens sic iurando aduertit. Si aliquid iurauit p certo de q̄ dubitat vtr sic sit mortale est et precipue iurādo in iudicio.

Si iurauit pptrare aliquid qō est mortl'e. vt facere vindictā nō dimittere ocubinā3 seruare iniusta statuta. tenere secretā iniquā oiuratiōem mortal'r peccauit. nec dz illō suare. Si iurauit tenere secretū aliq̄d qō ē tractū in ōsilio. vl' aliud qō nulli est nociuum. si aduertens māifestat peccat mortl'r ipse et q̄ stimulat eū ad manifestādū sciens illud esse secretū. Si iurauit suare statuta alic' ciuitatis vel vniuersitatꝭ aliqō sciēter ex illis trāsgrediēdo statutis peccat mortal'r. Si tamē aliquod statutū est abrogatū p contrariā ōsuetudie3. qr quotidie per omnes fit contrariū et diu nō vidz piurius si non suat illō. eo q nō hz vim statuti. di. iiij. §. leges. Si iurauit p aliquē modu3 opprobriū p dei mēbra vl' sctōr vt faciūt ribaldi mortal'r peccauit. qr blasphemia reputat'. xxij. q. i. c. si qs p capillū. Si pmisit se aliq̄d factur licitū in honorē dei vl' aliorū sctōr. si n̄ intēdebat obsuare mortalit' peccauit. Si aūt intēdebat obseruare sed veniēte termino quo debz implere nō suat pmissu3. cū tn̄ posset licet cū

in cõmoditate sua peccauit mortlr. nisi ille cui pmisit añ terminũ relaxaret iuramẽtũ qđ facere pt si pmissũ i illi⁹ vtilitatẽ tm cedat. nã si in vtilitatẽ alior vl in bonor dei et sctõr. nõ põt ille relaxare. sed ad epm vl papã ptinet relaxatio vl cõmutatio. si añt nõ pt implere excusat a pctõ p tũc cũ nõ pt. ¶ Si qs etiã pmittat cũ iuramẽto se aliqd facturũ qđ nõ est alic⁹ importatõnis boni vl mali. vt mr de verberãdo filiũ. vl de bibendo vl nõ. ⁊ h⁹ vidr veniale iuratio et piuratõ. Si iurauit sine cã rõnabili p qbuscunq; minimis dicendo etiã vitatẽ veiale ẽ. nisi faceret in ɔtẽptũ ⁊ inducend⁹ ẽ vt abstineat pter periculũ piurij. Si induxit aliquẽ ad iurãdũ quez oĩno credebat falsum iuraturũ mortalr peccauit. nisi esz iudex h faciẽs ex officio suo sm iuris ordinem.

¶ De adiuratõe. c. ij.

De adiuratõe q ẽ inducere aliquẽ ad aliqd faciendũ ob inuocatõez alic⁹ rei sacre. ⁊ si est p modũ coactiõis intẽdẽs eũ obligare p modũ iuramẽti ad aliqd faciẽdũ vt ad supiores ⁊ alios i qbus nõ hz ptãtez ẽ mortle sic adiuratio cayphe ɔ dñm. ad sibi subditos vo est licita eo casu q liceret eis pcipe aliter nõ. ⁊ tũc adiurat⁹ tenet illđ facere vl dicere. als eẽt mortale sicut tñsgressio precepti. Si adiurauit platos l socios vl inferiores p modũ depcatiõis intẽdẽs reducere ad iuramẽtũ ad aliqd boni faciẽdũ nõ ẽ malũ vl veiale. Si leuit ⁊ sine cã est adiurat⁹ ñ faciẽs illud nõ peccat. Clx. ¶ Si adiurauit dmões p modũ pcis vl ad fiendũ aliqd ab eis. vl aliqd obtinẽdũ auxiliũ ẽ mortale nisi qs faceret ex familiari ɔsilio spũsci. vl nisi ex quadã simplicitate. qrẽs ab obsessis a diabolo. sz p modum coactiõis lz eos adiurare ne nobis noceant. Si adiurauit creatas irrõnabiles ne diabolus eis vtat in nrm nocumẽtũ licet. Si ãt vt demõ opet in eis mortle ẽ. vt incantatores serpentũ. Si in cãtilenis et turpibo fabulis miscuit deũ ⁊ scõs. ⁊ in narratõibo turpibo ⁊ amatorijs ẽ mortle. als veniale. nisi faceret in contemptum dei.

¶ Tertium preceptuz de obseruatione festorũ continet duo capitula Primũ.

Sabbata sanctifices. Quia quantum ad determinationem dierum istorum preceptum est de iure positivo ideo hic annectere pot de ieiuniis ecclesie et auditione misse. Primo ergo si fecit aliquod manuale opus diebus dominicis et festiuis. vel alias preceptis ab ecclesia ex necessitate. quia mortaliter peccauit si per notabile spacium. Secus si fuerit aliqua puncta. Si vero ex necessitate videlicet quia hostes expectantur vel veniunt inundationes aquarum et huiusmodi. tunc liceret remouere blada et suppellectilia et huiusmodi. et debent obseruari de vespera in vesperam. i. de sero ad sero. de conse. dist. iii. c. pnunciandum. Et hic requiritur magna prudentia in consulendo. Si vendidit vel emit diebus festiuis non comestibilia de die in diem. vt panem vinum caseum carnes et huiusmodi mortaliter peccauit. Si per modum negociationis non in casu magne necessitatis. In nundinis tamen exquo prelati ecclesiarum tolerant siue immittunt audire missam secundum petrum de pal. videntur excusari qui mercantur in diebus festiuis scilicet a peccato mortali. Si fieri fecit aliquid predictorum a suis filiis discipulis seruis laborantibus sine necessitate peccat mortaliter mandans et exequens. Si tamen mandans seu magister vel patronus non habet necessitatem sed discipulus eius. vel seruus vel rusticus habet necessitatem ita quod aliter non posset viuere vel quia discipulus non obedit aliquando magistro in huiusmodi diebus vendendo vel faciendo aliquid exercitium eius artis pro aliquo tempore. Et nec iste nec alius de illa arte vult conducere eum secum et aliud exercitium nescit facere videtur ipse excusari. Nam si in obsequium ecclesiarum pauperculorum aliquando licet aliquid laborare diebus festiuis secundum doctores. quanto magis licet pro sustentatione vite eius in necessitate. tutius tamen esset eligere aliam artem si possit. Similiter de scriptoribus pro precio et conficientibus instra et iudicantibus et facientibus longas dietas non causa cupiditatis sed necessitatis. quia non bene aliter potest fieri. De barbitonsoribus et huiusmodi. Medicinalia autem semper licet facere et medicari et talia vendere. Si per totum diem festum vacauit ludis venationibus aucupiis choreis et aliis vanitatibus mundi. Frequenter enim in his occurrunt mortalia peccata et si de ista

non sint mortalia. Ex etiam mortale pctm̄ diebꝰ festiuis cōmissum sit grauius patz. ꝛ ideo de huiꝰ confitendū est.

De auditōe misse diebꝰ dnīcꝭ et festiuis.

Si non audiuit totā missam diebus illis sed obmisit. vel ex cōtemptu. s. ex cupiditate lucrādi vl' causa eundi ad solatiuz vel ad conuiuia. seu ex negligentia vel ignorantia crassa mortaliter peccauit. et totiēs quotiēs dimisit. Idem si audiuit. sꝫ nō totā dimittendo notabilē partē. de conse. dis. i. c. Missas. Secus vero est si modicā partem misse dimisit. Ex autē quis audiat in parrochia sua vel alibi missam propriā de die vl' aliam audiendo vl' nō intelligēdo verba. vel nō audiendo. quia submisse dicit' vel audiat alibi seu a cōcubinario. vl' simoniaco ꝛ huiusmōi. vl' nō simoniaco et cōcubinario. ex quo prelati non puident super huiꝰ. nō vident' simplices sollicitandi sed dimittenduz conscientijs eoꝝ vl' talia abundant fm petrum de pal. et Guil'. duran. Dimittētes vero auditionē misse ex infirmitate vel ex tali occupatiōe quā nō pōt dimittere vel seruire infirmo. vl' alia iusta cā puta quia manet in castrꝭ excusatur. Excusant' etiam puelle que dimittūtur a parentibꝰ domi. non tn̄ euntes ad choreas ꝰ vidue etiā q̄ manent in domo clause p mentes nō excusantur. Secus si per dies q̄ndecim vl' p mēsez

De obseruatione ieiuniorum. c. ij.

Si quis dimittit ieiunia ecclesie vel quadragesime quattuor tempoꝝ. ꝛ vigilias festorum christi ac apostoloꝝ ꝛ sctōruz post. xxi. annum peccat mortaliter. nisi habeat cām legitime eum excusantē. vl' saltē existimet se habere. puta cū est satis debilis vl' videt' sibi esse ꝓpter quod credit nō posse ieiunare sine notabili corporis detrimento. licet fm veritatē possit. talis non videt' de facili condēnādus de mortali. ex quo paratus erat obedire ꝓcepto si credidissꝫ se posse. aliter est mortale. ꝛ totiens quotiēs dimisit aliquē diem ieiunij. quilibet eni dies ē sub precepto. sꝫ ante. xxi annum inducēdi sunt iuuenes ad ieiunandū. sed etiam interrogandū est de nume-

to dierū quos dimisit et qua de causa. Si vo notabilit᷑ anticipauit horā comededi. puta circa horā terciā sine causa legitima nō est ieiuniū. Vn̄ et mortale. hora autē cōgrua est circa nonā. tardare autē post nonam non est vitium. nisi fiat ex supstitiōe. Si cū ieiunauit ex statuto ecclesie vel ex voto. vel ex iniūctione ɔfessoris cōmedit de sero frustum panis. vl̄ de. pluribus fructib₉ aut ɔfectōib₉. vel de vno genere tm̄. ſ; i mag̊ q̄ttitate ieiuniū fregit. Si vo aliq̄d ɔfectionū sumit in parua q̄ntitate n̄ soluit ieiuniū nisi fieret in fraudē ad nutriendū. ſ; sumēdo aliq̄d fructuum p modū medicie ne. s. vinū lauet stomachū nō videt᷑ esse malū. Pōt aūt q̄s in die pl'ies bibere sumpto prandio. ꝛ nō frangit ieiuniū nisi fiat in fraudē. vt dictū est. Debiles ꝛ mltū laborantes itinerātes pegrinātes ac nutriētes paupes et hmōi quō ꝛ q̄ndo a ieiunio excusentur vide pleni' in sūma.

Quartū pceptū ē de honore parentū. ꝛ habet duo. c. pmū

Habeas in honore parentes. quere primo. Si dixit verba contumeliosa vel opprobriosa parentibus mortal'r peccauit ꝛ mł'to mag' si verberauit etiā leuiter. Item si parentes irrisit. Si blasphemauit vl' maledixit ipsis defunctis ꝛ viuis. Si nō obediuit eis in licitis ex contēptu mortl'r peccauit etiā in puis reb₉ Secus si ex negligentia in reb₉ nō multum ponderis. Si nō puidit necessitatib₉ eoꝝ cū posset mortale est. Si nō impleuit legata facta ab eis ad pias causas. sed multū distulit ꝑpter incōmoditatē. cum tamē posset peccauit mortl'r. Si non reuerēter se hūit sed contempsit vel dure locutus est vl' prouocauit ad irā vel non supportauit eos. vel diligenter non prouidit veniale est.

De gubernatione familie. c. ij.

Si non preuidit magnis necessitatibus victus et vestitus filiorum vxoris seruorū cum posset ex auaricia vel crudelitate mortale est. Item si propter hoc illegitimos filios misit ad hospitale. vel seruos qui sibi bene seruierunt. Si non adhibuit

diligentiam ad hoc vt boni essent. et mādata dei et ecclie obseruarent vt de confessione cōione. auditiōe misse de honestate. et hmōi. et si notabilē in hoc omisit negligentiā non curando vel non corrigendo mortale est vel veniale graue Si dixit vxori verba cōtumeliosa vocando scortum et hu⁹. vel verberauit aspere sine cā rationabili. sz ex iniuria mortale est. Secus si alīs ei dura et aspa verba loquitur Si vxor contendit cū viro in licitis rebus nolēs obedire ex hoc puocās eum ad blasphemandū deū vel sctōs vel ad aliud grande inconueniēs. ē mortale. si ē occasio data ad hoc. Si vir pmittit vxorē facere vanitates aut ornat⁹ vel tripudiatus et hmōi. et alia multū puocantia ad lasciuiam mortale videt. si vo nō videtur mult⁹ excesiue veniale. Pater que mittit filias ad choreas et alias mundi vanitates. et nō ducit ad missam confessionē cōmunionē peccat mortalr et nō videtur posse excusari a mortali.

Si dominus vel dña nō prouidit necessitatibȝ corpalibȝ seruoꝝ et ancillaꝝ et infirmos mittit ad hospitale. et non curat de necessitate eoꝝ vel nō dat eis abilitatē ad confitendum cōmunicandū audiendum missam cū possit. vel faciat in festis laborare. mortale est in quolibet hoꝝ. Si nimis dure vel nimis remisse alias se habuit ī gubernatione familie in quo oñs delinquūt etiam perfecti cōiter veniale est. dist. xxv. c. qual.

Quintū preceptū de homicidio. c. vnum.

Non occisor eris. et primo qre. si occidit ex ordinē iuris aliquē voluntarie. vel preter intētionem a casu dādo operam rei illicite. vt in ludo noxio. vt ad sara vel etiam rei licite. sz non adhibendo debitā diligētiam vt pūciendo regulas de tecto. mortle est. et casus episcopis reseruatus Item si ex necessitate euitabili et etiam ineuitabili. ad quā puenit ex culpa. puta qz adulter est inuētus a viro mulieris adultere qui vt mortē euaderet eum occidit. interrogandum est de causa homicidij. Si iudex occidit aliquem innocentē fm iura vel aliquē nocentē. sed preter ordinem iuris. vel fm pcessum ordinarium sed nō hñs legitimū

dñm vel hñs postatē[?]ſʒ nō ex iuſticia. ſʒ ex vindicta vl' aua ricia vel crudelitate. ⁊ eſt ca ſus epiſcopal' niſi in vltimo puncto. ¶ Si mlier grauida queſiuit aborſuʒ ꝑ medicias vel labores vl' ꝑ aliū moduʒ. etiā ſi nō ſequat' effectus. eſt mortale in ea. ⁊ in q̄libet con ſulente ⁊ oꝑante ad h'. nō tñ eſt caſus epalis. ¶ Si ꝟo ſe quit' effect⁹ ⁊ puerperiū erat formatū in vtero. homicidiū eſt in ea et cooꝑante ⁊ conſu lente. vñ caſus epalis eſt. ¶ In aliquibꝫ etiā locis ſi nō ſequit' effect⁹ ꝑ ſinodeles cō ſtitutōes eſt epalis ⁊ alicubi eſt excōmunicatio. ¶ Si oc cidit mater filiū vel filiā ſpō te ad occultandū crimē ſuuʒ grauiſſimū eſt. ⁊ multo plus ſi nō baptiſatū. ¶ Si pater filiā vel frater ſororem forni cantē. ſi vir vxoreʒ. ſi vxor vi rum ꝓpter odiū vel amorem ad aliquē aliū. ſi filius prēm vel matrē ex ira vl' auaricia. vel frēm frater g̃uiſſima ſunt et digna magna penitētia et epo reſuata. Et nota ꝙ epi ſcopi ſolent cōiter eos mitte re qui ire pñt ꝓ caſu homici dij ad penitēciarios curie ad terrorem incutiendū. Si tñ nolūt poſſunt abſoluere tles per ſe vel ꝑ alios ideo pape nō reſeruat' ¶ Si mater vel nutrix ſuffocat filiū vl' filiaʒ quē tenet iuxta ſe inaduertē ter opprimēs ei mortale eſt propter negligentiā ⁊ eſt epi ſcopal' ¶ Si mlr grauida pre ter intentionē abortit'. ſi cōmi ſiſſet ibi notabilē negligētiā puta qꝛ nimis ſaltauit vel qꝛ nimis inordiate laborauit. vel ꝓpter inordinatas laſciui as nō eſſet abſqꝫ pctō morta li. Idem in viro vl' alio ꝑcu tiente eā vnde hoc ſequit'. ſe cus vero ſi nō eſſet in cauſa. ¶ Si quis etiā nō occidit tñ mutilat aliqđ membꝝ vl' red dit inutile. aliter extra ordi nem iuris vel vulnerat vel alias ꝑcutit aliquē ex iniuria peccat mortal'r. Item ſi iniu ſte incarcerat vl' tenet ꝑ vio lentiā ne liber poſſit abire ni ſi faceret ꝑ punctū temporis ad impediendū malū eius. ¶ Si clericū hñtem tantum primā tonſurā eſt excōicat⁹. Si quis verbo vel mādato. ſ. mādando ꝑſuadendo conſu lendo ratificando vl' incitan do. cooꝑatur aliqđ predictoꝝ vel mortē vel corꝑalem leſio nem peccat mortal'r. etiaʒ ſi nō ſequat' effectus. Sʒ ſi ſeq̄t' effectus grauiꝰ ē et ſi ꝑcuſſit

vel huiusmodi incarceratus essz clericus vl' religiosus in quolibet predictorū casuum percutiēs vl' includens est ex cōmunicatus. nisi esset prelatus eius qui hec faceret causa correctiōis. Et vbi in pdictis. scz mādato consilio cooperatōe vl' facto si esset enormis iniuria facta clerico vel religioso nō potest absolui citra sedem apostolicā vl' legatum vel summū penitētiarium. Secus vero si non esset enormis iniuria. De huiusmodi materia habes diffuse in tercia pte summe. Enormis iniuria dicit' quādo ad mutilationē membri seu effusionē sauguinis magnā. s. per vulnus illatū pcessiz fuerit. Aut si in epm vel in abbatem propriū manus violentia iniecta sit. vt. c. cū illorum. de sent. excō. Aut enim dicit' enormis arbitrio boni viri ex circūstātijs locor tem porum psonar. vt insti. de iure naturali. §. atrox. Vel si est facta religioso qr nō absoluitur talis citra sedē apostolicam vel legatū eius. vl' eius summū penitētiariū. Secus vero est si nō esset enormis. Si quis interfecerit vl' mandauerit. vel fecerit interfici aliquē xpianū per assassinos etiam si nō seqtur effect' est excōicatus z depositus omni gradu ordine z dignitate secülari vel eccl'iastica. simil'r receptor z defēsor huiōi assassinorū. c. p humani. de homi. libro. vi. Dicunt' assassini q̄dam heretici. vide de hoc in. ij. parte sūme ti. xxv. Si quis desiderat mortē alteri' deliberata rōe. in malū alteri'. siue ex odio siue inuidia siue ex auaricia vt habeat ei' bona. vl' ex luxuria vt aliā accipiat vl' ex supbia vt in platōe succedat. vel ex accidia. ne hēat cām gubernādi euz. vel vt sit mag' liber. z nō habeat corripientē in q̄libet hoc est mortale. Secus aūt si hoc desiderat ne ipsemet vel ille deū amplius offenderet. vl' ne peior efficeret'. aut ne bonis psonis vl' eccl'ie dei noceat sicut tirāni. Si vero q̄s ex impatiētia et ira percutit seipsum iniuriose peccat mortal'r. z si cleric' sit excōicatus. secus si ex zelo deuotionis ad reprimendā carnem vel tēptatōes. nō tū licet abscidere aliquod membrum alias peccaret mortaliter z efficeretur irregularis. et si esset clericus eēt excommunicat'. Si occidissz vel

vulnerasset aliquez in sacro loco. esset sacrilegiuz et ecclesia violata. Si p violentiã etiam si sit officialis eduxerit malefactorẽ vel debitorez de loco sacro vel fecerit capi eum peccauit mortalr. Si fecit vel fieri fecit torneamẽtum vl' aliud spectaculũ vbi fit periculũ vite. mortale peccat de est.

Sextum pceptũ de luxuria actuali et spẽbus eius. Capitulum vnum.

Non mechaberis Luxuria actualis q̃ committit extra mrĩmonium semp est pctm̃ mortale in omnibꝫ speciebus suis. que om̃es hic ponũtur. quia distincte oportꝫ eas confiteri vel interrogare confitẽtes si a seipsis nõ dicunt nullo mõ tamẽ necesse est interrogare de his om̃ibꝫ nisi necessitas cogat. ne q̃s addiscat qd nescit. sed prout cõuenit personis que cõfitent' et cum habetur vltima species nõ est vltra descendendũ ad alias particulares circũstantias nõ necessarias. et cauto et honesto modo interrogandũ est.

Si cognouit solutus solutã que dicitur fornicatio. et si ẽ meretrix vl' serua sua vl' alterius vel vidua. et etiam si tales induxit ad peccatũ. Si tenuit concubinã et q̃to tempore quia vltra fornicationẽ est ibi scandalũ primorũ. qz publicũ licet sit fornicatio.

Si virginẽ defloràuit extra matrimoniũ qd dicit' stuprũ et si seduxit eã pmittẽdo ducere in vxorẽ cogend' ẽ in foro consciẽtie. vl' ducere eã in vxorẽ sibi. vel eam dotare si potest. et iniuriat' est parentibus eiusdẽ. si hoc nesciret.

Si ipse solutus cognouit vxorem alterius. vl' ipse vxoratus cognouit solutã quod dicit' adulteriũ. et est duplex quãdo vterq3 est cõiugatus.

Si intulit violentiã alicui qd dicitur raptus. et si cõtra voluntatẽ parentũ grauꝰ ẽ.

Si nupte vl' virgini vl' moniali grauissimuz ẽ. Si cognouis ɔsanguineã suã vl' ɔsanguineã vxorꝫ sue vsq3 ad q̃rtũ gradũ ɔsanguitatꝫ l' affinitatis. et dr incestꝰ. Idẽ de mlĩere q̃ pmittit se cogñsci a ɔsanguineo viri sui. Si cũ mõiali scelꝰ ẽ opatꝰ. vl' cũ hñte pfessionez castitatꝫ et dr sacrilegiũ. Idẽ si mlr cũ religioso clico p̃lato ordiario et hꝰ. Si cognouit cõmatrem vel quam tenuit ad baptismum filiaz

spualem vel chrisma. vl' quã audiuit in cõfessione. Et dr incestus vel sacrilegiũ. Idez de muliere q̃ cũ cõpatre se miscuit voluntarie. Si p semet ipm vigilãs et voluntarius se polluit. 7 dicit mollicies siue manib9 ppriis vel aliis modis. de modo nõ est interrogandũ. Si cũ masculo opatus est turpitudinẽ. vel femina cũ femina. vl' vir cũ muliere extra vas debitũ 7 dr viciũ sodomiticũ. Si cũ brutis operatus ẽ nephas. 7 cũ quibus et dicit viciũ bestialitatis. Si dieb9 festiuis. aliquod hoz opatus ẽ. q2 grauius est sm aliquos ideo necesse ẽ cõfiteri hui9 circũstantiã q2 mutat speciẽ peccati. Si in ecclesia vel in loco sacro aliqd predictoz cõmisit. quia dr sacrilegiũ 7 p h violatur eccl'ia et si istud esset manifestũ eẽt recõciliãda eccl'ia. De peccatis ĩo que cõmittũtur i cõiugio. scz tactib9 7 actibus inhonestis et osculis ac verbis 7 hmõi. dicet in. c. de luxuria. Nota tñ q de iure cõi peccata luxurie nõ sunt reĩuata episcopis. nec p aliq̃ illoruz est lata sentẽtia excõicatiõis a iure. sz cõiter per sinodales cõstitutiões epoz aliq̃s ex dictis casib9 sibi mag' reĩuãt. vt icestũ. sacrilegiũ. s. cũ monialib9. aliq̃ ĩo epi viciũ bestialitat. aliq̃ etiã viciũ sodomiticũ. 7 q̃dã alia in q̃b9 lata est snia excõicatõis p sinodales pstitutõnes. Et iõ q̃re in diocesib9 in q̃b9 audis cõfessiones. Nonũ pceptũ de luxuria mẽtali 7 ei9 spẽb9. c. i.

Et nota q cogitationes cõmittẽdi aliqd pctm̃ luxurie. q̃ sunt cum psensu rõis sp sũt pctã mortalia. 7 p hoc pceptũ. Nõ desiderabis vxorẽ primi tui. et sunt diuersaz spẽz. sic sũt opa carnalia. licz non ita grauia mortalia sic op9 exteri9 cõmissum. et cũ dicit penitẽs se habuisse cogitatiões q̃b9 ex ratione psensit. Interroget cõfessor erga q̃s psonas 7 cũ q̃bus habuerit. q2 si erga cõiugatã est adulteriũ. si ad solutã 7 ipse sit solus est fornicatio. Si cũ cõsanguinea est incestus. Si cũ masculo est sodomiticũ. Si cũ virgie extra matrimoniũ est stupz Si cũ religiosa est secrilegium. Si per violentiã est raptus. Interrogandũ etiã est quotiẽs habuit hmõi cogitatiões ad aliquam q2 totiens peccauit mortal'r. Si p interualla tẽ

porum hmōi fecit vicȝ rōe de siderat fornicari cuȝ aliq̄. po/ stea do se occupat in aliq̄ ne gocio vel cogitat de guberna/ tiōe dom⁹ ⁊ h⁹. et exinde ite/ rū delibat fornicari peccat de nuo mortalr. ⁊ sic deinceps.

¶ Sȝ si ꝯtinue versat in illa co gitatōe p horas. vnū tm̄ pctm̄ est. ſȝ tāto grauius q̄to diuti⁹ pseuerat cogitādo. Itē si mu tat cogitatiōes de vna psona ad aliā vel ad diuersā speciē cū eadē psona deliberās p se de q̄libet sp de nouo pec. mor/ talit. Vn̄ si centū mlieres vi deret vnā post aliā. ⁊ ad quā/ libet spēalr animū determiat centū mortalia cōmittit. sec⁹ si vna cogitatōe hō appetit. qꝛ vnū est hn̄s deformitatē tot pctōꝝ. ¶ Interrogandū ē si dieb⁹ festiuis discurrit p ec/ clesias puocādo mulieres. et si philocapt⁹ ex aliq̄ secut⁹ ē eam. ⁊ q̄to tpe qđ dꝛ de viro idē dicēdū ē de mliere erga viꝝ. ¶ De delectatōe morosa in cogitatōe supdictū ē ⁊ ifra in. c. de luxuria. ¶ Si mlr tē/ ptatur hre amatores ⁊ cū per pendit aliquē vl' aliquos pca ri vel eā amare carnalr. ponit se ad fenestrā vel vadit p ali quē locū vt videat ab eo. vel ponit se in eccl'a. vl' alio loco publico vbi discurrūt iuuenes ad pcandū mortale ē. etiā si nō appetat peccare cū talib⁹. qꝛ occasionē ruine pstat. ex de iniurijs ⁊ dā. da. c. si.

¶ Septimū preceptū de fur to nō faciēdo. ⁊ de vsura q̄ di uersis modis fit. ⁊ hȝ octo. c.

Furtum nō facies. de vsurpatōe rei aliene que in hō pcepto phi betur. Nota q in oib⁹ infra scriptis spēb⁹ est mortl'e pec catū. ⁊ tenet ad restitutōeȝ ei a q̄ res capta est. Qđ si ille ig noratur vel nō inuenit pau/ prib⁹ erogāda ē. ⁊ nō solū qui accipit sed etiā heres ei⁹ si tn̄ de bonis ei⁹ ad eū pueīt. c. mi chael. extra de vsu.

¶ Circa vsurā quere pmo.

Si mutuauit pecuniā nūeratā vel aliq̄d eo rū q̄ vsu ꝯsumūt. vt frumentū vinū ⁊ oleū ⁊ h⁹ in tentiōe aliq̄d recipiēdi vltra suū capitale. ⁊ illud pl⁹ qđ ac cepit tenet rstituere. Si mu tuauit sup pignu⁹ rei mobilis puta vestis. equi. ⁊ h⁹. vel im mobil'. vt dom⁹. agri. ⁊ hmōi et interim accipit vsufructuȝ pignoris. vn̄ ali⁹ tenuit pecu/ niā suā. vsura est. Excipitur tamē casus qn̄ gener accipit possessionē. in pign⁹ a socero

suo quousqȝ dat sibi dotē. et sustinet onera mřimonij nutriendo vxorē suā. ex̄ de vsu. c. salubrit. Si posuit pecuniā penes mercatorē vl' artificez cū intērióe aliqd pcipiendi vtilitatꝫ lȝ nō fiat pactū de hͦ. sȝ poit ī discretóe eͦ volēs ī oī casu capitale suū saluuz. vsura est. sed si vl't ita pticipare de dāno. sic de lucro. tūc licet etiā cū pacto. Et hͦ solēt etiā offendere mlieres de dotibꝫ suis. ⁊ dicūt vulgariter deposita. sȝ ē vsura. c. plerīqȝ. xiiij. q iij. in tex. et glo.

De soccidis aialiū

Si in soccidis aialiū pecorū boum ⁊ hͦ. ita paciscitur vt capitale sit saluuz est vsura. sȝ si nō est saluū sȝ nimis grauat vna ps nō ē vsura sȝ iniusticia. Si in emptióe fructuū terre vel aliar rer ex eo q añ p aliqs menses q̄ȝ recipet fruct'. vl' alias res soluit pciū. ⁊ ppt hͦ emit min' iusto precio. vt si valebat decē emit p nouē. vsura ē Sec' si faceret hͦ. q꞉ verisimiliter pt etiā min' valere q̄ȝ illud qͦ soluit valere octo.

De venditóe ad terminū.

Si vendidit ad credētiā seu terminū pānos laneos lineos de serico, vl' alia quecūqȝ maiori pcio q̄ȝ ad cōtantos. q꞉ si vēdidit sic pl' iusto pcio rōne dilatóis vsura ē Si ꝓ nō vēdidit pl' iusto pcio sed nō vult facere ita bonum forū ei sicut illi qui dat pecuniā numeratā sibi non est vsura. C. l. ix. ⁊ ex̄ de vsu. c. nauigāti. ⁊ c. in ciuitate tua.

De cambijs.

Si fecit cambia minuta. puta de vno floreno aureo ad monetā. vel ecōuerso accipiendo aliqd ꝫm cōem cursum nō est ilicitū. Si fecit cambia realia p lrās de loco ad locū ⁊ nō ficta. est licitū moderatū lucꝝ. Si fecit cambia q̄ vulgarit' dicuntur sicca. vt p venetos a libre de grossi vsura ē. q꞉ realit' sibi ē mutuū sȝ sub spe lucri hec frequētant' florentie. Si tutor vel curator pupillorum. vel procurator et factor cuiuscūqȝ pecuniā pupilloꝝ vl' patronoꝝ dedit ad vsuram inutilitatem illoꝝ vltra peccatū mortale ꝯmissum in casu in quo illi nolint vel neqant restituere. q꞉ illi q̄ habuert vtilitatē pncipalr' tenent'. sȝ nō restituentibꝫ illis tenet' pcurator tutor ⁊ curator ⁊ hmōi. Si q̄s emit agꝝ vel domum multo maiori pcio q̄ȝ valeat

intendēs q̄ venditor reemat ab eo deducens hoc. in pactū et ipse interim fruct⁹ recipiat vsura palliata est.

De mutuantibus sub spe.

Si qs ꝓpter pecuniā mutuatā aliqn̄ petit vel sperat ꝑncipalr̄ hr̄e ab eo aliqd̄ obsequiū vl' vtilitatē q̄ ꝑcio possit estimari. vt opa laboratorꝫ vl' boū ad colendū terras vel mutuatōem iumētorum vel aliqd̄ dons vl' vt ꝓcuret ei officiū vel bn̄ficiū ecclesiasticū vel seclare. vl' q̄ det sibi ꝓpter h̄ pl⁹ de fructibus terre e⁹ q̄ colit vsura est. Et quando ꝓpter h̄ nō ab eo cui mutuauit. sꝫ ab alio vt a dn̄o vl' a cōmunitate recipit vtilitatē. ex inde dꝫ illd̄ paupibus erogare

De accipientibus ad vsurā.

Si qs accipit mutuo ad vsurā nō ad ꝓuidendū sue nccitati. sed vt det ipse ad vsurā vel ludat. vel al's male vtat̄ peccat mortl'r. Idem si eū inducit q̄ als n̄ erat feneratur⁹. Petrus de palud. in pa. iiij.

De facientibus statuta in fauorem vsurariorum.

Si fieret statutuꝫ in aliqua ciuitate vel castro vel loco q̄ vsure soluantur. vel q̄ solute nō possint repeti. aut repetite n̄ debeant restitui excōmunicati sunt qui faciunt huiusmodi statuta. et qui iudicāt ꝛm ipsa. Unde illi qui faciunt capitula cum iudeis. vt domini et cōmunitates continētia q̄ possint fenerari. vl' q̄ non possint repeti in iudicio vsure extorte ab eis ꝛ huiusmodi. videnť incidere in hanc excommunicatōnem. domini ꝟo qui hoc faciunt ꝛ ciues qui hoc consulūt. extra de vsuris clemētina. ex graui.

Capitulum. ij.

De emptōe ꝟo denarioꝝ montis vt florentie. vl' imprestitorꝫ vt venetijs vl' locorum ut ianue. quia aliq̄ ponunt contractū esse vsurarium. Alij ꝟo non. scꝫ cōtrarium tenentes. ideo nemini cōsulas vt faciat ɔctū. factuꝫ vero si potes inducere vt p⁹ mortē ipius l' vni⁹ alteri⁹ finiat vel satisfaciat cōitati. vl' det paupibus bonū erit Si ꝟo nō vult adherēs opioni ɔrie nō facile cōdēnes. qꝛ i hmōi ꝛm doctores nō est ꝑcipitanda snīa. de his ꝛ alijs supdictis habes in. ij. pte sū. ti. ij. de vsuris.

De fraudulentia q̃ multis modis cõmittit. Ca.iij.

De fraudulẽtia que fit vel in rei substantia. vendẽdo vnã rem ꝓ alia. vt vinũ limphatũ ꝓ puro. carnes pecudinas pro castratis. cera ꝛ aromata cũ aliis mixturꝭ. vl' in q̃ntitate dãdo mẽsuras ꝛ pondera diminuta. puta vncias nouẽ ꝓ libra. vel in q̃litate vt rẽ p̃uaȝ ꝓ bona. vt pãnũ ferrũ coriuȝ. aromata. aialia defectuosa fruct⁹ ꝛ h⁹. ꝛ i his si notabil'r dãnificauit proxĩm. peccat mortaliter. ꝛ tenet' ad restitutõȝ. Si par vel plus intendens venial'r. ꝛ pauperib⁹ eroget'. Si vendidit rẽ aliquã ml'to maiori precio q̃ȝ valebat ẽm cõem estimatõȝ illi⁹ tpis aduertẽter peccauit mort'r. ꝛ tenetur ad restõem. si primus notabil'r ledit'. secus si parũ Idem si emit miori p̃cio q̃ȝ valeat ex ig̃rantia vẽditorꝭ. Si fraudauit iustas gabellas et pedagia tenetur cõirati restituere. si ml'tũ vel etiã parũ sed tñ intẽdẽs multũ mortale est. Dñi q̃ grauãt subditos in collectis iniustꝭ tenẽt' ad restõem. ꝛ qui distribuũt prestãtias sciẽtes grauantes aliquẽ vltra debitũ tenent' ꝓ damnis. Et de h hẽs in. iij. parte. c. ij.

De falsificatiõe Capl'm. iiij.

Si q̃s falsificauerit aliqđ instrm̃ vel falso scient' vtit' vltra mortale tenet' ad om̃e dãnuȝ qđ inde seq̃t'. Si q̃s falsificauit lrãs papales vel falsificatꝭ scienter vtit' est excõicat⁹. cuius absolutio pape reseruat'. Si quis ex falsa cã suggesta q̃ expressa nõ obtinuissȝ bñficiũ qđ recepit. licet ñ sit excõicat⁹ tñ tenetur ad restitutõnem eius ꝙ sic recepit seu ad renunciationẽ bñficij. vl' reassignationẽ ꝛ hmõi. Si q̃s falsificauit monetas vltra pctm̃ tenet' ad restitutionẽ. Idẽ si falsis sciẽter vtit' ꝛ etiã ipe q̃ i hmõi fuit decept⁹. Si q̃s falsat mẽsuras vl' pondera ciuitatis vel cõmũitatꝭ vel falsis sciẽter vtit' vltra mortale tenetur ad restõem ꝛ oim dãnoꝝ inde seq̃ntium. Si quis falsat lrãs p̃latorũ vel sigilla vel alioꝝ. vltra mort'e tenetur ad satisfactiõeȝ oim damnorũ inde seq̃ntiũ. Idem de falsificante libros vel alias scripturas in damnũ aliorũ. Et nota ꝙ ꝯ falsificantes instrum̃ta vl' ꝯstitutõẽs p' sinodales lrãs vel alia in aliq̃bus

locis lata ē sniā excōicatiōis.

Excōmunicatio papal'

Si qs in bullis papalibus appōit. vel remouet vnā lrām vel pūctū. fm Host. est excōicatus excōicatōe papali q̄ fit in curia. nā in iure cōi nō hētur et h si bulle hn̄t vigorē. naz si expirasset eaz valor. puta qr erat grā ad tps ⁊ expirassz si totū raderet n̄ incurreret qs excōicatōem nec in aliquam penā. Richar.

Ca. v. de iniusticia q̄ fit in iudicio.

De iniusticia vo q̄ fit i iudicib assessorib aduocatis pcuratorib ⁊ notarijs. ⁊ de q̄b dn̄t interrogari dicet. j. Si officialis q̄cūq dat iniustā sniam scient vel ex ignorātia crassā ⁊ supina tenet pti lese ad satisfactiōem omis dāni nisi satisfaciat ille p q̄ ē lata snia. ⁊ silr assessor vel ali q̄ ad h coopat. ⁊ peccāt oēs mortlr aduocat ⁊ pcurator q̄ sciēter defendit iniustā cām. Si obtineāt silr tenent pti lese ad satisfactōz insolidum. Si nō satisfaciat clientul. Idē si pdidit iustā cām ex igrantia crassa vel negligētia. Accusator ⁊ test sciēter pcedētes 9 aliquē falso. tenet de omī dāno ipi accusato. ⁊ peccāt mortalr.

De furto. Cap. vi.

Si qs rē aliqm occulte inuito dn̄o. nō solum abstulit ab extraneo. sz etiaz fili pntib. vxor viro. seruus dn̄o. discipul mgro. socius socio. cōsanguine 9sanguineo. furtū est. Si est q̄d notabile dānū vn̄ ⁊ mortle. ⁊ tenet ad restōem. Sec si q̄d minimū. vt aliq̄s fruct. ⁊ q̄trinū ⁊ hmōi. Si rē mutuatā retinuit. vel aliā rē alteri veniētem ad man eius n̄ restituit furtū fecit. nisi ille tantundē hret de suo certudinalr q̄d n̄ vult restituere. Si inuēta q̄ nō habent p delicto non restituit. sz sibi restituit. Et si post inq̄sitōem nō repit cui sunt inuēta dz paupib erogare. als eēt pctm̄ mortale. nisi ipsi vt indigēti darent. De thesauris inuētis multū stat 9suetudini. Si vsus est pignore ad sui vtilitatem 9 dn̄i rei volūtatē. Si vsus ē re cōmodata ad aliū vsum q̄z fuerat cōmodata. vel re deposita sine licentia deponētis nisi psumat dn̄m rei esse 9tētuz tenet hmōi de illa vtilitate.

Si religiosus dedit de bonis monasterij sine licentia supioz habita vel psumpta.

Idem si aliq̄d occulte recipit vel retinet q̄d ē mortale. ꝛ ꝓprietari⁹. Si p̄lat⁹ expēdit bona eccl'ie in turpes vsus deputata reparationi eccl'ie vel paupib⁹ vel bona mōasterio rū peccat mortl'r. Si aliq̄s recipit a religiosis aliq̄d siñ cā rōnabili vel ꝑ turpitudie. vel lucri acq̄sitōe. vel cā amicicie ꝛ parentele sine aliq̄ indigētia

De sacrilegio q̄d cōmittitur circa res sacras. Ca. vij.

De sacrilegio q̄d ē circa res sacras. si imposuit vel dedit sup hoc consiliū. vt imponerēt collecte clericis siue eccl'iasticis ꝑsonis nō hita licētia a romano pōtifice. ꝛ si secut⁹ ē effect⁹ vltra mortale tenet ad restōez et nisi post admonitōem desistat est excōicat⁹. Si fecit vel fieri fecit statuta ꝯ libertatem eccl'iasticā. vel consuluit fieri vltra mortale tenet de dānis factis est ꝙ excōicat⁹ ipse nec nō scriptores ꝛ iudicantes sm̄ ea. Si vsurpauit patronatū d̄ nouo alic⁹ eccl'e vacātis vl' mōasterij vel locorū pioꝝ vel bona ipsoꝝ locoꝝ vacantiū est excōicat⁹. Si abstulit res sacras vl' calices ꝛ paramēta d̄ loco sacro. aut rē sacrā de loco nō sacro et furans in eccl'ia res nō sacras. Si effregit locū sacrū vl' portas eccl'ie vel locū religiosū vel portas ꝯuētus vltra pctm̄ et obligatōem ad restōem tenet de iniuria ꝛ de dāno. ꝛ est excōicat⁹. ꝛ añ denūciatōꝫ pt absolui a diocesano. Post denunciationē solū a papa vel pñiario. c. ꝯquesti. ex̄ de sen. excō. Si fecit incēdium studiose i sacro vel religioso idem iudiciū est sic de effractore. vt. d. c. ꝑuenit. Incendiarij añt alioꝝ locoꝝ de iure cōi nō sunt excōicati. In aliquib⁹ añt locis sic ꝑ sinodales ꝯstōnes. Si legata facta ecclesijs vel alijs pijs locis. aut paupib⁹ ñ soluit integre ꝛ si nimis differt peccat mortal'r nisi impossibilitas eū excuset. ꝛ alicubi est excōicatio sinodalis Si cleric⁹ recipit beneficiū simoniace vltra viciū simonie oēs fructus illi⁹ bñficij furtiue accipit ꝛ tenetur ad restōem. Si p̄latus ecclesie ex dolo vel lata cl'pa admittit bona ecclesie tenetur ad restōm. Si nō dedit laic⁹ decimas vbi ꝯsuetū est dare tenet ad restitutionē

De rapina violēta. Capl'm. viij.

Rapina est qñ res iniuste aufert̄ p violentiam. si rem alterius rapit vltra mortl'e ⁊ restōem ad quā tenet̄ debet etiam petere veniā. si cōmode potest d̄ iniuria violenter illata. Si quis est pirata predans in mari q̄scunq₃ indr̄nter vltra mortale ⁊ restitutiōꝫ ad quā tenet̄ est excōicatus excōicatiōe papali. vt pꝫ p pcessuꝫ q̄ fit ānuatim in curia vltra huiusmodi. secus do est de illis qui faciūt hoc pcise ꝫ illos cū quibꝫ hn̄t bellum. Si quis ē depredat⁹ romipetas vel euntes vel redeuntes ab vrbe rome vel depdatus est portātes necessaria ad vsum curie est excōicatus a papa. Si in bello iniusto depdatus est etiaꝫ inimicos vltra mortale ⁊ restitutionē non dꝫ absolui. nisi disponat in illo et in omni alio iniusto nunq̄ se reperire. Si in bello iusto abstulit ab inimicis sic faciūt stipendarij vel ab ecclesijs inimicorum tenetur restituere. Si inuasit hostiliter. vl' discurrit per terras ecclesie vltra pctm̄ et restitutōeꝫ ē excōicat⁹ excōmunicatōe papali p pcessuꝫ curie annualē. Nota q̄ oēs dantes consiliū ad aggrediē

dum siue sumendū. aliquod bellū iniustū sine quoꝝ consilio nō fuisset factū vl' fieri nō poterat tenet̄ insolidū de omnibꝫ damnis inde secutꝫ. hec Raymūd⁹ ⁊ alij. Si ipse participauit in crimie rapine vl' furti vel alteri⁹ iniuste dānificatōis in aliq̄ infrascriptorū modoꝝ q̄ ɔtinēt̄ in his vsibꝫ Jussio ɔsiliū ɔsensus palpo recursus. Participās mut⁹ nō obstās nō māifestās. Tenet̄ insolidū. i. in totū d̄ omi dāno secuto q̄usq₃ isti q̄ passus est satisfactū sit. Intellige tn̄ hꝫ cū distinctōe. videlꝫ ad primū vsuꝫ de tali iussione vel consilio coopationis vel palpo. i. adulatōne. vel recursu. i. receptōe latronū. vel reruꝫ ablataꝝ. tali dico adulatōne ⁊ recursu q̄ siñ hmōi nō fuisset facta rapina vl' dānum. al's nō tenet̄ nisi inq̄ntum puenisset ad eum de re rapta vl' de quāto damno fecisset cū suis. vel quātū pl⁹ fuisset factū pter aliqd̄ pdictoꝝ ab eo factorū. Quantum ad scōm versuꝫ nota q̄ non obstans nō manifestās et etiam mutus tenētur q̄ndo sunt officiales ⁊ psit impedire dānū ⁊ nō faciunt. al's nō tenet̄ ad restitutōꝫ lꝫ pec

cent si pñt impedire dãnum et ñ faciũt. C lx. i. uij. di. xxij. pe. ⁊ alb. Item etiã plã dicit vel plura de his referũt sup c. sicut dignũ de hõicidio.

Quantũ ad pticipatiõz istõ fieri potest multiplr. Pmo mõ coopando cũ alijs ad rapiendũ. ⁊ tũc ad illõ tenetur qõ recipit vel dãnificauit si ñ fuit in cã pricipali vel quasi. Scdõ mõ recipiẽdo p viã dõni de rapina ⁊ ad illud tenet qõ recipit. Tercio mõ p ꝯsũmationẽ rapine. vt vict9 et vestitus ⁊ h9. sicut famuli raptoꝝ ⁊ famuli vsurarioꝝ vel ipsoꝝ vsurarioꝝ. q̃ hñt omia de rapina vel vsura ⁊ tenent ad illud qõ ꝯsumũt. Quarto mõ p dotationẽ vt marit9 qui sciebat soceꝝ nõ hre nisi bona rapta ⁊ vsuraria nõ põt recipe dotẽ. ⁊ si recipit tenet restituere. Si aũt filia remanet vidua. tenet rstituere dotem. qꝛ d alieõ est. sz si nesciebat eẽ. tũc diuersa ẽ opio int doctores vtruz teneat marit9 ei9 sz filia videt teneri. v. p emptiõez rei rapte vl furtiue. ⁊ si scienter fecit ob sui vtilitatẽ vltra mortale tenet ad restitutiõez si inuẽit dñm rei. si vero nõ repit paupibꝫ erogare tenet. vl preciũ eius etiã si iã ꝯsumpsisset. si vero ignorant siue igñantia iuris siue facti a peccato põt excusari. sed qñ scit tenet ad restitutionem si nondũ distraxit. etiam sine precio petito a dño rei. sed repetat a venditore si põt. Idem de omibus qui successiue emerẽt rẽ hãc nisi prius distraxerint illam rem. qꝛ bona fide distraxerũt vendẽdo nõ tenent ipsi. sed emẽs eam. De hac materia vide in scda pte sũme. Qui impedit aliũ iniuste a consecutione alicui9 officij vel beneficij vel officij ecclesiastici vel seculari s. vbi sibi iam erat ius acquisituz. tenet ad satisfactionẽ talis dãni. Si autẽ nondũ erat sibi ius acq̃situm sed erat in via acq̃rendi tenet ad arbitriũ boni viri q̃ntũ põt istõ dãnum in isto dubio estimari. Simlr ⁊ qui deijcit iniuste aliquẽ ab obtẽto iuste vl aliter pcurat eijci. secus cũ iuste pcedit. C lx. in uij. dis. xv. Qui infert dannum qõ in specie restitui nõ potest. vt mutilatio mẽbri cũ quo ille lucrabat. videlꝫ manũ in scribendo. virginitatez alteri auferẽdo pcipue p vi olentiã ⁊ seductionẽ. mortez inferendo alicui q̃ suo labore

nutriebat familiā tenet satis facere ad arbitriū boni viri. Qui sciēter dādo ad vecturā vl vendēdo equū claudicātē vel aliī nociuū et n̄ illi īdicando. Vn̄ ēptori vl cōductori se qt nocumētū tenet satisfacere de h° ad arbitriū boni viri. Si mlr suppōit sibi alienū ptū vl cōcepit de adulterio nesciēte viro tenet viro de oib⁹ expēsis factis filio putatiuo et cōsanguineis, et filiis vel aliis heredib⁹ de his q̄ puenerīt ad eā bonis nō tn̄ tenet mlr illa māifestare factū cū pic̄lo vite sue. Ray. sed quō agēdū sit vide in .ij. pte sū. ti. de restitutionib⁹. Si exñs camerari⁹ siue thesaurari⁹ comitatus q̄ vlgarit dr kēmerling seu notari⁹ seu aliqd hñs officiū p quo est sufficiēter salariatus et nihilomi⁹ ab his personis cum qb⁹ exeq̄tur officiū suuz puta faciēdo cedulas et hui⁹ aliqd exigit vsurpatio ē. nec puto q excuset eū cōsuetudo sicut nec a rapīa. Propter h̄ eni statuunt salaria, ne petat ab illis, vn̄ et peccat et dz paupib⁹ erogari. h̄ dico q difficile eēt dare tale q̄d ppriis psonis cū quid modicū sit. ar. uij. q. v. c. n̄ sane. Si cū pecuniis cōitatis q̄s hz in deposito negociat, et si q̄d cū eis lucrat p contractos vsurarios tenet restituere vsuras ei a q̄ accipit. Si vero p cōctū licitū videt teneri comitati saltē p pte vel ptē paupib⁹ erogare tenetur. Si q̄s ingressum in religionē educit, vel p violentiā vel p psuasiōes. vltra pctm̄ mortale cōmissum est excōicatus cū violētiā infert persone et tenet illū vel aliuz inducere ad religionē ī satisfactionē. Vel tenetur ipse ingredi si nō hz impedimentū sm̄ petr et Jo. De eo vo qui, oīno intēdit ingredi religionē, sed nōdū ingressus reuocat p aliquē ab illo ppositō. Idē dicūt q̄dā qn̄. s. nō est causa iusta, puta q in illa religione male viuit, sz ex cā rationabili.

Decimū preceptū de desiderio habendi res alienas. c.

Ultra pceptū .ix. vnū. opis iniuste vsurpationis diuersar spēx de quib⁹ dictū ē etiā interrogandū ē de desiderio hito circa res alienas habendas seu acq̄rendas iniusto mō. quod desideriū siue cogitatio si est cū consensu rōnis et alicuius rei notabil semp est peccatū mortale eiusdē speciei cui⁹ est

opus illius iniuste acq̄sitõis. Sicut vbi gr̃a desiderãs hr̃e per vsuras ẽ spẽs vsure. Si p rapinas est rapina. Si p viã occultã est furtũ. Si rẽ sacraꝫ est sacrilegiũ. ⁊ sic d' alijs. Nõ interrogandũ ẽ quõ desiderauit rem alienã vt hẽat spẽs peccati q̃ nccria ẽ ꝯfiteri. In his tñ pctis cordis nõ tenet ad restitutiõeꝫ. Nota etiã cũ quis aliquẽ dãnificat, ꝓximũ in mĩmo si hꝫ ꝓpositũ dãnificandi in mlt'o si possꝫ peccat mortl'r. Vñ emẽtes. ⁊ vendẽtes q̃ncũq3 pati sunt decipe ꝓximũ in mlt'o si pñt cõmode mortal'r peccãt. licet actu i modico decipiant.

Octauum pceptũ Nõ eris testis iniquus. De mendacio. Cap. i.

De mendacio. si dixit mẽdaciũ pniciosum id est q' sit ꝯ honorẽ dei. vt in his q̃ sunt fidei vel dãnũ notabile ꝓximi sp̃uale vl' tp̃ale mortale est s'm th'o. scd'a se. Verbi gr̃a. Si dixit fornicatiõem vel vsurã nõ eẽ pctm̃ mortl'e. Si negat q' ipse vel aliq̃s dꝫ dare proximo suo quod ipse vouit. ⁊ hmõi. Si dixit mendaciũ in iudicio interrogatus a iudice periurus est ⁊ mortalit peccauit s'm Th'o. Si dixit mendacium in ꝯfessione de necessario ꝯfitendis mortale ẽ. Idẽ si in p̄dicatiõe studiose mortale ẽ. nisi ex surreptõe vl' subita locutõne imp̄meditate. Si p̄sona q̃ dicit mendaciuꝫ etiã officiõsum ẽ p̄sona auct's ⁊ magne reputatiõis seu pfectionis posset p accñs t'le mẽdaciũ esse mortale. si inde sequeret graue scandalũ i mẽtibus hoim. Si dixit mendaciũ iocosum. i. cã solacij vl' officij. i. ad vtilitatẽ aliquã cõseq̄ndã sp̃ualem aut tp̃alẽ sine nocumẽto alteri' sp est veniale pctm̃. Th'o. se. se. q. iio. Si dixit falsuꝫ testimoniũ contra aliquẽ in iudicõ. vl' accusauit iniuste vltra peccatuꝫ mortale tenet de omĩ dãno leso. ⁊ etiã ad restitutõem fame. vt scꝫ dicat se falsum dixisse. sed postq3 ille est punit' non tenet ꝓpter periculum quod ei immineret.

De detractione. Ca. ij.

Detractio est per quã aufert fama alteri' ⁊ multipl'r. Si q̃s imponit alteri aliq̃d falsum qd' sit notabile mortale ẽ. ⁊ tenetur ad restitutõꝫ fame nisi ex hoc immineret ei magnũ pi

culū. Tho. scda scde. Si ad pctm̄ alteri⁹ qd narrat addidit aliqd notabile vltra peccatū tenet ad restitutōem fame. nisi ex h imineret ei magnū pīclm. Tho. scda secūde. Si ad pctm̄ alteri⁹ qd narrat addidit aliqd notabl'e vltra pctm̄ tenet ad restitutiō fame. si illud dictū importat infamiā. Si peccatū alterius mortale cū esset occultuꝫ ad diffamandū mãifestauit alis peccauit mortal'r ꝛ tenetur ad restitutōem fame inqꝫtū potest nisi illud crimē postea per aliā viā esset publicatuꝫ. Si peccatū alterius occultum mãifestauit nō intēdēs diffamare vel al's nocere. sed ex quadā loquacitate nō vīdr mortale nisi p accn̄s. vicꝫ si ex hoc seq̄ret diffamatio illi⁹ puta qꝛ audiētes publicant. Si accusauit in iudicio vl' denunciauit plato crimē alterius nō zelo iusticie sed maliuolētia peccauit mortl'r. sed ad restitutionem fame non tenet seruato ordie iur. Si fecit libellos famosos. i. cedulas siue scripta i detractōꝫ alterius ponēs in loco publico vt legant. aut cantatōes ꝛ h⁹ mortalit peccauit. ꝛ tenet ad restitutionē fame. Si peccatum alterius etiā manifestum narrat ex odio ꝛ intentione nocēdi peccat mortaliter. sed ad restitutionē fame nō tenetur. Si autē ex loquacitate narrat peccat venialiter. Si defectus aliorum qui sunt peccata venialia. cōmuniter recitauit ex loquacitate. vl' aliqua indignatione nō est mortale peccatū nisi ex hoc intēderet etiaꝫ diffamare. Si significauit peccatum alterius mortl'e ꝛ occultum prelato vl' parētibus cōfessori vl' alq̄s q̄ sunt persone mature vt possit meli⁹ puideri. quod p̄cipue habet locum cum timet de recidiuo nō est peccatū sed charitas. Nota tamen cū quis tenet ad restitutionē fame. si falsum dixit debet dicere his quibꝫ dixit se falsum dixisse nec excusat. quia sit ei verecūdia magna. Si autē dixit verū nō debet dicere illis se falsum dixisse. quia esset mendaciū. sed iniuste et male dixisse. Si q̄s narrat crimē alterius prout audiuit dicēs se audiuisse ab eo dici. licet occultum ex loquacitate vel leuitate non videtur mortale. nec tenetur ad restitutiōem fame vl' si est dubium. Si quis bo

na facta ab alio dixit mala i- tententiōe esse facta vicȝ ꝓt hipocrisim ꝛ supbiā et hmōi intēdens euȝ famare peccat mortl'r. Idem si negat bona facta ab aliq̄. Si etiā tacet bona q̄ scit cū est nccriū ad liberandū primū. Si audiuit infamatōes ꝛ diffamatōes aliorū. Nā si h̄ facit qr delectatur de īfamia eoꝝ peccat mortaliter. Si aūt h̄ facit qr delectaf de loq̄citate. sed displicet ei infamatio alioꝝ. nō videf mortale. In p̄latis aūt qui possunt hui' ꝓhibere ꝛ ñ faciunt mortale vid̄r. di. xxv §. alias demū. in glo.

Incipit secunda pars in q̄ tractaf de mō interrogandi penitētes a ꝯfessore de septē vicijs capitalibus ꝛ eoꝝ spēbȝ. et primo de auaricia q̄ hic ponit ꝓ primo vicio capitali. ꝛ habet capl'a. ix.

Titulus primus.

Auaricia tripliciter ꝑpetraf. s. iniuste acq̄rendo. tenaciter retinēdo. ꝛ inordiate amādo. habetqȝ mltas species. Prim' modus. s. iniuste acq̄rendi. de q̄ s̄. dictuȝ ē in. c. Non furtū facies. Restant tamē aliq̄ de q̄bȝ dicef. Secundus mod' retinēdi tenaciter. ꝛ tercius. s. amādi inordinate postea inferius ponenf.

De simonia. Cap. i.

Simonia q̄ est circa spūalia ꝛ est sp̄ peccatū mortale in omni casu. Nota q̄ pecunia q̄ recipif simoniace nō dȝ restitui ei q̄ dedit. sed de necessitate debet paupibȝ erogari. vl' illi eccl'ie in cui' iniuriā data est. Si dedit pecuniam vel aliquid aliud qd̄ precio possit estimari ꝓ hn̄do aliq̄ sacramento vl' baptismo euchari stia bn̄dictōe nuptiarū pnia ordiatōe crismata. ꝛ extrema vnctōe q̄si p̄ciū hui' sacmenti. cui' signū ē q̄n daf vt precium et fit pactio cum dante. Idem p̄sumif q̄n negaf sacramentū si nō datur pecunia simonia est. nec excusat cōsuetudo. secus vero est si dat vt elemosinā ꝛ gratis nō coact' sed sponte. ꝛ ad seruandū cōsuetudinē nō coact'. Si clericus exn̄s accipit aliq̄d temporale ꝑ aliquo sacro dato vl' dando vt preciū eius. vel qr aliter nō dedisset simonia est. Si dedit aliquid qd̄ p̄cio possit existimari ꝓ aliquo bn̄

ficio ecclesiastico simplici vel curato obtinendo simoniam cōmisit. sȝ soluēdo taxā curie et bullas nō reputatur simōia. Ideo si ꝓ aliq̄ bñficio eccl'iastico l' dignitate hñda aliqđ tempale dedit simoniā ꝯmisit. ⁊ idē de ꝯferentibꝫ bñficia ⁊ officia hmōi de tpalibꝫ. Si emit l' vendidit aliquam capellā ecclesie simonia est. Si emit l' vendidit sepulturā ecclesiasticā siue sepulcruȝ vbi ponitur cadauer siue officium ecclesiasticū simoniā cōmisit. Si ꝑronus ex̄ñs ꝓ pecunia elegit vel p̄ñtauit instituendū simoniā cōmisit. Si emit l' vēdidit aliqđ iuspronatus alic⁹ capelle vel eccl'ie simonia est. Si porrexit preces cardinales ꝓ aliq̄ indig̃ ordināđo vel bñficiāđo simonia est. si intendit vt p̄latus rōe precū p̄ncipaliter assentire Si fuit mediator ad ꝓcurāđū alteri aliqđ sp̄ūale vt bñficium ordinē ⁊ h⁹ ꝓ aliquo tempali. Si ꝯduxit aliquem ad p̄dicandū pactōe pecunie ⁊ hmōi simoniā ꝯmisit. Si filiā vel ꝯsanguineā vel suā misit ad monasteriū pactōe facta de certa q̄ntitate pro ingressu mōasterij simoniā cōmisit. necnon moniales nisi forte monasteriū eēt adeo tenue q̄ nō sufficeret illi ꝓuidere. De simonijs clericorū vide in. iij. p̄te. c. de clericis. De hac do materia simōie habes plenius in. ij. p̄te ti. de simonia per totum

De ꝓditione. c. ij.

Prodicio freq̄nter ex auaricia fit. si ꝓdidit ciuitatē vel castꝝ vel personā inimicis vltra mortale tenetur de om̄i dāno inde secuto. Si ꝓdidit res alteri⁹ iniuste auferentibꝫ idem. Si prodidit secreta alterius iniuste. vltra mortl'e tenetur de damnis inñ secutis. Secus si secreta iniq̄ vt cōiuratōes et tractat⁹ ꝯ ciuitatē vl' nocumenta ꝑsonaꝝ māifestat. q̄ tunc bñfacit ⁊ facere tenetur. Si recipit aliq̄d sub sigillio ꝯfessionis. sȝ nō in cōfessione si reuelat peccat mortaliter nisi illud esset quid iniquū. cui possit obuiare māifestando. ⁊ si de hoc ꝑpendit q̄ñ ꝓmisit peccat mortaliter. sed nec debet tenere secretuȝ. quia etiā tunc peccaret. Si legit litteras alterius clausas. videtur mortale. nisi poneret spem i ratihabitiōe mittētis vel ei⁹ cui mittitur.

De acceptōe ꝑsonaꝝ. c. iij.

Si accipit psonā ī iudicio vicȝ qr magis audit vnā psonā ꝙ aliam. vel credit vni magis ꝙ alteri nō seruato ordine iuris vel magis declinat ad vnā ptem ꝙ ad alterā rōne amicicie. ⁊ hꝰ. posset eē mortl'e. Si in distribuēdis bñficijs vl' officijs ecclesiastic' vel secularibus admittit indignos pec. mortl'r. ⁊ tenet' de dānis inde secutis psonis. Si in faciēdis cedul' que vulgarit' dicūt' scrutinia scienter admittit indignū vel q̄ phiberet admitti vel excludi dignū pec. mortaliter. Si in distribuēdis oneribꝫ. vel in ponēdis collectis ciuitat' sciēter grauat aliquē ꝯ vel vltra debitū vl' alleuiat. peccat mortl'r. et si soluȝ ex eiꝰ determinatōe fieret tal' distributio tenet' dānificatis de damno. secus ꝟo est si ponunt' cum eo plures alij. Et sic cū hʒēt distribuere elemosinas alicꝰ societatis vl' testamēti ⁊ hmōi nō fidel'r distribuit. ⁊ si dedissȝ ñ indigētibꝫ vltra mortl'e tenet' ad restōȝ

De turpi lucro. c. uij.

Si iudex accipit pecuniam vt iudicaret aut bene iudicaret aut non iudicaret: aut iniuste iudicaret peccat mortalit' ⁊ tenet' illam restituere danti. nisi dedissȝ vt male. iudicaret. quia tunc tenet' dare pauperibus. Idem de teste. p testimonio falso ferendo. quia peccauit mortaliter. et tenetur ad restitutiōem. Si fecit instrumētū in fraudē vsurarū vt notarius peccat mortaliter ⁊ mercedē quam accepit dȝ paupibꝫ erogare. Si seruiuit vsurario in arte vsuraria vt notariꝰ. peccat mortalit'. ⁊ si bona vsurarij essent obligata rstitutioni nō possȝ retinere salariū. sȝ dȝ restituere creditoribꝫ vsurarij: al's āt possȝ. sȝ illō dȝ dare paupibꝫ de honestate. tñ non de necessitate nisi ipse esset pauper.

Si recepit pecuniaȝ p turpitudine. vt meretrix vl' alia mala. mulier debet illā pauperibus erogare. non tñ de necessitate sed de consilio honesto. Si quis facit aliquā artem vel artificium cuius vsus vt plurimū est mortale vt facere taxillos vel chartas et huiusmōi peccat mortalit'. nec debet absolui nisi dispo nat illud dimittere. Lucrum vero ex hoc factū debet paupe

tribus dare. et consilio nō pre cepto. Si diebus festiuis emit vl' vendit negociando nisi forte in nūdinis. vel fec cit cōtractus. al's non neces sarios tunc. vel scripsit vel fe cit aliquid manuale p lucro vltra pctm̄ fm aliquos debet illud lucrū pauperibus dare. et hoc potius vid' de honesta te q̄ de necessitate. Si tpe messiū vel vindemiar emit bladum vel vinū vel fructus vt alio tempe vendat carius nō existens talis rei negocia tor. nec pter aliquē honestū finē sed pter cupiditatē tur pe lucrum est. nō tamē tene tur in aliquo Si accepit ali quid vt aliquē eligeret ad di gnitatē aliquam temporalem. vel officiū seculare. vl' vendi dit hmōi officia seclaria tur pe lucrū est. nō tamē tenetur ad restōem aliquam. Si mercator vl' ali' portauit vel portari fecit ferrū ligna et que cunq̄ mercimonia ad terras infideliū nō habens licentiā aplicam. est excōmunicatus excōicatione papali incurrit q̄ alias penas vt hēs in iij. parte titu. xxv. per totū. Idē de dantibus in hoc auxilium et consiliū. Si negociator exercet negociatiōes non ad aliquē finem honestū. videlz gubernare familiā. vtilitatē patrie et hmōi. sed principali ter ob immēsam cupiditatē. cōmittit turpe lucrum. Nō tamen tenet' d' necessitate da re lucr' paupibus. sed vnam partem de consilio et honesta.

De ludo multiplici. &c. Cap. v.

Ludus. si lusit ad ta xillos vel chartas vel ad alium ludū fortu ne. Si vicit per fraudē vl' per falsos taxillos vel mēdaciose tenet' illd qd sic vicit rstitue re amittēti vltra mortale cō missum. nisi sit quid parum Si vicit ab eo qui alienare nō potuit. vt seruo religioso vxore filiofamilias et hmōi te netur his restituere qui hñt curam illorū. et est mortale. si est quid notabile et si ex cu piditate acquirendi ludit. Si per multā importunita tem traxit alium qui non in tendebat ludere. vel retinuit volētem recedere vltra mor tale tenetur illi si ē quid no tabile Si acqsiuit seu vicit per ludum hmōi in locis vbi prohibet' ludus. et mādat' fie ri restitutio siue legibꝫ impe

rialibus siue mūicipalibꝫ. et seruatꝰ q̄ntū ad vtrūq₃. debet tunc fieri restitutio illi q̄ amisit. Secus si leges ille sūt abrogate p̄ ꝯriā ꝯsuetudinē. Si vicit p̄ ludū in alijs casibus. exceptis p̄dictis nō tenetꝰ illi restituere q̄ amisit. q₃uis possit elēosinaliter si sit pauper elargiri. sed dꝫ paupibus erogare de honestate ꝛ ꝯsilio fm aliq̄s tenetꝰ ō nccitate qđ tutiꝰ est. n̄ optꝫ tn̄ tales stringere ita ad certā restitutōem sicut in furtis. vsura. ꝛ hꝰ. fm vero Ray. sunt q̄dā p̄sone q̄bus indistincte tenetur restituere quicq̄d ab eis lucratus fuerit in alee ꝛ taxillorꝫ ludo videlꝫ furiosi prodigi minores. xxv. annorum ꝛ maxime pupilli. Item mētecapti surdi. muti. ceci. et qui perpetuo morbo laborant. quia tales rebus suis supesse. id est puidere nō possunt. ꝓpter qđ dandi sunt eis tutores et curatores. Item videtꝰ dicēdū de seruis monachis ꝛ ceteris claustralibꝫ ꝛ filijsfamilias q̄ non hn̄t peculiū castrense vl̄ quasi. et de vxore que nō habet bona parafernalia. et etiā de administratoribꝫ rerū ecclesiasticaꝝ que sunt pauperum. ꝛ de similibꝫ p̄sonis. tn̄ tales pecunie nō sunt restituende eas perdentibꝫ. sed tutori curatori patri monasterio domino marito ecclesie ꝛ huiusmōi. De restitutōe talium. vide pleniꝰ in sum. in. q̄. parte de restōe ludi. De alijs dō q̄ cōtingūt in ludis vt fraudes blasphemie. amissio tempis ꝛ hmōi. habes in. c. alijs.

De inquietudine. c. vi.

Inquietudo circa tēporalia acquirēda et conseruanda. Si hn̄it immēsam sollicitudinē circa hmōi. et ꝓpter hoc dimisit aliquid necessariū ad salutē vt missam et hmōi. mortale est Si vero non dimisit necessaria sed remissio fuit quo ad spūalia veniale ē. Si habuit nimiā sollicitudinē circa huiusmōi ex p̄ua ꝯfidentia auxilij dei in se n̄ est mortle. sed vid̄r veiale. est tn̄ multū impeditiuū deuotōis ꝛ alioꝝ bonorum spūalium.

De inhūanitate retinendi tenaciter. Ca. vij.

Auaricia in retinēdo tenaciter seu inhūanitas nō faciendi elemosinas corpales indigētibus qn̄ pōt h̄ dō su ꝯtinetꝰ. scꝫ Visito poto cibo redimo te

go colligo condo. Si habēs sup̄flua q̄ ad naturā ⁊ q̄ ad decentiā stat⁹ sui p̄ se ⁊ familia sua nō subueit necitatib⁹ alioꝝ etiā nō extremis. ſ; magnis q̄s nouit mortale ē. Si hn̄s de sup̄fluo q̄ ad naturaʒ ſi nō quo ad decētiā status p̄ se ⁊ familia sua nō subuenit paup̄ib⁹ in extrema necitate q̄s nouit mortale cōiter iudicat. ſ; hic opt; multa ꝯsiderare ad bn̄ intelligēdū. vide de hoc in. ij. p̄te ti. j. Si nō subueit indigētib⁹ d̄ industria ⁊ arte sua cū potuit. vt medic⁹ medēdo ⁊ visitādo infirmos paup̄es sine salario. aduocatus in aduocādo. p̄curator in procurādo ⁊ hmōi vid̄r mortale. Si q̄s nō subuēit paup̄ib⁹ necitates extremas patientib⁹ cū posset vl' tardauit dare, ⁊ exasperauit paup̄es veniale ē. Si. pauit paup̄ib⁹ nimis sūptuosa. l' nimia q̄stuātibus sine cā indigentib⁹ vel vtētib⁹ male elēosinis pct̄m est poti⁹ q̄ȝ meritū. Si. laborātib⁹ p̄ eo q̄ cū q̄ ministerio nimis distulit dare eis mercedē vltra ꝯuētiōes factas. cuȝ tn̄ possit soluere. poss; eē mortale si incurreret graue dānū vel scandalū. idē si aliquid defraudauit.

De auaricia amādi res inordinate. Capl'm. viij.

Nota q̄ si q̄s res etiā iuste acq̄sitas ita inordiate amat vt inhereat ei vt fini. cui⁹ signū ē q̄n p̄p̄t eas nō amittēdas ess; parat⁹ facē ꝯ aliq̄d p̄ceptoꝝ dei. pec. mortalit. q2 pl⁹ diligit creaturam q̄ȝ deū. Si aūt nullo mō vellet facere ꝯ salutē suā p̄p̄t h' tpalia q̄uis inordiate afficiatur seu amet ea. veniale ē.

De p̄digalitate ꝯria auaricie. Cap. ix.

Si superflue expendit suā substātiā. l' i edificijs sumptuosis vel i eq̄s vl' in ꝯuiuijs delicioſ vel freq̄ntib⁹ vel palestris vl' ludis vel ornamēt' l' turpitudinib⁹ ⁊ p̄cipue mulieꝝ vl' in xenijs vel histrionib⁹ ⁊ h⁹. pct̄m ē. ⁊ q̄n est notabil' excessus s̄m p̄portionē sui stat⁹ ē mortl'e. al's i modico ē veiale. Descēdere aūt ad p̄ticularia. puta determiare q̄n ē mortale l' veiale. nō de facili pōt dari iudiciuȝ certum a quo cognoscat.

De inuidia q̄ est scōm viciū capitale. Titul⁹. ij. de inuidia ⁊ ei⁹ sp̄ciebus. iiij. ⁊ h; capl'a q̄ttuor. Ca. p̄mū.

Inuidia est tristicia de alieno bono inquantū

desideratur vt diminutiuum proprie excellentie. et si fit ex consensu rationis mortale est. nisi esset de aliq re parua sicut puer q inuidet alteri puero q habeat plures fruct9 et h9. sed si fit fm motu sensualitatis et cu displicetia ronis est veiale. vel nullu etia de re notabili. Interrogandu est fm statutu d hmoi inuidia. s. si platus alteri prelato inuidet de maiori platoe l'digtate. Si est officialis de maiori et digniori officio. Si doctor d' maiori scientia et concursu. Si scolaris de acutiori ingenio alteri9 scolaris. Si ciuis d maiori honore et reputatoe alterius Si spualis de maiori fama alterius. Si mulier de alterius marito filijs ornamentis pulcritudine et hmoi Si artifex de artificijs artis sue et lucro. et sic de alijs. Si quis cu dolet de bono primi sui no ex eo q ille habeat. sz de defectu suo. quia ipse illo caret otentus tn q prim9 heat no ptinet ad inuidia. et silr si doleat de bono inimici. ex hs soluz qr timet inde sibi nocumetu non proprie pertinet ad inuidiam.

De odio et alijs filiabus inuidie. et pmo de odio. c. ij.

Si habuit odiu ad deum qr flagellauit eu vel impediuit mala desideria eius vel alia de causa mortale est. Si habuit odiuz ad proximu desideras malum eius vt malu. et si est malu notabile quod illi appetunt rone deliberata mortale est siue malum sit in persona. vel fama vel substantia. vel alio modo. Secus aut si non cosensit ratioe vel sit qd non multu damnosum. Si vero desiderauit malu alterius videlicet infirmitate in bonum eius. vt scz bonus efficiat. vel ne peior vl ne alijs noceat no est odium. Interrogandu et inuestigadum est hoccaute. nam laici omne displicentiam solent appellare odium. que tn non est nisi dicto modo. Item odiuz contra vnu reputant tantuz vnum peccatu Sed non q sicut in alijs sic in isto. Quotiens reuocado iniuria menti de nouo habuit odium ad illum cu consensu rationis peccauit mortaliter. Interrogandu est etiaz de tempe. scz quantu pseuerauit et quo frequenter odiuit. Item q dimittat ome odium. sed optzimo non velet ille petere ve

niam quem odiuit. si pctm̃ est occultum nisi publice cuȝ verbis vl' aliis modis offendisset.

¶ De susurratõe que est ponere dissensiões int' amicos ꝓpter malã intentõnem. Caplm .iii.

Si quesiuit ponere discordiã inter amicos vel ꝯsanguineos dicens maluȝ vni de altero vel econtra. vel referẽs studio se que pñt causare hmõi. quia mortale ẽ. et nur⁹ erga socrũ et socr⁹ ergo nurũ solent his vacare. ¶ Si dixit aliq̃ verba vnde orta est discordia inter amicos ꝛ ꝯsanguineos. sed h̃ non intẽdens. sed incaute dese nõ est mortl'e. sed possȝ eẽ ratiõe scandali. Si q̃s intendit dissoluere malas amicicias vl' conuersatõem alicui⁹ cum aliis ne decipiat̃ ꝯgruis remediis nõ est malũ.

¶ De exulatiõe in diuersis Caplm .iiii.

Si vidẽs damna euenire et mala his q̃bꝫ inuidet vl' odiũ habȝ letatur deliberato aĩo de malo illius mortale est. Secus autẽ non deliberato aĩmo. Letari autẽ de malo inimici non inquãtum malũ eius. sȝ inquãtum nõ poterit nocere vel alias iniuste eũ opprimere potest esse sine peccato.

¶ De tristicia in prosperis.

De tristicia in prosperis. que hic differt ab inuidia. quia tristat' de bono proximi. et propter hoc cogitat quomõ male debeat et desiderat. sȝ cõtingit sepe q̃ nõ patitur ille damna que ei appetit. sed magis prosperat'. et de hoc tristat'. et est mortale vbi est sensus rationis.

¶ De ira que est terciũ viciũ capitale. titul⁹ terci⁹. ꝛ habet duo capitula.

Ira est appetitus vindicte et viciũ capitale. et frequẽter miscetur cuȝ odio. Si propter aliquẽ defectum in se vel in altero commissum desiderauit vindictam vel punitioem quomodocũq; vt per se vel a deo vel ab alio. intẽdens solum satisfacere animo suo irato. et est mortale. quãdo scilicet solum intendit punitionem preter ordinẽm ratõis. si notabile malũ est. ꝛ cum cõsensu ratõis al's veĩale. vt ira q̃tidiana in gubernatõe familie

nota ¶ Si iratus est in seipm ꝓpt aliquē defectū turbať ꝯ se veniale ē cōiter. Si iratꝰ ꝯ deū ppter aliqđ flagellū murmurat i corde vel ore. ipatienter ferēs ⁊ pt eē mortale ⁊ veiale ſm modū impatientie.

¶ De indignatōibꝫ ⁊ aliis filiabꝫ ire. Ca. ii.

Si indignatꝰ ꝯ aliquē nō valēs audire eū. vľ videre reputans eū indignū eo ꝙ sibi displicuerit. cū debuit fuire potꝰ ē veiale cōiť. et si ꝓpť h̄ retinet sibi loqlā vel aliud signū oňdit displicentie. qꝛ auferēda sunt ꝓpť scandalū prioꝝ ⁊ opionē odii

De timore mētis

Si excogitauit diuersas vias ⁊ modos ad vindicādū se de iuria. ⁊ his implicauit mentē cogitatōibꝫ altercatiuis ſm ꝓcessum pōt eē mortale et veniale.

nota De clamore.

Si ex ira clamauit ꝯ aliquē inordiate ⁊ cōfuse ⁊ furiose loquēdo est veniale cōiter.

De contumelia.

Si dixit alteri verba cōtumeliosa vel iniuriosa iportantia vicia ľ opprobria aio iniuriādi notabiliť vt vocandi eū ꝓditorē ľ inhōestā ꝑsonā. ⁊ dicēdo mala ꝯ ꝑntibꝫ ⁊ hꝰ. nota mortľe ē. Si dixit vba opprobriosa familie sue ľ discipuľ vel sibi s̄bditꝫ cā correctōis. si fit mō debito ⁊ hōesto et sine pctō. vel ꝯiter ē veiale. nisi infamatoria diceret ⁊ seqretur scandalū magnū. ¶ De blasphemia ⁊ maledictōe creatu rarꝫ.

Si blasphemauit Saio delibato aliquē vt ꝑcuteret tali maledictiōe i malū essꝫ mortale. nisi h̄ affectaret i emēdatōeꝫ eiꝰ. Si vo h̄ nō ꝯsiderauit ſm rōeꝫ. sꝫ ſm subitū motū ire eiꝰ. cꝰ signū est. qꝛ si h̄ ꝯtingeret valde doleret. sic fit a ꝑntibꝫ ꝯiter veniale ē. Si maledixit creatas irrōnabiles. qꝛ si fecit in detestationē creatoris vel in dānū dñi eiꝰ ē mortľe. alˀs veiale ⁊ ociosū. Si blasphēauit aias defunctoꝝ suoꝝ ꝑntū vel aliorū hoim vidꝫ mortale. qꝛ vidꝫ intēdere notabile malū Idē cū seipm maledixit ex ipatiētia. Si blasphemauit diabolū malū est. qꝛ ociosum saltē.

¶ De maledictōe dei ⁊ scōꝝ dictū est s. ꝑmo ꝑcepto.

¶ De rixa.

Rixa ꝑ quā ex ira se iuicē hoies percutiūt. i. cū fit aio nocēdi vel iniuriādi vt in adultis est mortľe i icipiēte veiale. Idē i ꝑseqnte aio vidicatiuo. secꝰ

si animo defendendi se tm̄ vel etiā ad exercitiū vt pueri.

¶ De seditione.

De seditiōe q̄ est qn̄ vna ꝑs citat̄ insurgit ꝯ aliā ex ꝑte ei⁹ q̄ iniuste mouet. ē mortale cū oib⁹ seq̄cib⁹ eius et tenet̄ d̄ oib⁹ dānis īn secu tis alteri pti. Ex pte aūt ei⁹ q̄ resistit seditioni iniuste morte ꝯ se. vel bonū citat̄ ñ est ꝑm se pctm̄. nisi misceant̄ odia ꝛ vindicatōes. ꝑut cōiter accidit. Qn̄ ex resistētia alt'i pti seq̄rent̄ mlt'a ꝑicula et mala cedēdū eēt. al's nō euaderet multa pctā q̄ in ꝯflictu ptiū seq̄rent̄. Si q̄s etiā ita ptial' est vt gilph⁹ ꝛ gebelin⁹ seu aliter ptial' ita obstinato aīo ꝙ appetit exterminiū alteri⁹ pt̄ seu exilium ꝑ phas ꝛ nephas parat⁹ etiā in malis se ꝗ ptez suā nō est sine mortali. ꝛ i malo statu ꝑditō'is.

¶ De bello.

Si q̄s mouet bellū iniustū mortal'r pec. et oīs q̄ dat auxiliū ꝯsiliū ꝛ fauorem sil'r peccat mortal'r. De damnis aūt q̄ ibi fiūt. ꝛ de restitutiōib⁹. ꝛ q̄d sit iustū l' iniustū bellū. vide in. iij. pte. De homicidio dictū est sup. c. v.

¶ De accidia q̄ est q̄rtū capitale viciū. ti. iiij. Et h̄z. c. v.

¶ Primū de eadem.

Accidia īportat tediū bn̄ opādi. si ita cōtristatus ꝛ tediat⁹ est ꝙ h̄n̄t i horrorē bona diuina. et in abomiationē sp̄ualia ꝛ ꝓpt̄ bona ad q̄ tenet̄ vt p̄cepta dei et eccl'ie ꝛ h⁹. qn̄ adest cōsensus rōnis est mortale. sed si h̄z talē motū tm̄ ꝑm sensualitatē cū displicētia rōis ē veniale. Si aūt ꝯtristat⁹ est de morte ꝯsanguinei l' alio cāu ꝙ penitz eū bn̄ fecisse vel ꝓponit āpli⁹ nō bn̄ facere mortale est. Si ita ꝯtristat̄ ꝙ vellet nunq̄ȝ fuisse creat⁹ a deo. seu nō esse nat⁹ i mōdo. vel eē sic̄ brutū aīal vel mori quōcū ꝗ siue bn̄ siue male disposit⁹ dūmodo hinc exiret. talis tristicia cū ꝯsensu rōis ē mortale. Si etiā ita ꝯtristat̄ de aliq̄ casu aduerso ꝙ īcurrit grandē infirmitatē ꝓpt̄ nimiā tristiciā ꝑdens somnuȝ dimittens cibum ꝛ h⁹. vid̄r mortale qn̄ pōt se iuuare ꝯ hmōi. Si contristat̄ ex ꝯsideratiōe bonoꝝ que h̄n̄t alij q̄b⁹ ip̄e ē priuat⁹ vilipendēs omia sibi data a deo. ꝛ īn sumēs tediuȝ bn̄ oꝑandi ꝑm ꝯsensuȝ rōis illa accidia cōiter ē veniale. ꝛ in ꝑsonis sp̄ualib⁹ reꝑitur Si ꝯtristat̄ ex hoc ꝙ bona ꝓposita que fecit sepe frangit

ex hoc incurrit tedium bene operandi quasi sibi videatur nō posse pficere. accidia est in spūalibꝫ incipiētibꝫ deo fuit. Si ex freqntia tēptationuꝫ attedianť i laborādo ꝛ resistē do, veiale ē. si tñ resistat i incipientibꝫ ꝯtingit sepe. Si attediať in bōis opibꝫ l' bñ operando orādo audiēdo legendo lcões vel pdicatões aut dicēdo officiū ꝛ hꝰ. nō tñ dimittit de necessitate fiēda ꝯcōiter est veiale. ꝛ satis etiā in spūalibꝫ repiť. Si tristať de aliq defectu mag' ex eo ꝙ apparꝫ defectuosus corā hōibꝫ ꝙꝫ coram deo accidia est. ꝛ freqnť veniale pcedens ex supbia.

De filiabꝰ accidie: C. ij.

De filiabꝫ accidie in qbus difficile ē ꝯgscere qñ ibi sit peccatū mortale. nisi cū miſceť cū aliq pctō vt cuꝫ obmittiť aliqđ pceptū nisi deprimat ita mētē ꝙ tollat charitatē dei ꝛ proximi.

De despatōne.

Si despauit de miſcđia dei existimās nō posse vel ñ velle ei pcere etiā reuertenti ad pniam. vel nō posse abstiere a pctis cū adiutorio dei est mortale fm deliberatōnē ꝛ pcessum. secus si fm aliquē impulsum tēptationis. Si despauit se non posse euadere aliqs miserias mđi vel picula ꝓpter q decreuit se occidere ē mortale. Et si aliqđ ad h fecit multo magis.

De malicia.

Si ꝯtēpsit diuina ꝛ spūalia bona ex tristicia aggͣuante mētem mixta cū accidia mortl'e ē. si aūt ꝯtēneret et refugerit ea p q posset vitare pctm̄. qꝛ tūc ptinꝫ ad blasphemiā in spm̄ sctūm. vt. j. dicetur.

De pusillanimitate.

Si subtraxit se ab illis bonis ad q erat aptus timore deficiendi vt a ieiunijs ab ingressu religionis a platōe iniūcta ab officio pdicatōis ꝛ audiētia ꝯfessiōis iniūcte ꝛ hmōi ē cōiter veniale nisi eēt pceptū in eo qđ dimittiť.

De rācore.

Si hūit indisplicentiaꝫ ꝛ tediū corrigētes eum ꝓpť correctiōem ē veiale. nisi illos odiret. ꝛ tūc odiū ē mi.

De ociositate q pertum. cedit ex tedio.

Si stetit ociosus' nihil boni opans corpale vl' spūale vñ amittit tps irrecupabile' videť veiale. nisi ex ocio ad dať aliqđ viciū qđ frequēter accidit. ꝛ qnto tpe stetit ocio sus

De tepore seu pigricia

Si fuit tar/ (bū opandi. dus ad bū operandū. li/ cet illō fecerit tard' ad ecclaȝ ad orandū. ad elēosinas dā/ dū ꝛ hui'. cōiter ē veiale nisi ex tarditate obmitteret̄ pce/ ptū. vt. qꝛ cito nō subuēit pa/ tienti extremā nccītatē cuȝ te neret̄ vt infirmo. vñ seqt̄ mors et h'. tūc est mortale.

De euagatōe mentis.

Si hūit distractōeȝ men tis in orōe ꝛ fuit in ea. vel cū voluntate euagat̄. vel audiēdo p̄dicatōem ꝛ diuia mēte cogitauit vana ꝛ inuti/ lia ē cōiter veiale. nisi addat̄ aliqd̄ spēale pctm̄ vel p totū officiū ad qd̄ obligat̄ ex p̄ce/ pto. vel audit noua. vel si loq̄ tur inutilia. vel ex tedio mu tat loca hinc iñ. vel distrahit sensus ꝛ mēbra diuersimode est veiale cōiter. De negli gentia seu tepiditate.

Capitulū. iij.

Que est remissio volū/ tatis circa ea q̄ dȝ fa/ cere. In hac quotidie oēs offendūt. sȝ venial'. ni/ si obmittat̄ aliqd̄ necciū si fu it negligēs circa opa misc̄die spūalia q̄ h̄ v̄su ↄtinent̄. Cō/ sule castiga dimitte solare fer ora. Nota ꝙ sub cōsulo ↄprehendit̄ doctrina ꝛ docere igrantē precipue ad salutem vtilia. Si fuit negligēs ad addiscendum necessaria ad salutē vt precepta dei. ꝛ eccl'e generalia qꝛ hmōi ignorātia nō excusat. vel ad eunduȝ ad predicatōem ꝛ vtile est iniū/ gere idiotis vt p̄dicationes aliqs audiāt. Si fuit negli/ gens ad procurandū sibi sa/ cramēta ꝛ sue familie. ꝛ si ex negligētia ꝛ dilatiōe mortua est proles sine baptismo est mortale. Si infirmus mor tuus est sine confessione ꝛ cō munione vl' extrema vnctio ne. cum ex negligentia crassa pcedit videt̄ mortl'e vl' graue veniale sm ꝙ plus ille indi/ gebat. Si fuit negligens ad procurandū sacramentū confirmatiōis. Si iterum fecisset dare sacramenta ba/ ptismi cōfirmationis vel or/ dinem scienter sacrū est mor/ tale et contrahitur irregula/ ritas in suspiciente. Si fu it negligēs ad fraternam cor rectionem cū tenetur. videlȝ de peccato occulto et morta/ li ꝛ inde sperabat emendatō/ nem illius tunc esset morta le dimittendo omino illam veniale vero retardando

vel de his que nō sunt mortalia. Si nō seruauit ordinē debitū in fraterna correctiōe vel nimis aspe vel tpe l' loco indebito pctm̄ ē. De negligentia confessionis.

Si obmisit admin' sel' i anno ↄfiteri vl' ex negligētia vel igrantia pec. mortalit. secus si ex impotētia. vicȝ q̄ nō hȝ copiā ↄfessoris. sȝ si postea cū hȝ copiā ↄfessoris nō suppleuit defectū. mortale ē. Si fecit ↄfessionē fictā sciēter dimittēs aliqđ mortale. vel qđ dubitabat l' credebat eē mortale. etiā si n̄ eēt mortl'e mortalit peccat. et tenet iterare ↄfessionē. Si dicit eē ↄtritū de omib⁹ pctis ⁊ dispositū ad abstinendū ⁊ satisfaciēdū. cū hoc nō intēderet mortal'r peccauit. ⁊ tenet iterā iterare cōfessionem. Si pniam sibi iniunctā p mortalib⁹ ex negligentia obmisit facē peccauit mortalit. ⁊ tenet iterare cōfessionē. si est illi' oblit' pnie. Si sciēter ↄfessus est ei quē sciuit excōicatū vel suspēsum vel nō hn̄tem auctez. puta qꝛ simōiace accepit bn̄ficiū. vel qꝛ intrusus ē p laicā ptātem pec. mortalit. ⁊ tenet iterare ↄfessionē. Si ↄfessus ē in excōicatione maiori exn̄s quaȝ nesciuit ipe nec ↄfessor ei' absolut' tn̄ fuit a pctis. opꝫ iterū ↄfiteri qꝛ nō fuit capax absolutōis tūc pꝛter excōicatōȝ Si ↄfessus ē ei q̄ nō hȝ sufficientem sciam. peccat. ⁊ si fuit adeo igrās q' nesciuit discernere pctā eius p̄cipue cōmunia. tenet iterare ↄfessionem.

De negligētia circa cōionē. Ca. v.

Si obmisit cōicare sel' in āno. s. in pasca resurrectōis post ānos discretōnis peccat mortalit. nisi fuisset legitime īpedit'. vt qꝛ alterat' stomacho. vel excōicat' q̄rens tn̄ absolutōem. vel de licentia pprij ↄfessoris p aliqđ dies differert et hmōi casib⁹ debet supplere defectū qn̄ pt. Si nō cōicauit ieiun'. ita scȝ q' post mediā noctem aliquid sumpsit per modū cibi vel potus peccauit mortalit. nisi esset grauiter infirm'. qꝛ tunc licet. Si cōmunionē sumpsit cū staret cuȝ pposito alic' pcti mortalis. vel cū essȝ excōicatus l' sciens vel ignorans igrantia crassa. peccauit mortalit. Si nō confessus de aliquo mortali peccato cōmisso aduertenter ex verecūdia. vel inaduertenter propter indiscussionē conscientie

vel ex igñrantia crassa ꝛ supia sumpsit cōionē peccauit mortalit. Et nota ꝙ si q̄s obmittit ↄfessionē ꝟl cōionē in tpe statuto. conari dꝫ cōfessor vt inducat eū ad supplendū dfe ctuꝫ nisi sit oino nō bn̄ dispositus. Item cū reꝑit aliquē deditū vicijs turpibꝫ et alijs vsqꝫ ad finē q̄dragesime cautum vidꝫ ne subito admittat eū ad cōionē. sꝫ ꝓlonget sibi temp⁹ ꝑ aliq̄s hebdomadas De alijs vero defectibꝫ q̄ cōmittūt circa cōionē ꝛ missaꝫ. vide in. iij. pte de clericis.

Si exn̄s excōicatus maiori scienter ꝑticipauit audiēdo dina. i ecclesijs aut sacra ꝑcipiendo peccauit mortl'r Si ꝑticipauit in crimie cū aliq̄ ꝓpter qd ille cū quo ꝑticipauit erat excōicat⁹. vicꝫ ꝙ ꝟberauit clericū. vt. c. si ↄcubine ex sentētia excōicatōis. Vl' si aliq̄s cleric⁹ subijcit se alicui laico verberandū ad placādū eum de iniuria sibi illata clericis ille efficit excōicat⁹. qꝛ ꝑticipat in crimie euꝫ verberante. ꝓpt qd est excōicat⁹ et mortl'e ē. vt. c. ↄtigit. de sent. excō. Si exn̄s excōicat⁹ maiori scient ꝑticipauit cū alijs fidelibꝫ. etiam ex̄ diuina ꝑcipue in his q̄ ↄtinēt hoc ꝟsu. Os orare vale cōmunio mēsa negat. Et si fec ex ↄtēptu cōtra ꝓhibitionē supiorꝫ. peccauit mortl'r. al's venial'r ꝛ efficitur excōicat⁹ minori a q̄ ꝑt absoluere ois qui hꝫ eū audire in confessiōe. Excipiuntur tn̄ quinqꝫ casus in q̄bꝫ licꝫ participare cū excōicatꝭ. q̄ cōtinēt in hꝰ ꝟsu. Utile lex hūile res ignorata necesse. Hec anathema qd faciunt ne possit obesse. q̄s. viiij. in. de. ꝑ. sū.

Quintus titul⁹ de inani gl'a. habet tria. c. Primū. c. de inani gloria.

De inani gl'ia que est q̄ntum vicium importans inordinatuꝫ appetitū laudis hūane seu inordinatā ↄplacentiaꝫ ei⁹ cui offert. et cuꝫ fit aliqd op⁹ pn̄cipal'r ꝓpt laudē ꝓpriā amittitur eius merces ꝛ pctm̄ incurrit. ꝛ interroganduꝫ ē ſm statū hoim de diuers. materiis in q̄bꝫ hoies q̄rūt sibi laudem. vicꝫ a doctore de sciētia et doctrina. a scolari de ingenio ꝛ disputatōe. a rectore de regimie. a mulieribꝫ de ornatu ꝛ h⁹. Si q̄siuit laudem ꝛ gloriā de opere peccati. si ſm rationē de liberatā hoc egit. Secus si ſm modū sensualitatꝭ. vel etiā si de aliq̄ veniali

gloriatur. Si opera sua de genere bonorum. et ieiunia elemosine et huiusmodi. quasi omnia ad laudem humanam fecit mortale videtur. cum ibi constituit finem. secus si aliquis horum aliquando facit alio fine. Si ita inordinate accepit laudem de aliquo opere quod propter eam consequendam paratus erat facere contra aliquod preceptorum pec. mortale. In aliis autem casibus videtur veniale.

De imodestia ornatus. c. ij.

De immodestia ornatus quod procedit frequenter ex inani gloria licet etiam ex aliis causis possit procedere. et precipue mulieres iuuenes de hoc interrogande sunt. scilicet de ornatu capillorum. fucorum. gemmarum. vestium preciosarum et foderaturis et caudis earum. et planellis nimis altis et coronis capitis et huiusmodi. in quibus aliquando est mortale aliquando veniale. Si vsus vel vsa est fucis vel aliis ornamentis ad ostentationem et inanem gloriam si de hoc in superbiuit vel gloriata est. mortale est. si tantam delectationem habuit ad laudem et gloriam illam quod non curauit transgredi mandata dei et ecclesie. Si vsus vel vsa est fucis et aliis ornamentis ad inducendum homines ad sui concupiscentiam extra matrimonium. mortale est indubitatum. Si ita inordinate delectatur in huiusmodi. ita quod etiam si sciret homines ex sui ornatu scandalizari. i. trahi ad sui concupiscentiam non curans de ruina proximi mortale est. Si ad complacendum viro suo vel adinueniendum virum si est innupta vel ne despiciatur ab aliis vel ex aliqua leuitate vsa est fucis vel aliis ornamentis superfluis de se non est mortale. sed potius veniale. nisi hic sit notabilis excessus in huiusmodi. vt possit iudicari de occasione data aliorum ruine. et non tantum accepta quod est difficile iudicare. Si habuit nimiam diligentiam et studium et tempus ad adornandum se. vel fecit excessum in portatura vestium vel ultra suum statum vel conditionem vel non secundum morem patrie. vel vestibus nimis delicatis. peccatum est.

De filiabus inanis glorie. et primo de hypocrisi. Ca. iij.

Si simulauit sanctitatem habere per ieiunium orationem et huiusmodi. cum malus esset si hoc egit ad consequendam laudem humanam constituit illius finem mortale est alias veniale. nisi aliud vicium iniungatur. Si simulauit sanctitatem per hypocrisim intendens aliquid quod sit contra honorem dei vel vtilitatem proximi. vt seminare errores. adipisci indignus ecclesiasticam dignitatem. decipere. n. proximum temporaliter vel spiritualiter. mortale est.

Si simulauit sanctitatem extrinsecus ma

lius vt dent ei elēosine sic scō viro vel pcuratōes ecclesiarū vt ceretani et sil'ia mortalit peccauit. Si similauit maiorē sanctitatē ꝙ̄ hūit vel occultauit suū defectuȝ ad edificationē primoꝝ ñ est pctm̄ vel leue l' veiale ē. aut si hic facit ob aliq̄m vanitatē vel' inanē gloriā est veiale.

De iactantia.

Si laudauit seipm de aliq̄ ope peccati mortal' mortalit pec. Si aūt de ope veiali venialit peccat q̄ntū est de se. Si laudauit se de aliq̄ ope bono. vicȝ de ꝟtute de sciētia. de idustria vel diuitijs. l' potētijs ⁊ hmōi. ex supbia ⁊ ianis glia mortale est l' veiale. fm radicē ipsi⁹ supbie l' i anis gl'e vñ pcedit. Si laudauit se ɔtēnēdo alios. vt phariseus publicanū mortale ē. Si aūt ex aliq̄ leuitate l' vtilitate ɔseq̄nda veniale vel nullum est.

De yronia.

Si vilificauit se verbis vel factis pl' ꝙ̄ sentiat in seipo in mēte. dicens aliq̄ mala de se q̄ in se nō cognoscit veniale ē. et dicitur yronia.

De contentione.

Si quis cōtendit aduersus aliuȝ ꝯ̄ veritatē sciēter in reb⁹ alicui⁹ importātie mortale ē. secus in reb⁹ puis et inaduertēter. Si ɔtendit p veritate sed nimis inordinate cōiter est veiale. sed possȝ ibi eē tanta inordinatō ꝙ rōe scandali seq̄ntȝ essȝ ibi mortale.

De discordia.

Si hn̄s tractare aliq̄ cū alijs in cōi nolit cōcordari cū alijs de his q̄ ordināt ad honorē dei vl' primoꝝ vtilitatem ex eo ꝙ male afficit ad eos vel vt ostēdat se plus scire ꝙ̄ alij mortale est. Secus autē si non cōcordat. videlicet qꝛ sibi videt esse magis fm deum et rationē qđ ipse intendit. quia tūc vl' nō est peccatū vel leue nisi sit nimis pertinax.

De ptinacia.

Si fuit petinax in sentētijs suis discrepans a communi ceteroꝝ consilio vel iudicio cōmuniter est veniale pericl'osum et inductiuum erroris.

De singularitate nouitatum.

Si fecit singularitates vel nouitates in cōuersatione vite vl' vestibus vel cerimonijs. vel alijs adinuentiōibus peccatum est

et si adinuenit aliq̄m malā consuetudiē, oīa ei imputant.

De inobedientia.

Si nō obediuit supioribus suis spūalibꝫ vel temporalibꝫ, legibꝫ canonicis, vel ciuilibꝫ rōnabilibꝫ. ꝛ siquidem transgredit̄ supiorū ordinationes hn̄tes vim p̄cepti. vt q̄ndo mandat̄ seruari verbo vel scripto in virtute sancte obediētie vel sub pena excōicationis vel carceris. vl' aliīs penis grauibꝫ ꝛ hmōi equipollentibꝫ peccauit mortalit̄ In aliīs vo ordinatōibꝫ simplicit̄ factis trāsgrediendo ē veniale. nisi fiat ex cōtēptu. q2 tūc ē mortle q̄ntūcūq3 leuibꝫ

De gula. vi. ti. ꝛ hꝫ. c. iij. Cap. xviij.

Gula est sextū capitale viciū. ꝛ importat inordinatū appetitum seu delectationē circa cibū et potū Nota q̄nq3 spēs seu modos q̄ ptinent in hoc vsu Pre propere laute nimis ardenter studiose. Si comedit vel bibit ex̄ horam debitā sin̄ rōnabili cā ꝛ vrgente. Si est vsus cibis l' potibus lautis nimis ꝛ delicatis vltra conditionē sui status. aliter eni decet comedere infirmum q3 sanū. ciuem q3 rusticum. Si comedit vel bibit in nimia quantitate sm̄ exigentiam sue complexionis. quod eni vni parum est. nimiū est alteri. et plus comedere in die ieiunij q3 altera die nō est de se malū pro vna comestiōe. Si comedit vel bibit cum nimio ardore gule. seu cum nimia complacētia contēptus magis satisfacere delectatiōi gule q3 necessitati prouidere Si adhibuit vel adhiberi fecit nimiū studiū ꝛ diligentiam circa cibaria delicata preparanda vt cum variīs saporibus ꝛ diuersis modis ꝛ huiusmōi. In his omnibus speciebꝫ vel modis gule. tūc est mortale. q̄ndo delectatio gule querit̄ vt finis pat' facere cō precepta vt satisfaciat delectationi gule. Vel cū comedit vsq3 ad crapulā vl' vomitum aduertēter sic̄ fit a plerisq3 in carnispriuio. vel vtit̄ aliquo cibo. ex q̄ verisimil'r credit incurrere lesionē psone. In aliīs vo casibꝫ cōiter est veniale. Si comedit carnes in q̄dragesima vel in aliīs ieiuniīs eccl'ie vl' i. vi. feria aut ipso sabbato p totū āñū nisi vrgēte cā neccitatꝫ vel infirmitatꝫ peccauit mortal'r si sit sin̄ consilio medici. Si vsus est

lacticiniis tpe quadragesime sine causa infirmitatis, et de consilio medici peccauit mortaliter. In aliis vero ieiuniis ecclesie seruari pt mos patrie quantum ad vsum lacticiniorum qui mos si non appareat tutius e abstinere.

De ebrietate

Si bibit vsqz ad ebrietatē, aduertēs se nimis bibere, vel potentiā vini sufficiētē ad inebriādū, vel de hoc dubitās, pbabiliter peccauit mortaliter sec9 si fecit cā medicine. Si induxit aliquē ad frangendū ieiuniū ecclesie sine cā legittima suis psuasiōibus peccauit mortaliter. Si induxit pueros et iuuenes ad lābacitates et tabernas et hmōi, vt puertat ad turpia. Si freqntauit tabernā sine cā rōnabili, vel conuiuia dissoluta pctm est.

De insensibilitate.

Si abstinuit se nimis a cibo et potu et aliis necessariis vite, pter qd incurrit infirmitatē cōiter est veniale, nisi fiat notabilis excessus et addat obstinatio cōtra admonitiōnes ex hmōi defectu, qz tūc videt mortale rōne piculi sequentis

De filiabus Gule, et primo De hebetudine, c. iij.

Si ex fumositatibus inordinate comestionis et pot9 icurrit scurrilitatē seu grossiciē intellect9 et ex hoc ineptitudinē intellectus, vel ineptitudinē legēdi orādiqz est veniale cōiter.

De loquacitate

Si nimis locutus est seu dixit verba ociosa et sine necessitate cōiter est veniale.

De scurilitate.

Si fecit act9 seu gest9 inordinatos, et si sint puocantes ad libidinē extra matrimoniū ē mortale. Si vero ad dissolutiōnem vel leuitatē vt ventositatē et hmōi veniale est.

De inepta leticia

Si habuit ineptā letitiā et vanā in ludis et iocis cōiter veniale ē nisi addat aliquod viciū.

De choreis

Choree q fiūt cū inordinatā leticia sūt mortalia quinqz modis, primo cū fiūt ex libidine. scdo cū fiūt in ecclesiis, qz sacrilegiū ē. tercio cū fiūt a clericis et religiosis cū mulieribus rōne scandali. quarto cū fiunt ex inani glia vel vana letitia tā mor

dinata qꝫ ibi cõstituatᷣ finis. quinto cũ tales chorizãtes nõ curãt de scandalo p̄ximi mortale est. In alijs aũt casibus cõiter ē veniale. Posset tamē qñqꝫ esse mortale. nec de facili de hmõi p̄t dari iudiciũ.

De immundicia

De immundicia q̄ p̄t intelligi cũ quis immunde comedit. ⁊ sic set veniale. precipue si ex hoc cõturbat alios. vel qꝛ vomitũ facit ⁊ si hoc facit qꝛ nimiũ comedit. vel qꝛ auidius comedat pctm̄ est. secꝰ si causa medicine. vel p̄t intelligi de immundicia pollutõnis que cũ accidit in somnijs non imputatur ad pctm̄. sed pctm̄ p̄t eē in causa eius scꝫ si p̄cessit ex crapula vel turpi cogitatõe p̄cedenti. vel ex negligentia vl' etiã post vigiliaꝫ recolens de ip̄a īmundicia habita ī somnijs turpibꝫ delectatᷣ. ⁊ si ē cõsensus rõnis ð hmõi turpi delectatione ē mortale vl' veniale vl' nullū si fit ex alleuiatõe nature. De immũditia seu pollutione p̄curata. Nota qꝫ si qs quid agit hac intẽtõne principaliter vt pollutõnē habeat siue vigilando siue dormiendo mortaliter peccat etiã si facit cã sanitatis. Si aũt ip̄a pollutio etiã cõtingat in vigilia preter voluntatem ⁊ sine procuratione non est mortale

De luxuria titulus. vij. et habet. c. ij. Primũ

Luxuria est septimuꝫ capitale vitiũ sed qꝛ supra in p̄ceptis dictũ est satis de speciebꝫ eiꝰ in ope. ac etiã in cogitatõe omni illis cõmiss͡s. videndũ est de quibusdã alijs ptinentibꝫ ad ip̄am luxuriã ⁊ delectatõnē morosam. Et primo. si tetigit aliquē vl' aliquã vel osculatus ē libidinose extra cõiugiũ mortaliter peccauit. etiaꝫ si nõ sequitᷣ turpis actꝰ. nã talia exercitia in ope ip̄o p vno peccato habentᷣ cũ opere ip̄o sed tãto grauius q̄nto ī hmõi cõcurrũt plura. si aũt fiant diuersis tp̄ibꝫ diuersa sunt peccata. Si scripsit lr̄as vel portauit. vel misit. vel recepit cõtinentes amatoria ⁊ p̄uocantia ad lasciuiam aduertenter mortaliter peccauit. Si fecit cantationes vel cantauit vel legit. vel audiuit verba lasciuie. vel turpia delectabiliter ad prouocandum se vel alios ad lasciuiam mortale est. Si associauit aliquē queꝫ sciuit ire ad p̄curandũ vl' turpiter agendũ. vl' ad faciendũ

serenatas vel matutinatas pec-cauit mortaliter. Si fuit me-diator inter aliquos ad tur-pia. vel posuit aliquos media-tores inter se et inter alios. et huiusmodi peccauit mortaliter. Item si recepit xenium. vel donum quodcunque. vel misit de amore libidinis.

De delectatione morosa.

De delectatione moro-sa. quod vitium reperitur in tepidis et multum ne-gligentibus. nam feruidi su-bito cogitationes expellunt no-xias. et frigidius desiderijs ope-ris acquiescunt. Si habuit co-gitationes immundas et carna-les. in quibus traxit moram postquam ratione perpendit propter de-lectationem ipsam cogitandi huiusmodi peccauit mortaliter. non solum quisquis cogitationibus luxurie ratione consensit delibe-rans facere malum si adesset comoditas. sed etiam nolendo opus perpetrare. sed non curan-do ipsas cogitationes libidi-nosas expellere postquam perpen-dit. sed in eis voluntarie im-morando peccauit mortaliter.

De filiabus luxurie. c. q.

De filiabus luxurie de quibus non oportet mul-tum interrogare. quia dif-ficile est intelligere nisi cum mixtura aliorum vitiorum. et pri-ma est cecitas mentis

De cecitate mentis. si fuit italmente occupatus cir-ca mundana et carnalia. quod ne-sciuit de deo cogitare vel de re-bus spiritualibus.

De precipitatione.

De precipitatione. si fuit pre-ceps et subitus in operi-bus suis sine consilio et exa-minatione mentis debita a-gens.

De inconsideratione

De inconsideratione. si fuit incautus in factis suis non bene iudicans circa oc-currentia.

De inconstantia. si in eo quod deliberauit boni agere fuit in-constans et mutabilis ex pas-sione.

De amore sui

De amore sui. si nimis se ipsum dilexit querendo cor-poris delectationes et como-ditatem et huiusmodi

De odio dei.

De odio dei. si habuit deum vel legem eius in displicentia quia prohibet concupiscentiam et huiusmodi

De amore vite presentis.

De amore vite presentis. si nimis amauit vitam istam presentem propter voluptates carnis quibus est deditus ita ut tamaret vitam

pñtem q aliquis vellet hic p petuari. fm Pe. ē mortale

De horrore future seculi.

Si horrorē futuri seculi. et timorez habuit ad vitā futurā. de aliqs vero q ptinēt ad vitiū luxurie et etiā cōiugiuz. vide infra de coniugatis.

De supbia ti. viij. et habet ca. ij. Primum

Supbia fm Grego. ē regina oim capitaliū vitior. et ē vitiū multū subtile et difficile ad cognoscendū. et cōsistit in appetitu inordinato ppie excellētie. et hz qtuor spēs siue modos de quib potes interrogare. put videbit expedire si m penitēs intelligat. Si bona naturalia spūalia vel tpalia q habuit sibi attribuit. et a deo nō cognouit. Si bona ipa a deo recognoscēs meritis suis principaliter se accepisse estimauit viz pter sua ieiunia oratiōes et hmōi. Si ea bona q non habuit sibi attribui vel plus q habuit cū existimat se habere multū humilitatis charitatis. patiētie. et hmōi cū nō hz. Si reputauit se meliorem esse ceteris alios cōtēnens i quolib hor modor potest eē mortale vl veniale fm q rōe consentitur vel non.

De filiab supbie. c. ij. Et primo de derisione

De derisione q aliqn pcedit ex supbia. Si irrisit sacramēta et alia diuina vilipendēs ea. aut sanctos viros. aut prelatos. aut deo seruire volētes. vt sic retrahat eos peccauit mortalit. Si irrisit intendens ex hoc iniuriā vel vilificationē vel notabilē pturbationē ei mortaliter peccauit. sed si ex leuitate vel causa loci secus

De ambitione

De ambitione q pcedit ex supbia et importat inordinatū appetitū honoris. et multū regit in platis et dñis. Si desiderauit aliquā dignitatē. vel beneficiū curatū rōne deliberata principaliter pter honorē vl dignitatē vel vtilitatē tpalem peccauit mortaliter. si desiderauit dignitatē vel bñficium ecclesiasticum vl seculare ad qd ē indign vl inept. viz q criminosus et hmōi peccauit mortaliter. Si desiderauit vl quesiuit ad hmōi peruenire etiam faciendo cōtra pcepta mortale est. Si quesiuit honorē de quacūq re ita inordinate q ibi cōstituat finē inor

tale est. in aliis vero casibus videt veniale.

De presumptione

Presumptio que procedit ex superbia consistit in hoc quod homo ponit se ad ea que sunt supra vires suas. uel non pertinent ad conditionem suam. ut secularis ad iudicandum clericos. vel eos qui non sunt sibi subiecti. vel de his de quibus non habet potestatem. peccauit mortaliter. Si posuit se ad faciendum ea exercitia ad que non erat aptus. vnde pot sequi spirituale uel temporale damnum alteri. ut medicus ignarus medicine. vel aduocatus ignarus ad aduocandum. iudex ad iudicandum. confessor ad audiendum confessiones et huiusmodi peccauit mortaliter secus autem si competenter in arte illa peritus erat. Si presumens de virtute sua exposuit se periculis peccatorum ut vadens ad loca inhonesta. uel frequentans conuersationem mulierum leuium et huiusmodi. vbi de facili pot labi in mortale peccatum. mortale videtur. Si nimis de se presumens non prouidet de necessitatibus vel periculis occurrentibus spiritualibus uel temporalibus expectans effectum miraculosum a deo. s. vt eum sanet infirmum sine medico et medicinis vel vt ministret ei cibum sine labore est mortale. et dicitur temptare deum

De temeraria iudicatione.

Si facta alterius que dubia sunt quo animo fiant in malam partem interpretatus est. seu iudicauit et sine signis sufficientibus indicantibus maliciam alterius delibe rate iudicauit aliquem de peccato mortali mortaliter peccauit. Si vero iudicauit de veniali venialiter peccauit. Idem si iudicauit de mortali. sed non deliberato animo.

De curiositate

Si fuit curiosus circa cognitionem intellectiuam vt querendo scire que sunt supra capacitatem suam. viz de trinitate. de predestinatione. vel querendo scire a quibus non debet. ut a demonibus vel per sortes uel querendo scire parum vtilia. et dimittendo magis necessaria uel querendo scire solum ad sciendum et non ad deum cognoscendum uel ad aliquam vtilitatem peccatum est. quandoque mortale quandoque veniale. Si fuit curiosus circa vsus sensuum scilicet oculis aspiciendo. auribus audiendo. naribus ad odorandum. gustum ad gustandum tactu ad tangendum sine ne

cessitate vel vtilitate sȝ solū delectatōe sensuali pctm̄ est cōiter veniale. ꝛ qñz pt eē mortale. Si repit se in spectacul' ad vidēdū ut torneamēta palestra. currere ad brauium et hmōi. nā si i hoc sit piculum mortis spūalis vel tpalis. vt qñ sunt spectacula repñtatiua turpitudinē. vel cū recipet notabilē lesionem corpis. est mortale. ꝛ multomagis in exercēte ꝛ pbente occasionēȝ in hmōi spectaculis. alias ē veniale. nisi ppter hoc aliqs ita delectaf q mēs ei⁹ auerteref a deo ita vȝ q pat⁹ eēt transgredi mādata dei ꝛ eccie ut illa aspiceret vł faceret. Et hoc idē itelligo de quocūqȝ pctō qd de se ē veniale. qꝛ p hunc modū pt effici mortale

De ingratitudine

Ingratitudo repit i oī pctō mortali. sȝ vt circūstātia aggrauans ipm. qꝛ vbi hō dȝ sp seruire deo eū offendit. Est etiā vnū speciale peccatū inqntū. s. recipiēs bñficia a deo vel ab hoie ea nō recognoscit recogitat ꝛ regratiatur et recōpensaf vł q pei⁹ ē vilipendit bñficia recepta vł murmurat de eis vł iniuriaf bñfactori. cōiter aūt repitur mixtū cū aliquo genere peccati qñ mortale qñ veniale ē

De scandalo

De scādalo qd qñqȝ ñ est pctm̄ spēale. sȝ circūstantia aggrauans pctm̄ inqntū vȝ ex dicto vł facto alteri⁹ nō recto daf alteri occasio ruine spūalis. ꝛ hoc ē scādalū. ꝛ si hoc intēdat ē circūstantia aggrauans pctm̄ ꝛ mutās spēm. vñ ē necessaria confiteri qñ est tale qd verisimiliter trahēs ad ruinā pcti mortalis. ꝛ pcipue cū hoc sequit'. Si aūt hoc intendat. s. ducere aliquē ex dicto vel facto suo ad aliquā ruinam est mortale. ꝛ spēale pctm̄ si intēdat inducere ad mortale. als veniale.

De adulatione

Adulatio cōiter ē scādalizatiua. et consistit in hoc q qs verbis vel factis suis inordinate qrit placere aliis ad beniuolentiā captādā. ꝛ si in malo adulatus ē criminaliter puta laudās aliquē de vindicta facta vel turpitudine. ꝛ hmōi ē mortale. Si adulaf ł laudat aliquē intendēs eū decipe notabiliter i tpalib⁹ vel spūalibus ē mortale. sec⁹ si aliqd iustū intendit ab eo habere vel qd puū recipe p modū doni

vt histriones. Si nimis lau‖dauit aliquẽ ex quo ille sum‖psit occasionem supbie vł in‖anis glie cõiter est veniale et‖pt esse aliqñ mortale. Si ve‖ro laudauit aliquẽ ad eũ exci‖tanduꝫ magis ad virtutẽ vel ad cõfortandũ eum in tribu‖lationib᷒ ꝛ temptatõib᷒ ꝛ ob‖seruatis debitis circũstantijs est virtuosum ꝛ meritorium alˀs veniale.

De blasphemia i spm̃ sctm̃.

De blasphemia i spm̃ sctm̃ q̃ ꝓcedit ex mali‖cia. viꝫ inq̃ntuꝫ quis contemnit vel refugit ea co‖gitare menti occurrẽtia p q̃ posset retrahi a pctõ et habet sex specieꝫ vt: presumptio: de‖speratio. inuidentia fraterne gratie: impugnatio virtutis agnite. Obstinatio. Impeni‖tentia. De his vero interro‖gãdũ ẽ prout videbiť ꝛ cõiter non reperitur nisi in multum sceleratis. Presumptio autẽ dicitur hic cuꝫ quis presumit de dei misericordia existimãs ꝙ parcat sibi ad beneplacitũ suum vel ꝙ saluet eum pse‖uerantem in pctõ. Despatio autem cum credit deum non posse nec velle sibi ꝑcere etiaꝫ penitenti vel volenti saluari Impugnatio veritatis agni‖te dicitur cũ quis contradicit veritati fideiˀ quã nouit. In‖uidentia fraterne gratie ẽ. cũ dolet quis de gratia dei ꝛ glo‖ria crescente in hominibus. Obstinatio cõfirmat voluñta‖tem suã in peccatis cõmissis Impenitentia aũt diciť cuꝫ quis ꝓponit firmiter se in fu‖turum non penitere.

De scismate.

De scismate hoc pctm̃ cõ‖mittiť cũ q̃s recedit ab obedientia romane eccłie su‖mens sibi aliud caput. vł se‖quẽs aliquẽ canonice nõ ele‖ctũ. et sp ẽ mortale ꝛ excõica‖tio cõtra tales nisi forte cum eẽnt duo q̃ꝝ q̃libꝫ habeť pro sũmo pontifice a suis seq̃cib᷒ et nesciť clare q̃s sit canonice elect᷒. In hoc eni videnť ꝓ‖puli excusari si nõ sint ꝑtina‖ces sꝫ ꝑati illi adherere quem sciũt vere esse electũ canonice Si inniciť ordinatõib᷒ ł alie‖nationib᷒ factis a scismaticis excõicatus ẽ extra de scis. c. i.

De infidelitate paganoꝝ hereticorum ꝛc.

De infidelitate paganoꝝ hereticoꝝ vel iudeoꝝ q̃‖rũ q̃libet ẽ grauissimũ pec‖catũ ducẽs ad dãnatõeꝫ ñ oꝫ dicẽ iter hos. Soli. n. heretici sunt excõmunicati. sꝫ cũ alijs

p̄cipue iudeis nō d3 h̄ri dome stica ꝯuersatio. ⁊ p̄cipue idio te. Potes circa h̄mōi interro gare ꝓut tibi videt̄ sc3 si h̄uit aliqd dubiū i h̄is q̄ sunt fidei viz de sacramento altaris ⁊ h̄mōi. ⁊ si de hoc h3 displicētiam nō ē curañ. Si āt volūta rie ⁊ spōte dubitat eē mortale et hereticꝰ q̄ ē excōicatꝰ ⁊ n̄ p̄t absolui citra sedē ap̄licā3 vt3 in ꝓcessu curie. Itē receptor credens vl̄ fautor h̄reticoꝝ ē excōicatus extra de here. c. qui cun〈que〉 li. vi.

Incipit tercia et vltia ps in q̄ tractat̄ de mō in terrogādi ēm stat̄ diuersos ꝑsonaꝝ. Et primo ad cōiugatos. c. i. ⁊ habet. ꝯ. xxiii.

Nunc vero formande sunt interrogatōes ꝑtinētes nō ad oēs sed solū ad quosdā statꝰ hōim. ⁊ pmo ad ꝯiugatos interrogādi sunt nō oēs s3 ꝓut videntr Si de factu ꝯtraxerūt in aliq̄ casu ꝓhibito mortale ē. q2 cōtra ꝓhibitōem nisi ignorātia facti ꝓbabilis eos excusaret. S3 sciēdū ē q3 sunt q̄dā ipedimēta q̄ ipediūt matrimoniu3 cōtrahendū. ⁊ dirimūt iā ꝯtractū q2 nullū ē. qd intelligēdu3 est q̄n dicta impedimēta pri us inter eos inueniunt̄ q3 sit cōtractū matrimoniū ⁊ ea cō tinēt̄ in istis versib9. Error cōditio votū ꝯgnatio crimen. Cultus disparitas vis ordo ligamē honestas. Si sis affinis si forte coire neq̄bis Hec socianda vetāt ꝯnubia facta retractāt. Pro hoꝝ aliq̄li breuissima declaratōne nota q3 error intelligit̄ de ꝑsona nō de fortuna vel bonitate cū. s. q̄s cōtrahit cū Berta credēs esse hatherinā. cū q̄ sc3 intēdebat cōtrahere. Cōdicio intelligit̄ de cōdicione seruili sc3 cū q̄s cōtrahit cū serua credēs eam esse liberā. Nā si liber contrahit sciēter cū serua tenet matrimoniū. ⁊ sitr si cōtrahit seruus cū libera credēs esse seruā. Idē videt̄ si seruus cū serua. h3 crederet̄ esse libera Votū sc3 solēne ꝑ ꝓfessionē tacitā uel exp̄ssam alicui religioni approbate. talis etiā ess3 excōicatꝰ. Cognatio q̄ ē triplex sc3 natural̄ sp̄ualis uel legal̄ Naturalis dicit̄ cōsanguinitas. ⁊ hec h3 tres lineas sc3 ascendentiū. ut pater ⁊ auus et h̄mōi descēdentiū. ut filiꝰ nepos ⁊ h̄mōi collateraliū. vt fratres sorores ⁊ h̄mōi. ⁊ h3 q̄libet linea q̄tuor gradus exclusiue p̄cipue collaterales

nā inter ascēdētes ⁊ descēdentes videt ee ppetua phibitio hic ē etiā excōicatō. Cognatō spūal' hꝫ etiā grad' ⁊ ɔtrahit in baptismo ⁊ ɔfirmatione. Prim' ē iter tenētē ad baptismū l' ɔfirmatōez ⁊ eū q̄ tenet q̄ dr pr̄nitas l' filiatio. Scd̄s est iter patrē ⁊ matrē carnalē ei' q̄ tenet ⁊ eū q̄ tꝫ cū vxore e' et dr cōpaternitas. Terci' est inter filios naturales e' q̄ tenet ⁊ illū q̄ tenet, ⁊ dr fraternitas. Cognatio tercia. s. legalis q̄ fit p adoptōem hꝫ tres lineas l' grad'. Prim' ē inter ipm adoptātē ⁊ filiā quā adoptauit. ac etiā filiā ipi' adoptati. Scd̄s ē iter vxorē adoptantis, ⁊ ipm adoptatum. ac etiā vxorē adoptati, ⁊ ipm adoptātē. Tercius ē inter filios naturales ⁊ legictimos adoptāt', ⁊ ipꝫ adoptatū. ⁊ hoc tm̄ cū ipi filij sūt i ptāte patris. Crimē istud qd̄ hꝫ dirimē cōtractū ⁊ ipedire ɔtrahēdū itelligit tm̄ de duobꝫ criminibꝫ i duobꝫ casibꝫ. Prim' ē qꝫ cuꝫ mulier machinat cū effectu i mortē vxoris alteri' . ut hēat illū i vir. vl' ecōtra vir i mortē alteri' viri ut hēat illaꝫ in vxorē ⁊c. Scd̄s cū q̄s dat fidē alicui ɔiugate ducere eā i vxorē p' viri sui mortē ⁊ cū ista p missiōe seqt adulteriū. Cult' dispitas. ut si fidelis cōtrahat cū iudea vel pagana pmanēte i infidelitate. secus si cōtraheret cū heretica. nā tūc tenet sed cohabitare nō dꝫ n̄ esset ei piculū incurrendi in heresim. ⁊ peccauit mortaliter. cōtrahens cū tali. Vis violētia scꝫ absoluta impedit ⁊ dirimit. et silr. violentia p metū qui potest cadere i cōstātē virū ⁊ ɔtinet in hoc versu Stupri atqꝫ status verberis atqꝫ necis. nisi postea de inuitoe efficiat volūtarius. Ordo intelligit de ordine sacro. i. subdiaconatu. ⁊ supra ⁊ t alis cōtrahens eēt excōicatus. Greci in sacris vti pn̄t cōtracto sed nō pn̄t cōtrahere. Ligamē. i. si sit alteri ligatus p ɔiugiū etiā p verba de pn̄ti nōdū ɔsūmatū nam talis nullo mō potest alteri matrimonialiter copulari. nisi ille cū quo ɔtraxerat pfiteat in aliquā religionē. Et si recederet vn' ɔiugū. ita qꝫ per mltos annos alter nihil audiret de eo non licet alteri contrahere nisi sciret de morte eius. Honestas id est publice honestatis iusticia q̄ orit ex sponsalibus contractis cū aliqua. cum qua postea non sequit matrimonium ꝓpter

mortē vel aliā causam .nam cum nulla cōsanguinea illi⁹ vsq3 ad quartū gradū ɔtrahere pt. Affinitas ē ꝓximitas q̄ cōtrahit̄ p eū q̄ duxit vxorē ⁊ oēs cōsanguineos vxoris vsq3 ad quartū gradū. ⁊ vxorez ipam ⁊ oēs cōsanguineos viri ei⁹ vsq3 ad quartū graduz. nec illa mulier pt̄ cōtrahere cum aliquo. Et nota q̄ affinitas cōtrahit̄ etiā p fornicarium coitū. ita q̄ ille q̄ fornicatur cū aliq̄ nō pt̄ contrahere matrimoniū cū cōsanguinea aliqua ei⁹ vsq3 ad quartū gradū. neq3 illa mulier pt̄ ɔtrahere cū aliquo cōsanguineo fornicantis cū ipa vsq3 ad quartū gradū. ⁊ sciēter ɔtrahēs in hmōi gradib⁹ affinitatis ē excōicat⁹. Si forte coire nequibis. Impotētia exercēdi actū cōiugalē q̄ pt̄ ꝓuenire .vel ex frigiditate naturali vl' ex maleficio vel indispositōe mem bri genitalis viri uel mulieris. De his oib⁹ impedimentis habes plene in tercia ꝑte summe ti. i. Sed nota q̄ nō oportet nec expedit interrogare omēs cōiugatos singillatim de his impedimētis. sed de illis tm̄ de quibus possit p̄sumptio haberi. ⁊ p̄cipue de impedimento criminis uel cognationis vel publice honestatis sed multomagis de affinitate. Si tn̄ quis cognosceret cōsanguineā eius cū qua iam cōtraxit p verba de p̄nti et multomagis si iā cōsūmauit matrimoniū. matrimonium quidē tale nō diuidit̄. s3 amittit ius petendi debitum ita q̄ petere nō pt̄ absq3 mortali pctō. tenet̄ tn̄ reddere exactus. Idem de muliere que ꝑmittit se cognosci a consanguineo viri sui. Si vero ante q̄3 cōtraxit p verba de p̄nti cū aliq̄ cognouit cōsanguineam eius ita q̄ semen emisit intra claustra pudoris nō pt̄ iā habere illā. ⁊ si iā ɔsumasset cū illa n̄ tenet matrimoniū .nec in hoc pt̄ dispēsari cū illa nisi p papā. Vn̄ an̄ dispensatōnem semꝑ peccat mortaliter exigens ⁊ reddens debitū sciens dictū impedimētū. Alter vero cōiugū nesciēs excusat̄ de pctō ex ignorātia facti probabilis de his ⁊ omnib⁹ alijs q̄n casus occurrit. vide pleni⁹ in sum. Si cōtraxit matrimoniū clādestine q̄r mortale est ꝓpter ꝓhibitōem eccie. Si habens votū simplex cōtinentie cōtraxit matrimoniū peccauit mortaliter nisi sit dispensatus a papa prius ⁊ tenetur

adimplere votū vsq ad consumatōem matrimonij .naʒ ipo cōsumato impotēs fit ad implendū.ꝛ exact⁹ oīo tenet reddere expsse vł interptatiue petenti.sʒ exigere nō pt sine dispensatōe aliter mortaliter peccat.Si cōtraxit cū aliq̄ vel mulier cū aliquo p verba de futuro.ꝛ p⁹ matrimonium cū aliq̄ cōtraxit vł de futuro ł de pñti mortaliter peccauit ꝑpter fractā fidē nisi de cōi consensu mutuo se absoluerint. qđ fieri dʒ p iudicium ecclie. Vel nisi aliq̄s.vij. casuū superuenerit q̄b solui pñt sponsalia q̄s hēs in sū.Si p⁹ matrimoniū cōtractū p verba de p̄senti ꝯtraxit cum aliqua mortaliter peccat. nisi tenet matrimoniū.etiam si esset consumatū et filios genuisset .sʒ oportet redire ad primū.nisi ille cū quo prius contractum est ingressus esset religionem ibidem ꝓfessus.uel nisi cū eo papa dispensasset in secundo in quo tamen ꝑm theologos dispensare non potest.sed q̄a difficile est disputare de potestate pape si sine surreptione obtenta est forsitan transire potest.Si contraxit matrimoniū vel filios vel filias iunxit matrimonio ante etatem legittimam.quia prohibitum ē Etas autē legittima ꝑm iura est i.xij.āno.si ē femina.in.xiiij si ē masculus.s.ad cōtrahēdū per verba de pñti.ꝛ ad consumādū matrimoniū .Si cōsumauit matrimoniū añ bñdictōeʒ nuptiaꝝ.ē mortale .vbi scʒ ꝯsueuit ē bñdici nuptias. qꝛ ꝯtra ꝓhibitōeʒ eccle.Et hic aduertēdū ē .q̄uis sponsi nō ꝯsumēt matrimoniū cū sponsis añ bñdictōem in multis tamē locis multas turpitudines ꝛ corruptelas faciunt cum eis illas visitando vnde interrogādū ē de his vbi ista repiunt.Si celebrauit nuptias tpe ꝓhibito ab eccia qꝛ mortale ē.Tpa āt ꝓhibita sūt ista scʒ ab aduētu vsq ad epn̄iā.ꝛ a.lxx.ad octauā pasce.ꝛ a tribus diebꝫ añ ascēsionē vsq ad octauā penthecō .exclusiue.

De actu ꝛ peccatis cōmissis.

Sciēdū ē q in hijs i eodē
Si actu ꝟ ꝯiugali aliq̄ fiūt vbi ē dubiū vtꝝ sint mortalia an venialia. Aliq̄ ꝟo sunt q̄ sūt manifeste mortalia. Aliq̄ i q̄b ē veiale. Aliq̄ i q̄bꝫ nullū pctm̄ ē. Primo q̄dē mortale est si exerceat talis actus extra vas debitum uel etiā si intra vas debitū tamen non suscipit semē ad euitandū gene

rationē. Si ex tactibus impu
dicis extra actū matrimonij
sequit̄ pollutio in altero ipoꝝ.
Si exercens actū cōiugalem
habet appetitū deliberatuꝫ ad
aliā. Si se hꝫ ad eā ita inordi
nato affectu in actu cōiugali
ac si nō esset vxor ei⁹, qd etiaꝫ
opus carnale ageret cuꝫ illa
vl' alia, difficile tn̄ ē hoc discer
nere et cognoscere. Si alter
alteri omnino exigenti dene
gat debitū sine causa legitīa
ꝓpter qd exigēs incurrit i in
continentiā uel graue scanda
lum. Esset aūt causa legitīa
si notabiliter timeret notabi
le nocumentū persone uel cō
iugis vl' ꝓlis i vtero l' qꝛ ex ad
ulterio cōmisso ꝑdidit ius pe
tendi debitū. vel etiā si in lo
co sacro peteret. quia sic locꝰ
violaret̄ uel etiam in publi
co quia contra debitā honesta
tem. non est aūt legitīma cā
omnino denegandi debitū pe
tenti in die ieiunioꝝ uel festo
rum solēniū. vel ira quā hn̄t
adinuicē ꝑ parum tempus.
Dubium de mortali quando
q̇dē seruat̄ vas debituꝫ sꝫ mo
dus indebit⁹ puta si laterali
ter uel a parte posteriori acce
dat̄ ad vas debitū uel mulier
supgrediat̄ viꝝ in quibꝫ mo
dis. et ꝑcipue in vltimo aliq̄

dicunt esse mortale. Aliq̄ ve
ro ut Tho. ꝛ Al. di. ꝙ non est
mortale de se. sed potest esse
signum mortalis concupiscē
tie. nec ꝑ hoc impeditur gene
ratio. ꝛ si nō ita a pte ꝓcreen
tur. vnde in hmōi noli ꝑcipi
tare sentētia. nec denegare ab
solutionem perseueranti in
hmōi. sed detesteris ꝛ prohi
beas q̄ntuꝫ potes. qn̄ vero hoc
etiā fieret primo et scd̄o mō
ꝓpter ꝑiculuꝫ aborsus forte
tūc esset sine peccato. Dubiū
etiā de mortali est tpe mēstru
orū et precipue in exigēte sci
ente talē defectū. quē q̇dā po
nūt eē mortale. ꝑcipue qn̄ n̄ ē
q̄i ꝯtinu⁹. sꝫ ꝯsuet⁹ ut mēsura
tim. aliq̄ dicūt ꝯtrariū ut pe. ď
pal. ꝛ hec opinio ē cōior. vnď
nec ꝓpt' h' denegas absolutio
nē. sꝫ ꝓhibeas q̄ntuꝫ potes de
exactōe exigenti ꝛ exactū ad
moneas. ut nō assentiat exi
genti, nisi ex hoc timeat̄ de
ei⁹ icōtinētia. Dubiū ē etiā ď
exigēte debitū a ꝯiuge ꝑma
nēte i adulterio siue occulte
siue manifeste qd ip̄e nouit
hmōi q̇dā dicūt mortale i exi
gēte. qꝛ facit ꝯtra ꝯstitutōem
ec. ut notat̄. xxxij. q. i. siquis
vx. et firmatur in sum. pi. Sꝫ
in sum. confes. et archidia. in
rosa. mitigant hunc rigorem

excipiētes casum. vt hmōi cū faceret exigēs ad puidendū incōtinētie sue. Sꝫ pe. d̄ pal. multomagis mitigat hūc rigorē. vt cū nō spat emēdacio ex hoc pmanētis ī adulterio sed potius deterioratio ñ peccat exigēs saltē mortaliter. Veniale aūt ē cū exigit act᷒ cōiugalis. ⁊ si debito seruato vase ⁊ mō. tñ principaliter intentione delectatōis cōsequēde. ita tñ ꝙ ē intētio itra limites matrimonij. In tpe vero pegrinatōis exigere veniale est. si tñ nō ē piculū aborsus. reddere vero nullū pctm̄ est. Añ purificatōem post partū exigere seruatis alijs circūstātijs nō videtur mortale. fm guil. Reddere vero nō voluntarie nullū. Exigere etiaꝫ vel reddere debitū añ ingressum eccīe p᷒ ptū de se nō videtur pctm̄. et pñt mulieres intrare eccłiā añ. xl. diē absqꝫ peccato. in quo tñ ē seruāda cōsuetudo patrie

¶ Interrogatiōes fiende circa statum matrimonij.

Circa p̄dicta sic pñt fieri interrogationes Et primo si vsus est matrimonio extra vas debitū. Si aliq̄d fecit ad euitādū prolem modo indebito. licet in vase debito ⁊ quō si vtendo matrimonio habuit intentionē ad aliā. Si tpe mēstruorū exegit vel reddidit. Si in dieb᷒ festoꝝ vel ieiunioꝝ. Si tpe pegrinatiōis. ⁊ p̄cipue ppe partū. vel ante purgatōnē post partū. si exigit vel reddidit a pmanente in adulterio Si principaliter causa delectatōis. aut alia ⁊ qua causa et circa hmōi iudicādū est de pctō mortali vł veniali iuxta p̄dicta. vt patet in summis. Si oīno negauit debitū petēti. si extra actus coniugij per tactus secuta est pollutio ī altero ipoꝝ. Si excōicatus aliquo vinculo contraxit matrimoniū scꝫ excōicatione maiori peccauit mortaliter. ⁊ precipue qñ sciuit hoc qꝛ participauit in diuinis scꝫ sacramento matrimonij. Idem videt̄ de minori excōicatione si eaꝫ nouit. quia sepat a susceptōe sacroꝝ. ⁊ matrimoniū ē vnū ex sacramētis ecclesie. Si existens in peccato mortali contraxit matrimoniuꝫ videtur mortale. qꝛ sacramentū suscipit in mortali scienter. precipue vero videt̄ mortale contrahendo p verba de presenti quia ibi est essentia sacramēti. Si cōtraxit cū aliqua pso

na per verba de pñti vel de futuro non intendens habere illũ vel illã in cõiugem. sz tñ copulam carnalem extorqueret mortaliter peccauit quãuis ibi non realiter sit matrimoniũ. cogend' tamẽ est in foro conscientie illã ducere. vl' aliter illi satisfacere maxime si est secuta copula. i quo tamẽ casu ecclesia iudicaret matrimoniũ et cogeret illũ. cui obedire tenet. Si vir non puidit vxori et familie de necessarijs non tamẽ supfluis. Si nimis eam exaspauit verbis vel factis. Si zelotipus. et ex hoc nimis suspectuosus cõtra eam fuit vel nimis remissus in cura eius. Si vxor inobediens et cõtentiosa et sui sensus fuit erga vir. Si nimis incurra et negligens circa gubernatõez domus. Si irreuerens et discola ad soceros et cognatos. Si nimis dedit de rebus viri parentibus suis vel pauperibus plusq̃ debuit. Si dedit licentiã viro coeundi cũ alijs mulieribus cũ pegrinaret' ẽ mortale. Si mulier nõ vult sequi virum transferentẽ domiciliũ ad qd tenet'. nisi eum traheret ad pctm̃. aut dubitaret de morte sua. aut esset vagabundus. Si vterq̃ filios educauit in timore dei et in obedientia mandator eius

De principibus rectoribus et baronibus. c. ij.

Circa principes rectores et barones seculares sic possunt fieri interrogationes et put fuerit expediens sm conditionem personarum. et primo. Si per vsurpationem et iniusto titulo obtinuit dignitatez regimen vel dominiũ ciuitatis vel castri. quia mortaliter peccauit. et semper in ipo manet dñ ten et hmõi vsurpationẽ nisi postmodum titulum sibi iustificasset. nec ibi ante iustũ titulum potest exercere iudicia sine mortali. Si ambitiosus fuit ad dignitates et regimen nimis aspirans. et si intendit negligere iusticiã ad requirendum amicos. vt sic in dño permaneat mortaliter peccat. Si prelatis ecclesiasticis vel alijs superioribus suis non fuit obediens. et ad monitiões et correctiones ab eis factas non sustinuit patienter. et si contempsit mortaliter peccauit. Si sentẽtias excõicationis vel interdicti non curauit. aut sic ligat' di

uinis se ingesserit quod est mortale. Si ppter crimen eius ciuitas est interdicta qd est sibi ad maius iudicium. Si propter excōicationem la tam in se iudices vel actores vel ministros grauauit. quia vltra mortale est excōmuni-catus. Si de factis aut de fectibus ecclesiasticarū per-sonarum ad eum non perti-nentibꝫ se intromisit vel tra hendo ad sui iudiciū ꝛ hmōi peccauit mortaliter. Et si ce-pit vel capere fecit vel percu tere vel incarcerare clericos uel religiosos etiam delinqn tes est excōmunicatus. si nō habuit prius licentiam a pre lato suo. Si electionem a licuius malicìose impediuit uel per uiolentiam aliquem intromisit. uel si grauauit ali quod monasteriū uel collegi ūm eo qꝫ nolebat eum elige re. pro quo rogabat est excōi catus. ultra mortale. Si p hibuit subditis ne uenderēt clericis necessaria. uel eis pa nem coquerent ex quo non habuit ab eis quod uolint. Si patronatus ecclesiarum de nouo sibi usurpauit ul' bo na uacantium ecclesiarum. aut monasteriorū ultra mor tale est excōmunicatus. Si posuit tallias uel collectas ul' alia grauamina clericis uel aliјs personis ecclesiasticis sine licentia pape. si non de sistat post admonitionem est excōmunicatus. Si fecit sta tuta uel leges contra liberta tem ecclesiasticam uel iudica uit ſm ea uel dedit consiliū ad huiusmodi. uel non remo uit si potuit ultra mortale peccatum est excōmunicat⁹. Si noua pedagia instituit non habens auctoritatem a principe super hoc. uel anti qua seu noua pedagia aug-mentauit excōmunicatus est secus si fecit hoc cum licentia principis et causa rōnabili ꝛ tenuit stratam publicam se curā ut debuit peccauit mor-taliter ꝛ tenetur ad restitu-tionem. Si a clericis ꝛ reli-giosis theloneum pedagium seu gabellam accepit pro his que deferunt uel deferri faci-unt non causa negociatōnis grauiter peccat et est excōmu nicatus. Quamuis aliqui ut Jo. cal. hanc non admittant quia non est recepta. ꝛ papa scit ꝛ tolerat imo ipse facit in terris suis sed tutius est ut obseruetur. Si publicos

vsurarios alienigenas ⁊ non inde oriundus ad fen⁹ exercē dū in ciuitatibꝫ suis admit/tit admissos inde infra certū tps nō expellit ē excōicat⁹. Et idē si ciuis extrāñs dedit ad hoc ꝯsiliū vel fauorē. hoc veꝝ ē si talis ē psona ecclesiastica ha bens scꝫ dominiū tpale. nam dñs secularis nō ē excōicat⁹. sed excōicandus. c. vsurarum de vsu. li. vi. tñ epi. ⁊ supra in currūt sꝫ alq̄ ñ. Jtē si ciuis ex istens dedit ad hoc cōsiliū vl' fauorē. Si nauigantes indi stincte depredatus est vel de predari fecit. vel hoc factū no mīe suo ratū habuit vt pirra ta excōicatus ē excōicatōe pa pali. Si nauigantes expolia/uit vel res eoꝝ ad portus ter raꝝ suaꝝ a mari delatas sibi appropriauit. qđ ē rapina. et excōicatus ē ꝟm aliquos. Si incendia fecit vl' fieri fecit di ruit vel fregit ecclesias vel lo ca religiosa est excōicatus. et si esset denūciatus esset casus papalis. Si emunitatē eccle siaꝝ violauit. viꝫ faciendo ca pere hoīes in eis ꝑpter debi ta aut maleficia in ecclesia vl' locis priuilegiatis sacrilegiū cōmittit. ⁊ potest excōicare. ⁊ est mortale. secus esset si cō bustores ecclesiaꝝ. illuc fugiē tes. vel violatores ecclesiaꝝ qꝛ tunc ꝑpter hoc nō gaudet immunitate ecclesiaꝝ. Si ec clesias vel ꝑsonas ecclesiasti cas siue priuilegia eoꝝ viola uit. vt multi tirāni faciūt. Si fecit repsalias vel permisit fi eri et fecit contra personas ec clesiasticas est excōicat⁹ nisi il las reuocauerit infra mēsem c. et si pignoratōnes de iniu. ⁊ dam. da. li. vi. Utrꝫ aūt liceat facere repsalias cōtra laicos vide in. iiij. pte summe. ti. iij. Si ad ecclesias in quibꝫ pa tronus fuit nō posuit idone/os. vel nō repñtauit. sed in eptos. ⁊ idiotas. vel cōcubi/narios ⁊ alios malos presen tauit. vel subditos suos eccle siaꝝ patronos tales eligere. aut suos pñtare persuasit sic mortaliter peccauit. Si rece/pit pecuniā vt aliquē pñsenta/ret cū esset patronus. vel sup plicaret pape vel epō ꝑ bene ficio alicui cōferendo simo/niā cōmisit. vel etiā absqꝫ pe cunia si porrexit preces ꝑ in/digno est mortale ⁊ simonia cus. Si fuit fautor vel defen sor hereticoꝝ aut etiā scismat/ticoꝝ peccauit mortaliter ⁊ ē excōicatus. Si impediuit vo lentes recurrere ad forum ec clesiasticū sup causas que ad

ipsm fo℞ ptinēt.ne scꝫ corā ecclesiastico iudice hmōi cau se agitēt.vel ad hoc dans cō silium auxilium vel fauorē est ex cōicatus. Si bellū assumpsit iniuste vel fuit adiutor iniu ste bellantis.q2 oia mala q̄ in de sequunt ei reputant ad cul pam.ꝛ tenet ad restitutiōem oim damno℞ inde sequentiū et hoc nisi ad adiuuādum eū teneret ꝛ seruiendū viꝫ.quia miles aut eiꝰ vasallus.talis eni adiuuās cū est dubiū an bellū sit iustū excusat.xxiij.q. i.c.quid culpat.non aūt excu saret si sciret belluꝫ esse iniu stū. Si cōsuluit ex̄ns in offi cio cōitatis.qꝫ scꝫ assumatur iniustū bellū tenet ad oia ma la et damna nisi pponeret in cōsilio materia mō falso tanq̄ esset iustū.tunc eni ignorātes videnf excusari. De materia belli.et qn̄ iustū dicat.vide in sum.in.iij.pte ti.ij. Si indi scretos ꝛ tirannos officiales fecit seu pposuit terris suis.te net de damnis et malis eo℞ si sciebat eos esse tales secus si ignorabat.nisi cū audisset non remouerit eos si potuit. Si iniustas exactiones seu collectas imposuit rapinā cō misit.et q̄ dicat iniusta tallia seu collecta.ꝛ quō satisfacere debeat.vide in.iij.pte titu.ij. Si posuit iudeos in officijs publicis.qd̄ phibetur.xvij.q. iiij.c.cōstituit. Si ea que sūt cōitatis appropriauit sibi.viꝫ siluas scꝫ et campos ꝛ hmōi mortaliter peccauit ꝛ tenet ad restitutionem. Si liberos hoies in seruos sibi subiecit. xp̄iani eni nō possunt redigi in seruitutē rōne belli.vt etiā capti nō possunt licite emi in seruos.vt empti vendi ꝛ emi ab alijs nō possunt sed infide les bene redigunt in seruitu tem et emi et vendi possunt capti in iusto bello q̄ si postea efficiant xp̄iani.non tamē ex hoc liberant a seruitute.qꝫuis sit piū hoc facere. Si a dece dentibꝰ sine filijs accepit bo na ipso℞ non pmittēs eos te stari ꝛ largiri ad placitū nisi talis patria haberet talē sub iectionē a tpe cuiꝰ non ē me moria in cōtrariū. Si nimis vindicatiuus fuit. Si homici dia.mutilationes.incarcera tiones.vulnera ꝛ hmōi seua sine iusticia vel cū iusticia sed ex odio et vindicta fecit pro curauit uel permisit.ꝛ hmōi grauia sunt mortalia. Si torneamenta uel duella fieri fecit uel permisit vt ludos vt spectacula piculosa anime vt

corpi. vt pijcere lapides ad inuicē vl' representationes turpitudinū fieri etiā uel' pmisit. et nō phibuit. si sine graui scādalo potuit remoueri mortaliter peccauit dis. xliij. c. error. Si leges statuit quas nō debuit vel potuit. quia si iniquas mortalis peccauit. Si nimis durus fuit ad dispensandum vel pcendū in quibus potuit vl' ecōtra nimis facilis ad pcendū delinquētibus in piudicium iusticie et vtilitatis cōis. Si feuda vasallis suis absque iusticia denegauit. vel seruiciū indebitū ab eis exegit aut fidem nō seruauit. Si ipse exnūs vasallus alteri' nō fuit fidel' dño suo ut debuit. fm quod i iuramento fidelitatis exprimit' vel obsequiū debitū non pstitit uel aliquā iniuriā fecit domino scz alienando feudum aut diminuendo. uel aliquod hmōi mortale ē et tenetur de damnis. Si tutelā alicui' sibi cōmissam nō fideliter egit. sed bona illius consumpsit et dissipauit mortale est. et tenetur de damnis. Si i terra sue iurisdictionis sustinuit iniustas mēsuras. aut iniusta pōdera. aut iiusta pcia rerum venaliū. scienter mortale est. et teneri videt' si qmode pt obuiare. similiter peccat si inducit vel sustinet malas consuetudines aut corruptelas. Si tolerauit aut sustinuit publicos vsurarios inde pter hoc recipiens certam quotam vel summā annuatim. mortale ē et tenet' illud sic acceptū restituere non vsurario sed creditoribus eius a quibus vsure sunt extorte' fm Tho. Si pignus aliqd habuit cui' fruct' non cōputauit in sortem vsura est. et de alijs speciebus vsure si in aliqua offendit vel fuit particeps supra in secunda parte titu. de vsu. Si penas uel emendas in pecuniā pter cupiditatē vel odiū nō pter correctionem delinquētium accepit vel vltra debitū extorsit. vel penas corpales. aut mortis i pecuniarā pt' auariciā cōtra iusticiam qmutauit mortale est. Si pmisit in terris suis latrones inualescere vl' maliciose eis fauēs vel ex auaricia nolens expendere ad securādā patriā mortale est. et tenetur de damnis et rapinis factis si qmode poterat obuiare. Si iusticiā vendidit vel munera iniqua accepit scz p administratiōe iusticie. vel alias iniusticiam fecit in iudicando vl' fieri fecit

mortale ē. Si fidē ꝓmissam violauit etiā inimico nisi prius ille violasset mortale erit. Si obsides suos nō liberauit mortale ē. Si viduas et pupillos ꝯtra oppssores nō defēdit cū potuit. Si treugas nō seruauit. Si nimis sumptuosus fuit ꝛ curiosus i vestitu ꝛ apparatu eqꝝ ꝛ familie cū canibꝫ ꝛ auibꝫ. edificijs ꝯuiuijs ꝛ ut possint facere hmōi pompas emūgūt ꝑpos vsqꝫ ad sāguinē faciētes mlta iniusta. Si fecit edificari domos suas vl' laborare in agris suis. vel vineis vl' ligna portari p rusticos vel colonos ꝛ nō soluit eis plene de labore suo nisi ad hoc ex debito tenerēt. vl' si diebꝫ festiuis fecit p se laborare mortale ē sicut i primo casu qđ tñ multi faciūt. ꝛ male nec subditi debēt obedire. Si nimis se occupauit i venatōibꝫ ꝛ aucupijs vl' qđ peiꝰ est subditos i grauādo inducens ad hmōi. ꝛ qđ pessimuꝫ in diebꝫ festiuis ꝛ nō audiūt diuinis ut missa ꝓpter qđ dominꝰ peccat mortaliter ꝛ omnes ꝛ ipe reus est oīm. Si ꝓpter discursus in hmōi destruxit segetes alioꝝ tenet' eis de damno. uel ꝑmisit accipe. vl' fecit de blado ꝛ feno alioꝝ a suis ꝓpter equos suos tenet de dano. Idē ꝛ ð alijs fructibꝰ. Si histriōibꝫ supflue dedit l' nis turpia repñtātes i curia nutriuit l' ꝯcubiaꝫ l' ludentes ad aleas ꝛ hmōi q̄ oia sūt dānabilia. Si ð castitate familie sue ñ curauit sꝫ ihōeste se hñtes cū feis ꝛ mascul' retinuit nec correxit eos cū posset mortalit' peccauit. Si vero sit cōiugatus interroga de his q̄ hñt in. c. ꝓcedēti ꝓut videbit' fore expediens

De iudicibus. c. iij.

Circa iudices seu quēcūqꝫ hñte ptātē ordinariā vel delegatā inqrendū ē prio Si iurisdictōem aut ptātē recepit simoniace. ut si iudex ecclesiasticus. aut vsurpatiue qꝛ vsurpata ptās nō dat auctoritatē. vñ iudicādo peccaret mortaliter. Si excessit fines mandati siue ptātis sue peccat mortaliter si sciēter vl' ex ignorātia crassa. Si officialis vel iudex aliꝰ timore odio cupiditate vel amore uel aliqua causa iniqua tulit sententiam aduertenter mortale ē et tenetur ad omne interesse parti lese. Et si ille pro quo dedit sententiam non vult satisfacere vel non potest. quoniam principaliter. ipse

tenet. dicit Ray. Si p ignorantiam crassam ipe tulit iniquã sententiã in iudicio aie tenetur z peccat ut prius Ray. qz debuit scire se insufficientem et nõ iudicare. Si p negligẽtiam. qz sufficiens erat z si laborasset ad inquirendũ z legendũ veritatẽ inuenisset. sz neglerit hoc agere tenetur vt prius. Sitius tamẽ agit cũ eo q̃ ex ignorãtia crassa q̃z cũ eo q̃ ex malicia. et hoc hz locũ in iudice ordinario nõ delegato. Si delegat⁹ iudex iudicauit bona fide z de cõsilio pitorum tulit iniquã sentẽtiã nõ videt peccare aut teneri ad restitutionẽ leso. tũ qz necessitate obedientie iudicauit. tũ qz sepe ex certa scia delegãtis assumit. qui est ignat⁹ iuris quia bonus vir. qd ẽ vex nisi inquirendo cõsiliũ fuisset negligens aut culpabilis tunc eni peccat z tenet ad restitutionẽ. Pul. si assessor inducit iudicẽ ad ferendã iniquã sententiã excusat quidẽ iudex si simplex ẽ et habet bonã conscientiaz scz credens sniam esse iustã. et si nõ fuit in culpa eligendo assessorẽ. qz bonus et sufficiens cõiter credebat sz assessor peccat mortaliter. et tenet ad satisfactionẽ leso siue dolose siue ignoranter introducat iudicem ad iudicandũ iniuste Ray. si iudex ignarus iuris secum ducit assessorem q̃ cõiter nõ reputat sufficiẽs. vel iniquus. si de consilio ei⁹ fert iniquã sententiã. licz credat iustã vterq̃ mortalit peccat. z tenet ad restitutõem in solidã. Si accepit pecuniam in iudicio. qd pt eẽ q̃nq̃ modis. z semp videtur mortale Primo si accepit ut male iudicaret contra iusticiã z contra conscientiã. z tũc illa pecunia debet dari ei in cui⁹ iniuriam data ẽ. i. q. i. c. iubemus. Secũdo si accepit ut bñ iudicaret. vel vt iudicaret z daret sententiã uel si accepit ut nõ iudicaret cũ deberet iudicare vel ut nõ male iudicaret. in his quiq̃ casib⁹ dz restitui ei qui dedit. ij. q. iij. c. non licet Ray. et fm Pul. in foro penitentie pt paupib⁹ erogari. sicut z alia turpia lucra. de consilio tñ. Si iudex nullo modo voluit ferre sniam cũ deberet ꝓpter hoc aliq̃s amittit ius suũ mortale ẽ. z tenet illi restituere litis estiationẽ. Ray. xxiij. q. v. c. administratõnes Si iudex accepit aliq̃d a partibus. Vñ nota ꝙ ordinarius nihil pt accipe etiã expensas

nisi moderata enxennia spō/te oblata vt esculentū ⁊ potulentū.dis.xviij.c.de eulogijs. Delegatus pt recipe moderatas expensas qn̄ scȝ ē pauper.uel qn̄ oportet eū exire et equitare.p examinatiōe cause uel p assessore fm glo. Si aūt papa alicui⁹ cām delegauit.non videt̄ ꝙ aliq̄d possit petere nec etiā expensas.si sua sibi sufficiūt nisi oporteat eū exire.vel plusq̄ domi expendere Ray.⁊ Gul. Si iudex ecclesiasticus ordinarius vl' delegatus ꝯtra ꝯsciam ⁊ ꝯtra iusticiā et in grauamē alterius partis in iudicio quicq̄ facit per gratiam uel per pecuniā incurrit suspensionem ab execucione officij p anniū cō/demnandus ad estimatōeȝ litis.de qua vide in.iij. pte ti. Si iudex ecclesiasticus excōicatōis snia vl' suspensionis.vel interdicti nimis de facili fulminat.aut sine p̄missa ad/monitione uel sine scriptis l' alias cōtra ordinē iuris grauiter peccauit de his in.iij. parte. Si iudex q̄cūq; dilationes aliquas cōtra ius fecit ⁊ si ordinē iudiciariū nō seruauit. Si partē alterā cōtra iusticiā grauauit Si reo fecit questiones uel positiones seu inquisitiones ad quas r̄ndere non tenebat̄. Si appellationes legittimas non admisit. Si dolose locū appellādi dedit. Si post appellationē legittimam nihilominus in cām ꝓcessit. Si in dubijs magnis pitos non cōsuluit. Si allegatōnes friuolas admisit. Si pauperibus viduis.orphanis nō subuenit.⁊ in aduocatione nō ꝓuidit.in quolibet istoꝝ videt̄ esse mortale cū scienter delinquit. Si iudex illicite relaxauit penā debitā reo q̄d fit tripliciter. Vno mō q2 non erat summus iudex scȝ princeps. nec ei publica potestas ē plenarie cōmissa.sȝ ut iudicet fm leges et statuta ciuitatis. Secūdo mō q2 et si h̄ȝ plenariā ptātē his tn̄ qui passus est iniuriā non assentit sibi remitti.sed vult reū punire. Tercō mō.qn̄ et si iudex h̄ȝ plenariā ptātē.⁊ lesus vult remittere. tamē nō est causa iusta rei scȝ vtilis.sed nociua scȝ p̄bens incentiuū delinquendi Tho. in q̄olibȝ.et peccat mortaliter. Nota ꝙ qui fingit fraudulēter causaȝ aliquā p quā iudex aliquis vadat vel mittat ad aliquā mulierē p testionio ferēdo ē excōicat⁹. c. mulieres de iudi.li.vi. Si debitā penā

auxit vl' minuit cū ñ possit vl' deleret qñ possit ul' nō. vide i iij. pte sum. ti. iij. Si etiā mutare posset. vi. ibi. Si iudicauit fm allegata z pbata condemnās quē nouit innocētē q̄ tñ vtr peccet uel nō vel excuset. vide i. iij. pte sum. ti. iij. Si minister iudicis exñs executus ē iniquā sniam z iniustā si p certo scit innocētē nō excusat a pctō Ray. Sec9 si dubitat. qz tūc excusat pter obedientiā. De penitētib9 pro ad iudiciū habes i. iij. pte ti. iij.

De aduocatis pcuratoribus z notarijs. c. iij.

Circa aduocatos pcuratores z notarios. interrogandū ē prio si posuit se ad uocādū cū phiberet i iure sciens hoc faciens videt peccare Prohibet āt infidelis z excōicat9 excōicatōe maiori. nec nō religiosus nisi p monasterio et de mādato sui plati sz z clerici i sacris ul' etiā i minorib9 sed et bñficiati phibent aduocare i iudicio seculari nisi i cā ppria z p eccia sua uel p cōiunctis uel miserabilib9 psonis. sunt z alie psone phibite de qb9 hēt. iij. q. vij. §. tria. Et inter alios phibet sodomita pcipue notorius de iure vl' d facto. Iudex uel assessor etiā nō pt eē aduocat9 i cā in qua est iudex. nec cleric9 p extraneis ɔtra eccia suā Ray. Si aduocat9 uel curator scienter defēdit cāz iniustā peccat mortaliter. z tenet alteri pti d oī dāno inde habito Tho. nisi satisfaciat clientulus. q̄ principaliter tenet z scit iniusticiaz qñ scz obtinet oēz victoriā cāe Si pro ignorāter iniustā cām defēdit. s. putās iustā excusat fm modum z ɔsuetudinē regionis. q̄ ignorātia excusare pt Tho. et si ex ignorātia crassa pec. mortalit. si i principio credebat iustā sz i pcessu cāe videt iniustā dz deesse uel deserere eā z nō vlteri9 psequi al's peccaret. et si obtinet victoriā cāe tenet leso ad satisfactōem. nō tñ dz eā pdere aduersario. uel secreta sue cause reuelare. sed inducere clientulū suū ad cedendū vl' cōponendū cū aduersario suo sine damno aduersarij Tho. dum aūt ē ei dubia vsq ad finē lz pseq̄ sq illā sine pctō Dul. si aduocando vsus ē in debito mō fm Ray. si pduxit falsos testes uel pduci fecit vel corruptos si induxit falsas leges seu al's probatōes falsas iuris vel facti si mētit vel mētiri fecerit vel voluit clientulū suū in iudicio. si dilatōes nō necessarias q̄rit i grauē mie ptis. si

appellat sciēter ↄtra iustā sententiā i q̄libȝ hoꝝ videt̄ mortale. Si nō fideliter cāȝ foueat q̄ntū iusticia suadet obtinendo de ↄtingētibꝫ ex negligētia vel notabili ignorantia .in q̄ posset esse mortale.si ꝓducit secreta aduersario suo.ꝛ si p ꝑdictū modū vicit iniustam cām tenet̄ leso de oī dāno inde secuto .Si amittit iustam cām ꝓpter suā infidelitatē vl' negligentiā uel ignorātiā tenet̄ clientulo suo de oī dāno. Si aduocat⁹ ñ ꝑstitit patrociniū in iusta cā pauperū et miserabiliū ꝑsonaꝝ.nā si nouit talē cām.ꝛ scit illū p se nō posse iuuari.qui nō habȝ ad soluendum.nec alium videt qui velit euȝ iuuare.ꝓpter qđ amittit causam tenet̄ gratis iuuare si potest.alias videtur mortale Tho.et Ray. Si immoderatuȝ salariū accepit de sua aduocatione nam moderatum petere potest ꝛ aduocatus et iurisconsultus.vt dicit Aug⁹.xiiij.q.v.c.non sane ꝙ moderatum sumitur ex q̄tuor.scȝ ex quantitate cause. ex labore aduocandi.ex scientia.et facundia aduocandi.ex consuetudine regionis.ꝛ ꝑm hoc magis ꝛ minus potest accipere ꝑm Ray.vel ab initio cū facit pactū vl' ex post facto cōpleto.Sed ex quo.cā est incepta nec dū finita nullū debȝ facere pactū cū litigatore quē accepit in ꝓpriā fidē.q2 posset esse occasio magni ꝑiculi.iij. q.vij.§.ꝑterea.Itē non licet pacisci de quota cū aduocato videlicet decima vel centesima sed de quanta licet moderate tñ ꝑm iura.de hac materia vide plene i.iij.ꝑte sum. ti.Si iurisꝑit⁹ exñs in cā quā nouit iniustā ↄsuluit quō obtineret mortale ē.ꝛ si vincit̄ ex ↄsilio ei⁹ tenet̄ leso de damno.Si ex ignorātia crassa male cōsuluit.Si ñ ↄsuluit pauperibꝫ nō hñtibꝫ ad soluēdū Si nimis petīt.idē dicēdum est sicut de aduocato. Si ꝓcurator exñs defēdit sciēter iniustā cāȝ.Si nō fidel'r ꝛ sollicite fouet iustā.si pauꝑibꝫ nō prestauit ꝑrocīniū.Si nimiū petit salariū idē dicēdū qđ đ aduocato.Si notarius exñs aduertēter falsauit instrumēta peccauit mortalit̄ ꝛ tenet̄ de oī dāno secuto. Si maliciose occultauit iura alioꝝ seu istrumēta ꝛ ñ assignauit aut đstruxit l' aliīs dedit vltra mortale tenet̄ de oī damno .Si ex ignorantia notabili vel negligentia male dictauit instru

menta uel testamenta cū de-
fectibus vnde oriunť litigia
vel pdunť bona alioꝝ peccat
mortaliter. ꝛ teneť de oī dam
no leso ex inde. Si fuit roga
tus in testamētis eoꝝ qui nō
erant sui sensus scienter tan-
ꝗ̄ vsum rōnis liberū hn̄tiū
mortale est. et teneť de oī dā-
no leso. Si in instrumentis
suis nō est vsus solēnitatib;
legalibus. vn̄ validanť cōtra
ctus. q2 mortale ē. et teneť de
omni dāno. Si fecit instru-
menta in fraudē vsurarū sciē
ter mortale est. ꝛ est piurus.
Si notarius in officio est sa
lariatus sufficienter a cōitate
et accepit etiā ab his pro qui
bus scribit litteras ꝛ gratias
et hm̄ōi. vel non salariatus a
cōitate accepit de cōsuetudie
pro labore suo vltra debitum
et equitatem peccauit ꝛ tene
tur ad restitutionē. Si dieb;
festiuis sine necessitate. s; ex
cupiditate fecit instrumenta
vel copiauit uel extendit scri
pturas cū posset differre mor
tale videť. Si fuit rogatꝰ vel
dictauit vel redegit ī scriptis
statuta ꝯtra libertatē ecclesia
sticā. mortaliter peccauit ē ꝗ̄
excōicatus. Si notarius exi-
stens epi pro scribendis no-
minib; ordinandoꝝ vel litte
ris ordinationū accepit pecu
niā si salariatꝰ est ab episco-
po simoniā cōmisit. Si vero
non salariatus satis accepit
vt de lucro acciperet ordina-
tor simonia ē. de qua vide ple
nius in. iij. pte ti. i. c. v.

De doctorib' ꝛ scolarib; c. v

Circa doctores ꝛ sco-
lares inquirendū est
et primo. Si docens
publice leges vel phisicā ad-
misit ad lectionē suā scienter
religiosos uel sacerdotes se-
culares. uel alios clericos nō
sacerdotes sed ī dignitate cō
stitutos q2 excōicatus est. qn̄
aliquē p̄dictoꝝ aduertenter
admittit simul cū illis. c. sup
spe. ne cle. vel mo. Si docens
aut legens in q̄cū ꝗ̄ facultate
etiā in sacra theologia admit
tat religiosum exeuntē d̄ mo
nasterio cū habitu ad audiē
dum sine licentia p̄lati sui sci
enter est excōicatus cū eo. q̄a
pticipat in crimine. Item si
cum licētia p̄lati sui sed sine
habitu ad lectionē recepit s;
ē apū. Si magister vel scola
ris existens bononie tractat
cū aliquo ciue bononiensi de
conditione hospicij irreq̄sitis
inq̄linis nisi tps ꝯditōis fue
rit elapsū; excōicatꝰ ē extra de
loca. c. ex rescripto. Et hec ex-

cōicatio nō habet locū nisi bononie. Si quis ex eo pacto receptus est in canonicum vt scolas teneat simoniacus est vnde ⁊ mortale. sed vacante pbenda pt ei annecti hoc onus docendi licite Hosti. ⁊ Ber. Si aliquid exigatur vel promittatur pro licentia docendi q̄uis sm Hosti. nō sit simonia est tamē cōtra iura vñ ⁊ mortale qd patet ex pena pter hō imposita. quia exactū restituitur et dñt exactores officiis ⁊ bñficiis expoliari. extra eo. c. pmo Ray. Si magister habz beneficiū uel salariū sufficiēs pro docendo. si exigit a scolaribus simoniā cōmittit preci pue a clericis ⁊ pauperibus exigendo qr vendit doctrinā ⁊ tenetur ad restitutionē Hosti. et Ray. Si aūt non sufficit salarium ei pt exigere si sit idoneus in docendo. al's nō. A pauperibus aūt nō dz exigere oblata vero gratis semp pt accipere. et multomagis si nullū habet salariū pt recipe collectam p labore. Si magister festū colendū de iure vel consuetudine non vult cōcedere nisi p pecunia vel ecōtra nō colendo cōcedit colendū pro pecunia simoniam cōmittit. Ray. Si magisteriū inde querit ineptus et valde ignorās vel recipit. videtur esse mortale pter periculum qd sequitur. quia rōne magisterij dantur fides in quibus requiritur vnde nocumentū pximo sequitur ex consilio malo ⁊ hoc pcipue in theoloica facultate ⁊ admittens tales scienter ad magisteriū etiam videtur mortaliter peccare. Si querit graduz vel magisteriū non ad vtilitatez animaꝝ ⁊ dei honorem sed ad sui sustentationē et honorem pertinet ad ambitionem. ideo vide de ambitōne quando mortale est vel veniale. Si inde querit emptionem vel diuitias uel libertatē totum est damnabile pserti in religiosis. Si docuit publice theologiā existens in mortali notorio peccauit mortaliter Pe. si sciētias prohibitas legit vel didicit ut nigromanciam uel artem notoriam et hmōi mortale est. vel si notabiliter ignorans se ad docendum posuit. et errores notabiles docuit est mortale. Si ñ adhibuit diligentiam ad profectū scolarium in scientia et moribus quā debuit faciens nimias vacatōnes. vel non vtilia sed curiosa docens. vel de moribus eoꝝ non curās. nec

cōpescēs i quo potuit. i hmōi negligētiā notabiliter cōmittens mortale ē. Si vniuersitatis iuramēta nō ipleuit mortale ē pctm̄. Si se iactauit de doctrina. ł aliis detraxit se p̄ferendo. vel eis inuidit. vel sectas nutriuit inter scolares. vel scolares alterius doctoris ad se traxit iniuste. vel pomposē indutus ē de quib9 vide supra. de hmōi grauitate. Si scolares nō fuerūt obediētes doctori in hiis q̄b9 tenent̄. Si rixas īter se fecerūt. Si minꝰ aptūe legerūt ad legēdū ex cā i iusta. Si dimiserūt ieiunia ecclesiastica cū ieiunare possent. vel misse auditōem i festis uel alia sacramēta. Si cōtendunt in disputatōne ꝯtra veritatē ne videāt succūbere. Si supbiunt ex scia. Si aliquē in aliū finē intendunt ex scientia sua. vel lucra iniusta curiositates ꝛ ambitōes. Si sunt negligentes in studio. Si ꝓdigi in expendendo. et de aliis inq̄rendi sunt prout videbit̄ expedire de dictis. supra in. i. pte ꝛ in. ij.. Si nimis ardenter studuit in libris gētiliū ꝓpter ornatū nimis vacās studio vtiliori vel necessario vel sacre scripture p̄cipue quo ad religiosos. vel in poeticis ꝓpter materiā turpē. q̄a istud est mortale. xxxvij. dis. c. ideo prohibet̄.

De medicis et aromatariis ca. vi.

Si posuit se ad practicaꝫ sine sufficiēti ꝑitia. qꝛ si parū uel nihil studuit videt̄ mortale. qꝛ exposuit se ꝑiculo occidendi hoīes. Si ꝑitus et sufficiēs ex̄ns obmisit aliq̄d de cōtinentib9 circa infirmos quos habet in cura ex negligentia. quia ex negligētia notabili. vñ secutū est magnuꝫ nocumentū in infirm ū vel se qui potuit male poterit excuscusari a mortali. Si vero ex ꝑua negligentia. est veniale. vt si non visitat infirmos sollicite et hmōi vbi non est periculū. Si dedit medicinā vt consiliū pro salute corpis in ꝑiculum tamen anime ꝓpter que veniat quis ad peccatū id est contra p̄cepta. puta vt fornicet̄ quis. ut euitet certas infirmitates uel medicinam dat p̄gnanti ad occidendum puerū pro cōseruatione matris uel potum inebriantē. et hmōi mortaliter peccat. ꝛ hoc prohibet̄ i. c. cū infirmitas extra de pe. et re. Si seruauit p̄ceptū factū a medicis. s. ꝙ inducāt infirmos q̄n primo vo

cantur ad visitandu3 eos ad cõfessionez faciẽdã. q2 obmit tendo hoc ſm doctores pec cat mortaliter. vt di.c.cũ in firmitas de pe.et re.ſi paupeſ infirmos q̃s nouit non valẽ tes ſoluere nõ viſitauit gra tis. quia ad hoc tenetur ⁊ eti am ſoluere pro eis medicinã ſi poteſt alias mortale ē diſ. xliij.c. primo in glo .ſup ver bo inferas. Si nimis largus fuit ad inducendum debiles ad frangendum ieiunia eccle ſine rõnabili cauſa .quod fre quenter faciunt.non eſt ſine peccato. Si vero etiam ſanis diſuadet ieiunia eccleſie di cẽs nociua eſſe. ⁊ ſic inducũt ad frangendum ieiuniũ ſine cauſa mortale eſt de pe.diſ.i. c.noli. Si dedit medicinã du biam ſanationis vel morti ficationis videt̃ mortale. vt dicit.c.cum infirmitas extra de pe.⁊ re.potius debet dimit ti in manibus dei q̃3 exponi periculo medicine. De emu latione vero et detractione quã faciunt medici interro gandum ē put habes ſupra.

De aromatarijs.

Si in cõponendis me dicinis non ponunt que ordinat medicus cu3 nõ habent. vel ita bona vt eſt ne ceſſe in quo offendunt medi ci non facientes ante ſe com poni eam ſi ex hoc ſequit̃ gra ue periculũ infirmo. vel non opatur ſanitatem q̃3 feciſſet ſi bene feciſſet illam mortale eſt. et etiam ſi in medico hoc diſſimilauit. Si docent vel vendunt ea que procurant ab orſum ad illud faciendũ . vel vendunt venena his q̃s cre dunt abuſuros mortale pec catum eſt. Si ſophiſticant a romata q̃d frequenter faciũt ponẽtes in eis vnũ pro alio vel in electuarijs ſiropiſ ſpe ciebus et confectibus in ce reis facientibus malas mix turas ⁊ vendentes pro puris quia vltra peccatũ tenet̃ ad reſtitutionẽ illis ad quos ta les res vendunt ſeu erogare paupibus cum incerti ſunt ſũt. De multis pc̃ijs piurijs et mẽdacijs ⁊ diminutis pon deribꝫ q̃ faciũt interrogãdũ ē put ſupra.i .c.de fraudulẽtia et alijs vicijs i. pria pte.c.i.

De mercatoribꝫ cãpſoribꝫ et proſeneticis.c.vij.

Mercatoribꝫ cãpſoribꝫ et proſeneticis q̃rendũ ē.ſi miſit nõ ſolũ arma ⁊ lignami na ſ3 etiã q̃cũq3 mercionia ad alexãdriã ꝟ pte egipti ꝟ fraz ſa

racenorū soldano subiectas excōicat⁹ est excōicatione papali si nō habuit licentiam a papa dicit̄ qꝫ veneti hn̄t. Si negociant̄ nō ꝓpter aliquē finem honestū puta sustentatōnem familie ex lucro moderato. vel ꝓpter sustentatōēʒ pauperū uel ꝓuisione eoꝝ ꝓ ciuitate necessarioꝝ et hmōi. negociat̄ ꝓpter auariciam. et ad thesaurizandū est mortale peccatū si in lucro cōstituūt fineʒ vel si intendūt lucrū p fas et nefas si possunt. Si cōposuit se cū alijs mercatoribꝫ qꝫ nō vendant de aliquo minori p̄cio qꝫ cōuentū fuit inter eos qđ est excessum. ut si cogant̄ psone emere caro p̄cio peccatū est ꝛ legibꝫ prohibitū. Posti. Si vendūt merces ꝓ maiori p̄cio qꝫ valeāt. et ex eo qꝫ non soluit fecit ei terminū. sʒ etiam mutuat ei pecuniā aliquā vsurā cōmittit. Si vendēdo mercantias suas puta lanā uel pannos recipiēdo pro precio alia mercimonia puta sericū ꝓ aromatibꝫ uel alia. qđ vulgariter dicitur barato multo maiori p̄cio vendit sic quā si recipet pecuniā peccatū est iniusticie et mortale. nisi ille cui vendit etiā longiori p̄cio tradat res suas tunc potest vnus excessus cōpensari cū alio si sunt quasi equales Si vendendo ad terminum plus iusto p̄cio vendit rōe dilationis tm̄ et diuersis speciebus cambioꝝ ꝛ varijs modis cambioꝝ vsurarū ꝛ fraudulentius in q̄ntitate ꝛ qualitate. et substātia reꝝ. Interrogandū ē ꝓut habes supra in. c. de vsurpatione rei aliene Si fraudauit vel fraudari fecit. vl̄ alius pro eo iusta pedagia seu gabellas mortale est et tenet̄ ad restitutōem. sec⁹ si de iniustis uel cū non tenentur loca illa tuta a latronibꝫ ꝓpter qđ exsoluunt̄ ꝓpter defectum dn̄oꝝ. Si dedit falsas monetas uel diminutas sciēter pro bonis. vl̄ eas diminuit est peccatū ꝛ tenet̄. secus si accepit monetas valentes in loco pro eo qꝫ valēt ibi. ꝛ mittens ad aliū locum. Si faciens societatē cū alijs nō fideliter se habuit aliqua occulta lucra sibi soli retinens. tūc ad satisfactionē tenetur. nisi certus esset qꝫ socij tantūdem oc culte subtraxissent. Si fecit pro alijs securitatem cū fraudibus. nam sine fraude assecurare merces per mare vel per terrā. et inde querere emolimentum plus vel min⁹

fm q̄ntitatē periculi nō videtur illicitū cū subſtet periculo magno. Aſſecuratio vero pecunie ꝑ modū ſatiſfactionis que vulgariter dicit̄ ſcripta. vbi nullū eſt periculū ⁊ damnū in tutū q̄ntū ad cōſciam. ſecus ſi ſibi eſt periculū ibi. Si accepit pecuniā aliquam ſub noīe diſpoſiti recipiēs ſex vel octo ꝓ centenario. ⁊ cum illis pecunijs lucrat̄ ipe mutuando vel alijs illicitis contractibus ad rōnē .x. ꝓ centenario et h̄mōi cōmiſit duo mortalia. vnū eſt accipiendo aliud mutuādo ⁊ tenet̄ de vſura. Si ſe intromiſſit in barochlis ntrancolis achaſinis q̄ vocabula nō declaro obbreuitatē. ⁊ de his vide i ſum. ꝑ. ij. ti. ij. q̄d malicie ſit in eis. achaſinū dicit̄ qn̄ q̄s gerit negocia ſtipendarioꝝ. Idē ſi dñorum laborans ꝓ eis ⁊ cū mutuat eis pecunias cū expendit recipiens inde certū lucrū vl̄ ſalariū et q̄tū meret̄ labor ꝓ iuſtis cauſis pt̄ accipe rōe mutui nihil plus. al's vſura eſt. Si vſus eſt piurijs ⁊ mendacijs emēdo ⁊ vendendo q̄ ſolent eſſe his cibus et potus. Et de his dicut ſupra in. i. ꝑte i locis ſuiſ ⁊ cū ſtat i tali ꝓpoſito vtendo mendacijs et piurijs ⁊ dolis qn̄ occurrent ſemp eſt in mortali. Vn̄ non eſt abſoluend' niſi diſponat abſtinere ab illis vbi eſt mortale. Itē ſi emit res raptas l' furatas per mare vel ꝑ terrā dic vt ſupra in ꝑma parte. c. ij. Si emit vel vendidit diebus feſtiuis abſq; neceſſitate ſed ꝓ cupiditate. uel fecit rōcinia libroꝝ. vl̄ fecit fieri ſuis diſcipulis. dic ut ſupra de obſeruatione feſtoꝝ. Si fuit ꝓſeneta ſeu mediator. q̄ dicit̄ ſenſale contractuū fraudulētoꝝ ſcīēter mortale ē. ⁊ tenet̄ leſo ſatiſfacere. Si fuit mediator cōtractus vſurarū intendens vtilitatem vſurarū ⁊ ſuā magis q̄ꝫ accipientis ſub vſura mortale eſt. ⁊ ſi ipe induceret ad mutuandū alios ad vſuras q̄ hoc non cogitabāt tenetur ad reſtitutionē. Si mediator extat in alijs contractibus. vt vēdendo domos equs et alia aialia. ⁊ male cōſuluit emptori in eius damnum vl̄ ſui vtilitatē ⁊ venditoris peccat mortaliter ⁊ tenet̄ leſo ad omnē ſatiſfactionem. ⁊ econuerſo ſi in damnū venditoris conſuluit. Si in fiendis matrimonijs vtitur mendacijs. et h̄mōi in notabile dānū cōtrahētiū peccat mortaliter.

De artificibus et mechanicis.c.viii.

Si fecit artē cui⁹ op⁹ est cū pctō.vł ad pctm̄ mortale.ut plurimuz sicut facere taxillos seruire vsurariis i illa arte. Militi in bello iniusto.nauigio piratorꝝ .lenocinio intendendo baratariā et hmōi.opoꝛtet ꝙ dimittat ex toto artē.aliās nō est absoluendus. Si artē fecit cui⁹ artificium pt esse ad bonū et malum finē et vsum.ut gladios balistas lanceas venena et hmōi si verisilr pt estimari ꝙ emptor velit ad malū vsum non pt facere uł vendere facta.ut puto i iniusto bello.sec⁹ si dubitat. Si q̄ etiā fec̄ q̄ sunt ad malū vsuz q̄si sp ut facere fucos.et serta et hmōi dz dimittere. Si mendaciis vtitur piuriis dolis malis mensuris vel ponderibꝫ. Si festiuis diebus laborauit. Si nō ieiunauit cū poss̄et moderādo laborem.de quibꝫ dic ut supra i.i. parte.c.xxiii.et.ix.

De lanificibus

Si vendidit pannum lane laui fex mīn⁹ p̄ciose pro pāno lane magis p̄ciose.et sub isto precio.uel vnius tincture p alia vel cū aliquē defectū hn̄tem ac si non haberet nil minus de p̄cio.uel si in festis fecit lanam tendere sine necessitate Vel cū nō plene soluit laborantibꝫ et hmōi .in his enim mai⁹ et min⁹ ē pctm̄ ꝑm materiam

De setariolo

Si textoribꝫ serici p̄cium sui laboris dat nō in pecunia.sꝫ in rebꝫ diuersis.puta pāno serico tritico et hmōi.et cū ille nō indigeat illis.oꝫ eū vendere minori p̄cio q̄ ille recepit .peccat moꝛtaliter et tenet̄ ad restitutionē de dāno.nisi a pricipio cū eo sic ꝯuenerit ꝙ daret de hmōi tali p̄cio. tunc aūt non videtur deceptio

De tabernario et hospite.

Si vendit vnā spēm vini p alia uel limphatuꝫ vinum p puro.uel ad clarificandum vinū fecit.aut misit aliqua nociua coꝛpibus uel non dedit plenas mensuras vel in taberna tenuit meretrices et (ribaldos) uel lusores ad taxillos.uel aduertēret de dic his quos vidit inebriari peccauit in quibusdā mortaliter. In aliis ꝟo venialiter. et tenet̄ de damnis.

De macellario

SI vēdidit carnes corruptas p sanis qđ ē mortale si vnā spēm p alia.ut caprā p castrato. et hmōi.uel diminutū pondus. vt duas vncias p libra pecca uit mortaliter.ꝛ tenet de dānis

De pistore.

SI fecit panē nimis pōderosum ita ꝙ ementes sint decepti.uel minoris ponderis quā dꝫ.uel farinā bonā alterius accepit cū fecit panē et posuit minus bonā.uel cū nimio furfure peccauit ꝛ tenetur satisfacere.

De sutore pannoꝝ

SI qđ restat sibi de serico uel pāno uel tela.vł aliis sibi datis p fiendis vestibus sibi furat illud si sit qđ notabile.nisi ille diminute dedisset sibi mercedem laboris et illud capit sibi ad supplendum tm̄ uel vbi esset i pacto Si noctibus uel diebꝫ solēnibus absqꝫ magna necessitate laborat.uel si faciat nouas inuentiones vanitatum.

De aurificibus.

SI vtit uel si vendit aurū uel argentū archimiatū p vero uel aurū min⁹ purū p magis puro peccat ꝛ tenet de damno. Si emit calices sacros nō conflatos p se quod phibetur

De cerdonibus

SI vendidit vnā spēꝫ coriū p alia minus bona in sotularibus

De fabris.

SI ferrum pro calibe vł malum ferrum

De locatoribꝫ equoꝝ

SI scienter locauit equū defectuosum uel periculosum ꝛ hmōi q̄libet tenet vltra pctm̄ de dānis.ꝛ sic discurrendum est p alias artes.

De histrionibus

SI histrio fecit representationes ꝛ iocos in verbis uel factis turpia continētes vel i ecclesiis. uel i diuinis officiis uel tpibꝫ indebitis est peccatū pl⁹ uel min⁹ graue ſm quantitatem

De citharizantibus

SI music⁹ citharizanit ad c ōgregationes illicitas.uel in ecclesia in organis pulsauit balatas puto mortale in pulsante et procurante.

De seruitoribus ꝛ laboratoribus

SI infideliter laborati sūt.i.nō bono modo ex incuria ꝛ negligentia.vł non tm̄ ꝙtum cōmode potuerūt peccatum est.

De agricolis ꝛ rusticis

SI credit explicite misteria que cōiter solēnizat ecclesia. ut incarnationē passionem et resurrectionem. si scit dn̄icā orationem. De obseruatione festorum ꝛ ieiuniorum si tamē potest. De auditione misse in festis. De cōfessione ꝛ cōione semel in anno fienda. Si recepit sacramentū cōfirmationis vel nō quia tenetur si pt. Si tenuit ꝓprios filios ad baptismū uel cōfirmationē qd ē ꝓhibitū. De mendacijs vero ꝛ piurijs et blasphemijs et ebrietatibus interroga. Si ad meretrices accessit qd aliq nō credunt esse mortale. nec tamē talis ignorātia excusat eū. Si decimas soluit saltē. ẜm consuetudinē loci illius. quia peccauit ꝛ tenetur satisfacere de pterito. si sacerdos non remittit vel etiā oblationes ẜm cōsuetudinē loci nō dedit. Si de excōicatiōe nō curauit. sed ingessit se diuinis vel cōtempsit vitare excōicationes qd ē mortale peccatū. Si nocuit p se vel p familiā suā. vel aialia. puta discurrendo p prata aliorum vel mittendo vel pmittendo aialia intrare ad pascendū. vel si mutauit terminos possessionū. vel arando adunat de terra ꝓximi vicini agro suo i his peccauit ẜm quātitatē damni qd intendit facere. et tenetur satisfacere. Si dolum cōmisit in agricultura uel notabilem negligentiā in damnū patroni. ut nō firmando terras uel cultiuādo uel seminādo uel recolligendo fruct⁹ debito tpe ꝓpter qd deperierunt vel boues nimis fatigando. vnde destruit. et precipue ad lucrum habendum suū peccat et tenetur de damno. Si tenens possessionem ad affectū male tractauit. uel si ꝑtiarius nō rn̄det dn̄is de quātitate tota debita fingēs se min⁹ recollegisse tenetur dn̄is de damnis. Si aialia tenēs ad soccidam nō rn̄det ex integro damni de lana. caseo ꝛ fetibus ꝛ hmōi. In his ē pctm̄ mortale vel veniale ẜm quātitatē damni et tenetur satisfacere. Si diebus festiuis laborauit ꝛ p̄cipue tēpore messiū et vindemiarum absq magna necessitate. vel detulit ligna vel victualia dominis suis mortale ē. Si vacauit ludis choreis et alijs vanitatibus. Si gubernauit familiā ẜm p̄cepta dei et ecclesie. De supstitionib⁹ ꝛ falsis opinionibus que solent abundare in eis. Si hʒ vota q̄ implet

uit vel non.

De pueris et puellis.c.i.

Inquirendū ē de mēdacijs et piurijs. De votis non impletis que tñ nō obligant si irritant a parentibus ante annos pubertatis. De missa nō audita in festis. De cōfessione et cōione fienda semel in anno. De irreuerētia ad parentes et maiores. De rixis. Si verberauit clericū quia est dolicapax excōicatus est. De furtis factis de rebus parentū vel magistroꝝ suorū. De detractoribus et turpibus verbis auditis uel dictis libenter. De cōtumelijs adinuicem. De inuidia et alijs prut videt plus et minus ſm etatē, et sensum. pcipue de vicijs carnalibus cū masculis. et feminis. uel p seipos commissis. vel adinuicē que hodie abūdāt in ipis ppter malas societates et occultāt. Interrogandi sunt cum magna cautela et a longe ut non addiscant q ignorāt. Multomagis hoc seruandū est erga puellas de oibꝰ pdictis si credūt tunc habuisse vsum rōnis iudicandū ē de mortali aut veniali ſm regulas in.i.et.ij.parte de illis.

De clericis et cōi.c.ij.

Circa clericos in cōi a q̄libet clerico pt interrogari cū videt expedire. vt qñ talis cleric ē ignotus. Si accepit aliquē ordinē p simoniam. qz p hoc peccauit mortaliter et ē suspensus ſm iura antiqua. nec pt exequi susceptū vel pmoueri vlterius prius per papā dispenset. q vez ē si ipe cōscius fuit simonie. qz si ignorante eo pt p aliū etiā dispēsari. alr sp peccaret mortaliter exequēdo nec excusat eū iuris ignorātia Hec Ray. Si accepit aliquē ordinē licz non p simoniā. tñ a simoniaco i ordine vel dignitate. siue occulto siue manifesto est suspensus et indiget dispensatione pape. sed dū ignorat factū. s. eū esse simoniacū excusatur a pctō exequēdo officia sua. sed cū rectificat non pt exequi sine dispensatōne. Si suscepit ordinē a simoniaco in ordine cōferendo. uel bñficio notorio similiter suspensus secus si simonia nō est notoria dum vero nescit excusat modo predicto. sed non postea quando certificatur. sed indiget dispensatione pape alias non potest exequi Ray. Si recepit ordinem habens aliquā irregularitatem vt ho

micidii mutilationis illegitti mationis et hmôi si absq dispensatione peccauit mortaliter nec pt exequi absq dispēsatione alias peccauit mortaliter. Si recepit ordinē excōicatus vel suspensus vel interdictus peccauit mortaliter. et nō hz executionē. Si exequit officiū alicui⁹ ordinis. ut cantando eplam uel legēdo euāgeliū. ut diaconus in aliquo pdictoꝝ irretitus snia peccauit mortaliter nisi ignorantia facti eū excuset ꝛ ē irregularis Ray. Si accepit ordinē i aliquo peccato mortali scienter peccauit mortaliter. ꝛ quotiēscūq exequit officiū alicuius ordinis i mortali vt accolitatuz subdiaconatū. diaconatū ministrando aliqd sacramentū solēniter. vt baptizādo. cōicando cōfessiones audiendo et hmôi Tho. mortale est si extitit publicus, cōcubinarius vel alius notori⁹ fornicator est suspensus ab executione officioꝝ suoꝝ. precipue a celebratione misse. ꝛ si exequitur sic suspensus efficit irregularis indigens dispensatiōe pape al's nō potest exequi Hosti. Si nō portauit tonsurā ex leuitate. et lasciuia mortale videtur. Si se exercuit in negociis secularibus negociando et hmôi. vel si tenuit tabernas ibi ministrās. uel si lusit ad aleas et taxillos uel se immiscuit enormitatib⁹ uel tripudiis cū feminis. Si vsus ē officio ordinū sine debitis ornamentis ut faciēdo subdiaconatū sine manipulo. diaconatū sine stola. celebrādo missam cū defectu alicui⁹ sacre vestis ordinate scz casula a mictu alba ꝛ hmôi vel etiam nō in lapide sacrato. aut etiā sine lumie uel sine adiutorio ꝛ sine missali et hmôi. qꝛ i quolibet hoꝝ est mortale peccatū si sciēter dimittit nec excusat iuris ignorantia. Si exñs in sacris ut subdiaconatu. ꝛ supobmisit horas canonicas. qa in quolibet die quo obmisit aliquā horā etiam beate virginis. cū posset peccauit mortaliter. Si ex negligentia obmisit. secus si ex obliuione ꝛ tūc tenet dicere quando recordatur. aut si obmisit ex impotētia infirmitatis ꝛ hmôi de cā Si dicēdo horas aliis exerciciis se occupauit manualib⁹ vt faciendo coquinā ꝛ hmôi videtur mortale. quia non satisfacit precepto ecclesie. Si mente circa alia vagatur voluntarie non curans et quasi

per totū officiū videt̃ mortal-
le. secus si ꝓponit velle atten-
dere et distrahit̃. sed cū aduertit
displicet ei Pe. Si recepit or-
dinē sacrū ante etatē legitti-
mā scʒ subdiaconatū an̄. xx.
et sacerdotiū ante. xxv. sufficit
ann⁹ inchoat⁹. peccauit mor-
taliter. nec dʒ exequi an̄ etatē
legittimā si non faciat nō effi-
cit̃ irregularis fm̄ cōem opi-
nionē sʒ peccat. Si sacerdos
existens cōmisit aliquā simo-
niā puta audiēdo cōfessiones
p habendo pecuniā. al's non
auditurus. baptizando. cōicā-
do. inungendo. vendendo se-
pulturas et hmōi. mortale est.
Si in confessione. cōione vel
in collatione sacramētoꝝ ob-
misit debitam materiam vel
formā uel ritū quodlibet hoꝝ
est mortale siue ex certa scien
tia facit siue ex ignorātia cras-
sa uel notabili negligētia. nā
inde sequit̃ magnū piculum
et irreuerentia dei. Interrogā
dū ē eni de formis baptismi.
eukaristie et alioꝝ sacramē-
toꝝ que sunt maioris ponde-
ris. si sciunt eas quas habes
infra. c. vlt. Si notoriis pecca
toribꝫ dedit eukaristiā vl' alia
sacramēta nō penitētibꝫ. Si
occultis peccatoribꝫ quos ipe
sciuit dnegauit publice euka-
ristiā. vl' alia sacra. q̄ l vtroqꝫ
videt̃ mortale. sʒ etiā ipi pec-
cāt petēdo et sumēdo. Si cele
brauit cū mortali nō confesso
sʒ cōtrit⁹ mortaliter peccauit
nisi aliq̄ necessitate instāte. et
sacerdotis copiā nō hñte tūc
sufficit cōtritio. sʒ sine hac ce-
lebrauit mortaliter peccauit
Tho. Si celebrauit nō dictis
matutinis mortale ē. Si dicē
do missam nō cōsecrauit. pu-
tans ex hoc euadere peccatū
mortale ē. et grauissimū. si ce
lebrauit ad faciēdū veneficia
seu maleficia. Si n̄ dixit ex in
tegro corde. sʒ dimisit notabi
les ptes misse ex ignorantia
seu festinatōe pcipue cano-
nis. Si dixerit verba nō in-
tendēs cōsecrare. Si nō sum-
psit sacrm̄. Si nō ieiunus. Si
plures missas ī vna die dixit
in casu n̄ ꝯcesso. Si n̄ i azimo
sed fermētato accipit. Si cuʒ
hostia q̄si corrupta. vl' vino a-
cetoso vel q̄si putrido. Si sp
in missa occupatus in variis
cogitatōibꝫ voluntarie vl' non
curās fuit de attētōe. Si nō po
suit aquā cū vino in calice ex
ignorantia uel certa sciētia in
quolibet horum pdictorum
est mortale. Si non diligen
ter seruauit eukaristiā sub se
ra ꝓpter qd̄ aliqd̄ pdit̃. vel a

muribus deuorat. Si nõ de-fert infirmis apte. et cũ lumie modo debito. Si euomuit sacramentũ ppter ebrietatẽ vl' ex voracitate. Si nõ renouauit ut dz. ppter qd efficit putrida uel marcida vl' vermes generant. Si dedit infirmo patiẽti vomitũ scienter. Si stilla sanguinis cadit in terram. et in his frequenter est mortale licet non sp. Si nĩs raro celebrauit. pcipue si nõ celebrauit in magnis solẽnitatibus videtur mortale fm Tho. Si pmisit alicui dicere missas recipiens elemosinas et nihil intendit facere videt mortale. Si hñs pollutionez nocturnã die pcedenti immediate ex cã vbi fuit mortale. l' dubitat fuisse mortale celebrauit etiã confessus videtur mortale fm Tho. vel fm pe. de pal. qñ sic incõtritus accedit ad celebrandũ. veniale ãt si ex causa vbi fuit veniale nisi subsit necessitas. Si audiuit cõfessionẽ alicui' nõ hñs auctoritatẽ ab aliq Si absoluit a casibus a quibus nõ potuit. vt a reseruatis siue ex certa scientia. siue ex ignorantia crassa. Si intromisit se de dispensatione votoꝝ. uel absoluit ab excõicatione maiori absq speciali cõmissione. Si posuit se ad audiendũ cõfessiones oino ignorans et nesciens discernere inter mortale et veniale. et cõia mortalia est mortale. Si absoluit quẽ inuenit excõicatum maiori. et a peccatis. qz ñ pt. Si absoluit eum qui non vult a peccatis discedere uel satisface e qb debet. Si reuelauit pctm̃ auditũ in cõfessione cognoscẽti confessum illũ sine licẽtia illius. in quolibet pdictoꝝ videt mortale nec excusat ignorantia. Si nimis festinauit i audiendo nõ sufficienter interrogando. Si in pleris casibus peritiores non cõsuluit. si incautus i iniungendis pñis qz vel nimis graues. vel nis puas dedit. si interrogauit de his de quibus non debuit. videlicet nomẽ psone cũ q peccauit. uel incaute in turpibus si predicauit in pctõ mortali extñs peccauit mortalit et totiẽs quotiẽs sic pdicat Tho. Si pdicat aduertẽter mendacia mortale ẽ Tho. Idẽ videtur si scãdalosa. vñ cõcitat seditiones in ppl'o. si pdicauit indulgentias discretas. si predicauit ppter pecuniã sibi pmissam vl' dãdã simonia est. vnde et mortale. Si pdicat

ꝓpter inanē gloriā ibi cōstituendo finē idē si p̄dicauit sine licentia. si dixit nimis curiose allegando poetas ꝛ ph̄os frequenter. si fabulosa et ꝓuocātia ad risum. si ab hmōi se nō subtraxit cū posset. ꝛ iniungēt̃ ei peccauit. si nīs familiaris ē cū mulierib⁹ cōuersando visitando eas extra necessitatem ꝓpter qđ multi scādalizantur et ip̄e nouit hoc posset eē mortale. si visitauit monasteria. ꝛ de qua cā. si cognouit carnalit̃ illā quā audiuit in cōfessione vel quā suscepit ad cōfirmationē vel. bap. qđ maximū ꝛ grauissimū ē zelus cōiter reseruatū ep̄is. De alijs ꝟo inhonestatib⁹ interroga ꝓut videbit̃ expedire. Si vestes sacras calices extersoria ꝛ alia ꝑtinentia ad cultū diuinū nō tenuit mūda ꝛ decent̃ aptata ꝓpter magnā irreuerētiā posset esse mortale. si b̄ndictōem mense et grãrūactōnes non dixit qđ dicere dꝫ. xliiij. dis. c. nō licet. si non obediuit mandatis iustis suoꝝ sup̄ioꝝ ꝛ sētentijs ꝛ si cōtempsisset mortale ē. De alijs vero peccatis mortalibus de q̇b⁹ habes i p̄ma p̃te et scđa p̃te supra interrogandū ē ꝓut expedit s̄m q̄litatē ꝑsonaꝝ.

¶ De beneficiatis canonicis. c. xij.

Beneficiati canonici. de omnib⁹ iam dictis i. ca. p̄cedenti p̄nt interrogari ꝓut credit p̄t ip̄os in illis eē inuolutos ꝛ etiā đ notatis i hoc. c. Si beneficiū simplex siue curatū obtinuit ꝑ simoniā cui⁹ ip̄e fuit cōscius nō p̄t nisi per papā dispensari ꝙ retineat. Si vere ignorāte eo siue sciēte. simoniā cōmisit. talē oportet renūciare tali b̄nficio. sꝫ n̄ dispensat̃. al's furtiue tenet. vñ cōtinue stat in pctō mortali postq̄ȝ hoc sciuit. quousq̄ȝ renunciet. nec facit fruct⁹ suos. sed tenet̃ restituere. deductis expensis factis in vtilitatem b̄nficij. et hoc maxime de simonia ꝑ mun⁹ a manu. Si aūt ignorāte eo posset etiā per aliū dispensari tū nō ꝑ eū cuꝫ quo ꝯmissa ē. Sꝫ si simonia est notoria. est etiā suspensus quo ad executōem ordinū. sꝫ dispensari p̄t ꝑ ep̄m. si cū eo nō ē cōmissa simonia. nō aūt si ē occulta. ē suspensus q̄ ad ordines. sed dū tenet̃ tale beneficiū ē suspensus quo ad se qꝛ sine mortali pctō exeq̄ nō p̄t. Si recipit b̄nficiū simplex vel curatum. ꝑ p̄ces carnales id ē ꝓ indigno porrectas cuꝫ

esset male vite et hui⁹ mōi. vł per obsequiū tpale factū epō vel alij ɔferēti peccauit mortaliter. Si bñficiū curatū p p̄ces suas recipit etiā; si al's dignus sit. q₂ tales p̄ces estimātur p indigno tāq₃ ambitioso et presūptuoso. ɔmisit simoniā. vñ mortale est ſm Tho. forte tñ nō videt᷑ renūciare p bñficio aūt simplici lȝ porrigere p̄ces p se si al's; ē dign⁹. vł etiā p bñficio in generali et hoc intendens ad sui sustētationē nō ad curaȝ nec magis curatū petēs q₃ aliud. Si q̄rit vel hȝ bñficiū nō intēdēs clericari sed vxorari. ⁊ intēdēs gaudere de fructib⁹ bñficij videt᷑ vsurpatio reꝝ eccłiaꝝ. ⁊ cōtra intentōem dotantiū ecclesias. Et iō graue pctm̄ ē. Si ñ fuit electus a patronis vel a collegio. et cōfirmat⁹ p supiorem ad quē spectat siue per epm̄ institut⁹. sed de mādato vel manu dñi tpalis vel per potentiā; accepit ⁊ dicit᷑ intrusus. q₂ fur ē ⁊ latro. nec p̄t aliq̄d disponere in tpalib⁹ t spiritualib⁹. vnde nec absoluere nec sacramēta p̄t dare prochianis illi⁹ eccłie. ſȝ in quolibet hmōi actu peccat mortaliter Si renūciauit alicui bñficio qđ hȝ eo pacto q᷑ det᷑ consanguineo. vł ꝓpter pecuniā sibi ꝓpt᷑ hoc datā simonia ē ⁊ mortale in vtroq₃. nec p̄t ipse sibi retinere tale bñficium sic sibi collatū. Si p mutatōem sui beneficij vel ecclesie fecit cuȝ beneficio alterius cōueniēdo inter se absq₃ iudicio supioꝝ ad quos spectat collatio beneficioꝝ simonia reputat᷑. de his vide pleni⁹ i sum. Si recipit bñficiū exñs illegittim⁹ absq₃ dispensatione q₂ ɔtra iura iō tenere nō p̄t. Potest auteȝ cū eo dispēnsare de simplici bñficio eps. De curato vł dignitate soluspapa. Si fuit elect⁹ p simoniā nō valet electio. uel si ipse aliquē elegit p simoniā vel ad epatū vel canonicatū vel ad aliā eccłiam vt clerici collegiataꝝ eccłiaꝝ vel si ąlias indignū ignorātē et publice malū elegit ad prelaturam ex amicicia ⁊ hmōi mortale ⁊ grauissimū ē ⁊ oīa mala que sequūt᷑ ei imputantur. Si male tractauit bñficiū seu eccłiam pmittens eccłiam vel edificia ruere. vel possessiones incultiuari. et al's res deperire mortaliter peccauit. et tenetur ad restitutionem seu satisfactionē si cōmitit notabilē negligentiā. et damnum sit notabilite. Si fruct⁹ bñe

nota

ficij nō bñ expendit. viꝫ vltra subuentiōē suā subueniēdo paupibꝰ sed dilapidauit i cō uiuijs ꝛ turpibꝰ. uel etiā de dit consanguineis nō ingenti bus mortale ē. secus si cōsan guinei indigēt. qꝛ ipē pōt da re eis. Si plura bñficia hñtia curā tenet absꝗꝫ dispensatōe fur ē et latro. nā hñs bñficiū cū cura. si recipit scōm cū cu ra ipō iure vacat pͥmum. c. de multa. extra de pben. et hoc. postꝗꝫ habuit pacificā posses sionē scdi. vel habere potuit et fructꝰ pcepit alias nō vacat primū. viꝫ si fructꝰ scdi be neficij cōcedūtͬ alteri p papā p illo tpe nō vacat primū ex tra de preben. li. vi. c. si tibi cō cesso. Si hñs prebendā hñtē dignitatē. et si nō curā aiaruꝫ si recipit scdam. silr vacat pri ma extra de pben. c. de. multa et in isto casu et in pͥori tene tur ad restitutōem fructuum si recipit. Si hñs bñficiū vnū violenter occupat scōm vl si scienter se intrudit silr perdit primā. ꝛ si qꝫ hēbat ius in se cūdo etiā pdit. et vacat illud scōm de preben. c. eū q li. vi. Item non potest quis habe re dignitntem cum prebenda absꝗꝫ dispēsatiōe pape. Qui cūqꝫ recipit psonatuꝫ vel di gnitatem vel officiū vel bene ficium cui cura aiaꝝ sit anne xa. si ante obtineat simile cuꝫ sit priuatus primo ut dictū ē si non dimittat primā absꝗꝫ mora in manus ordinarij in cuiꝰ epatu est ipso iure. ē etiā priuatus secūdo. et est inabi lis ad sacros ordines ꝛ ad qͦd cunꝗꝫ aliud beneficium. per extrauagantem Johis. xxij. Item absꝗꝫ dispensatiōe nō potest quis tenere plures ec clesias uel pbendas. que ta men non habeant curam aia rum nisi in quinꝗꝫ casibus.

Primus quando sunt ita te nues qꝫ neutra illarum suffi ciat ad sustentationem. Se cundus si vna dependet ab al tera. Tercius pter raritateꝫ clericoꝝ. Quartꝰ si ecclesia ē annexa prebende vel dignita ti. Quintus si habet vnā inti tulatam et aliam cōmendatā sed talis cōmenda de prochia li ecclesia fieri non potest. nisi ei qui attigerit vigesimū qui tū annū. et sit sacerdos. ꝛ ta lis nō potest cōmitti nisi vna ex euidenti necessitate vl vti litate. et durat nisi per sex mē ses. extra de electōne. c. nemo in sexto. Si habet plures ec clesias vel prebendas haben tes curam animarum. absꝗꝫ

dispensatiõne pape fur ē ₇ latro. ₇ continue i mortali. nec eps pt dispēsare i hoc. Si etiam hz p dispensatõem pape sed surrepticie. puta qz peten do vnū tacuit de alio qđ habebat vl' dixit se habere legittimā etatē cū ñ hēret. ₇ hmōi Idē iudiciū ē. si p dispensationē epi hz plura bñficia sed simplicia. sz ad supfluitatem vel etiā p dispēsatõem pape simplicia vl' curata cū vnū sibi sufficeret fm statū suū nō videt tut' i ↄscia sua. qz dissipatio ē. ₇ non dispensatõ. Si accepit ecciam prochialē a q̄ cūqꝫ cū nō attigissꝫ. xxv. ānū absqꝫ dispensatõe pape. circa etatē nulla ē dispēsatio ₇ nullū ibi ius hꝫ. c. licet canon de elec. in. vi. Si infra ānū ↄputandū a die assignationis sibi regiminis eccie nō fecit se ad sacerdotiū pmoueri ē ipo iure priuat'. e. c. licꝫ canon. Itē tenet psonaliter residere i residētiā. Pōt tñ eps cā rōnabili dispensare ad tps tm̄. Sꝫ đ pmotõe ad sacerdotiū infra annū nō extendit ad eccias collegiatas hñtes curaꝫ. nec ad assumptos ad earūdē regimē de elec. c. statutuꝫ. li. vi. Pñt etiā epi dispensare cum ipis q̄ hñt vl' habebūt eccias prochiales vt vsqꝫ ad. vij. litteraꝝ studio insistētes pmoueri nō teneat. nisi ad ordinē subdiaconatus quē nisi infra annū suscipiāt sunt ipo facto priuati tali bñficio. ₇ medio tpe uel vicarios illis ecclesijs puideat. de elec. in. vi. c. cū ex eo. Si hñs qđcūqꝫ bñficium simplex. ₇ q̄ñtūcunqꝫ ρtū nisi dicit horas oī die peccat mortaliter omittendo ex negligētia etiā si nō sit i sacris cōstitutus. Si canonicus vel alius clericus recipit q̄tidianas distributōnes q̄ dant interessentibus horis cū nō interfuerit furtum cōmittit ₇ tenet ad restitutõem. Si cū nō possit per se curā exercere eccie non posuit ibi loco sui idoneū q̄ bñ officiaret. sed malū et ignorātē q̄ ex suo malo scādalizat. ut notorius fornicator ₇ lusor ₇ hmōi. vel q̄ nescit mīstrare debite sacramēta ₇ ↄfessiones audire peccat mortaliter. qm̄ oia mala q̄ sequūt ei imputātur. Si vero non pt inuenire idoneū p se exerceat uel si nō pt aliter puidere renūciet.

Itē nō lꝫ plato sub pcio l' annuo censu ↄcedere vices suas seu iurisdictõem. qz spūale ē extra ne plati vices suas. c. i. ij. et. iij. viꝫ si diceret ↄcedo qꝫ

exerceas vices meas uel talē iurisdictōem. & totū lucrū sit tuū. et dabis inde mihi tm̄ il licitū ē. sȝ cōmittēdo pure vi ces suas lȝ ↄstituere ei salariū xij. q. ij. c. charitatē tuā. viȝ di cēdo dabo tibi tm̄ ꝓ salario tuo et totū lucrū erit meum Inno. lxc. Si alienauit res ecclasticas viȝ mobilia bona vt res sacras vel imobilia vt possessiones sine necessitate ł maiori vtilitate. vł nō serua ta forma iuris & hmōi graui ter peccauit. Itē de exercitio cure aiaꝝ quō se habuit i au dientia ↄfessionū in collatōe alioꝝ sacramētoꝝ in visitatō ne infirmoꝝ. ꝑcipue ne defici ant eis sacramēta cū expedit In admonitōne subditoꝝ in correctōe vicioꝝ ꝑcipue q̄ ad notorios pctōres. cōcubinari os tenētes inimicicias et hu iusmodi. Si nō admonuit n̄ cōfitentes. & nō cōicantes an nuatim q̄ꝫtum potuit signifi cādo epō cū n̄ potuit & hmōi nam oues ex negligentia per dite ab eo requirent'. de q̄bus et alijs supradictis & hmōi habes satis i tercia pte sum. Si alienos prochianos audi uit nō habens auctoritatem specialem ipse uel ipsi. quia nō potest eos absoluere. Si emit aliquas res immorta les de fructibus ecclesie. quia tales debent remanere eccle sie. vn̄ si emit nomine alteri⁹ vt sic posset dare & legare cui vellet fraus ē & furtū. & ad re stitutōem tenet'. Si indulgen tias ꝓ se dedit cum non possȝ vel plures dixit habere eccle siam suam quā habebat ob q̄ stum est mortale. Si reliqui as nouas exhibuit populo ho norandas non aꝓbatas ab ecclesia. Si nimis facilis fuit ad dispensandum in ieiunijs ecclesie. Si elemosinas ex torsit a populo et a subditis ad quas non tenebantur. Si questores dicere mendacia i ecclesia sua permisit. et quod peius est si fecit pactum cum eis de quota. Si secūdas nu ptias benedixit. Si permisit christianas nutrices seruire in domo iudeoꝝ. Si substitu it sortilegas. & diuinatrices i sua parrochia. Si ꝑmisit lu dos vel malas consuetudies non obuiando q̄ꝫtum potuit Clerici qui q̄ manifestis vsu rarijs alienigenis aut alias oriundis de terris ipsoꝝ ad fe nus exercendū domos locāt vel alio titulo cōcedūt ipso fa cto sūt excōicati nisi sint epi de vsu. c. vsuraꝝ. li. vi. Clerici

archidiaconi.plebani.decani prepositi.cantores.et alij clerici psonatu habentes.ac etiam sacerdotes qui audiunt in scolis leges vel phisicaz .post duos menses si nõ dimittũt hmõi lectiones sunt excõicati.capitu.super specula extra de cle.vel mona. Clerici et religiosi qui inducunt aliquem ad vouendum seu iurandu vel fide interposita seu alias pmittẽdũ vt sepulturas apud eos eligant.vel iam electam nõ mutent sunt excõicati.nec possunt absolui nisi p papam nisi in mortis articulo.cle.cupientes de penis.idẽ de reli. Clerici qui sciẽter et sponte participauerunt cũ excõicatis a papa.et ipos in officijs receperũt sunt excõicati.et absolutio pape reseruat.c .signifi. extra de sen. excõ. Falsantes litteras pape.uel falsis scienter vtentes .vel remouentes etiã vnã litterã de bullis pape sũt excõicati et absolutio pape reseruat. Clerici sepeliẽtes in ecclesijs vel cimiterijs eorum excõicatos a iure.vel vsurarios manifestos uel nomina tim interdictos tpe interdicti in casibus non cõcessis sunt excõicati cle.eos de sepul. Sepelientes vero se occidentes vel in torneamentis morientes et hmõi peccant mortaliter nec sunt excõicati

De religiosis.c.xiij.

Circa religiosos et religiosas. Si sunt clerici vel ordinati interrogari pñt de his de quibus supra dictũ ẽ in.c. de clericis in cõi.put erit expediens. Si vo sunt beneficiati i ecclesijs curatis de his habes in.c.pcedẽti.sed etiã vltra pdicta etiaz de infra scriptis que sunt ppria eorum dicẽdũ ẽ.et pmo. Si fuit receptus ad monasteriũ per simoniã mortale ẽ.si vero fuit simonia mẽtalis tm pñia obolef.si vero pactõnalis.quia scz monasteriũ exigit tm.aliis nolebat eũ recipe et ingrediens vel ppinqui eius tm dederunt vel min⁹ p ipo ingressu.nisi forte cũ monasteriuz est ita tenue quod non sufficit illi puidere.nã tũc oblatis spiritualib⁹ gratis.i.ingressu licz petere et pacisci de tpalibus de quibus debeat viuere. vel dicere illi porta tecũ si vis cõmedere mecũ fm Hosti.et aliqs alios.secus si monasteriũ est pigue et põt illi puidere non põt fieri aliqua pactio vel exactio absqz vitio simonie.tũc vltra peccatũ recipiens vl te

ceptus vel recepta dn̄t expel-
li de illo monasterio. extra de
simo.c.qm̄. Potest tñ eps in
hmōi dispensare.s.vt nō repel
lantur de monasterio Ray.et
Guil.precipue repitur talis
simonia in monialibus vbi
q3 terrar.non sic vero ē de vi
ris religiosis. Si ingressus ē
religionem non pura intentō
ne sc3 seruiēdi deo.sed alia de
causa.vi3 non laborandi vel
si est monialis quia non po
tuit nubere.z quia posuerūt
pntes ipsam inuitā licet ma
lefecerint.tñ pōt et debet mu
tare intētione.s.vt ibi mane
re velit ad seruiendu3 deo.et
sic erit in bono statu. alias
in mortali. Sed si repit se in
monasterio dissoluto ñ viuē
tente regulariter ḡrat si pōt
mutare locū cū dispensatione
si indiget qd tamen in moni
ali erit difficile.qd si non pōt
non sequatur turbā.i. alios
vel alias in malū.sed seruet
ipsa ordinem suum si ad bo
num non potest reducere ali
os vel alias. Si ingrediens
monasterium reticuit impe-
dimenta que habuit ad illū
sciēter.videlicet quia erat ser
uus vel habebat occulta3 in-
firmitatem vel alterius reli
gionis professus coniugatus
debitor in multis et hmōi pec
cauit mortaliter.precipue si
sciebat tale impedimentum
et p illud non posse recipi ad
religionem. Vel de his inter
rogatus mendaciū dixit.z po
test z debet de monasterio ex
pelli si aliter prouidere non
potest. Si habet votum religi
onis artioris anteq3 intrat la
xiorem prius debz querere di
spensationem si etia3 esset bo
na z. multo fortius post pfes
sionem in vna religione non
potest ad alia3 transire.eq̄lē
vel laxiorem.et de mendican
te ordine ad mendicantē vel
de mendicantibus ad mona-
chalē transire nō potest sine
dispensatōne pape nisi ad car
tusienses. Si induxit aliquē
ad religionem per simoniam
vel per fraudes.puta asseren
do ibi obseruari regulam.qd
nō fit l' dicēdo se ad nihil ob
ligari.z reticēdo seueritates
religiōis q̄s ille nō itēdit ser
uare z hmōi pec.mor. De il
lis q̄ etiā volētes ingredi reli
gionem aliquā i q̄ bn̄ viuit.
auerfunt vt trahant aquam
ad suum molendinum infa
mantes illos et crimina im-
ponentes.suas autem vsq3
ad tercium celum extollen-
tes non euadere damnatio-
nem certum est.quia contra
charitatem agit z ctra iusticiā

agunt

et ꝯtra sacrā scripturā agunt

De voto paupertatis.

SI in religione exn̄s obseruauit pauptatis votū nihil retinēs uel retinere deliberās mortale .n. ē ꝓpriuz habere ꝛ totiēs quotiēs illud ꝓponit. Dicit ãt ꝓpriū qđ celat priori suo vt si habeat ꝛ teneat pecuniā vel vestē nesciēte plato. v l' si sciat tn̄ ꝯtra volūtatē ei⁹ ꝛ absqꝫ licētia. vel đ licētia ei⁹ ꝛ volūtate. tn̄ non paratus sibi tradere ad petitionē ei⁹. sꝫ recusare si posset de facto. ꝛ multo peius si non solū mobilia. sꝫ etiā īmobilia vt reddit⁹ ꝛ possessiones retinet ut ꝓpria dans vendens ꝛ dissipās ut placet. nec p̄lat⁹ p̄t dare licētiam sic retinendi nec papa p̄t in ꝓprio dispensare. extra de statu mo. c. cum ad monasteriū. Si dedit bona monasterij siue conuent⁹ absqꝫ supioꝝ licētia habita vl' p̄sumpta. Si aliqđ occulte recipit vl' tenet mortale ē ꝛ ꝓprietas. Si reperiēs se i loco vbi nō viuit in cōi. ꝓpter qđ oꝫ eū sibi ꝓuidere de necessarijs hꝫ aliq̄ vestimēta uel pecuniam et aliqđ hmōi. cū bona licētia bn̄placito p̄lati aduertat diligenter. Prio q̄dē ut p eū non stet q̄n oia velit ponere in cōi si aliq̄ vellent. et ad hoc opat q̄ntū p̄t. Scđo si hoc nō p̄t sꝫ sit paratus simpliciter ponere oia ꝛ dimittere in manib⁹ prelati. Tercio vt de hmōi cōcessis nihil det sine licentia superioris sui generali vl' speciali etiam in elemosinis nisi in extrema necessitate. Quarto ut non thezaurizet nec supflua teneat. nec deliciosa querat. nec multum inquirendo sollicitet. nec habeat inordinatum affectum in huiusmodi. et sic poterit transire si in alijs bene se habeat. secus nō agendo non religiose. sed laicaliter viuit. Sed ꝛ cum predictis si posset locum inuenire vbi in cōmuni viuitur melius ei esset

De voto castitatis

SI seruauit votum castitatis non soluꝫ ab omni carnali opere ꝛ contactu venereoso abstinendo sed etiam ab omni locutione turpi. et amatoria. et ab omni cogitatione immunda deliberata et delectatione morosa. quia in quodlibet horuꝫ est mortale. vt dictum est supra. circa scđm et nonum p̄ceptū. Est etiā sacrilegiū qđ gra

uis est. τ qꝛ ad ista deuenit ꝑ
cõuersatõem τ familiaritatẽ
ideo inq̃rendũ ẽ si hꝫ domesti
citatẽ cũ aliquo si monialis
vel cũ aliqua si religiosus. et
si hoc repit' esse extra casuꝫ ne
cessitatis ꝓhibendus ẽ. alias
nõ absoluend⁹. q̃a q̃si impos/
sibile est ꝙ talis non incidat
in ruinã. dis. xxiij. c. hospitiolũ
et dis. lxxxi. ꝑ totũ. Scãdala
etiã multa et oblocutõnes se
quunt' in populis et hmõi. et
ideo ꝓhibendus ẽ τ consan/
guineoꝝ etiã rarius sit access⁹

De voto obedientie

Si fecit ɔtra votũ obedi
entie qđ ẽ sꝑ mortale et
nota ꝙ non semꝑ qñ quis a/
git aliquid ɔtra regulã suam
uel transgredit' regulã vel cõ
stitutõnes facit ɔtra obedien
tiã. sed qñ facit cõtra p̄cepta
cõtenta in regula τ cõstitutõi
bus suoꝝ supioꝝ. vl' qñ aliq̃d
transgreditur ex ɔtemptu
quãtũcũq; illud sit minimũ.
Quando vero p̄lat⁹ uel p̄la/
ta iniungit aliq̃d fieri p̄cipiẽ/
do vel mandando in virtute
scꝫ obedientie uel spũs. s. vt fa
cias hoc uel sub pena excõica
tionis et hmõi. illud dicit' p̄/
ceptũ cui⁹ transgressio/ ẽ mor
talis. Idẽ esset qñ p̄latus ali
quid mandaret subdito quo
cunq; loqueretur declarans
sibi ꝙ intendit obligare illũ
sub peccato mortali ad faciẽ/
dum illud. et intellige si mã/
dat qđ non sit illicitũ. τ tale
quid ꝙ teneatur subditus ei
obedire. Similiter quando re
gula vel constitutio est aliq̃d
preceptorie mandatũ. vl' sub
pena excõicationis. uel sub pe
na carceris. vel sub pena gra
uioris culpe. vel ꝑ similẽ lo/
cutionem cõiter censetur ob
ligari ad mortale. alias autẽ
faciendo contra cerimonia/
lia. vt frangere silentium tar
de venire ad chorũ. τ hmõi. ẽ
veniale. nisi quis faceret ex cõ
temptu. quia tunc mortale.
Consuetudo autem q̃uis nõ
sit ipe contemptus. est tamẽ
inductiua contemptus. τ iõ
caue ne asuescas alicui trans
gressioni.

De officio diuino

Si dixit horas cano/
nicas et officiũ de fun
ctoꝝ quãdo debꝫ dici
Nam religiosus etiam si nõ
habet ordinem sacrũ tenet' ex
p̄cepto ad officiũ. p̄cipue si ẽ
ꝓfessus. vnde obmittendo a
liquã horã peccat mortaliter
et omni die. q̃ omittit ex ne/
gligentia. non aũt ex p̄cepto
tenet' dicere istud. vel illud

Quis nec debeat ad placitū suum mutare officiū. sed debet dicere fm ordinē suū. Si nō fuit cū alijs in ecclesia. & nimis tardauit ad dicēdū officiū. Si somnolent' vel dormiuit. redicat ad aliqd loco eius dicat. sed si p maiori pte dormiuit totū reiteret. Si ibi incōpositus fuit. & oculis vagis Si risit vel ridere fecit. vl' aliquā leuitatē. vel locutōez fecit nō necessariā. Si mēte distractus pcipue qn non aduertit Si male legit uel cantauit. vl' inclinauit ex negligentia. in quolibet hoꝝ est pctm̄ veniale cōiter. Si elegit platum p simoniā. vel etiā & si nō simoniace tn̄ indignū scienter. Si nō illū quē iudicauit meliorē ad officiū illud. sed aliū rōne amicicie. uel alia intentione mundane. mortale est. Si accusauit calūniose platū vl' sociū de aliquo criminali vel testificatus est. vel desistit ab accusatione iniuste. vel alias infamauit platū uel subditū dicendo criminalia de eis. etiā si essent vera intentione infamandi mortale est. Idem si secreta sui ordinis reuelauit sine cā iusta & rōnabili & quō qs teneat' ad restitutōem fame in summa. q. parte diffuse. Item si in visitatione prelatoꝝ non reuelauit dicenda que sunt contra honestatem religionis de prelatis & socijs et precipue quando cōiter sic seruat'. & fit pceptum a visitatore vt dicant que indigent correctione. tunc eni obmittere aduertēter q̄ dicēda sūt ē mortale peccatū. debet tamen intelligi pceptū seruato ordine fraterne correctionis. vñ omnino occulta de quibus pt presumi emendatio dici non debent. vbi aūt non speratur emendatio. et psumitur recidiuatio vel aliqd magnū scādalum dici debet. non tamen accusando si sufficienter probari non potest. quia tunc grauiter peccaret. sed simpliciter denunciando prelato. vt patri si speratur q inde puidebit' Si fecit vel cooperatus ē ad aliquā conspirationem contra platos uel inuenit aut secutus est partialitates & sectas in monasterio aut conuentu. aut diuisiones. quia mortale est. & crimina mundanoꝝ vel demonioꝝ potius q religiosoꝝ. Interrogandi etiam sunt de. xij. abusionibꝰ claustri fm Ray. q fm Hugonē sunt iste. prelatus negligens. discipulus inobediens

iuuenis ociosus. senex obstinat⁹. monachus curialis monachus causidicus. habit⁹ preciosus. cibus exquisitus. rumor in claustro. lis in capitulo. dissolutio in choro. irreuerentia circa altare. In his quandoque est mortale. quandoque veniale s'm qualitatem facti et intentionem. Magna enim est abusio religiosum iurare in cōi locutione. etiam si dicat veritatem. et etiam male dicere. et blasphemare. etiam si ex leuitate. Interrogandum etiam est precipue de cerimoniis principalibus. et de esu carnium extra infirmitates. De lineis non vtendis ad carnē de lectis non plumeis. de ieiuniis regule vel constitutionum de obseruantia silentii in certis horis et locis. Ad q̄ oia obligantur omnes monachi. et etiam plures religiosi. et monachi sancti Benedicti extra de statu mo. c. se. cum ad monasterium et plures religiosi alior ordinum ex constitutōnibus suis. Et licet in his p̄latus possit dispensare. nō tamen semper potest dispensare quod est s'm Ber. quando fit absque causa rōnabili et vrgente. alias peccatum est dispensanti et dispēsato. plus et minus s'm transgressionē. Si in obediē do male se habuit. videlicet quia obediuit in malo. puta dicendo mendaciū. vel ex negligentia dimisit cōem mandatum. vel tardus fuit ad obediendū vel non effectuose sed querulose. vel dissolute et nō cū maturitate. Si irreuerēs circa maiores egre sustinēdo reprehensores et cū indignatione cōiter ē veniale

De exercitio

Si vocauit ocio quod ē sentina oim malor et cūctū. Similiter expēdit tempus faciendo ea que sunt nullius valoris. Si fecit exercicia mundanor vt faciendo bursas. vestes ope polimito recamatōnes vel lineā renculata et hmōi. vel cōfectōnes nimis preciosas. uel alia gulosa. quia magnū peccatum et abusio est ac occasio multorum malor. et ideo prohibendum est hoc malum. etiā reperitur in monialibus modernis. Si cōuersando fuit nis leuis. vel alios inducens ad leuitatē. vel risum verbis gestibus vel solaciis que aliquādo sine peccato fieri possunt ad recreationem vel subleuandū se. vel alios ab accidia raro tamen decet huiusmodi

religiosos. Si aliquã irrisit vł gestiuit. qđ simeis cõgruit et histrionibus non religiosis. Si murmurauit circa victuz et vestitũ. Si impatienter tulit graues mores alioꝝ. Si se grauem alijs reddidit Si singularitatẽ q̄siuit in cibo. vestitu dormitu. et alijs vñ frequẽter orit̃ in ipsis superbia et in alijs murmuratio ꝛ indignatio. Si fratrẽ delinquẽtem non fraterne admonuit vel defectus alioꝝ p̄lato nõ significauit vt adhiberet remedium seruato tamẽ ordine fraterne correctionis in his cõmuniter est veniale. Si murmurauit cõtra sibi cõmittentem tanq̃ indiscretũ. Si impatienter se habuit dure loquendo cum quibus se non habet intromittere. Si ꝗ non diligẽter tractauit res monasterij. Si nimis tenax fuit in dando vel si nimis ꝓdigus. vel acceptor ꝑsonaꝝ sine causa rõnabili dans magis vni q̃ꝫ alteri de rebus cõibus. Si dedit quibus non potuit viꝫ quia non habebat licentiam Si ꝑmisit res ꝑire ex negligentia uel nimis sollicit⁹ fuit ꝓpter hoc parũ vacando sibi ꝓpter multiplicationem tpaliũ. qđ viciũ hodie multũ regnat. Si nõ fuit sollicitus ad discendum ea ad que tenet̃ ſm regulam et cõstitutiones peccat. ex ignorantia ꝙo etiã transgrediens non excusatur a peccato. Si est sacerdos debet querere scire q̄ ꝑtinẽt ad debite celebrãdũ. Si cõfessor que ꝑtinent ad illud officiuꝫ Si in his est negligens precipue cũ p̄t grauiter peccat. sꝫ debet etiã frequenter legere scripturã vel doctores exponẽtes uel alios libros deuotos et vtiles vñ instruat̃ ꝛ cõfortetur ad bonũ. Si legit curiosa et inutilia ꝓpter qđ retrahitur a magis necessarijs. vel doctores gentiliũ. vel fictiones poeticas et hmõi. qꝛ peccatum est curiositatis. De ꝑtinentibus vero ad religionẽ habes diffuse i. iij. pte sum.

De oratõne et cõfessione.

Si orauit vltra officium diuinũ priuatim ꝓ se ꝓ alijs cõsanguineis bñfactoribus viuis et defunctis. precipue recõmendatis vt dꝫ sollicite. Si nõ frequẽtauit cõfessionẽ et cõionẽ ſm regulam suã et morẽ. Monachis vero nigris p̄ceptũ est ꝙ cõmunicent semel in mense cle. ne in agro de statu mona. Si nõ vacauit meditationi que per

maxime inducit deuotionem Si fuit tepidus in dilectione dei et proximi non ardenter affectans honorē dei. et salutē aiarum vt decet. Si ingratus ad recogitandū et cognoscenduz sua bñficia et recōpensandum deuote ipsi deo seruiendo. Si non preparauit se ad diuina vt debuit. hec sunt peccata in quibus quotidie offendit de⁹. et impedit profectus religionis.

De amore parentum

Si nimis carnalit dilexit consanguineos. nimis affectās eo℞ prosperitatē. vel gaudens de ea. aut cōtristat nimis de aduersitate. Si nimis eos visitat. vel querit vel gaudet visitari Si cū eis loquit de secularibus que non expediunt. vel etiam cum aliis de guerris et hmōi frequenter interrogat et audit. Si p eis procurat beneficia ecclesiastica vel tpalia non aptis beneficiis in quibus posset esse mortale. De aliis vero vitiis cōibus. s. ira superbia. inuidia et hmōi. vide supra in prima pte. De his vero que ptinent ad regulaz suā ipsemet videat p se et dicat. Si penas aut pñias tacitas vel iniunctas a regula vl cōstitutionibus vel a prelato non fecit peccauit si ex negligentia. Si nullo modo esset paratus facere etiā plato pcipiente est mortale. Si non intendit pficere i vita. sed que seruat inuit⁹ facit et male cōtentus ē in religione ypocrita est et i statu damnatōis. Cl. x.

Qui vocant ad dirigendas moniales in electionib⁹. nisi abstineāt ab eis per que possit oriri discordia inter eas sūt excōicati. Religiosi et clerici inducentes ad vouenduz. iurandum. vel pmittenduz de eligendo apud eos sepulturā. vel vt eaz vlterius nō mutent iam electam sunt excōicati excōicatione papali. cle. cupientes de penis. Religiosi qui absq speciali licentia proprii sacerdotis solennizarent matrimonia. aut ministrarēt sacramentū eukaristie vel extreme vnctionis excōicati sūt excōicatione papali. cle. prima de priuile. religiosi. Religiosi qui excōicatos a canōe absoluunt in casibus non concessis. aut qui absoluunt a sententiis per statuta synodalia vl puincialia pmulgatis aut absoluūt a pena et a culpa sūt excōicati excōicatione papali p cle. primā de priuile. religiosi. Inquisitores hereticorum

rum qui odio gratia vl' lucro
ɔtra iusticiã et cõsciẽtiã ob-
miserit ɔtra quẽpiã ꝓcedere.
l' ipaz heresim aliis iponẽ aut
iponerẽt qd officiũ eoꝝ ipedi
ret sunt excõicati excõicatiõe
papali.cle.multoꝝ de hereti.
Religiosi mendicantes ꝓfes
si transeuntes ad aliquã reli-
gionẽ monachalẽ excepto or-
dine carthusieñ.et silr recipi-
entes sunt excõicati excõica-
tione papali p cõstitutionem
Martini quinti factã Cõstã
tie. Clerici scienter et sponte
excõicantes excõicatõne a pa
pa in diuinis sunt excõicati
excõicatione papali ſm Ho-
sti.ista excõicatio habet dubi
um. Participantes in crimi-
ne ꝓpter qd aliquis est excõi-
catus aliq̃ p̃dictaꝝ ⁊ aliaꝝ ex
cõicationũ sunt excõicati per
papam.c.si non cõcubine de
sen.ex. Absoluentes aliquẽ
ab aliq̃ p̃dictaꝝ excõicatõnuȝ
citra sedẽ apostolicã p̃terq̃ȝ i
mortis articulo q̃ taliter abso
luti si non se repñsentant ei a
quo possunt absolui q̃citius
possunt.vel mittant ꝓ absolu
tione reincidunt in eandem
scȝ excõicationẽ papalẽ.c.eos
de sen.ex.li.vi. Sepelientes
corpa in cimiterijs tpe inter-
dicti in casibus non concessi

a iure sunt excõicati p excõi-
cationem epalem.cle.eos de
sepul. Sepeliẽtes excõicatos
publice aut noiatim interdi-
ctos l' vsurarios manifestos
scienter in cimiterijs sunt ex-
cõicati.dicta cle.eos. Clerici
locantes domos manifestis
vsurarijs ad fen' exercenduȝ
seu alio ti. ɔcedẽtes sunt ex-
cõicati.c.vsurarum de vsu.li.
vi. Non electus a duabus p
tibus cardinaliũ ⁊ se gerens
ꝓ papa est excõicatus.c.licet
de elec. Monachi et canonici
regulares archidiaconi.deca
ni.p̃positi.plebani.cantores.
et alij clerici psonatũ haben-
tes aut q̃uis p̃sbiteri qui au-
diũt leges vel phisicam sunt
excõicati.c.non magnope.ne
cle.uel monachi se rebꝫ secu.
immis. Religiosi dimittẽtes
vbicunq̃ȝ habitũ sue religio-
nis et accidentes ad quemis
studia litterarum sine licẽtia
prelati.aut conuentus sui sũt
excõicati.c.vt piculosa ne cle
rici vel monachi.li.vi. Religi
osi qui decimas debit s eccle
sijs si bi appriant uel vsurpãt
siue qui non permittunt sol-
ui ecclesijs decimas de aialn
familiarum et pastoꝝ suoruȝ
si non habent administratio
nem et beneficia sunt excõica

ti.si habent sunt suspensi.nisi requisiti de stiterint infra mẽ/sem cle.religiosi de deci. Monachi et canonici regulares non habentes administratõ nem et se cõferentes ad curi/as principũ.ut damnũ monasterijs inferant aut p̄latis sine licentia suoꝝ p̄latoꝝ siue qui tenent arma infra septa monasterij sunt excõiati.cle.ne in agro de sta.mo. Religiosi nec non moniales ꝓfessi cõ trahentes matrimoniũ ⁊ alij clerici constituti in sacris de facto scꝫ sunt excõicati.cle.ne eos de consang.et affi. Inquisitores hereticoꝝ que ꝓtextu officij inquisitionis q̃buiuis modis illicite pecuniã extorquent.vel scienter bona ecclesiaꝝ ob delicta clericoꝝ fisco ecclesie applicant sunt ex/cõicati.nec absolui possũt nisi plene satisfecerint illis a q̃bus extorserunt. cle. nolẽtes extra de here. Religiosi nõ seruantes interdictũ qd seruat sancta romana ecclesia cle.ex frequentibus de sen.ex. Religiosi q̃ cõfitentibus sibi non faciunt cõscientiam scienter de decimis soluẽdis tales ab officio p̄dicationis sunt suspensi donec cõmode possunt faciant eis conscientiam ⁊ si interim p̄dicant sunt excõicati. Similiter et religiosi qui dicunt aliqua verba vt retrahant audientes a solutione decimaꝝ sunt excõmunicati. cle.cupientes de penis. Religiosi mendicãtes qui domos ad habitandum vel loca de nouo reciperent aut mutarẽt vel alienarent de nouo recepta absqꝫ licentia pape sunt excõicati extra de excel.p̄lato. c.i.li.vi. Fratres minores q̃ tempore interdicti recipiunt ad diuina fratres uel sorores tercio ordine sancti Francisci sunt excõicati.c.cum ex eo de sen.exco. in cle.

A prelatis in cõmuni inquirendum est.c.xiiij.

Si legittime assecut⁹ est dignitatem seu p̄lationem an viꝫ aliqua irregularitate viꝫ sententia fuit irretitus cum fuit assumpt⁹ ad p̄laturam in qua non fuit dispensatus vel absolut⁹ viꝫ si fuit bigamus. Si opatus est in causa sanguinis. Si illegitimus si excõmunicatus vel suspensus vel notorius concubinarius .quilibet horum hoc sciens tenet prelaturã furtiue.vnde est cõtinue

in mortali. Nota q illegitti mus ad dignitatem vel bñfi ciũ curatũ vel prioratũ in reli gione. q̄ creat p electionē si ne dispensatõne pape pmoue ri nõ pt ex priuilegio tñ magi stri ordinis cũ his pt dispēsa ri ad p̄laturas i ordine p̄dica tor. de hoc habes i tercia pte summe ti. de censuris ecclesia sticis Si rite r absq vicio si monie fuit electus cõfirmat9 et ordinatus. Si interposuit pces pro se. vel procurauit q alius porrigeret pces simonia est. r si fuit simonia pactõnis indiget dispensatõne pape. et añq̃ sit dispensat9 tenet fur tiue dignitatē. de hoc in. ij. pte sum. ti. de simonia r in oibus q̄ hēs supra i. c. d bñficiatis r i c. d clericis i cõi pt interrogari put erit expediēs. Et si ē p̄lat9 religiosus interrogandus est de his que sunt in. c. pcedenti et de alijs que sequũtur. Si aliqd manifestũ pctm̃ in sub ditis dissimulauit r nõ corre xit. aut si non manifesta q̄ tñ ad ei9 noticiā aliq̄liter perue nerũt vlterius non quesiuit. si vero ex negligentia dimit teret puto mortale quo ad cri minalia. si aũt ex aliqua rõne ut ad mai9 scandalũ vitãdũ secus. Si in capitulo equus iudex non fuit. Si de reb9 mo nasterij dilapidator fuit. Si supioribus suis nõ obediuit. Si causas sibi a supiorib9 cõ missas nõ fm cõsiliũ peritor sed fm acceptõem psonar de terminauit. In oib9 his ē pec catũ mortale. uel veniale fm quãtitatē excessus r maliciã et negligentiã. Si indignos et non idoneos in officijs po suit. r maxime ad curā aiar et male videt talis posse excu sari a mortali. si eos quos scit malos. r in mortali pseuera re potuit ad curā aiar cũ pōt repellere. nec credo q excu set paucitas sc3 q̃ nõ inueni untur alij r etiã si iste alias sit industriosus multũ r bñ officiet ecclesiam in exteriori bus. Idem cũ sustinet tales si illos pt iuridice remouere Si posuit ad audientiã cõfes sionũ notabiliter ignorãtes r ineptos. vel criminosos mor taliter peccauit per regulam. Qui causã damni dat. Idē si tales tollerat cũ possit remo uere nisi forte a supiori sint ad hoc positi. Sed quã curã de ipis habebit cũ ad sui dã nationem exerceant tales of ficium audiendi cõfessiones Quõ autẽ dicatur ineptus vel notabiliter ignorans ha

bes in sum. Si fuit nimis pō-
posus et curiosus in edificijs
ecclesie uel monasterij in or-
namentis et hmōi qđ est con
tra sctēñā Hieronimi ꝛ Am-
brosij.xij.q.ij.c.aurū.et.c.glo
ria epi.et etiā Bern. Et tamē
a modernis fiunt hodie mul
te supfluitates ꝛ curiositates
et pallatia ꝯtra exempla oim
sanctoꝝ.et i his amittiť mul
tum tps et deuotio.ita vt cō-
pletis edificijs exhaustus vi-
deať ois spūs.et pauperes in
terra moriunť fame quos de
supfluis eoꝝ tenenť sustenta
re.xij.q.i.c.eps ecclesiasticaꝝ
Si nimis fuit sollicitus circa
tpalia.ex hoc minꝰ debito va-
cans spūalibus in se et i sub-
ditis ut lectioni.orationi.ad-
monitioni.vtiqꝫ pctm̄ est plꝰ
et minus ſm quātitatē exces-
sus. Principalis eni eiꝰ cura
debet esse de spūalibꝫ. Si p cu
rias nimis discurrit litigādo
cū scandalo hoim cū posset p
aliū modū magis pacificum
sua repetere.ꝛ si non tm̄. Si
iura et priuilegia sue ecclesie
nō seruauit et defendit vt de-
buit.si in dispensando indi-
screte se habuit.vel quia nis
de facili ꝛ sine causa rōnabili
in ieiunijs dispensauit. In e-
su carniū.in retinendis rebꝫ
ad vsum. In penitentijs tara
tis ſm regulā vel constitutio
nes et hmōi.qꝛ peccauit indu
cendo relaxatōem ꝛ rigorē re-
ligionis eneruando. Vnđ b.
Benedictus i regula dicit ꝙ
de omni dispensatōe hꝫ red-
dere rōnem. Si fuit nīs durꝰ
in dispensando cū debuit pci-
pue cū debilibꝫ ꝛ infirmis et
hmōi non ꝓuidens eis. Si
fuit exemplaris i incessu mo
derato habitu non pcioso in
modestia gestus. In locutio-
ne rara graui et fructuosa ca
uens discordias. pacē nutri-
ens.oēs patienter videns.ꝛ
tolerans. singularitates vi-
tans.cōia sequēs cū pt nemi-
ni blandus.affabilis cunctis
susurrationes. detractiones.
irrisiones.confabulationes.
maledictōnes.cōtentōnes in
se ꝛ in suis eliminans. circū-
spectus in omibus non dele
ctatus de psidentia.sed timēs
de negligentia cum de singu-
lis habeat reddere rationem
sibi cōmissis. Vta curam alio
rum habeant ꝙ sui non obli-
uiscantur.vt docet Grego. in
pastorali. Si in corrigendo
fuit nimis remissus vel nis
rigidus vtrūqꝫ cauendum ē
vt docet Grego. in mora. et
habetur.xlv.dis.et disciplina.

nam facilitas venie incētiuū p̄bet delinquēdi Ambro.xxiij q.iiij.c.est iniusta .et aspitas nimie increpatōis.nec correctiones recipit nec salutem. Leo.dis.xlv.c.cū btūs .z.c.liz plerūq ea.di. Precipue vero circa seniores dz p̄latus i corrigendo se habere hūanū.vt dicit in illo.c.nisi essent habituati in malo.quia tunc durius ƒm Grego. vt.di.c. disciplina .et.c.licet plerūq .z.c. cū btūs.z.c.plenitudis rpa xxvi.q.vij.et.c.tāta.lxxxvi.di. Si nō iduxit q̄ntū potuit verbo z exemplo ad obseruādū oia cerimonialia ordinis sui Si malas cōsuetudines seu corruptelas regnare pmisit. Si ꝯtra regulā et decentiā religionis etiā quas inuenit iā inductas nō abstulit q̄ntum potuit vel vitiū ꝓprietatis.discursum fratrū ad placitū.familiaritatē cū mulierib vel viris.si ē monacha collatōez rer amicis z cōsanguineis sine licētia et rōnabili causa.esum carniū vbi nō dñt comedi qđ est vniuersale oi monacho de cōse. dis.v.c .monacho et p̄cipue q̄ sūt ꝯtra essentialia vota religionis nullo mō debet pmittere.nec etiā ad receptōem simoniacā moniali um.sicut hodie fit q̄si vbiq. Qđ si nō pt talia remouere. nec ē spes in futurū dimittat curā exemplo scī Benedicti. vij.q.i.c.aduersitas.circa fi.in c.fi. ea.q..alias nec quietem suā amittat.et tandē cum eis damnatōem incurrat q̄cunq sit ille abbas vel abbatissa. prior vel priorissa vel alio q̄cunq noie censeat.nec sufficit q p̄latus corrigat vitia q̄ iam nosse cōtigerit.sz dz diligenter agnoscere vultū pecoris sui cōsiderādo vias eius. Caueat aūt ne crimina sibi delata in foro cōsciētie vel in secreto iudicet de illis in foro cōtētioso. seu in capi.vbi enī tm̄ manifesta sūt punienda nec foro miscēda sunt iudicia li. Si hz sub cura monasteriū monialiū.de qua materia dicet in.c.se. Si indiscrete fecit p̄cepta in qb multū debet cauere nisi sit res ardua.z si cogeret p p̄ceptū vel sententiā ad aliquid faciendū vel dicēdū in quo nō esset ei subdit. vel non deberet ei obedire.vt reuelando peccatū occultum oīno esset ei mortale. In inq̄sitione vero criminū receptōne accusationis vel denūciationis.vel platione sententie excōicationis .et hmōi nō sit

ficeps nō procedat p suspitionē sed p probationes et modos iuridicos. alr's incurreret graue pccm̄. et aliqn̄ sn̄iam excōicationis. de his in.iij.pte sum ¶ Si platus recipit aliquē ad ordinē mendicantiū ad pfessionē an̄ annū cōpletū pbationis seu nouiciat⁹. ē suspensus a receptiōe alioꝝ ad pfessionē et debitor pene grauioris culpe. vn̄ mortal'r peccat. extra d' regula. c. nō solū. li. vi

¶ De epis platis superioribus. ca. xvi.

Circa epos et alios superiores platos sic possunt formari interrogatōnes. ¶ Si nō sit tal' litterature et sciē qp per se sciat explicare q̄ dz. ad qd tn̄ tenet cuȝ habeat alios sup his informare et dirigere ¶ Nā si bonus cōiter ab hōibus reputat et suffíciēs nō esset necessariū nisi eū audire. et si de aliq̄ negotio nō intelligit euȝ cōfessor vl' dubitat. p̄t de illo loq̄ p sua serenitate. et si tale q̄d eēt in quo variant opiniones vel nō p̄t dari certa sn̄ia relinquēdū ē sue ɔsciē. ¶ Fideȝ dicēdū ɔtra alios clericos religiosos p̄latos et laicos pitos et timoratos q̄ sciūt dicē sufficienter fcā sua. ¶ Si vo nō est talis. sed indiget adiutorio interrogātis inq̄ntū clericus est inquiri ab eo p̄t put expedire videt d' his que habes supra circa clericos in cōi. vt de officio diuino de celebratione et administratione sacramētoꝝ et modo et hmōi. ¶ Si assumptus ad epatū ex religione interrogandū est de his que habes in. c. circa religiosos quo ad multa. nam adhuc tenet seruare ordinē suū. nisi i his que non patiunt officium pastorale. vt silentiū solitudo et vigilie. et hmōi. ¶ Inq̄ntum vero beneficiatus seu curatus ē et prelatus interrogandum est de his que habes supra in c. circa beneficiatos. et si recipit dignitateȝ seu epatū hn̄s aliquā irregularitatem. vel p simoniā vel per intrusionem dic vt in. c. p̄cedenti in principio. de inde interroga de his que sequuntur que sunt sp̄ualia cure et officū pastoralis. ¶ Si cōtulit ordines sacros indebite qd est vnū in quo multū offēdūt. ¶ Si cōtulit p simoniā sed occulte mor. pec. non tamen est suspensus ex hoc q̄ ad alios. sed per simoniam notoriam est suspensus etiaȝ quo ad alios. ¶ Sed in vtroqȝ casu ordinatus ab eo ē suspēsus et indiget dispensatōe. ¶ S

ꝯtulit scienter nõ hñtibꝫ legitimã etatẽ mortale ẽ.nec põt ipe dispensare de etate. Si cõtulit ordines p saltũ scienter vel duos sacros sil' vel.iiij.minores cũ subdiaconatu pec. mortaliter. Si ꝯtulit sacros ordĩes extra tpa ordinatõnũ mortale ẽ nisi ex dispensatõe pape.⁊ ordinat' ẽ suspensus Minores ãt ordines ꝯferre pt diebꝫ festiuis. Si in ordiatione obmisit aliqd faciẽduꝫ. et si obmisit aliqd de substantialibꝫ ĩqbꝫ imprimit' caract oportet totũ iterare ĩ alia ordinatõe.iiij.tpm.si vero ẽ qd nõ ẽ substãtiale.Sꝫ de simplici solẽnitate nõ dꝫ iterari,sed suppleri tãtũ obmissum: in ordinatione alia.nec prius ante suppletõem iste ordinatus dꝫ exercere officium. Peccat eps in hmõi si ex certa scientia vel crassa ignorãtia hoc facit. Idem videt' si ex notabili negligẽtia. Si ordinauit aliquẽ sine licentia sui ꝓsupioris sciẽter mortale ẽ.et ẽ suspensus p annũ ab ordinũ collatione. Si nõ fecit fieri examinatõeꝫ de ordinãdis.de scientia.etate.et moribꝫ.et hmõi ₰m iura peccat mortaliter. Idẽ si fecit fieri examinatõeꝫ per ineptos ad hmõi ordinã

dos. Si fieri fecit p tales qs estimabat ꝓpter malã eoꝝ cõsciẽtiã admittere indignos si ad eũ spectat ꝓuidẽde talibꝫ l' remediare. Si scienẽ admittit indignũ quẽ iuste expellẽ pt.vt ꝯcubinariũ.illitteratuꝫ et hmõi. Si nõ ꝯtulit sacramẽtũ ꝯfirmatõis qñ debuit. Soli eni epi pñt illud cõferre.et extra illud tps solituꝫ oĩ tpe anni ⁊ hora morituris pñt cõcedere.ne sine hoc moriant'. ꝗuis sine hoc saluent'. Committendo ergo magnã negligẽtiã ut p multos annos credo esse mortale. Si non dedit sacramẽtũ ₰m debitã formaꝫ materiã ⁊ locũ mortale ẽ.qꝛ añt sit ieiunus nõ est necesse et si decẽs ⁊ de iure. Si bis alicui dedit sciẽter peccauit mortaliter.vñ in hoc dꝫ esse caut' ne iteret.et etiã dꝫ aduertere qꝛ aliqs crismatus teneat crismandũ nõ consanguineus.sꝫ alius. Si in cena dñi nõ consecrauit crisma ⁊ oleũ sanctũ vt debuit.qꝛ innouanda sunt talia.⁊ si nõ seruauit debitam materiã ⁊ formã ⁊ ritũ eccl'ie mortale est ⁊ hmõi. Si consecratõnes ecclĩaꝝ uel altariuꝫ et calicũ ⁊ patenaꝝ ⁊ bñdictõnes vestiũ sacrarũ nõ fecit ut debuit ₰m formã ⁊ ritũ eccl'ie

vel si quid hoꝝ fecit p simoniam mortale ē. Idē ď bñdictõnibus abbatū ꝛ abbatissarū. Idem de recõciliatõne ecclesie violate. Sꝫ monialē quā nouit esse corruptā non de facili debet cõsecrare in virginē. nec tū manifestare crimē si ē occultū. sed mutare nomē virginis i castā vt nõ ppēdatur Si cõtulit bñficia p simoniā mortale ē. ꝛ si p notoriā ē suspensus. etiā quo ad alios. secus si p occultā qꝛ nõ ē suspēsus. Si contulit scienter indignis bñficia siue simplicia, siue curata mortale ē. Idem si acceptauit a patronis pñtatū ineptū. Idē si cõfirmauit indignū. Si ꝯtulit plura beneficia in casu nõ cõcesso vni vel plura officia aut prebendas aut dignitates. vel si consanguineis minus aptis ꝯtulit rõne ꝯsanguinitatis postponēdo aptiores, mortale est. Si admisit ad bñficia hñtia curā aiaꝝ seu ipa cõtulit nõ habentib; annum. xxiiij. mortale est Si ecclesijs ď iure vacantib; non ꝓuidit, de rectore sicut vacant curata bñficia data absq; dispensatione pape his qui non attingūt annū. xxv. vel si infra annū nõ faciūt se ad sacerdotiū ꝓmoueri. nisi causa studij sit obmissum. de quo i c. circa beneficiatos supra. Si enim infra sex menses pmo post hoc non ꝓuidit non potest postea se itromittere. al's vsurparet qđ non pt. qꝛ mortale est. ꝛ non tenet talis collatio. ꝛ sic teneret errorē suū manifestare. Idē qñ recepto scđo beneficio vacauit primū vel secunda ꝯlenda vacauit prima. de quo habes supra. sꝫ plene in. iij. parte sum. Si ordinauit aliquē clericū ad ordinem sacrū sine titulo vel beneficio. vel saltē patrimonio sufficienti. qꝛ vltra pctm̄ tenetur ei expensas facere quousq; de beneficio sit ei prouisum. nisi aliquis eps hoc ei cõmisisset determinando psonam. quia tunc ille cõmittens tenet ad id de hmõi. de quibus vide in tercia pte sum. Si in visitatione non diligenter quesiuit de quibus debuit et maxime de vita et honestate sacerdotū officiantiū. ꝛ quõ se habeāt i administratione sacramētoꝝ ꝛ de forma eoꝝ. Si bñ pnūciant pcipue baptisma quod est magis necessariuꝫ. De audientia confessionum quõ se habeant. quõ populū admoneant. et in rebus ecclesie pcipue altaris. qđ teneat mun

pas. Si aũt inueit ꝛ hꝰ notabiliter excedere ꝛ piculose si nõ punit et puidet ꝙ illi se emẽdent. vel de alio si iste est incorrigibilis ꝛ oĩno ineptus grauiter peccat. ꝛ oia mala ꝛ dãpna animaꝝ que inde sequunt̃ ei imputant̃ si potest obuiare et non facit. lxxxiij. dis. ꝑ totũ Si non visitauit epatum suũ vt debuit. Si i visitatione nimis sumptuosus fuit. ꝛ cum nimia familia ꝛ equitaturis numẽs vltra pscriptuꝫ numerum vel si ipe vel familia eiꝰ munera accepit. sup quo est specialis pena. de quibꝫ plene in. iij. ptesum. Si sustinet in officijs et beneficijs notorios cõcubinarios. quos debꝫ post admonitionẽ. si nõ dimittat etiã beneficio priuare grauiter peccat. Si ꝑ alijs malis et sceleribus manifestis non punit in vsuris. ludis. tabernis. aleis negocijs secularibꝫ venatõibꝫ ꝑditoribꝫ ꝛ hmõi In his eni nõ puniẽdo videtur male posse excusari a mortali. nisi ex hmõi punitõibꝫ sequeret̃ scisma vel magnũ scãdalũ. di. i. c. vt cõstitueret̃. Si laicos sibi subditos notorios peccatores quos ꝑ se nouit. vel sibi ꝑ parochianos eorum denunciatos vt adulteros vsurarios inimicicias manifestas exercentes non corrigit per censuras et alios modos grauiter peccat. nisi obmittat. quia non sperat̃ emendatio. sed deterioratio eiꝰ. Sꝫ tamen hoc non videt̃ sufficiẽter excusare. sed hoc. aliud. si timeret̃ graue scandalũ i alijs. dis. xliiij. c. comessatões. Si malas cõsuetudines ꝗs reperit in sua dioceꝭ nõ nitit̃ auferre ꝙtũ pt. vt vendere laborare ꝛ hmõi in diebꝫ festiuis nõ cõicari semel in anno. ꝛ cõfiteri ꝛ hmõi tripudiare in ecclesijs. pmittere violare ecclesiasticã libertatem. aut ꝙ clerici conueniantur ꝑ delictis vel pro debitis in iudicio seculari. vel ecclesiasticaꝫ immunitatẽ. vt qui extrahũtur debitores vel malefactores ꝑ violentiam de locis sacris. et hmõi in casibus non concessis. dꝫ eni ꝓhibere ꝛ si post admonitionem nolũt desistere excõicare. et ꝑ cõmissis tã punire. alꝰs peccat grauiter obmittẽdo ex timore. vel negligentia. l. di. xliij. sit rector vel doctor. Si fructus vel redditus epatus sui male expẽdit dando cõsanguineis suis vel alijs non idigentibus peccat grauiter. et si distincta sũt ea

que deputantur ad mensam eius ab aliis. et si ea que erogari debet clericis vel ad reparationē ecclie vel paupibus dat cōsanguineis vel aliis amicis sine pbabili indigentia tenetur restituere illa quasi rapinam fecit. et sil'r recipientes ab eo si vero non sunt distincta hec bona cū intelligant oia cōmitti fidei sue. ea q̄ supfluūt ad vsum sui et familie sue cōuenienter dz paupibus erogare. als non dando pauperibus subtrahit. xvj. q. j. c. aux. et. c. glia epi Tho. Si grauauit suos subditos in indebitis collectis. Si fecit clericos suos soluē collectas et tallas positas a dño tpali. uel gabellas ad eius instantiam. Si sponte ipse dedit absq3 licentia romani pontificis. quia phibetur. Si delicta clericorum vt blasphemantium deum vl' sanctos suffocantium paruulos ex inaduertentia et hmōi puniuit magis pena pecuniaria ex auaricia. et propter lucrum q3 pro salute eorum ad refrenandum. Si visitauit diocesim vl' visitare fecit magis propter lucrum q3 pter animarum salutem. Si alienauit bona episcopat⁹ sui sine licentia pape in casu indebito, in quolibet horu3 est mortale. Si iura aliaz ecclesiarum non seruauit. Si bona vacantium ecclesiarum sibi vsurpauit cum debeant successori reseruari. Si iusta debita a predecessoribus contracta ratione ecclesie nō soluit. Si fructus alicuius beneficij ad tempus accepit vel ptem ab eo cui dedit in quolibet horum est rapina. Si nō seruauit formam iuris circa manifestos vsurarios. sed de certa quātitate cōtētus nō facta debita restitutōe remittit sibi. et ad sacramēta et ad sepulturā admittit. Si icerta pauperib9 dispēsanda i vsu3 suū puertit sine necessitate. Si sētētias excōicatōis d̄ facili ppt lucrū pfert l' absolutōes. Si pmisit q̄stuarios l' alios pnūciare indiscretas indulgētias et f'as. qd' lib3 ē mortale et graue. Si exēptos vt pdicatores fres et minores. heremitas. sc3 Augus. carmelitas fruitas cistercieses et alios hñtes priuilegia exēptōis iniuste molestat ñ seruādo eaz priuilegia vl' p andiētia cfessionū ñ admittēdo sibi pñtatos idoneos fm cle. dudum de sepul. vel sibi retinendo nimios casus vel inconsuetos vt quotidie habeant ire ad ipsum vel ad aliū cogendo q̄ntū ad id i e q̄

sunt priuilegiati. vel eos ad iudiciū trahendo cū in nullo possit eos cōuenire nisi p here/ resi peccat grauiter. Si mona steria monachoꝝ l' monachaꝝ/ rū nō exempta nō honeste et diligenter visitauit. et eos vl' eas ad seruandū regulā indu xit. deponendo abbates l' ab/ batissas p relaxatōne cū expe dit hn̄do curā de honestate ea rū. et qꝫ nō habeāt familiari/ tatē cū clericis religiosis vel laicis puidendo de diligenti clausura ↄ de ↄfessore securo docto ↄ bone ↄscie. phibēdo ingressuꝫ simoniacū ↄ cōia fe minaꝝ q̄ ibi fiunt et festa va na ↄ in cōsecratōe earum

De iudicando in foro con tentioso.

SI nō tenuit vicariū peritū ↄ bonū pcipue qn̄ ex se nō habuit de bitā sufficientiam iuris. Si non seruauit debitū ordineꝫ iudiciariuꝫ. Si fuit acceptor psonarum. Si dedit iniquas sententias. dic vt supra in. c. circa iudices. Si nō seruauit debitam formā iuris inferen do sententias excōicatōis. su spensionis et interdicti. qꝛ vl/ tra peccatū mortale incurrit certā penā de qua in. iij. parte sum. pcipue in causis matri/ monialibus oportet esse caut/ tissimū. ↄ ponderosum circa diuortia si dedit licētiam dn̄o tpali l' iudici verberādi vl' po/ nēdi i patibulo vl' incarceran di vl' al's puniēdi clericos su os. nisi i casu i q̄; eēnt icorri/ gibiles p eū. qꝛ efficit' cū p̄di/ ctis excō. c. vt fame de sen. ex. Neminē tn̄ dꝫ verberare ma/ nibꝰ suis. nec tn̄ cū expedit p laicū. sꝫ p clericū dꝫ facere ver berare clericū s'm iura ↄ a cau sis sanguinū dꝫ abstinere ope re ↄsilio ↄ mādato. Si hereti/ cos diligēter n̄ inq̄siuit i dio cesi sua. ↄ puniuit s'm iura. Si testamēta vel vltias volū/ tates n̄ fecit iplere pcipue le/ gata facta ad pias cās. Si di spēsauit i votis ↄ iuramētis in q̄bꝰ n̄ potuit. vl' si potuit tn̄ indiscrete ↄ sine cā rōnabili pctm̄ ē graue. si absoluit a sē/ tētiis a q̄bꝰ n̄ potuit. ut pape reseruatis. vl' dispēsauit i ir. regularitate d' q̄ n̄ potuit. Si exēplaris fuit i hitu n̄ pcioso. vl' pomposo supellectilibꝰ nō argēteis ↄ curiosus i appatu domus ↄ ornatu n̄ seculari. vi ctu sobrio n̄ ↄuiuali nisi ppau pibꝰ i visitādo ecciaꝫ. interes sēdo diuinis. ↄ pcipue i diebꝰ festiuis. hec dꝫ facere s'ꝫ iura i solēnitatibꝰ pcipuis cātādo missaꝫ dicēdo officiū deuote nō cursum ordinādo qꝫ dicat'

in ecclesia sua debite. frequentando orationes priuatas vacando lectioni. di. xxxvi. p totum pdicando si scit. si nescit puidendo gregi suo de pdicatoribus vtilioribus nō curiosis. et de cōfessoribus tenēdo honestā et deuotā familiā sollicitet de eius salute vitando mulierū cōuersatōem sicut pt. In exitu de domo raro nisi ad ecclaz sepe cōferēdo et querēdo cōsilia a seruis dei quō possit suo gregi puidere adulatōnes vt venenū abhorreat. pater viduarū. paupum orphanorum et oppressorum existat. et causas eorū sine expensas expediri faciat i iniurijs pprijs nō sit vindicatiuus. sed patientissimus. in verbo et gustu nō subditus et iracundus nemini multū familiaris nisi seruis dei superioribus obediēs. equalibus nō inuidens. nō gaudens de dignitate et honore. sed lugens p exteriori occupatōne et plebis offensione. et si in omnibus diligenter se habuerit. nil deo acceptabilius. Si vero pfunctorie et male nil miserius et damnabilius epi dignitate. vt dicit Aug. di. xl. c. añ oia. De platis habes multa i. iij. pte sum. ti. p totum. Epi et supra cōcedentes vnā domum vsurarijs manifestis alienigenis ad fenus exercendū sunt ipo facto suspensi. extra de vsu. c. vsurarū li. vi. Siliter si pmittunt q hmōi vsurarij alienigene exerceant fenus in terris eorum subiectis iurisdictōni nisi infra tres menses expulerint eos suspensi sunt. vt in dicto. c. vsurarum de vsu. li. vi. Qui se gerit p papa elect a minori pte q a duabus ptibus cardinaliū ē ipo facto excōicatus. Et silr cardinalis qui presumpserit noiare talē papaz et silr oēs alij qui talē recepe- rent p papa. extra de elec. c. licet li. vi. Omnes clerici et religiosi ac laici siue familiares curie siue alij qui aliqd pactū fecerint. vel aliquid magnuz vel puū pmiserint uel pmissionē recēperint ex pacto vel promissione occulta uel manifesta dederint uel receperint qd magnū uel puū pro aliq iusticia uel gratia pro se vel alio in causis iudiciarijs uel litteris aplicis. et qbuscunq modis ab aplica sede obtinē de ipo facto sūt excōicati. In extrauaganti bonifacij. viij. cui absolutio pape reseruat hec hūt locum in curia romana Jo. an. Anto de bu. eā allegat

De absolutione et penitē-
tie iniunctione. c. xvi.

Postq̄ vo penitēs dixit
ex se pctā sua siue ex in-
terrogatōe cōfessoris interro
gātis pctā sua ut debuit, tādē
cōcludat. In istis peccaui et
in multis cogitatōe, delectatō
ne, locutione ope. z omissiōe
vel aliq̄ de hmōi, de q̄bꝫ dico
meā culpā. Cōfessor vero in-
terroget eū si sit talis de quo
nō dubitet. q2 tūc supfluū z
irrisibile. Si ipe dolet de om
nibꝫ pctis venialibꝫ z morta-
libus cōfessis, z si pponit fir-
miter ab illis abstinere seu
ab oibꝫ mortalibꝫ. Si vo tal'
habet aliqua restituere. vl' fa
mā uel res vel p iniuria satis'
facere. et hmōi. si ē patus fa-
cere q̄z citius pt. absq̄z dilatō
ne aliq̄ q̄ restitutio quō fiēda
sit. et quo ordine quo ad cer-
ta et incerta. vide in. ij. parte
sum. ti. de resti. p totū. q si di
cat se nolle istud facere vl' nō
posse. cū tn̄ possit nō ē absoluē
dus Th. vt dicit. xi. q. iij. c.
tūc vera. pt tn̄ sibi dici. Mise
reat tui zc. sed nullo modo
Ego absoluo te. Pōt etiaz ei
iniungi aliqd̄ bonū faciēdum
non tn̄ in pn̄ia declarando si-
bi hoc q infructuosa sit talis
cōfessio ei z sine remissione
pctōz. d pe. di. v. c. falsas. Sz
si patus est facere oia ad q̄ te
net tūc si esset aliq̄ excōicatō-
nis sn̄ia ligat'. si nō pt eū ab-
soluere ab illo remitte eū ad
epm. seu ad aliū q̄ possit absol
uere. vel tu vadas ad pcurā-
dū absolutōem p eo. et cū est
absolut' ab excōicatōe postea
tu eū absolue a pctis z nō pri
us Th. Si āt potes eū absol-
uere hn̄do in hoc spēalez au-
ctoritatē. si nō absoluisti eum
in principio qd̄ decenti' fuit
nec tn̄ ē multa vis si fiat in fi
ne cōfessionis dūmō fiat an-
te absolutōem a peccatis ab
solue eū p hunc modum, vt
infra. Primo exigēdū est ab
eo iuramētū vt sit patus sta-
re mandatis ecclie q̄ illi fient
p illa cā. quo iuramēto pstito
iniungat ei' hoc. scz si incidit
faciēdo ɔtra aliquē canonem
pponat nō amplius facere cō
tra illū. Si vo p offensa vel
damno facto in aliū pmittat
satisfacere quātū pt. et hoc fa
cto denudatis humeris con
fessor seu absoluens cū disci
plina l' virga pcutiat eū dicē
do psal. Miserere mei deus.
vel aliū psalmū penitentialē
dando ictū p quolibet versu
p'ea vo gl'ia pa. et sicut erat
finitis subiungit. kyrieleison

x.k. Pater noster. Et ne nos ℣. Saluū fac seruū tuū. De⁹ me⁹ spantē in te ℣. Esto ei do mine turris fortitu. A facie inimici ℣. Nihil proficiat in imicus i eo. Et filius iniqta tis non apponat nocere ei ℣. Dñe exaudi orōnē meā. Et clamor meus ad te veniat ℣. Dñs vobiscū. Et cū spū tuo Oremus. De⁹ cui ppriū ē misereri semper ⁊ parcere su scipe dep̄catōem nostrā. ⁊ hūc famlꝫ tuū quē sñia excōicatō nis ligatū tenet miseratō tue pietatis absoluat. p xp̄m do minū nostrum. Auctoritate oīpotentis dei ⁊ btōꝝ aplorū Petri ⁊ Pauli et dñi pape archiepi mihi concessa. ego absoluo te ab hoc vinculo ex cōicationis qꝺ incurristi pp̄ i iectionem manus violentā i clericum vel religiosum. vel pp̄ter ingressum in monaste rium monialium in casu nō concesso ⁊ hmōi. Et si pluribꝰ sententiīs est ligatus. est di cendum totiens ego absoluo te ab excōicatione quā incur sti pp̄ter talē ⁊ talē cām. ⁊ si pluries pp̄ter eandē cām di cendū est totiens quotiens incurristi. totiens ego absol uo te et restituo te sanctis sa cramentis ecclesie et cōioni ⁊ vnitati fideliū. In noīe pa

tris et filij et spūssancti amē vberā do eū vsqꝫ amē Nota tū qꝫ ista forma qꝺuis debeat obseruari. ut extra de sen. ex. c. nup. nō tū ē ita necessaria qn simplici verbo fieri posset fm Pe. de pal. ⁊ Jo. dlig. Si cut ergo excōicatio fieri pōt simplici verbo qꝺuis non de beat fieri. sic ⁊ absolutio extra de re. iur. c. oīs res. sed qn fie ret hmōi absolutio in publi co. vt erga mulieres tunc eēt obmittenda hmōi verberatō ne denudetur peccatū. Si ve ro quis propter rē ablatā alte ri esset excōmunicatus qꝺuis restituerit. ñ tū est absolutus nisi iudex qui contulit sentē tiam eum absoluerit. et hoc declarādū est psonis post ab solutionem ab hmōi. Uel si ñ est aliqua sententia ligatus si habet aliquos casus pctōꝝ epō reseruatoꝝ de quibus nō potes absoluere. nihilominꝰ absolue eum ab illis a quibꝰ potes sub hac forma. Si tene ris aliquo vinculo excōicatio nis minoris. ego absoluo te et restituo te sanctis sacramē tis ecclesie. In nomine pa tris et filij et spiritussancti. Misereatur tui ⁊c. Filiꝰ dei per suam misericordiam te absoluat. Et ego aucto ritate qua fungor absoluo

te ab oībus peccatis tuis. a q̄bus possum te absoluere. In noīe patris ꝛc̄. Peccata vero a q̄bꝫ nō pōt eū absoluere exprimat ei imponēs vt habeat recursum ad ep̄m vel eiꝰ vicariū ꝓpter hmōi absolutōēꝫ et dicat ea sibi in cōfessione ł si esset simplex ꝛ nesciret ita bn̄ exprimere factū suū scribat cōfessor i cedula illud. vel illa si sunt plura. ut illā portet penitens ep̄o vel eius vicario sub hac forma et simili. Latorē vel latricē p̄ntiū ꝓ homicidio vł incestu tali gradu et hmōi cōmisso absoluendū vestre paternitati transmitto vt absolutōis bn̄ficiū impendendo ꝛ ei salutarē p̄niam iniungendo ip̄am sancte eccl̄ie recōcilietis. q̄ꝫ si ep̄s vel vicarius remittat eū ad cōfessorē ip̄m auctoritate illiꝰ iterū absoluat ab oībus. ꝛ imponat penitētiā ꝓ illo ꝓ quo nōdū imposuerat et cautū reddat illū ne illā cedulā alteri legendā tradat vel etiā ip̄e cōfessor si pōt vadat ꝓ eo ad ep̄m ꝓ auctoritate. si sibi velit dare. Si vero ille non hꝫ casuꝫ de reseruatis. vel si hꝫ. ꝛ cōfessor pōt de oībꝫ absoluere p̄missa absolutōe ab excōicatōe minori et aliīs vt supra. Misereatur ꝛc̄. Filius dei ꝛc̄. Ego auctoritate q̄ fungor absoluo te ab omnibꝫ pctīs tuis In noīe p. ꝛc̄ ꝛ faciat tūc signū crucis cū dicit i noīe sup illū. nec ē necessaria mā' ipositio sup penitētē imo nec dicēs ſm Tho. p̄cipue super mulieres magis. n. decet signatio crucis. ꝛ pꝰea addat Passio dn̄i nostri ihesu xp̄i ꝛ merita b. marie virgīs ꝛ oīm sctōꝝ ꝛ sctāꝝ dei merita. ꝛ q̄cq̄d boni feceris vł ꝓponis facere. ꝛ mala q̄ sustinebis sint tibi in remissionē oīm pctōꝝ tuoꝝ. q̄ verba nō sunt obmittenda qꝛ sūt magne vtilitatꝪ scꝫ oīa hmōi cū habeant vim satisfactionis ex virtute clauium. et sic magis valent

De p̄nia iniūgēda penitēti

Iniungendo vero penitentiā penitēti hoc maxime attēdēdū ē ſm oēs. ut scꝫ talē des quā credas eū oino pficere q̄ntūcūqꝫ sit magnus pctōr. ꝛ ſm Cris. meliꝰ ē i huiusmodi reddere rationē de nimia misericordia q̄ꝫ de nimia iusticia. xxvi. q. vij. c. allegant. Dando etiā libertatē q̄ꝫ cū vna die obmittit. s. oratōem iniūctā ł ieiuniū possit i alia die supplere. Si vero dubitatur de aliquo. ne faciat penitētiā. puta ieiuniū, dicas q̄ꝫ

faciat loco ieiunij elemosinā vel aliud. Orationes vero pro his q̄ de facile solēt recidiuare in mortale raro dande sunt vel per paucos dies dande sunt. Ieiunia vero elemosine et pere grinatōes et hmōi pñt dari p plures dies. qz hmōi etiaz si fiant in mortali nō sunt reite randa. qz valēt q̄ntū ad effe ctum quē post se relinquunt post expletionē in satisfacien te cum q̄s reuertitur ad gratiā Tho. Querēdū ē etiā a peni tente si pōt vel dubitat facē pniam sibi datā qz tūc nō eēt danda vel cōmutāda vel re mittenda eēt. Declarādū est etiā pctōribꝫ magnis fm Hosti. q fm regulas ecclie taxatas. xxij. q. i. c. predicādū pro q̄libet mortali essz septen nis pnia iniūgenda. et idō nō credat pctā sua leuia. qz pnia datur ei pnia. qz h fit ne eam dimittat qd esset ei mortle. oportet ei cōfessionē iterare. si esset oblitus. Potest etiā admoueri quod faciat ali qd memoriale de penitentia sibi iniūcta vt meliꝰ illius re cordetur. et si obliuisceretur q ad te reuertatur. vel si nō pt beneface illaz tu cōmutabis eam sibi. Si vero postea re cordatur de aliq pctō crimiali. quo tūc fuit oblitꝰ si pt tui ha bere copiam reuertatur ad te q̄ uis nō sit ei necessariū. vl va dat ad aliū. nec tenetur nisi tm̄ illud dicere. Si habet vota que nō potest implere vl du bitat. si tu habes in h specialē auctem dispensa. vel potiꝰ in aliud piū cōmuta. si vero non habes auctoritatē remitte eū ad episcopū vel eius vicariū Caue etiā ne iniūgas pniaz p quā fiat p̄iudiciū aliē o iu ri. aut p quam detur occasio ruine spūalis alicui. aut per quā possit māifestari alteriꝰ pctm̄ occultū. Confessuz aūt q̄ntū potes studeas ad cōtri tionē inducere verbis siue aū siue in pcessu siue pꝰ ꝯfessio nem vt nō dicat pctā sua q̄si fabulas sed cū detestatiōe. et vt ait Augꝰ. Caute et astute aliq̄ñ interrogādo q̄ credit il lum ex verecūdia occultare. Circa vero turpia et carnalia peccata nō descendas nimis ad pticulares circūstantias. postq̄ habetur species sufficiēs peccati et huiusmōi a remotis interrogando ne addiscant hoīes malicias et peccata q̄ nesciuit. Thomas. Admonē dum eū super omia. vt vitet malas societates. frequētet confessionē. audiat sepe ver

bum dei. querat orões ꝛ participatões bonoꝝ que fiunt in religionibus et indulgentias.

De infirmis. Ca.xvii.

Circa ifirmos sic agēdum est. Aut enim talis est in periculo mortis. aut nō. Dico autē periculū mortis non solū. quia in extremis ꝯstitutus. sed qꝛ frequēter contingit homīes mori ex illa infirmitate. ꝛ medici dubitāt. In tali casu potest quilibet absolui a quolibet sacerdote de quolibet peccato. ꝛ a q̄libet sententia absꝗ alia licentia cū periculum est in mora. Talis eniȝ infirmus aut iam amisit loquelā vel vsum rōnis. puta qꝛ iam freneticꝰ. aut nō. Et i primo casu. si bene viuebat ꝛ bonus fidelis ꝛ frequētabat confessionē cōmunionē ꝛ huiusmodi. si petierit sacramēta ꝗuis ex insperato ei talia acciderit Vel etiā si malus ꝛ obstinatus diu perseuerās in peccatis ꝛ diu nō confessus. si petiit sacerdotē vt confiteretur ꝛ ostendit se velle facere omnia que debet. ꝛ interea factꝰ est mutus vel freneticꝰ ꝛ periculum est in mora debet presupponi contritus ꝛ faciente aliquo confessionē generalē pro eo sicut fit in ꝓpło sacerdos faciat absolutōeȝ ab omni sententia ꝛ peccato. et pōt iniungere circūstantibus aliquod ꝓ eo faciendū vł heredibus aut consanguineis ꝓ eius aīma si volunt acceptare. Deinde debet dari eucharistia a ꝓprio sacerdote seculari ꝗuis non sit confessus. qꝛ non potuit vel ab alio sacerdote seculari. non aūt religioso. si nō habuit licētiam a ꝓprio sacerdote vł episcopo. alias ipse religiosus incideret in excōicationem papalē in hoc casu ꝛ hoc verū est nisi timeret de expuitione vel vomitu eius. quia tūc non deberet sibi dari eucharistia. ȝ extrema vnctio tantū īmo etiam si nō potuit cōmunicare quia si ꝓpter frenesim nō permitteret se vngi. pōt ligari ꝛ sibi violēter dari. Astantibꝰ aūt ifirmo dȝ credi si ꝓhibēt testimoniū ꝙ petierit ꝯfessionē. ꝛ oñderit signa ꝯtritiōis. Si aūt ñ est diu ꝯfessus. vł qꝛ notoriꝰ pctōr incurrit subito amētiā ꝛ mutitatē vł infirmitatē. nec priꝰ nec pꝰ oñdit signa ꝯtritōis nil ei dari dȝ. nec sacra nec eccłiastica sepulta. Si ꝟo nec loq̄laȝ amisit. nec

amẽtiã incurrit. dꝫ ab eo exigi pura ↄfessio pctõꝝ plus et min⁹ ꝓm ꝙ patit̃ tps. Nã si est i extremis de ꝑncipalib⁹ ē intrrogãdũ ꝑmarie inducẽdo eũ ad ↄtritõꝫ cũ spe venie sꝫ si nõ ē ita i extremis. ⁊ vellꝫ facere generalē ↄfessiõꝫ de tota vita sua sic mlti infirmi fecerũt. q̃uis nõ sit nccriũ de hꝭs q̃ rite al's ↄfessus ē iterare ↄfessionē admittẽda ē. ⁊ tãdē absolutio ipendẽda ab omni snia excõicatõis ⁊ ab oi pctõ mõ supdco. ca. ꝓcedẽti. ita tñ ꝙ si ligat⁹ eēt aliq̃ excõicatõe a q̃ ↄfessoꝛ ex illõ piclm ñ potuisset absoluē. dꝫ ei iniungi ꝙ si euadat ĩfirmitatē q̃citi⁹ cõmode pt. pñtet se ei adquē ordiarie spectabat obsolutõ illius excõicatõis. al's si ñ faceret reincideret in eãdē excõicationē. e. ti. de sen. ex. c. eos. li. vi. Sꝫ si erat detent⁹ aliq̃ peccato de casib⁹ epo resuat̃. nõ opꝫ ꝙ iniũgat ei ꝙ post sanitatē ad epm vadat ꝓ absolutione. qꝛ ad illõ nõ tenet̃ sed sufficit sibi illa absolutõ. Nota tñ ꝙ si tal' eēt vsurari⁹ publiċ⁹ ñ pt tal' admitti ad ↄfessionē cõionẽꝫ ⁊ ad alia sacra nisi facta pri⁹ cautõe de restõe vsuraꝝ vl' ꝑmissiõe ab heredibus ꝺ hmõi. ⁊ si i cãu ꝙ amisisset ipse loq̃lã vl' vsũꝫ rõnis osñdat p⁹ signa ↄtritõnis ꝓm formã iurꝫ. que hr̃ in. c. q̃q̃. de vsu. li. vi. His pactis nõ est pnia infirmo iniũgẽda. qꝛ eam facẽ nõ possꝫ sed innotescẽda. vt dr. xxvi. q. vij. c. ab infirmis. declarãdo sibi talē tibi darē pniam si esses sanus q̃uis deleres facẽ mlto maioreꝫ ꝓm regulas eccl'ie. sꝫ qꝛ non potes mõ cũ eris san⁹ facies h vl' illõ. l' venies ad me et tibi dabo. Istõ tñ vltimũ nõ vidr securũ. qꝛ raro reuertunt̃ ꝓ pnia. si ꝟo deus aliter de te disponeret. dimittas ꝓ aĩa tua tm̃ ꝓ pnia. Põt etiã iniũgi amicꝭ l' ↄsãguineis aliq̃d ꝓ pnia si vterq̃ acceptat. ⁊ si credat̃ ꝙ satisfaciēs sit i statu gr̃e sup oĩa eni auisand⁹ est. vt si dꝫ aliq̃d alicui. vl' ratiõe maleficij vl' ↄctus l' depositi l' aliter declaret bñ vt nõ discedat cũ alieno ab h seculo. ne ineternũ damnet̃. Et de restitutõne ⁊ legatis ad pias causas. pro aĩa sua ita disponat ꝙ cito cogant̃ executores expedire ⁊ nõ ꝓlongare sicut sepe et quotidie faciũt. ꝙ si nollet sufficienter disponere de restitutõe fienda nõ est absoluẽd⁹. Exhortand⁹ est ãt ad cõtritionē simt' ⁊ ↄfidentiam

diuine miscdie exeplo latro-
nis et meritis passionis christi
Si aut haberi no possit copia
sacerdotis quis bonu sit ha-
beri in hmoi piculis in mari
videlz bello vl infirmitate vl
morte violenta laico cofiteri
tn no est necessariu qd si fiat
et quis euadat. tenet tal ite-
rum de omibz illis pctis cofi-
teri. quia no hebat ille claues
eccle. ¶ Si vo infirm no e
in piculo mortis. si hz casuz
excoicationis vel pcta reserua
ta epo dz cfessor ire l mitte
ad epm si pot p aucte hmoi
tn mo tali q no pdat pctore
nisi pri ille sibi dederit licen
tia nominadi eu. ¶ Si vo in
firm hz indulgentia in arti-
culo mortis a papa appropin-
quante morte sic pt fieri absolu
tio post oia supdicta pro di-
cta indulgentia.

¶ Forma absolutois in arti
culo mortis

Misereat tui &c. Au-
ctoritate dni nri ie-
su christi et btor aplor Pe.
et pau. et dni nostri pape. N.
et sancte romane eccle. i hac
parte tibi cocessa specialit et
mihi comissa. concedo et do
tibi plenaria indulgentia et
remissione omniu peccator
tuoru de qbz ore cfessus es.

¶ Nota hic an meli sit dice
re de quibz mo cfessus es. an
de quibz ore confessus es. et
corde cotritus. q no omisisti
sub ptextu illi indulgetie in-
quantu claues eccle se extedut
Que qde plenaria indulge-
tia sit tibi in augmetu vtut
et gre et acqsitiois vite eterne
In noie pris et fi. et sp s. Ame.

¶ Forma absolutois ab ex-
comunicatoe minori.

Ego te absoluo a vin
culo excomunicatois
qua incurristi parti-
cipando cuz excomunicatis in
casu no concesso in loqla. in
cibo vel potu. et hmoi. et resti-
tuo te sacris sacris eccle. in
nomie patris et fi. et sp s. Amen.
¶ Nota vo q in absolutoe
ab excoicatione maiori debet
primo exigi iuramentu vt. s.
iuret stare madans ecclesie.
que scz fient ei ab absoluete
pro tali materia quo facto im
poni ei dnt madata rationa
bilia. vt satisfaciat ei quez le
sit. vel damnificauit si potest
si tamen p hmoi est excoica
tus. pcipue ei iniungedum e
ne ampli veniat contra illuz
canone. vel si fuit excomuni-
catus pter verberatoem cle
rici. non ampli verberet.
Secudo exutis humeris ab

soluēdus deberet verberari cū virga dicendo ps. Miserere mei ds. vel aliū ps. pñialem ad quēlibet vsu3 dādo vnum ictū. postea subiūgat. Pr nr. Et ne nos. Saluū fac suū rc pu t paulo ante. s. notatū ē. Deus cui ppriū est mise. rc. tū hñs auctē3 absoluat sic di cendo. Auctē oipotēt3 dei rc. prout sup plene dictū ē.

Forma absolutōis a pctis excōicatiōis minoris.

Si teneris aliq vinculo excōicatōis l' ptīcipatōis a q possum te absoluē. ego ab soluo te et restituo te sanct3 sacramentis eccle. in nomie pa. r fi. rc. Dñs nr iesus xps te absoluat. r ego auctē q fū gor absoluo te a pctis tuis. i noie pa. rc. Oīa bona q fe ceris l' facies. r quicqd pate ris vel patiere3 sit tibi i remis siōe3 pctōr tuor oim et i au gmentum grē r premiū vite eterne. Amen.

Forma sacri baptisinatis.

Ego te baptiso In noie pa. r fi. r ss. amē. Tho. in. uij. Ego r amē nō sunt de substantia sacramēti. tū dici dēt ex statuto et ↄsuetudine eccle. s3 si dubitaf dic si es ba ptisatus non te baptiso. Si nō es baptisatus, ego te ba ptiso. in no. pa. r fi. r ss. amen

Forma ↄsecratiōis seu cris matis dande p epm.

Consigno te sig cruc3 r crismo te crismate salut3 In noie pa. r f. rc. In fronte de tur. r cū crismate consecrato ab epo. tho. in uij.

Absolutio a peccatis.

Ego absoluo te a pctis tuis. in no. pa. r fi. r ss. amen. Omnia vo alia sunt ad bene esse. tho.

Forma extreme vnctōnis Et pmo ad oculos.

Per istam sctām vnctō3 r suā pijssimā misc̄diā parcat tibi dñs quicqd p vi sum deliquisti. sm ordinem fratr pdicator. vl sic sm cle ricos seculares. quicqd vicio rū oculo deliqsti. Inūgo ocu los tuos isto oleo sctificato. In no. pa. r f. rc. Tho. in. uij. sed suāda est prior. s. Grego riana. et fienda est vnctio in sex locis corpis ad mi⁹. Pri mo in vtrisq3 ocul' dicēdo vt s. scdo in vtrisq3 aurib9 dicē do. p istā rc. vt s. Ad illud qc quid r exinde sic deliqsti per auditū vel auriū vicio deliq sti. tercio in narib9 dicēdo p istam rc. quicqd deliquisti p odoratū vl nariū vltimo deli quisti, quarto i ore clauso di

cendo per istã sctãm vnc. rc. quidq̃d p gustũ deliquisti. vl' quicq̃d oris vicio deliquisti. quinto in vtrisq̃ manibꝫ ab intra in palmis. dicendo per istam rc. quicq̃d deliq̃sti p tactũ l' tact⁹ vicio. sexto in pedibus ambobꝫ i pte supiori dicendo p istã rc. q̃cq̃d deliq̃sti p gressuz l' incessũ l' recessũ l' taliũ vicio deliq̃sti. Clerici seculares addũt septiaz ad lũbos q̃ fieri dꝫ vbi ẽ ɔsuetudo sꝫ illa ñ vtit' ordo predicatoꝝ erga frẽs. ꝛ fit in renibꝫ dicẽdo p istã rc. quicq̃d lũboꝝ l' p carnis vicio deliq̃sti. ꝛ dũ fiũt vnctões dicãt' h̃ vba scl' ꝛtm.

Forma ɔsectiõis corpis xpi.

Hec ẽ s̃m tho. in iiij. Hoc est eñ corpus meũ. Eni tñ nõ est de subia ɔsecratõis. nihilomi⁹ tñ non dꝫ obmitti. al's peccaret mortaliter.

Forma ɔsectiõis sangñis.

Hic est eñ calix sangñis mei noui ꝛ eterni testamenti mysteriũ fidei q̃ p vobis ꝛ p multꝭ effundet' in remissionẽ pctõꝝ. Omnia eni vba hec sunt de substãtia ɔsecrationis pret' eni s̃m tho.

Forma ordinum.

Ubi cũ sint septem s̃m tho. q̃libet hꝫ formã suã Sciendũ est s̃m tho. in. iiij. q̃ tunc ip̃rimit' caracter seu recipit' ordo cũ porrectũ instr̃m illi⁹ ordis tanq̃ materiã ab epo dicente formã illi⁹ ordis tãgit manũ ordinãtis ad illũ ordinẽ.

Forma ostiarij.

Illis qui ordinãt' ad hũc ordinẽ tradit eps claues eccl'e dicens. Sic agite quasi reddituri do rõnẽ p his rebꝫ q̃ his clauibꝫ ẽcludũt'. Archidyacon⁹ do ostiũ eccl'ie facit illos tangere.

Forma lectorat⁹.

Hic tradit eps codicẽ de q̃ lectur⁹ ẽ vba sicut pphe vt missale vel epistolariũ libꝝ dicẽs. Accipite ꝛ estote vbi dei lectores. habituri si fidel'r ꝛ deuote iplel'uerit' officiũ vr̃m ptẽ cũ his qui vbũ dei ab initio mistrauerũt.

Forma exorcistat⁹.

Hic tradit epũs libellũ in quo scripti sunt exorcismi. vl' illũ vbi exorcizatur aqua bñdicta vel aliũ dicẽs. Accipite ꝛ cõmendate memorie. ꝛ habetote ptãtem imponendi manus sup energuminos siue baptisatos siue cathecuminos.

Forma acolitatus.

Hic tradit episcopus ceroferariũ id est candelabrum dicẽs. Accipite ce-

roferarium cum cereo ꝛ sciatis vos ad accendēda lumiaria ecclesie mancipati. Accipiat etiam vrceolū vacuum ab archidyacono dicēte episcopo. Accipite vrceolū ad effundendū vinum ꝛ aquaꝫ in eucharistiam sanguis christi

Forma subdiaconatus.

Hic datur calix vacuus cum patena ab episcopo. et vrceolus cum aqua et manili. id est bacili et manutergio ab archiacono dicēte. Uidete cuius ministeriū nobis tradit. et ideo si vsqꝫ nūc fuistis tardi ad eccl'iam amodo debetis eē assidui. Si vsqꝫ nunc fuistis somnolēti amodo vigilet. Si vsqꝫ nūc ebriosi āmodo sobrij. Si vsqꝫ nunc inhonesti āmodo casti. Oblatiōes que veniūt in altari panes ꝑpositōis appellantur. de ipsis oblatōnibus tantū debet poni in altari q̄ntum possit ꝓ populo sufficere ne aliquid putridū in sacrario remaneat. Palle vo que sunt in substratoria altaris i alio vase debent leuari. In alio corporales et palle. Ubi autem corpales lote fuerint nullum aliud linteamen debet lauari. Ipsa autem aqua debet in baptisterio mergi. Ideo admoneo vt vos exhibeatis. ita vt deo placere possitis.

Forma diaconatus.

Hic tradit episcopus librum euangeliorū dicens Accipite potestatem legendi euangeliū in eccl'ia dei tam pro viuis q̄ꝫ ꝓ defunctis. In nomie domini amē. Item episcop⁹ ponit manuꝫ super caput eius dicēs. Emitte in eum quesum⁹ spiritum sanctū ꝛc. Item dat ei stolā dicens. Accipite stolā. vt ptꝫ in pontificali. In datiōe tantum euāgelioꝝ libri (ſm thomam) caracter imprimit.

Forma presbyteratus.

Hic episcop⁹ tradit calicem cum patena preparata id est cum vino in calice ꝛ hostia in patena. alias nō recipent caracterem ſm Tho. Si nō esset preparata dicens. Accipite potestatem offerre sacrificiū deo missamqꝫ celebrare tam pro viuis q̄ꝫ ꝓ defunctis. In nomine dn̄i amen. Item ab episcopo imponit manus super ordinandū ꝛ om̄es sacerdotes cū eo ibi p̄ntes dicēte

ipso episcopo. Oremus. Dilectissimi dñi rc. vt in pontificali. De. de tharātasia dicit q in impositōe manuū imprimat caracter. Primū tamen verius ē ꝛ cōmuni⁹ ƀm tho. scȝ in porrectiōe calicꝭ ꝑpati. Itē inungūt man⁹ sacerdotꝭ cū ordinat ab eṗo dicēte. Cōsecrare ꝛ sanctificare rc. Itē aptat sibi stolaȝ sup hūeros dicēs. Accipite iuguȝ dñi rc Item vestit euȝ cū casula. i. planeta dicens. Stola innocentie rc. Nota ğ q si pmuȝ fuerit obmissum. i. porrectio calicis prepati totū dȝ iterari q̄si nihil sit factum. Si ꝟo istud fuerit obſuatū ꝛ aliqd de p̄dictis alijs fuerit obmissum. nllo mō dȝ iterari ordinatō. sed qꝛ obmissum est dȝ suppleri ab eṗo in alia ordinatione. et interim ñ celebret.

Forma sacramēti matrimonij.

Non est determiata. Est autē forma illa expssio consensus p ꝟba vni⁹ i alterꝫ cōiugū vt accipio te in vxorē vel accipio te in virꝫ. vl cū interrogat. si vult talē in vxorē vel virꝫ. ꝛ rñdet q sic. vl si loqui nō pōt p scripturā. l alia signa exprimētia ꝯsensum.

Explicit tercia ps libri secundi. ꝛ p ꝯñs tot⁹ tractatus siue summula de ꝯfessore cū interrogatōibꝫ fiendis Reuerendissimi fratrꝭ Anthonini Florentinoꝝ archipsulis.

Incipit liber tertius pñtis tractatus de restitutionibꝫ. Et pmo de restitutionibꝫ in genere. in q̊ ponitur. xx. man⁹ rapientiū. q̄ruȝ quelibet habet q̄nqȝ digitos seu modos. et sic sunt cētum modi in q̄bꝫ fit restitutio vel erogatio. vtȝ in. ij. pte. sum. titulo scdo.

De prima manu feneratoria potest intelligi illud quod habetur Apocalips. xvij. Vidi mulierem sedentē super bestiā coccineam. id est diabolum habentē in manu eius poculuȝ aureum. Hec mulier est cupiditas que in mauu. i. in ope vsure habet diuitias quas sitit. sed nō extinguit eius sitꝭ sed soluȝ delectatur in videndo. Hec autē hȝ q̄nqȝ modos sicut man⁹ hȝ. v. digitos. Et prim⁹ in pigribꝫ. qñ. s. q̄s pro mutuo alteri facto recipit pignus ab eo rei mobil. vt vestimētū seu lucꝫ eq̄ seu hmōi aut imobilis. vt possessionē

ex q̃ capit fructū seu lucꝝ nō ꝯputās in sortē. qđ vsura est nisi in casu cū gener a socero q̄uis ꝗ hēat ab eo dotes sustinēs onera mrīmonij accipit possessionē ab eo in pign⁹. ex̄ de vsu. c. salubriter. Et de hoc diffuse. m. ij. pte sū. ti. i. c. vi. ¶ Secundus digit⁹ seu modus ē in depositōibꝫ. cū. s. q̄s deponit pecuniā apđ mercatorē l' cāpsorē vt vtat' ea. saluo tñ capitali suo. ⁊ cū inten tione pncipal'r aliq̄d ꝑcipiēdi vltra sortē nulla tñ fcā pa ctione sup h. etiā vsura ē. xii ij. q. iij. si feneraueꝛ. ⁊ de hoc i. ij. pte sum. ti. i. c. vij. ¶ Tercius mod⁹ in emptōibꝫ ⁊ ven ditis cū. s. vendit' merces vltra iustū p̄ciū rōne dilatōnis tpis in soluēdo p̄cium. ⁊ hoc nisi rē illā intēdebat ſuare in futuꝝ qñ tm̄ q̄ntū vēdit l' pl⁹ spabat valiturā. Sil'r qñ rē emit mi⁹ iusto p̄cio. eo ꝙ anticipat tps solutōis precij anteq̄ recipiat mercē. vt pu ta tpe veris triticū colligēdū Et h nisi dubiū esset vtꝝ pl⁹ minusue sit res illa valitura de h ex̄ de vsu. c. i ciuitate. ⁊ c. nauiganti. Et de h diffuse in ij. pte sū. ti. i. c. viij. ¶ Quart⁹ in cāpsiōibꝫ ⁊ affictꝫ assecura tionibꝫ vt in cābijs q̄ dicunt' per venetias ⁊ cābijs q̄ fiūt in romana curia ꝑ bull' q̄ sunt vere mutua cū vsura. ⁊ cū ipsemet sit satisdator simulalat⁹ ⁊ ver⁹ mutuator est. ar. xii ij. q. iij. c. plerīq3. Et de h i. ij. pte su. ti. i. c. vij. ¶ Quint⁹ in mutuis cū exp̄ssis lucri pactionibꝫ siue i pecūia siue in opibꝫ siue in alijs q̄ p̄cio pñt estiari. ar. xiij. q. iij. c. putāt. Et de hoc in. ij. parte sum. ti. i. c. vij. ¶ Man⁹ raptoria est q̄ māfeste rapit aliēa De ma nu violēta. i. raptoris eripit pauperē. s. deus. Thobie. xv. ⁊ habet. v. digitos seu modos. ¶ Primus ꝯsistit in vsurpa tis dominijs. ciuitatū. castro rū. villaꝝ. ex q̄bꝫ om̄e emolu mentū qđ inde ꝑcipit rapia est. ¶ Scđs ē in talijs iniustꝫ quādo. s. dñs ciuitatꝫ impōit collectas vltra debitū ꝯsuetu dinis vel statuti. seruicia, indebita operaꝝ exigit ⁊ nō sol uit eis đ labore. vel si ciuitas est libera qñ nō ꝑ rata impo nunt ciuibꝫ. sed nimis aliq̄s grauāt. ¶ Tertius ē in peda gijs seu gabellis illicitꝫ. qñ. s. imponūt dñi terraꝝ vl' ciues noua pedagia sine licētia p̄n cipis. vel etiā si antiquata vl' noua cū licentia nō seruant vias suas cū tamē possent.

¶ Quartus in latrociniis terrestribꝰ vel maritimis. vl' piratis. qui discurrũt per mare predando ex naufragio. etiã in mare proiecta sibi accipere ad rapinam ptinet. vel etiaꝫ de represaliis illicitis. De qͥbus in tercia parte titu. iii. et iiii. ¶ Quintus in personis capiendis et vendendis que libere sunt seu christiane. nã et si pagani vel sarraceni capti in bello iusto efficiãt' serui capientiũ. Unde ꝛ vendi possunt vt serui et emi. nõ tñ christiani. debent ergo ista restitui si possunt. vt dicit Augustinꝰ. xiiii. q. vi. c. si res. de his habes in secũda pte summe. titulo. j. ¶ Uanus furatoria est cum quis accipit occulte aliena nesciente domino. Apoc. Qui furabaẗ iam non furetur. sed magis operetur manibꝰ suis. Fur videtur operari maibus alienis inquantum accipit lucrum de manibꝰ alienis. Et hec manus habet quinqꝫ digitos.

¶ Primus est in inuentoꝝ detentione. quãdo. scꝫ res alterius inuẽtas que nõ habẽtur ꝓ derelicto sibi ꝛtinet. xiiii q. iiii. c. si quid. Et de hoc hẽs in secũda pte sũ. ti. i. c. xv.

¶ Secundus est in illicita prescriptiõe. qñ scꝫ quis prescribit aliena mala fide. sciẽs scilicꝫ illa esse aliena. nec aliquo iusto titulo habuisse. c. possessoꝛ. de re. iur'. in. vi. De hoc habes in scđa parte sum. titulo. i. c. xv. ¶ Tercius ẽ in rei pignorate cõmodate vel deposite vsu. s. qñ dominus rei non ꝯsentit. ꝛ teneẗ de vtilitate inde habita. et si amitteret ex cl'pa sua teneẗ reddere. Ray. De h in. ii. pte sum. ti. i. ¶ Quartus in occulta rerum vsurpatiõe. siue h fiat a filiis de rebus parentũ. siue ab vxore đ rebus viri ipo nesciente siue a seruis de rebꝰ dominoꝝ suoꝝ dispẽsatoribꝰ đ rebꝰ pꝛonoꝝ suoꝝ. siue a discipul' de rebꝰ mgroꝝ suoruꝫ siue ab extneis de rebꝰ alioꝝ. etiã si h faceret dãdo iñ eleosinas paupibꝰ nisi in extrẽa necitate ꝯstituꝫ. xiiii. q. iiii. c. forte. de h in. ii. pte. ti. i. c. ii. ꝑ totũ. ꝛ. xiiii. q. v. c. forte. Quintus in religiosa appropriatione. qñ. s. religiosus aliqd recipit. l' nesciente ꝑlato suo vel alteri dat ꝓpinqͦ vel extneo vl' cũ occultat ꝛ vt ꝓpria retinet acqͥsita p eũ. vl' data ñ patus superiori libere assignare. xii. q. i. c. non dicatis. et de h hẽs in. iii. pte summe. titu. vi.

¶ Manus bellatoria est vbi scȝ reperiũt furta ⁊ rapine et sacrilegia. Manũ suã misit hostis. s. bellãdo ad oĩa desiderabilia. Tre. i. Desiderabilia autẽ sunt blada pecũie ⁊ edificia vasa aurea templi ⁊ alia ornantia ipm templum, ad quod misit manũ exercitus. Nabuchodonosor bellans ꝯ hierosolimaȝ rapiendo incẽdendo ⁊ destruẽdo, et hec manus habet. v. digitos seu modos. ¶ Prim⁹ est cũ dñs vel cõmunitas aliq̃ assumit iniustum bellũ. Nam qui ad ħ concurrũt adiuuãdo ꝯsulendo cooꝑando de omĩb⁹ dampnis illatis aduersarijs etiaȝ si nihil ꝑueniret ad eos tenẽtur satisfacẽ. xxiij. q. v. c. nõ sane. in fi. ¶ Scd̃s est ꝙ tenet̃ de oĩbus dãnis ⁊ expens̃ q̃s patiunt̃ subditi sui q̃ inuolũtarij sunt ⁊ coacti. nã vltra expensas q̃s faciãt aliqñ ab aduersarijs debellant̃ ⁊ capiunt̃ ipi ⁊ bona eoꝝ. Uarius ẽ em̃ belli euẽtus. vt. c. si cl'pa. ex̃ de iniur̃. ⁊ dã. da. ¶ Terci⁹ ẽ q̃ꝛ q̃ hȝ iiustũ bellũ ea q̃ capit ⁊ destruit vel ħ facẽ ꝑmittit suis sic cõiter faciũt. satisfacere tenet̃. xxiij. q. i. c. militare. Bona autẽ capta iuste ab inimicis q̃ dñt cõdiuidi occultãdo et retinendo sibi furat̃. xxiij. q. v. c. dicat. ¶ Quartus ẽ cũ iuste bellans rapit bona ecclesiarũ non incastellatarũ. aut bona clericoꝝ cõtrarie ꝑtis. l' etiã viatores ꝑegrinos ⁊ alios innocẽtes. di. lxxxvi. c. singulis. ¶ Quitus est qñ hñs iustum bellũ ex sua inertia ⁊ crassa negligentia nõ defendit suos cũ posset. ꝑcipue cũ est deductus mercede ad bellandũ. et similiter cũ possȝ debellare inimicos et sic finem facere guerre. vt plus lucret̃ ex duratione prelij. vel quia corruptus ab aduersarijs non fideliter gerit negociuȝ guerre vt pl⁹ lucret̃ ex duratione prelij. vel quia corruptus ab aduersarijs nõ fideliter gerit negociũ tenetur. extra d̃ iniur̃. ⁊ dam. da. c. si culpa. Et de his omnib⁹ habes in tercia parte sum. titu. ių. caplo de bello. ꝑ totũ. ¶ Manus dãnificatoria. Dicit̃ ꝓuerb. xvi. Si man⁹ ad manũ fuerit nõ erit innocẽs man⁹. vt qñ vna manus nõ sufficit ad vnuȝ op⁹ alia iuuat. sicut aliquãdo si vnus nõ sufficeret ad rapiendum vel furandum vl' damnificandũ aliũ. et tunc adhibet adiutorium alter. ⁊ hec ẽ man⁹ ad manũ

adiuncta, et talis ꝙuis non sit pncipalis vel nil pueniat de rapina vl' de damno ad eũ tamẽ tenet. Et quia nõ est innocens sed in causa. ꝛ hec hꝫ quinqꝫ digitos qui cõtinẽtur in hoc versu. Iussio ꝯsiliũ cõsensus palpo recursus. ¶ Primus est cũ quis mãdat fieri rapinam furtũ vsurã l' aliud damnũ. et ex hoc sequit effectus damni. quod al's nõ fuisset factũ. talis tenetur insolidum. etiaꝫ si nil puenit ad eum. Sic ꝛ tutor curator ꝛ procurator ꝛ factor qui ꝓ pupillis vl' pro aliꝭ faciunt cõtractus vsurarios tenẽtur si illi pro quibꝫ fecerũt nõ satisfaciant cum sint principaliores. ¶ Secundus qñ consuluit. ita ꝙ ex illo sequit damnum quod al's nõ fuisset factum. talis etiã tenetur insolidum etiam si nil peruenit ad eum. Si aũt fuisset factũ etiam sine illo ꝯsilio ꝛ aliq̃d plus factum est ad illud pl' tenetur Innoc. ꝛ Hostiens. ¶ Tertius est consensus scꝫ cooperationis. nõ mentꝭ tantum. puta qñ vnus vel pl'es faciunt aliquod furtũ vel dãnum siml'. ita ꝙ vnus nõ faceret sine altero. tenet quilibet insolum. Secus cum etiã sine illo factũ fuisset. tñ cum aliꝭ se repit ad dãnificandũ tunc eni tenet soluꝫ de dãno illato p eũ qui etiã ẽ mediator sciẽter alic' ꝯctus fraudulenti. vt sensales. tenetur tales de dãnis. ¶ Quartus est palpo. s. cum q̃s adulãdo seu laudãdo aliquẽ de furto l' dãno. s. ꝙ sit strẽnu' ꝛ ex hꝫ iduc eũ ad faciendũ malũ q̃ al's ñ fecisset. Et idem si detrahẽdo eũ ad hoc inducit. ¶ Quint' est recursus. i. cũ q̃s receptat fures ꝛ dãnificantes. ꝛ ex hoc sequñtur dãna vl' etiã raptaꝫ rem cũ querit. ꝛ ipse occultat ꝓpter q̃d nõ põt recuperare. Officialis etiã qui pt siñ sue psone piculo obstare ne fiat damnũ vel rapina. vl' mãifestare fures ꝛ ablata ꝛ ñ facit tenetur. hec tho. albert' petr'. ricħ. in. iiij. di. xv. Inno. ray. et gui. de his i. q̃. pre sũ. ti. i. c xij. Ian' participatoria. scꝫ de re furata vel vsuraria. et de hoc potest intelligi illud Jo ne. iij. Recedat vnusq̃sqꝫ ab iniquitate que in manu sua est. et hec habet q̃nqꝫ digitos ¶ Primus est participando de hmõi' ꝑdonationẽ. talis ei cui donatur. cũ hoc scit debꝫ reddere dño eius reꝫ ablatã. donum aũt datũ ab vsurario

cum omnia bona sua sint ob noxia restitutioni tenetur ex reddere vel sibi vel his poti⁹ quibus vsurari⁹ hꝫ restituere. Scḋ3 est p victitationē. Familia eni raptoꝝ vl' vsurarij vel vxorꝫ.l' filij q̄ nō hn̄t nisi d rapinis l' vsuris tenent' satis facē de ꝯsumptꝫ.sꝫ hn̄do etiā alia bona comedēdo l' vtēdo rebꝫ male ablatꝫ in pma specie tenet' d eo ꝙ cōsumit Raimund⁹. Terci⁹ ē p dotatiōē ꝫ filia ei q̄ dotat' p eum q̄ nō hꝫ nisi de vsurꝫ vel al's male ablatis.marit⁹ q̄ h̄ nouit nō pōt recipere dotē ꝛ receptā tenet' restituere creditoribꝫ soceri et ipsa etiā filia mortuo marito tenet' r̄stituere dotes. Raymūd⁹ de hoc in scḋa pte sum. ti.i.c.xij. Quart⁹ ē pticipādo de re rapta l' furata p emptō nem.q̄ eni emit talia sciēter vel igrantia facti crassa tenetur restituere cū inueit dn̄m rei.vl' paupibꝫ erogare si illū ignorat. Si etiā talia emit p babil'r estimās eē venditorꝫ postea sciens fuisse ablata tenet' nihilomi⁹ dn̄o reddere si cognoscit.vl' paupibꝫ l' p̄ciū erogare si n̄ inueit. Ray.ꝛ de hoc in.ij. pte sum.titu.i.c.vx. Quint⁹ p legatū vl' hereditatō nem. Intelligit' eni hereditas deducto hre alieno. Hec res q̄ vel legatari⁹ ei⁹ c⁹ bona sunt obnoxia restitutōi vt ex ꝯtractu vl' ex q̄si maleficō furti fraudis ꝛ vsure ꝛ h⁹.vl' q̄si omia tenet' restituere de tali hereditate l' legato.ex de vsu. c.michael. Sext⁹ sacrilega vicꝫ vsurpatio circa sacra ꝛ ecclesiastica. Jo.xv. Cēdit aduersus deū man⁹.s.sacrilega Hec ē man⁹ sacrilegi Nichanorꝫ.q̄ extēdit ꝯ templū dei cominat⁹ ipm̄ fundit⁹ destruere sed ipo occiso suspēsa est lingua a iuda Machabeo ꝯ templū.ij.Mach̄.xv.ꝛ hec hꝫ v.digitos. Prim⁹ ē cū aufert' sacra vt calices ꝛ paramēta. cruces reliquie.ꝛ alia h⁹. Secundus est qn̄ auferūtur aliq̄ et si nō sacra.tn̄ de loco sacro vt in eccl'ia.ꝛ de vtroqꝫ.xvij. q.iiij.c.quisquis. Terti⁹ est qn̄ fit incēdiū l' effractio i loco sacro.i.iiuriose.tenet' etiā satisfacē.vel etiā inferūt alia dāna eccl'ijs vl' psonis eccl'iasticꝫ.vt erigēdo gabellas ꝛ pedagia.ex de censi.c.quāqꝫ in vi. Aut imponentes collēas. ex de iniur.ꝛ dā.da.c. aduersus.aut faciendo represalias contra psonas ecclesiasticas c.ꝛ si pignoratiōes .extra de iniur. Quartus est cū cle

rici male tractant bona eccle
siarū dilapidando indebite
alienādo in pompas et lasci-
uias expēdēdo. consanguineos
ditando. xij. q. ij. c. null'. et bo
na debita paupibus vel clericis
vel reparationi ecclie subtrahē
do dz restituere. ¶ Quintus
cū subtrahūt legata facta ec-
clesijs. xiij. q. ij. c. qz oblatio-
nes vl' nō soluūt decime vbi
consueuert solui. vl' cū nō est le
gitime in bñficio constitutus
sed p intrusionē l' p simoniā
vel hz aliqd impedimētū ir-
regularitatis. tenet eniz fruct'
pceptos restituē. de re. iur. li.
vi. de his in .ij. pte sum. ti. i.
¶ Ianus iniuste iudicatoria
Brās qui excutit man' suas
ab omi munere Isaie. xxiij.
scz obsequij petitie et laudis
per munera eni freqnter per
uertit iudiciū. et hec man' hz
qnq digitos. ¶ Prim' ē qū
iudex seu qcunq officialis dat
iniustā sniam ex certa sciētia
quacūq de causa. siue odio si
ue amore sine corruptione pe
cunie. et talis tenet de omni
damno et interesse parti lese.
Raymundus. ij. q. iij. c. quat-
tuor. ¶ Secundus est quan
do ex ignorantia crassa pro-
fert iniustā sententiā. nō eni
debebat se ponē ad id ad qd
nō erat idone' cū periculo al-
terius Secus si decept' consilio
assessoris q putabat idone' ex
malicia vel ex igrantia crassa
male consulenti. nūc tenebit as-
sessor pti de expēsis fm Ray.
¶ Terci' ē qū ex notabili ne-
gligentia ptulit iniustā sniaz
puta qz noluit laborare ad le
gendū in libris qd potuisset i-
uenire. et videt etiā teneri vt
c. si culpa. ex. de iniur. ¶ Quart'
qū accipit pecuniā p iudican
do vel nō iudicādo aut bene
aut male. Ray. etiā talē pecu
niā sibi retinere nō pt. sz pau
pibus dare vel reddere danti.
¶ Quintus cū nō vult iudica
re et dare sniaz put pt et dz ne
displiceat hñti iusticiam. aut
vt dānificet ius hñtē. et tal' te
net si pars postea amittat iu
stam causam. vel si remittat
penas. vl' diminuat iniuste
cū nō possit tenet cōmunita-
ti si auferit penā iniuste tene
tur ei q soluit. Tho. et ray. de
his. i. ij. pte summe ti. i. c. xix.
¶ Ian' in iudicio iniuste assi
storia. de his ne iūges manum
tuā vt p impio dicas falsū testi
moniū Exo. xxiij. et Ysa. xxi.
Eruite oppressū de māu ca-
lūniantis. et hec hz. v. digitos
fm q qnq genera hoim ibi
concurrūt. s. aduocat'. iurisconsul-
tus. actor et pcurator. testis et
reus. ¶ Prim' g est aduocat'

q̄ si sciēter assumit ad defen=
sandū. iniustā cām obtinēs
victoriā cāe de oī dāno tenet
aduersario si cliētul' nō satis
fec.th.se.se.q.lxxi. Si nō ob
tinet tenet cliētulo in expēs
qn̄.s.dixit sibi cāz eē iustā. cū
al's ille nō litigass3.s3 si assūit
cām iustā r ex crassa igrantia
vel notabili negligētia pdit.
vi dr teneri cliētulo de dāno.
c.si culpa.ex de iniur.r dā.
Scds iurcōsult' si sciēt pstat
malū osiliū l' fraudulētū.vn̄
ius hn̄s pdit cāz. siue sit ille
cui osuluit.siue al't tenet de
dānis.si do fidel'r osulit.vt
scit.nō tenet.vt.c.nēo ex cōs.
de re.iur.li.vi. Terci' ē actor
r pcurator q̄ accusat aliquez
falso crimie. l' petit indebitū
scient tenet de oī dāno qd iñ
recipit etiā aduersari' d expē
sis.th.se.se.q.lxviij. Quart'
est re' si negat vitatē de q̄ iu=
ridice interrogat negādo in=
debitū pecūie tenet actori.ne
gādo aūt crimē vn̄ seqtur ac=
cusatori mors.l' mutilatō.vl'
alia pena.vl' fatigādo sciēter
appellatōibz vel dilatōibz te=
net ad arbitriū boni viri.
Quītus test' si ex falso testio
nio eius sciēter fcō actor l' re
us incurrūt aliqd dānū iniu=
ste tenet talis insolidū.ex de
iniur.c.si clpa.r si accepit pe
cuniā pro testimonio ferēdo
etiaz vere tenet illā pauperi
bus erogare.xiij.q.v.c.non
sane. et de his oibz in.ij.pte
sum.titu.i.c.xix. Octau' frau
datoria Job.xiij. In māibz
meis non adhesit macula.sc3
fraudis. Et hec h3.v.digitos
seu modos. Prim' ē in re=
rum quidditate.dū sc3 vna
substātia vendit p alia.vt vi
nū limphatū pro puro.aurū
vel argentū archimiatū p pu
ro.r h'. Scds est in q̄ntita=
te.vt cū dant diminute mē=
sure vel pondera.puta vncie
due pro libra.vel in vasis de
vino.oleo.tritico.r h'.vel in
cānis de panno laneo lineo.
et h'. Terci' est in q̄litate.
vt cū vēdit res defectuosa.vt
vinū vel caro corrupta.p bōa
aīal viciosum r claudicans
pro sano.non diminuēdo de
precō.r multo grauius esset
vendendo rem nociuam et
periculosam homini. Quar
tus est in precij ineq̄litate vt
cū vēditur res pl' iusto pcio
q̄3 valeat scienter.vel cū mul
to minus precō emitur.quia
venditor non cognoscit rem
vel quia ducitur maxima ne
cessitate. Quītus est in ga
belle debite vel pedagij sub=

tractione. videlicet qr occulte introducit rem ad ciuitatem vel asserit esse p alio. vel minoris quantitatis. vt minus soluat. hi oms tenent satisfacere sm thomã scdasse. et. q. Raymundu. de his omibus habes in secuda pte. titu. i. c.

¶ Janus falsificatoria. Job. v. Qui dissipat cogitatones malignorũ ne possint manus eorum implere qd ceperint manifestãdo. scz falsitates eorum. et hec habet quinque digitos vel modos ¶ Primus est in ponderibus et mensuris faciendo falsas monetas vel eis vtendo falsis. et diminutis in vendendo et emẽdo mẽsuris excessiuis. tenet etiam talis de damnis inde secutis illis i talibus. ¶ Secũdus est in falsis monetis fabricãdo eas falsas vel incidendo. aut falsatis et diminutis p legitimis scienter vtendo vltra peccatũ tenet de dãnis lesis. ¶ Tercius est in bullis apostolicis falsatis. vel per surreptionẽ obtentis. cum scz expressum est falsum in supplicatione obmissuz illud de exprimẽdo. quo enarrato non obtinuisset. Beneficiũ enim vl grana sic obtenta nõ valz vnd tenet satisfacere de emolumẽto per ipsas obtento. ¶ Quartus est in instrumẽtis et scripturis falsificatis. vt testamẽtis in quibus scribũtur legata aliter q disponat a testatore vl scripture vbi apparent debita et cassant et hmõi ¶ Quintus est in falsis partubus vt cũ mulier concipit p adulteriũ vl supponit sibi alienum partũ. que tenet de omnibus q cõsumit filius putatiuus de bonis mariti. et de his que vt filio legitimo sibi de hereditate relinqrent. c. si culpa. ex de iniur. et de his i scda parte sũ. ti. i. c. xviii. ¶ Janus proditoria. de qua christus luc. xxii. Ecce manus tradentis me cum est in mẽsa. Non eni fit pditõ nisi p familiares. et hec habz quinque digitos. ¶ Primus est in claustris. populis et terris qñdo. s. quis aufert a legitimo dño. et dat pditorie alteri qui ibi ius nõ hz. talis tenet de omnibus dãnis inde secutis. ¶ Scds est in personis. quãdo qs tradit dñm suum vl amicũ in manus inimici occidendũ vel redimendum vl impediẽdum a negocijs suis tenet illis ad omne interesse. ¶ Tertius in rebus qñ pecunias vl alia bona sui dñi vel amici pcurat deuẽire

ad manus inimicorū.aut cū associat se cū aliquo vt ducat ad locū vbi spolietur. ¶ Quartus est. qñ secreta reuelat sui dñi vt dānificetur.vel aduocatus secreta cāe quā defendit. aduersario pandit vt se possit defendere tenetur de dānis.ex. de iniur.c. si culpa. Et de his in.ij.parte sū. ti.i.c.xxij. ¶ Quītus.s.cū quis vti tur insidijs ñ seruādo pacta pmissa.etiā si eēt hostis dūmō et ipse ei seruat fidē et ñ alias. vt.xxiij.q.i.c.noli. ¶ Ian. simoniaca. Et de hac. iiij. Re. xiij. Quicūq3 volebat imple bat manū suā.s.pecunia quā dabat et fiebat sacerdos. et hȝ habet.v.digitos. ¶ Primus ē accipe pecūiaȝ.vel alia tpalia pro sacrament aut bñficijs ɔfe rendis vel collatis p modū pcij. nō p modū eleēosine.et taem pecuniā retinere ñ pt.sȝ pau peribus dȝ erogare.vel eccie in cuius iniuriā data ē. Tho.se.se. q.ioo. ¶ Scōs accipe pecuniā appreciatiue p alijs rebus sa cris.vt ecclesijs altaribus ɔse cratis.aq baptismali ɔsecra ta.oleo sacro et reliquijs scōꝝ sepulturis.loci sacri.iurepa tronatus ingressu rligiōis et hȝ talis pecunia nō pt retineri. sed optȝ eā paupibus erogare vel eccie p q ē cōmissa simo nia. ¶ Tercius ē p spūalibus ex ercitijs vt p pdicādo.orādo visitando.eligēdo.ɔfirman do.a corruptōe resistēdo.cu ram aiaꝝ excedendo.ɔsecrā do.et hmōi alia recipiendo pe cuniā exactiue.vel psonalr.vel appreciatiue.tenetur paupibus erogare vel eccie in cuius iniu riā data ē.sȝ si p modū eleēosi ne sibi retineri pōt sic data. ¶ Quartus ē qñ accipit bñficiū simplex vel curā aut digñtatē simōiace.qȝ tenetur resignare et fructus inde perceptos resti tuere.etiā ɔsumptis deductis expensis factis in vtilitatē bñfi cij illius etiā p fructibus colligē dis. ¶ Quītus ē de mediato ribus ad pcurandū officiū vel bñficiū eccliasticuȝ vel aliqd spūale.hi tenentur pecuniā pro hoc receptā paupibus erogare Hec omia tho.se.se.q.ioo. et Raymūdus et Innoc. De his in scōa pte sum.ti.i.c.v.p to tum. ¶ Ian. impeditoria Ecci.xij. De duplici corde et māibus malefaciētibus.i.impe dientibus bona aliorū.et hȝ.v. digitos. ¶ Primus ē qñ qs im pedit aliquē a ɔsecutōe alicu ius officij vel bñficij.et si iā illud erat ɔsecutus et possidebat et in iuste procurauit auferre sibi tenetur satisfacē i totū. Si vo

nondum erat ꝯsecutus. sꝫ in via hn̄di teneť ad arbitrium boni viri. Tho. et ricȝ. in. iiij. di. xv. ¶ Scd̄us ē qn̄ impedit fruct⁹ pducturos alic⁹ agri l' vinee. vicꝫ offendēdo semia. destruēdo vineas arbores. ⁊ h⁹ qui tenebitur ad q̄tū estimātur fruct⁹ i illo dubio valituri Tho. i. iiij. ¶ Tenēdo etiā colūbarias ⁊ ñ sufficienť pascēdo colūbos vñ dāñū infert semi nibꝫ l' fructibꝫ teneť d̄ dānis Pe. de pal. in. iiij. ¶ Terci⁹ ē de his q̄ faciūt statuta vl' capl'a ne vsure solute possint reperi vel ꝙ possint hoīes cogi ad soluēdū ⁊ q̄ iudicāt ꝑm ea. vl' etiā sine statutꝫ dant sniam ꝙ soluātur vsure. l' solute nō repetanť. hi tenēť ad restituēdum eas si vsurarij nō restituant. Impediūt eni restōēꝫ xi. q. iij. c. q̄ cōsentit. ¶ Quart⁹ est de his qui dant lrās emunitorias debitoribꝫ iiuste ne possint cogi a creditoribꝫ ad soluēdū eis cū possint. hi tenētur ill' de illis dānis. ¶ Quintus est de iniuste impedientibus ne quis possit exequi negocia sua honesta, occultādo instrumēta vel scripturas p que māifestať ius suū. vl' impediētes ne q̄s accedat ad iudicem eccl'iasticū in cā q̄ pō vbi sibi faciet iusticiā vel alit iniuste ⁊ maliciose se impediens inter suū ad iudiciū l' ad negocia sua vñ recipit dāñū et de his teneť. ¶ Ian⁹ lusoria de q̄ pō intelligi illd̄ Iob. iij. Si. id est nō osculat⁹ sum manū meā in abscōdito. ¶ Lusor eniꝫ cum vincit attribuit man⁹ idustrie. vñ aliqn̄ osculatur eā vt cām lucri. ⁊ hec hꝫ v. digitos. ¶ Prim⁹ cū decipit in ludo. vicꝫ p falsos taxillos aut chartas dicēdo mēdaciū ⁊ sic vincit. teneť eni restituē de p̄cepto. ¶ Scd̄s ē qn̄ vicit alīis q̄ alienare nō p̄nt. vt sunt serui. filijfamilias. p̄cipue pupilli. vxores religiosi ⁊ hmōi hec optꝫ restituere illis q̄ hn̄t curā illoꝝ. ¶ Terci⁹ qn̄ vincit eū quē inducit ad ludēdū mlt'a importūitate. cū nō vellet ludere vel volentē a ludo recedere inuitū detinet. teneť rsti tuere. ¶ Quart⁹ qn̄ vincit in loco vbi ꝓhibetur lud⁹. ⁊ per leges mādať fieri restitutio. q̄ nec p dissuetudineꝫ sunt abrogate. ⁊ tūc etiā teneť rstituē pdenti ꝑm tho. se. se. q. xxxij. ar. vij. Ricȝ. in. iiij. Ray. Innoc. ⁊ alios. ¶ Quitus ē qn̄ vincit in loc⁹ vbi nō ꝓhibetur ludus. vel si ꝓhibeť. leges sunt abrogate p ꝯriā ꝯsuetudineꝫ

et tunc debet erogare. Utrum vero de necessitate vel de honestate. vi.in.ij.parte sū.ti. i.c.xxiij.de ludo. vbi plene de hac materia. ¶ Uan⁹ locatōis z cōductōis viciatoria. de hac Deute.xxij. Uidebit q̄ infirmata sit man⁹.i.deficiēs op⁹ in locando z cōducēdo. et hec hʒ.v.digitos. Primus qñ q̄s locat alteri reʒ viciosaʒ sciēs vt equū claudicātē. vl' domū ruiturā. q̄ tenet̄ de dāno iñi secuto illi tali. Sc̄ds ē qñ nimis notabilit̄ exigit preciuʒ de re locata. domo. agro z hmōi. vl' qñ aufert ab eo rem locataʒ. sine causa ratōnabili añ tempus conuentū. tenetur eni ei de damno. Ray. Tercius qñ conducit quis alium ad operandum nimis paruo precio notabiliter. vel debitā mercedem nimis tardat dare cum potest. vnde ille recipit damnum vel loco pecunie debite dat sibi res quas oportet eū vendere minori precio q̄ᵹ deber habere. Quartus si cōductus ad operā ex festinātia vl' negligentia non fideliter est operatus z bene vnde sequitur damnum sue rei. Quintus quando male tractauit rem sibi locatam. vt domum vel agrum ꝑmittēdo destruē vel equos boues et hmōi nimis fatigādo. z hmōi tenet̄ de huiusmōi dānis ad arbitrium boni viri. Ray. in sū. Uasall⁹ aūt q̄ bona q̄ hʒ in feudū a domino male tractat ex malicia vel negligentia tenet̄ de dānis. z d̄ his in.ij.pte sum. ti.i.c.xv. ¶ Uan⁹ turpiter lucratoria. de q̄ Jsa.i. dñs ait. Uan⁹ vr̄e plene sūt sangne. id est turpib⁹ lucris. z hec hʒ q̄nq̄ᵹ digitos. Primus est lucrum ex ope carnali. vt meretricio. lenocinio. concubinatu. adulterio z huiusmōi. ¶ Secūdus est ex arte vl' actu prohibito lucrari. vt ex arte mutuandi vel faciendi taxillos chartas fucos. torneamēta. histriōatu turpi. seruiēdo vsurario in numerando pecuniam ad vsurā z scribendo et huiusmodi. in faciendo diuinationes. incantatōnes et hmōi. in scribendo instrumēta in fraudem vsurarū. Tercius est lucrando tempe prohibito. vt dieb⁹ festiuis vendendo et emēdo sine necessitate scribendo. vel alia opera ob lucrum faciendo. Quartus est negociari in locis prohibitis vt in ecclesijs vēdendo vel emendo. vel etiaʒ mittendo ad terras saraceno-

rum. vel portãdo arma vel lignamia vl' victualia. ɀ q̃cũq3 mercimonia sine licẽtia pape tenet illð qð lucrat' ẽ ɀ tãtun dẽ de suo mittere in subsidiũ terre sancte. ¶ Quint' est ex intẽtione mere cupiditatꝫ vacare negociatiõi. l' intẽtione introducẽdi caristiaꝫ. hi oẽs debẽt ac quisita paupibꝫ erogare. mag' tñ ex hõestate ɀ cõsilio q3 ex nccitate. xiiij. q. i. c. qui hẽris. et de his in. ij. presum. ti. i. c. xxiij. ¶ Ian' de tractoria. ps. Erue. sc3 de' de mãu canis. i. detractoris animã meã. i. vitam. puer. viij. Mors ɀ vita in manibꝫ detractorie lĩgue. ɀ h3. v. digitos ¶ Prim' ẽ cũ q̃s sciẽter accuset aliquẽ de falso ɀ ɔuict' de crimie ɔdẽnat tal' ei tenet satisfacẽ ñ q̃dẽ detegẽdo falsitatẽ postq3 est punit' reus. q2 sibi imminet piclm psone. ɀ illi iam punito nõ satisfacẽt. sed aliter ad arbitriũ bõi viri añ satisfacẽ debet q3 puniat. debetq3 detegẽ falsitatẽ vel desistere ab accusatiõe. ¶ Scðs ẽ qñ ex iudiciũ infamat aliquẽ de crimie sciẽs nõ esse verum vel nesciens si est verum. et tenetur illis q̃bꝫ dixit declarare se falsũ3 dixisse. nisi sibi ex hoc imineret magnũ piculũ vite ɀ h'. Nã tũc alit put pt debet satisfacẽ. vel cũ libellos famosos sup crimie de eo cõponit. vel cãtilenas. qð pei' ẽ. ¶ Terti' ẽ qñ ad aliqð crimẽ ɔmissum de ab alio auget aliq̃d aliud notabile. qð ẽ f lin. vt cũ dicit se vel aliũ turpia colloq̃a. vel gestus habuisse cum aliq̃ s3 etiã carnalẽ copulã. vel etiã cũ alq̃ dicũ t de eo turpitudinẽ cũ aliq̃ agere tacet studiose. vl' aliq̃ signa fac vt credãt vex eẽ qð nõ ẽ. ɀ talis tenet ad declarandũ falsũ esse. ¶ Quart' ẽ cũ dicit aliqð crimẽ alteri' referẽs se audisse qð occultũ est. et ignoratur si est verũ. ɀ tal' quõ satisfacẽ debeat. habes in. c. se. §. iij. ¶ Quit' ẽ cũ dicit crimẽ alteri' vere ppetratũ. s3 occultũ. Et talis d3 etiã famã restituẽ. put pt. vl' etiã cũ dicit cõtumeliã i pñtia aliox. ɀ tal' d3 petẽ veniã. vl' alit se cũ eis recõciliare. ¶ Ian' psõe lesoria Mich. vij. Vir fratrẽ suum venatum ad mortẽ malum manuũ suarum dicunt bonũ et hec habet quinq3 digitos. ¶ Primus est auferendo vitam occidẽdo alium iniuste id est extra iudiciũ ordinarium. ɀ talis tenet put dicet i c. se. §. i. de damno iñ secuto.

extra iniur. et dam. da. c. i. et ii.
De scda danificatone que scz fit corpori p lesioez aduertendu est q qtuor modis cotingit. s. p occisione. p mutilatione. p pcussione. p incarceratoem. Si g fiat danu primo fm Sco. potest satisface sustinedo pena talionis a iudice no aut a se. nec etia tenetur iudici se offerre. sz captu no licet se defendere aut carcere infrigere. sz inueta oportunitate. lz fuge fm tho. et hen. Et odenat9 dz patiet morte ferre. Est et alius modus fm Scotu sibi vtilis ad satisfaciendu qbuis ad h no teneatur necessario. vt scilz exponat vita sua in ca iusti belli. vt o inimicos fidei et eccle. p restoe seu satisfactioe fieda illi cui9 vita abstulit. Sz si nec h vlt face tenet ad satisfactioez spiritualē p aia occisi. vt ad faciendas eleosinas p eo. vel ad sumenda aliqua pegrinatioz ad limina aplor l scti iacobi et hmoi pro aia eius. et pcurando alior orones inqtum pot nec h sufficit. Sz si interfectus habuisset aliqs vt patrem et mrez filios et h9. quos opibz manuu suaru sustentabat. tenet interfector oibus illis ad tantu quatu illis abstulit subsidii p occisione ei9. Insup occisor tenet placare lesos qntum pot. Hec scot9.
Quantu ad. ii. scz de mutilatione dic ide Sco. q p huiusmoi no est statuta aliq pena in eccl'ia nisi pecuniaria. et ista dz rndere no solu damno qd qs intulit p mutilatoz pro toto tpe q vsurus eet qs mebro absciso sz etia expesis expositis in curatone. vt het ex de iniur. et da. da. c. i. Et vltra h tenet ad placatioez lesi qntu in ipo e et osolatioz ipsi9 afflicti q afflictio ppetua est. pl9 etia podarada e mutilato paupis q diuit si mag egebat pte abscisa ad victu necessariu. puta si abscisa esset man9 dextra scriptori q de illa arte viuebat. tuc em mag tenetur. Quatu ad terciuz vid deuz optime imposuisse satisfactoz. s. in lesioe vel percussioe l vulneratoe corpali. Exo xxi. vbi dr. Si rixati fuerint viri et pcusserit alt pximum suum lapide vl pugno. et ille mortu9 no fuerit. sz iacuerit i lecto si surrexerit et abulauerit sup baculu suu innocens erit q pcusserit. s. a morti pea sustineda. ita tn q operas qs interim sic neglexerit ipedit9 percussura et impesa in medi

cos restituat cui pene adden da est reconciliatio q̄ntuʒ in eo est. ¶ Quantū ad satisfa ctionē de q̄rta lesione. s. incar ceratione l' detentiōe. Scien dum q̄ vltra reconciliatiōeʒ ꝛ veniā petitam leso fiet satis factio iniurie. prout sapiens determiabit. ꝛ si lesus pl' vel let exigere q̄ȝ deberet ad illō plus nō tenet' ledens. vt illū recōciliet. hec Sco. Sȝ b. tlx. in sūma ꝛ i q̄rto dicit q̄ i oī bus dānis vbi nec in se nec in equalenti p̄t fieri restitu tio. vt in mutilatōe membri et hmōi. satisfactō fiet p recō pensatōnem ad arbitriū boni viri. Idem guil'. ꝛ q̄ tale exi liū repntatur vt q̄daȝ carcer in iure. iō qui mittit aliqueȝ in exiliū vel ad ꝯfiniū qd est exiliū ad temp' iniuste. tam ipse q̄ȝ omnes hmōi dantes auxiliū aut ꝯsiliū efficax ad h̄ tenent' exulāti d̄ omni dāno inde secuto ex h̄ ad satisfactō nem. ar. ex̄ de hōi. c. sic dignū xi. q. iij. c. qui ꝯsentit. ¶ De tercia dānificatiōe. s. in fama et honore. Sciendū q̄ q̄tuor modis p̄t ꝯtingē. s. p ꝯtūelie illationē. p detractiōꝫ. p detra ctiōis ab alijs facte recitatōꝫ per ꝯitat̄ negatōnem cū q̄s accusat' iuste ¶ Quātū ad p̄ mā dicitur q̄s ꝯtumeliari al teri seu cōtumeliā inferre cū priuatim ei vl' corā alijs i fa ciem dicit ꝯtūeliaȝ importan tantē notabilē defectuȝ culpe vocando eū latronē. lenonē. proditorē. adulterꝫ ꝛ hmōi. l' cum dicit ꝟba exprimētia de fectum nature. vt cū dic intē dens iū iniuriari vt vocādo stralonē. vel illegitimū ꝛ h'. q̄ ꝓprie dicitur cōuiciū. Quan do igitur quis h̄ facit animo iniuriandi vltra offensā mor talem tenet' satisfacere ꝓrio leso. et ipm placare q̄tum p̄t petēdo veniam vl' alio modo et h̄ in priuato l' publico fm q̄ ipse priuatim vl' publice in iuriā intulit seu ꝯtumeliam. Nam si in publico ꝯtūeliam intulit. ꝛ hec cōtumeliat' req̄ rit. vt in publico veniā petat. tenet ad hec. Et si in ipa ꝯtu melia aliqd criminale falso expressit tenet' corā illis q̄ h̄ audierit exprimere se falsum dixisse. Augu. Ubi pctm̄ ori tum fuerit, ibi moriat'. ij. q. i. c. si peccauerit. verum si p̄lat' subdito pr̄ filio. vir vxori. ma gister discipulo. dn̄s filio dic verba cōtumeliosa. faciēs h̄ ex correctōne nō tenet' petere veniam a tali fm Aug. in re gula dicente de p̄latis. Si ipi

si modũ vos excessisse senti tis nõ a vobis exigit͛ vt a no bis subditis veniã postuleãs ꝛc. Sꝫ si hꝰ faceret multũ in iuriose ꝛ liuore vindicte. tũc tenet͛ ꝑlat⁹ a subdito peter̃ ve niam ꝛ recõciliare lesum ꝭm Raymundũ. Idẽ tenet glo. i c. qñ. lxxxvi. di. Vex si cõtũe liã recipiẽs in ꝟbo post ꝯtũe liam si domestice ꝯuersantur cũ ꝯtumeliante ꝛ familiarit͛ vidꝫ oñdere sibi remissaꝫ iniu riam ꝛ recõciliatũ fore. ꝛ ꝯse quẽter nõ teneri al's ad petẽ dũ veniã ꝭm duran. in sũma Quantũ ad scõm dãnũ scꝫ per ꝺtractionẽ hꝰ ꝯtingit fieri ꝓ͛cipal͛r duobꝫ modis. Pri mo mõ imponẽdo alicui fal suꝫ crimẽ ꝟbo cãtilena. vl' fa moso libello. ꝛ tal' tenet͛ illis corã quibꝫ detraxit declarare se falsum dixisse. q̃ntũcũq͛ ei exinñ exurgat erubescẽtia ꝛ cõ fusio. nisi ex hꝰ immineret ei magnũ ꝑiculũ vite. vel aliqͦd magnũ incõueniẽs seq͛retur et si nouerit ꝙ is cui⁹ famaꝫ abstulit sciuent detractorẽ ip sum tenet͛ detrahẽs cõponere cũ infamato per eũ de iniuria sibi facta ꝛ veniã postulare in ꝓpria ꝑsona si audet. l' ꝑ aliũ si ꝑ se apte nõ põt. Sꝫ si igno rat diffamat⁹ detrahentẽ recõ cilietur ei tacito noĩe suo.

Scdõ mõ ꝯtingit fieri detra ctio dicendo aliquod crimi nale de alio. sed vere ꝑpetra tum occultũ tamẽ. sed contra debitum ordineꝫ infamie di ctum. talis tenet͛ famaꝫ resti tuere infamato q̃ntuꝫ põt si ne mendacio tamẽ. vt scilicꝫ non dicat mẽdaciose se illuꝫ infamasse. sed dicat se male dixisse ꝛ iniuste diffamasse. vel alio congruo modo vt nõ credatis ipsum esse talẽ ma le dixi ꝛ stulte locutus sum. ꝛ hmõi. Addit hostiens͛ ꝛ dixit hoc seruandũ nisi ex tali pu blica recognitiõe ille infama tus amplius infamaretur. Et guil'. hoc etiam addit non te netur quãdo periculũ sibi im mineret ex potentia aduersa rũ. Videtur insuper ꝛ hoc ser uandum quãdo crimẽ quod prius erat occultuꝫ. post denũ ciatiõem factũ est manifestũ per aliũ modum q͛ per ꝟba illius nõ tenet͛ ad hmõi resti tutiõem. qñ etiam nõ põt q̃s famã restituere ꝭm tho. i sũ. debet ꝑ aliũ modũ recõpẽsarẽ dãnum illꝰ. vex si quis crimẽ alicui occultuꝫ reuelat nõ ex odio vl' ex loq͛citate. sꝫ ex cha ritate vl' iusticia. l' ex nccitate puta dicit eccl'e. ꝭm ordinem fraterne correctõis. l' accusat eũ corã iudice vl' ꝯfessore cuꝫ

nõ possit aliter peccatũ suuz sufficienter declarare vel etiã vt confessor ore admoneat illum. vel plato vt meli⁹ sibi puideat ⁊ gregi suo tal' nõ tenetur ad fame restõem ſm pe. ray. ⁊ alber. Quantũ ad tercium dãnũ. s. recitando d̃tractiones auditas corã alijs ñ ex se asserendo. nec tanq̃ꝫ certũ dicẽdo. sed qd̃ audiuit t'le vel tale crimẽ de aliq̃ qd̃ nescitur ab auditoribꝫ Dic̃ scotus in. iiij. ꝙ talis incaute sic loq̃ns de alio falsum crimen dicẽdo forte ille fecit ꝟ certe põt esse qd̃ fecerit. aut dicendo. ego audiui ꝙ ille hoc fec̃ nisi oñderet aliquã certitudinẽ maiorẽ quã ex relatõe cõi nõ aufert ex natura actus illi famã in opinione audiẽtiuz quia si illi firmiter ꝯcipiunt et credũt illũ de q̃ est ſmo criminosuz leues suut. qꝛ q̃ cito credit leuis ẽ corde. Ecci. .xix Verũ quia a scandalo pupillorum cauere opter. iuxͣ illud Math. xviij. Qui scãdalisauerit vnũ de pusillis istis q̃ in me credũt. expedit ei vt suspendaꝛ mola asinaria in collo eius ⁊ demergaꝛ i pfundũ Et qꝛ multi sunt t'les pusilli et leues. ideo pic'osuz ẽ corã eis talia audita referre. ⁊ si ꝟ fiat intentiõe mala. s. ledẽdi famã eius non facile potest excusari a mortali. Si autem fiat coram pusillis ⁊ leuibus ex incõsideratione durum ẽ dicere ꝙ sit mortale. et dicũt aliqui ꝙ si q̃s ex tali relatõe alicuius notam incurrisset i famie. tenetur famã restituere coram illis quibꝫ locutus est de illo. sed si nõ est secuta infamia nõ tenetur. Quantum ad quartũ damnuz contingit hoc quando quis accusatur in iudicio de crimie qd̃ commisit. sed occulto. ⁊ non sufficienter probabili negat se ꝯmisisse. et sic indirecte crimen imponit accusatori ostẽdens eum in hoc mendacez et notat euz de calũnia. Ubi dicit scotus in q̃rto ꝙ negãs sic nõ tenetur retractare negationẽ suaz quãdo negauit in publico verum crimẽ. tenetur tamen per queda ꝟba sobria restituere famã illi accusanti. quẽ idirecte notauit de calumnia dicendo nõ habeatis eum pro calũniatore. credo ꝙ habuit bonã intentiõem in accusando. ⁊ huiusmodi. Econtra cum quis accusatur ab alio falso de aliquo crimine ex dolore tortuere cõfessus est crimẽ qd̃ ñ

Scd̄us est mutilando mēbꝛa iniuriose ⁊ tenetur de expēsa in medicis .et de lucro ꝑdito et si ex mutilatōne nō pōt laboꝛare. Terci⁹ est vulnerādo vel ꝑcutiēdo cū scit tollendo sospitatē. et tenetur ad dāna inde secuta ei. Quart⁹ incarcerando. ⁊ sic tollēdo ei libertatē qd̄ faciēdo absq̧ rōnabili cā tenetur de dāno qd̄ inde sequit̄. Secus si facit q2 ei ē debitoꝛ vt sibi citius soluat. Quint⁹ cū mittit in exiliū vl̄ ꝯfinia iniuste. ⁊ ꝑ h̄ aufert ei patriā. ⁊ omne dānū qd̄ inde recipit qd̄ cōiter est multum et tenet̄ ei satisfacē. Sext⁹ animaꝝ predatoꝛia. ⁊ de hac Sap̄.i. Impū manib⁹ ⁊ verbis moꝛtē accersiunt. ⁊ h3.v. digitos seu modos. Primus est qñ volētes igredi religionem ad ꝯuiendū3 deo aliq̄s reuocat. vel ia3 ingressum ꝑsuadendo educit. tenetur hic illū reducē ꝙtum in eo ē. vel se vel aliū ponere in religiō3 ꝯm pe. de paluď. Scd̄s qñ q̄s persuadet alicui aliqd̄ crimiale blandiēdo. vt ďcipiat ⁊ ml̄to mag̃ qñ quis aufert alicui virginitatē ex m̄rimoniū. et debet eā ducē in vxoꝛem. l'eā dotare si pōt. de h̄. ꝯ. Tercius est qñ quis suo ꝯmōe trahit ad erroꝛem fidei. vt faciūt heretici disseminātes falsa3 doctrinā. ⁊ hi tenētur reuocare. Quart⁹ ē cū prelati ⁊ p̄ressfamilias ex sua negligētia permittūt suū gregem ꝑire non corrigētes ⁊ admonētes ⁊ mlto plus cū suis malis exēplis eos ad mala ꝓuocāt tenētur eni eos corrigere. ꝗ.q.i.c. scelus. Quint⁹ cū homies suis prauis actib⁹ alios scandalisāt vt ml'ieres suis oꝛnatib⁹ et aliĳs tripudĳs ac ludis rixis ac blasphemĳs. ⁊ hi debēt satisfacē pnīa et bonis actib⁹ edificando q̄s prius scandalisauerāt.

Capl'm scd̄m in quo ostenditur quid q̄ntū et quib⁹ sit restituendū ⁊ quo oꝛdine.

Circa aūt ipam restitutionē sunt octo videnda q̄ in h̄ v̄su cōtinentur. Quis q̄d vbi ꝑ q̄s cui cur quō qñ. Et q2 de ꝑmo dictū ē s̄.c.i.§.ꝗ.⁊.se. ideo primo omisso. videndū est ď aliis. Quantū igit̄ ad scd̄m.s. quid sit restituendū ⁊ q̄ntum Dicendū ꝙ ablatū si pōt. xiiij.q.vi.c. si res. et si ē aliquid fructificās etiā fruct⁹ eius. vl̄ aliter satisfaciendū. qñ id r̄stitui nō pōt. Sed ꝑ hmōi declaratione sciendū ꝙ damnū p̄t

quadruplciter inferri. ¶ Primo quo ad aiam auferendo ei ꝟtutes infusas ⁊ morales ¶ Scḋo q̊ ad corp⁹ inferẽdo ei lesiones corpales ¶ Tercio q̊ ad honorẽ et famã ꝑ vitupatiões verbales ¶ Quarto q̊ ad subiam ꝑ actões criminales ¶ Quantũ ad primũ notandũ est q̃uis nemo possit esse cã sufficiẽs peccati alteri⁹. nec per ꝯñs ei auferre ꝟtutes directe ⁊ efficaciter. q͛ volũtas cogi nõ p̃t vbi cõsistit pctũ in ꝑropter qḋ dicit Ambrosi⁹. Non est qḋ cuiq̃ nr̃am ascribam⁹ erũnaȝ. nemo eni tenetur ad culpã. nisi ꝓpria volũtate deflexerit. xv. q. i. c. nõ est Potest tñ aliq̃s esse alteri occasio magna pcti Et decretal' dic. Qui occasionẽ dãni dat damnũ q̊ d'dedisse vid͛r. c. fi culpa. ex̃ de iniur. ⁊ dã. da. Põt aũt aliq̃s eẽ occasio dãni alteri⁹ q̊drupl'r. Primo ꝟbo suo inducẽdo aliũ ad peccatũ et sic q̊ inducit aliũ ad maluȝ suadẽdo. cõsulendo. p̃cipiendo id qḋ est mortale. est occasio ꝑditionis illius. q͛ ꝑ hoc auferuntur illi gr̃a ⁊ virtutes ab aĩma. Vñ aug⁹. Si fratri tuo male ꝑsuades. occidis. s. illum quo ad aĩam. de pe. di. i. c. noli. Et t'lis dãnificãs ſm Scotũ in. iiij. tenetur restituẽ damnũ modo possibili. s. inducendo eũ efficaciter ad penitentiam ⁊ ad virtutes siue actus virtuosos. et si sola inductio per verba nõ sufficit. quia facilius est ꝑuertere q̃ conuertere tenet' quãtum potest per oratões suas ⁊ ab aliis procuratas. ⁊ ꝑ alioꝝ suasiones efficaces dum tamen illis nõ prodat peccatũ occultum p̃dicti. ¶ Quantũ ad secundũ. s. reuocãdo aliquem a meliori ꝓposito fit hoc damnum alteri cũ reuocat eum a religione in qua ꝑfectius viuitur q̃ in seculo. ⁊ talis dãnificans tenet' ipsum reuocatum ab eo r'ducere ad ingressum vl' reuersionem ad religionem. Nam ſm pe. de pal'. in. iiij. non solũ ille qui inducit professum ad egressuȝ religionis tenetur ad inducendum ip̃m ad ingressum religionis l' ad reuertẽdũ. ſȝ etiã qui retrahit illũ q̊ volebat ingredi. nec tamẽ intrauerat tenetur ducere ad ingrediẽdũ. qḋ si ille nollet intrare. tenetur alium eque idoneũ procurare. quod si nõ possit tenetur ipse intrare. quod intelligens Ray. ordinis p̃dic. qui auerterat quẽdã ab ingressu

religiōis postea pro eo intra-uit. ratio est. qꝛ abstulit domino seruū suum nouitiū vł intraturum. Hec pe. Sed scot' dicit hoc esse verum de obligato ad religionē obligatione professionis. nō autē de eo q̄ erat dispositus ad intrādum nec dū intrauerat. Ratio diuersitatis ē quia interest inter habere ⁊ ꝓpe esse habere vnde nō tenet̄ ad tantam restitutionē religioni. ad quantam tenetur si fuisset in religione. sed tenetur ad aliqualem restitutionē. s. aliqualez inductōem illius vł alterius equiualētis ad ingressum religionis. Hec scotus. Idem videt̄ dicendū de eo q̄ auertit nouitiū in r̄ligionē iā ingressum aīo ꝑmanēdi sicut de ꝓfesso Nam tal' obligat̄ religioni saltē in genē. ⁊ hoc intelligendū est si retraxerit illū intentōe dānificādi religionez tūc em̄ tenet̄ religiōi. Si aūt hoc fec̄ intētiōe ꝯsulēdi ꝓprie vtilitati sine fraude nō tenet̄ religioni. quo ad deū q̄ nōdū intrauit. s; ipi ꝑsone q̄ꝫ retraxit ꝑsuasiōib; ⁊ aliīs bōis spiritualib; ad eq̄ualentiā eorū in quib; dānificauit. Si autē auerteret aliquē a religionis ingresso non simpliciter. sed ab ea vbi dissolute viuitur intendēs prouidere saluti illi' in nullo tenet̄. arg. xxiij. q. v. de occidendis. Et his pꝫ fm Jo. de rip. in quodam tractatu de contractib;. quid dicendum sit de his qui scholares retrahunt et subtrahūt doctoribus cum quib; audiūt. quia aut hoc faciūt in odium doctoꝝ. vel volentes sibi prouidere. vł aliīs prouidere vł volentes scolaribus ꝓuidē. Si primo mō aut subtrahit scolarem qui iā intrabat scolas. et tunc tenet̄ doctori ad restitutōem salarū ⁊ honoris sibi subtracti. Si etiam doctor cui talis subtrahitur sit melior q̄ꝫ ille cui eum procurat tenentur tali pro quanto vtilitatem scientie sibi subtraxit Si autem nōdum scolas intrauit. s; intrare disponebat. nō tn̄ tenet̄ licꝫ obligetur scolarē inducē vt redeat ad ꝑmū Si āt h̄ fac̄ volendo sibi ꝓuidē puta ē doctor. ⁊ vł' t sibi de scol' ꝓuidē si h̄ sin̄ fraude fecit. ⁊ scolar' nōdum se dederit alicui doctori. nō credo eum in aliquo obligari. cum cuilibet sit licitum modo licito et debito procurare vtilitatem suā aliter nō credo sibi licere. Si aūt h̄ fecit volens

aliũ puidere sicut qñ scolaris alic⁹ doctorʒ subtrahẽ conaret scolares aliȷs doctoribꝫ vt intrent cũ doctore suo. in hoc solum honorẽ ꝛ vtilitatẽ sui doctoris intẽdens si subtrahat intrantẽ cũ alio doctore credo ipm obligari. nisi forte illius doctoris cui subtrahit eũ insufficientia ꝛ scolaris aliq̃ speciali cura q̃ sibi teneť excuset. Si autẽ retrahat intrare volentẽ cũ ex h̾ nullũ ius doctoris sit acq̃situ̾ ꝛ h̾ fac̃ sine fraude nõ credo eũ doctori ĩ aliquo obligari. Obligať aũt scolari. si eũ retrahat ne audiat meliorẽ. Si aũt h̾ facit vtilitati scolaris volẽs cõsulere et super h̾ a scolare req̃situs consulit ꝙ audiat aliũ doctorem meliorẽ bñ facit. Et dicta in his casibꝫ sunt ceteris paribꝫ intelligẽda. iste enim casus est ita variȷs modis circunstantionatus ꝙ vix potest dari certa regł̃a. Hec ille.

Quantũ ad terciũ .s. dãnificando alios suo malo exẽplo sicut scandalisant p̃lati subditos suos pompis et lasciuȷs et aliȷs malł̃ moribꝫ suis. mulieres suis sup̱fluis ornatibꝫ et fucis ꝛ tripudȷs ꝛ aliȷ manifeste peccantes. ꝛ precipue qñ hoc intẽdunt vel ꝯtẽnunt seu ꝑuipendũt scandalũ aliorum ꝓpter q̃ð aliȷ ruũt in diuersa vicia. de quibꝫ in euangelio. Ve mũdo a scandalis. Tł̃es teneť ad satisfaciẽdũ bonis exemplis mãifestis nõ aũt teneť ob h̾ ad aliquã publicã pniam. vt dicit alber. sʒ ad edificandũ alios bõis exẽplis mãifestis. sic scandalisauerẽt p mala mãifesta. Quantum ad q̃rtũ .s. de seducente virginẽ ꝛ corrumpentẽ ex matrimonȷ dicitur Exoð. xxȷ. Qui seducit ṽginẽ ꝛ dormit dotabit eã ꝛ hẽbit eam vxorem aut reddet ei iuxͣ modũ dotis quã virgines solẽt accipere. Dãnificauit em̃ talis illam in castitate ṽginali auferendo ei thesaur.. irrecupabilem. vnde teneť ei saltẽ ad restõem castitatꝭ ꝯiugał̃ accipiendo eã in vxorẽ ł̃ dotãdo. Et siq̃dem ꝑmisisset eã ducẽ in vxorẽ teneť ad h̾ etiã rõne ꝑmissiõis. nisi essʒ nimis dispar ꝯditõis. vñ fraus potuit dep̄hendi ꝛ tunc satisfaciat ad arbitriũ boni viri. ꝛ idẽ forti⁹ qñ violẽtauit eã. Quãuis ãt preceptũ legꝭ mosaice allegatum sit iudiciale. et inq̃ꝫtuʒ h̾ nõ obliget. tñ inq̃ꝫtũ sumptũ est pro statuto ab eccł̃ia ł̃ aliqua ciuitate obligat. sicut pʒ

commisit cuz se infamauerit tenet inquantu pot declarare se falsum dixisse. magis enim tenetur quis diligere se et propter conservationem vite sue et fame quam alios. et si ex huiusmodi sequeretur infamia. immo etiam mors accusatoris non ei imputatur. sed malicie ipsius accusatoris si aduertenter hoc fecit vel insipientie. si ex errore huiusmodi fecit sibi ergo imputet. quia ad hoc indebite se posuit cum periculo alterius. ¶ Non secundum pe. quod ex iniuriis illatis quibuscunque modis solent tria oriri per ordinem in leso. ¶ Primum est rancor in affectu. secundum est signum rancoris in effectu. tercium est actio contra iniuriantem. ¶ Primum scilicet rancorem statim debet dimittere iniurianti. id est nunquam habere. ¶ Secundum debet dimittere cum iniurians petit veniam. et ista dimissio exterior non est aliud quam acceptatio quedam satisfactionis vel indicatio reconciliationis verbo vel facto expressa vt cum offensus offendentem eleuat genuflexum ante eum. vel cum dicit dominus parcat vobis et huiusmodi. ¶ Tercium autem scilicet actionem de iniuria non tenetur dimittere nisi facta satisfactione. ¶ Sed aduertendum circa signa rancoris quod quedam sunt remota quedam propinqua que ingerunt probabilem suspitionem de rancore. vt cum aliquis nunquam vult iniurianti loqui vel obuians ei diuertit ab eo aut toruo vultu semper aspicit eum et huiusmodi. ¶ Et ista signa nulli licet retinere nec ante nec post satisfactionem sibi factam quia ab omni specie mali abstinendum est secundum apostolum. ¶ Unde talis non debet talia signa facere per que credatur probabiliter esse in odio. ¶ Signa vero remota sunt que non ingerunt de odio argumentum licet odium sequeretur vt sunt subtractio familiaritatis et seruitiorum aliquorum et similia et illa licet retinere omnibus siue post satisfactionem siue ante dummodo non fiat malo animo sed pro maiori sui et alterius pace. non autem tenetur iniuriatus querere pacem vel reconciliationem iniuriantis ipso non penitente nisi in casu scilicet cum crederet probabiliter quod propter hoc liberaret animam eius a mortali odio. et non esset occasio mali puta quia ex hoc iniurias superbiret vel audaciam sumeret similia faciendi. vel ostenderet ex hoc iniuriatum offendisse et huiusmodi. hec omnia Umbertus in expositione regule. ¶ Debet autem fieri satisfactio vel restitutio fame quam citius potest. et adest oportunitas sine aliis periculis. ¶ De quarta damnificatione. scilicet rerum exteriorum.

notandũ primo q restituen-da est res rapta vel furata vl' alio modo vsurpatiue habi-ta in propria spẽ. imo i indi-uiduo si ipsa habet. nec pt da-ri alia p ea eiusdẽ bonitatis. nisi forte pecũia cũ volũtate dñi ipsius rei. iiij. q. i. c. reintegrã-da sunt oĩa spoliatis. ⁊ h ver nisi i casu cum vsurpatio rei aliene esset occulta. ⁊ ex resti tutõe ei' in sua specie detege-ret raptor. vl' aliud incõueni ens seqretur. tũc eni sufficeret dare pciũ ei'. Scdo notãdu q si ipa res male ablata pe-rijt morte. vt aĩal. vl' si aufer tur. nihilominus restitue tene-tur sm Ray. ⁊ alias. Si autẽ deteriorata est in bonitate l' di minuta in pcio supplendu ẽ preciũ. qr dz restitui eiusdem bonitatis sm Ray. Naz si equ' vel bos ablat' ẽ penes rapto-rẽ debilitatus ita vt extimet qnq; florenoꝝ. q pri' valebat decẽ restituet. decẽ nõ quinq; Silr si furatus ẽ sextariũ fru mẽti valentẽ. tũc solidos. xl. cuz vero restituit. valet 20. duo sextaria tenet reddere vel qudaraginta solidos nec sufficeret reddere sexrtari-um sm Ray. et alios. immo si illo intermedio. s. int vsur-pationẽ et restõem pl' valuit q tempe vsurpatiõis illi plu ri precio restituet sm aliqs Tenetur etiã raptor post rsti-tutionez damni petere remis sionẽ de iniuria saltẽ per im positam psonã. vl' p se. expsso nomie furis. vel tacito sm q qualitas negocij reqrit. scz si est mãifestũ vl' occultũ. Ter-cio dbo si ẽ res fructificãs tene tur restituẽ rem cuz oibz fru-ctibz inde pceptis. ⁊ q pcipi po tuissent a diligenti possessore puta vsurpauit agꝝ alterius exq nõ pcipit de fructibz nisi 20. sextaria frumẽti. qr male fecit cultiuare vbi. 30. pcepis set diligẽs cultiuator annua tim tal' restituẽ tenebitur nõ solũ. 20. pcepta. sed. 30. Silr si equũ furat' ẽ cũ q lacrat' est mẽsuratim florenũ vnũ vbi dñs luctus fuisset vnũ cum dimidio tenebitur rstituere ad rõnẽ vni' floreni cũ dimi-dio p mẽsem ⁊ intelligitur h deducis expensis factis in vti litatẽ ⁊ ɔsuatõem ipsi' rei ne cessarijs. nõ tñ supfluis et ex pensis factis grã colligendorũ fructuũ. hmõi eni deducũtur tam a male fidei q a bone fi-dei possessore sm ray. et tho. Damna etiã passus est dñs de carentia rei sue tenet satis facere. extra de iniur. dã. da. c

si culpa. tho. et ray. ¶ Item nota quod si plures concurrerent ad furtum vel ad damnum aliquod faciendum. ita quod vnus non faceret sine altero. quilibet tenetur insolidum. id est ad totum damnum restituendum quousque sit illi satisfactum integre. Illo autem restaurato per vnum illorum tenetur postea quilibet eorum pro parte sua. satisfacere ei qui totum restituit secundum tho. ray. innocen. hostien. et alex. extra de homi. c. sicut dignum. puta cum duo vel plures vadunt ad furandum aliquod ita quod vnus non iret vel faceret sine altero. seu cum multi stipendiarii bellant iniuste. ita quod vnus non faceret sine altero precipue in principalibus. Multi consilium prestant vel faciendum extorsiones vel expoliandum iniuste aliquem ciuem. ita quod sine assensu eorum non potuisset fieri omnes tenentur insolidum. de hoc tamen plene habes in. ii. parte sum. ti. i. c. iii.

¶ Quinto nota quod cum duobus vel pluribus exntibus heredibus vsurarii vel raptoris si aliter factum est non soluendo si vnus est tenetur insolidum. si plures sunt quilibet tenetur pro parte sua ad restituendum que vsurarie et vsurpatiue sunt accepta ab illo. scilicet vsque ad quantitatem que peruenit ad illos de hereditate. nam omnes res hereditarie obligate sunt. extra de vsu. c. tua. Concor. Hosti. Ber. et Goff. et Jo. an. Ad vltra autem quam precepit de hereditate predicti vsure vel raptoris non tenetur. quamuis non esset per illa satisfactum in totum creditoribus vsure vel rapine. ¶ Sexto quod recipiens a religioso contra voluntatem superioris sui tenetur illud restituere nisi in extrema necessitate illud accepit. ar. xii. q. i. c non dicatis. et recipiens ab ab ipso prelato religioso sine causa rationabili. sed ex parentela vel turpitudine tenetur ad restitutionem monasterio. Filia religiosi etiam abbatis dotata notabiliter de bonis monasterii tenetur restituere dotes. et vir eius etiam si scit hoc. nisi per modum elemosine moderate dotasset. Sed queritur vtrum omne lucrum quod quis fecit ex re rapta furata. vel per fenus acquisita teneatur restituere vel pauperibus erogare. Ad hoc respondetur per distinctionem. aut enim talis res est ex se fructificans quod etiam sui vsu non consumitur nec distrahitur vt ager vinea plante pratum domus iumentum et huiusmodi. et de huiusmodi redebet restitui omne lucrum inde perceptum secundum tho. et omnes alios

Aut talis res nõ est ex se fructificãs. ⁊ ei⁹ vsus ẽ ꝯsumptõ vt granũ vinuz oleũ ⁊ hꝰ. aut distractõ vt pecũia ⁊ metalla Et circa hmõi res est triplex modꝰ dicẽdi. nã quidaz dicũt ꝙ om̃e lucꝝ inde ꝑceptũ ꝺꝫ restitui vel paupibꝫ erogari. qꝛ radice infecta nullꝰ bonus fructꝰ seq̇ p̄t. vt ꝺꝛ. i. q. i. c. fert Cum ḡ radix illꝰ lucri sit vsura vel rapina. viꝺꝛ ꝙ fructꝰ ꝉ lucꝝ exiñ sit ĩfectũ ⁊ obnoxiũ restitutiõi vel erogatiõi. Aliĳ dicũt ꝙ ⁊ si pecuniã raptã vꝉ fenebrẽ teneaꝛ indubie restituere. ac etiaꝫ dãna q̄ passus est is q̄ soluit vsurã ex carentia ipsiꝰ pecũie solute. puta qꝛ oꝑtuit eũ accipe ad vsuraꝫ ꝓ suis nccitatibꝫ vꝉ vẽdere res suas mlto mioꝛi p̄cio q̄ꝫ valerent. Lucꝝ tñ ꝑceptũ ex pecũia fenebri ꝑ licita negocia nõ teneꝛ restituere ꝉ erogare paupibꝫ Et hꝰ tenẽt tho. se. se. q. lxviĳ. ⁊ ricħ. et pe. de pal. in iiĳ. Jo. an. ⁊ Jo. cal. ⁊ alb. in c. fi. de vsu. Et ad rõem alioꝝ dici p̄t ꝙ radix iusti lucri nõ est rapina vel fenus. sꝫ industria vtẽtis ea ex se enim illa pecunia nihil lucri attulisset et sic nõ est radix infecta. qꝛ industria de se est bona. Sꝫ si illa pecunia male acq̇sita vsus fuisset in fraudibꝫ et in aliĳs illicitis acquisitiõibꝫ. tũc radice infecta teneretur. Aliĳ dicunt vt Lau. de ridol. in sup̄ dicto tractatu de vsur. ꝙ lucrũ ex tali pecũia acq̇sitũ triphãrie diuideꝛ. ⁊ vnã q̇dẽ ꝑtem hẽbit vsurariꝰ. ipse vicꝫ tm̃ q̄ꝫtũ debeꝛ expẽse labori ⁊ industrie qꝺ boni viri diiune tur arbitrio. ꝑtem q̄ꝫ aliã r̄stituet creditori suo q̄. s. sibi dedit vsuras habito r̄spectu ad damnũ qꝺ ille sustinuit i bonis ex carẽtia illꝰ pecunie vt dicũt tho. ⁊ seq̄ces. Residuũ tanq̄ꝫ incertũ dabit paupibꝫ quod sic ꝓbat. penes vsurariũ non ꝺꝫ remanere ne. s. ex hoc pareꝛ via vsur. ⁊ inuitẽꝛ hoies ad peccandũ. nec debet creditoꝛi restitui. qꝛ tunc recipiet vsuras de soꝛte sua. ergo paupibꝫ est erogãdũ. qꝛ regula est ꝙ qñ aliq̇d ẽ erogandũ ⁊ nõ apparet cui. illꝺ est pauperibꝫ dandũ. ar. xiiĳ. q. v. c. nõ sane. Ray. etiã ꝯsuluit ꝙ post restitutiõem solũ vsure recepte petat vsurariꝰ absolutionẽ ab eo si aliĳs teneretur ad cautelã. magne eq̇tati videꝛ inniti ista vltima opinio tũc sufficere viꝺꝛ absolutio q̄ ꝺꝛ a btõ tho. cum aliĳs in sua opi. Itẽ queriꝛ vtꝝ mãifesto

vsurario prestante cautiōem de vsuris restituendis si ad preces eius aliq̄s fideiubeat pro eo teneatur ipse fideiussor creditoribus vsurarij vel episcopo vel paupibꝫ ad restitutionem oim vsuraꝝ extortarum certaꝝ ⁊ incertaꝝ. Ad qd̄ rn̄det Lau. vbi. s̄. di. q̄ Lapus cū plibꝫ aliis doctoribus determiauit talez fideiussorē nō teneri vltra vires hēditatis p̄ncipal' etiā si se principalē ɔstituissꝫ Et addit hāc etiā q̄stionem disputauit Pau. de leaza. ⁊ determiauit q̄ nō obligat' fideiussor vltra facultates vsurarij hito respectu ad tps cautōis. q2 si tpe cautōis p̄ncipal' erat soluēdo, dato eē q̄ facltates sint postea exhauste nō restōe vsuraꝝ. nec eris alieni sꝫ p alios modos fideiussor remanebit ad oia obligatus. lꝫ eīn exceptio inopie ꝓsit pricipali. nō tn̄ fideiussori. sed si tpe cautōis pricipal' nō erat soluēdo n̄ tenet' vltra vires pricipalis. Nō tn̄ pau. distiguit int' fideiubentē pro cautōe ⁊ se obligātē ad restōꝫ vsuraꝝ ex alia cā. In prio. n. casu nō tēt' fideiussor vltra vires. q2 nec vltra vires r̄stituē vel cauē tenebat' principalis. In scd̄o cāu sec⁹. q2 pricipal' est obligat⁹ in solidū lꝫ habeat exceptōes iopie vel sil'e. q̄ exceptio vtpote ꝑsonalis n̄ dirigitur ad fideiussorē. Itē fm Ray. in. uq̄. di. xv. q̄ q̄ dānificat aliquē iniuste in sua libertate. s. iniuste ꝓcurādo eū redigi i s̄uitutē tenet' se facere s̄uū ꝓ eo si n̄ p̄t eū alit' restituē libertati nisi forte tal' essꝫ ɔditio ꝑsōe q̄ d̄ dānū intulit qd̄ notabilit' redūdaret in p̄iudiciū boni cōis. in q̄ casu nō tenet' se facē s̄uū sed tenetur ad oē allд̄ infesse ad arbitriū boni viri. q̄ntūcūq3 q̄s dānificaret aliquē in aliis possessionibꝫ nunq̄3 tēt' ꝓ restōe se facere s̄uū eius vel alteri⁹. q2 vt d2. ff. de re. iu. libtas inestimabilis res ē Nō āt d2 Exo. xxij. Si aūt nō bn̄ hn̄erit vn̄ reddat vendet'. Judiciale p̄ceptū fuit vn̄ mō n̄ obligat. Hec ille. Qui emit in seruuꝫ qui ab initio cuꝫ fuit captus in bello iusto erat christianus quis heretic⁹ liberū dimittē d3. nec pōt petē preciū ab ipo seruo sꝫ ab eo a q̄ emit si iuenit. al's sibi imputet sic ⁊ qui emit rē alienā igrant' cōperta veritate d3 restituē dn̄o eius vel si igrat dn̄m paupibꝫ erogare nō sibi retinē. Si aūt nō erat christiā⁹ sed saracen⁹. tur

chus. vel tartarus ⁊ hꝰ. talem in s̄uũ emptũ vendere põt. ⁊ postea baptizatũ. pium ē certo tempe ꝯueniẽti ex s̄uitio habito eũ libere dimittere. si tñ bñ vtit̃ libertate nõ tñ necessariũ. Item si q̇s impedit aliquẽ iniuste ab officio ł bñficio iã obtẽto. puta ꝓcurãs sibi auferri ex aliq̃ sinistra cã. ł falsa tenet̃ ad satisfactõe; de toto s̄m tho. ⁊ ricꝫ. in. iiij. di. xv. secus si iuste hꝫ ꝓcurat. q₂ meret̃ priuari ex defectu suo Sed si ipedit̃ a bñficõ ꝯseqñdo nõ tenet̃ ad tm̃ q̃ntũ ē bñficiũ. sꝫ ad arbitriũ boni viri s̄m tho. ⁊ ricꝫ. qđ intelligẽdũ. vid₂ qñ hꝫ facit ex odio ł malicia Nã si fac̃ vt sibi vł amico suo mag̃ ꝓuideret̃ vt̃ ꝗꝫ illi puta testato₂ aliq̇s vłt legare N. ⁊ ego rogo ꝙ mag̃ leget mihi. vł cuidã persone mihi magis dilecte. ⁊ ille sic fac̃ talis s̄m pe. de pal. in. iiij. nulli tenet̃. q₂ nlli aufert ius suum nã illi nullũ ius erat acq̇sitũ ⁊ nemi facit iniuriã q̇ vtitur iure suo. cuilibet eñ lꝫ se alteri cõmendare. vt donet sibi ł leget precipue cũ indiget.

Itẽ querit̃ vtꝝ clerici teneãt̃ restituẽ illos fructꝰ q̇s voluptuose ꝯsumũt nõ faciẽtes seruiciũ in eccl'ia. s. non officiantes vel officiãdo. Rñdet̃ s̄m archi. di. xliiij. §. i. vtiq₃ tenet̃ et hꝫ tripl'r. Primo rõe dati Scđo rõne sacrilegij. Tercio ratione odij. Primo rõe dati. nã illa bona tali eccl'ie ĩdo data sunt vt offerãt p̄ces ⁊ sacrificia ꝓ ipsis q̇ dederũt. ⁊ ex residuo alent̃ paupes. ad qđ facit vbũ Hiero. dicentꝭ tibi O sacerdos de altari viuere nõ luxuriari ꝑmittit̃. di. xlij §. i. ⁊ qui hꝫ nõ facit ĩfideliter agit. Scđo rõe sacrilegij. q₂ defraudauit totã eccl'iã; quã suis precibꝫ ⁊ officijs iuuare deberet ⁊ ei prodesse. Vñ alexan. papa. Ipsi sacerdotes ꝓ ꝑ̄p'o interpellant ⁊ ꝑcã ꝑ̄pli comedũt. quia precibꝫ suis ea delent. i. q. i. c. ipsi. Tercio ratiõe odij. q₂ prouocãt irã dei contra ꝑ̄plm. Greg. Cum his qui displicet ad intercedẽdũ mittit̃. irati animꝰ ꝓculdubio ad deteriora prouocat̃. di. xlix §. i. qđ veꝝ est qñ ꝑ̄pulꝰ ē in cã malicie sacerdotꝭ. Sed q̇d si facit s̄uiciu; ecclesie. sed in mortali ꝑseuerat. Rñ. nõ videtur teneri de fructibꝫ. ⁊ rõ ē quia etiã mali ministri orõnes cõmunes ⁊ officiũ ⁊ misse prosũt viuis ⁊ defunctꝭ s̄m

tho.in.uij. Sz q̄d de hoc omisi sis nunq̄d tenetur restaurare totum. Rn̄detur ſm Archid. ex equitate deberet sibi iniūgi in pnia si posset. sed nō est necessariū.sed i h est pnia arbitraria sicut in alijs.z idem vidz sentire pe. de pal.in.uij.

Ubi sit fienda restitutio. Caplm.terciū.

Quantū ad tercium pn cipale.s.vbi fienda ē restitutio. Circa hoc distinguēdū qz aut psona cui fienda est restitutio scit. aut inq̄rendo sciri pōt.aut omnino igratur. Si aūt scitur aut inquirēdo sciri pōt ipse vl heres eius ipso mortuo i loco vbi facta est rapina vsura vl dānū si vterq; ibi est.vl vbi cunq; ad iuicē se cōueniūt creditor z debitor. Si ār alt ē absens a loco vbi facta est vsurpatio vl dānificatō mittetur expensis eius qui se absentauit de loco. Si igit est absens is cui fienda ē restō. puta qz mutauit domiciliū mittet sibi rem ablatā vel pecuniā ipse qui abstulit expēsis illi cui habet restituē. Si vo absentauit se a dicto loco is q̄ rem vsurpauit ipse suis ꝓprijs expensis trāsmittet rē vl pecūiā ſm hostieñ. z Jo.an. z h per talē modū q nō detegat peccatū.si pctm̄ est occultū. ar.ij q.i.c.si peccauerit.vl etiā potest creditori significari precipue quādo est multum remotus a debitore occulte vel manifeste ſm q expedit.et ſm q creditor ordinat.vl de mittenda illa re vl reseruanda.vel aliter danda.sic agat debitor z liber erit. Si autem suo proprio motu rem illam destinaret seu pecuniā d'bitor et in via periret.vel auferet sibi.periret ei qui ad hoc teneretur ad satisfactionē ſm Johan.in glo. Vel etiā si speratur cito venturus ad locum potest sibi rez seruare. Et ſm thomā.hostiē. Jo.an.in e dē sacram deponere.vel alio tuto loco.aut si res est parui valoris.z creditor distās multum.z abundans fuerit. Potest etiam ſm guil.pro aīa eius pauperib9 erogari. Idē tenet glosa in caplo.cum tu. extra de vsur. Si vero ignoratur nec perquirendo inueniri potest cui restitutio fieri debet.tunc eroganda est res ab ablata .vel preciuz eius pauperib9 pro aīa illi9 i loco illo

vbi facta est vsura rapia l' dā nū. vl' i loco in q̄ hitat is cui fienda est restitutō. ⁊ h̄ iō. qꝛ meli'ē ꝙ vicini inde sentiāt cōmodū q̄ȝ extnei. tū etiaȝ qꝛ verisile est ibi repiri dāmnū passum. vl' herede ei'. Ita notat hostieñ. Jo. an. et Jo. de lig. Vl' saltē fiat tal' erogatio ad arbitriū diocesani loci vbi factū est damnū vl' rapina fm ray. Si tū cōmode fieri ñ possȝ i dicto loco cū h̄ ñ sit necessariū. pōt tunc ⁊ alibi fieri fm guil. sed ⁊ btūs tho. i huiusmōi casu nil dicit de loco determinato, sed ꝙ ꝓ aīa illius cui' res erat dȝ paupibus erogari. Dñs et mgr̄ Ugo peritus in vtroq̄ȝ iure. et frater clarus dicebant ꝙ cū paupeꝛes sint ⁊ vnū mēmbꝝ in corpore ecclie. nec ab hac vnitate seq̄strent̄ ꝓpter locoꝝ distātiam sufficit si restitutō incertorum detur q̄buscūq̄ȝ paupēribus etiā alteri' ꝓuintie. q̄ȝ vbi facta est rapina vl' dāmū. et marie q̄ sunt paupes xp̄i et vtiliores eccl'ie dei ⁊ saluti animarū ⁊ ex h̄ apparet ꝙ locus nō est de necessitate restitutōis. sȝ de ꝯgruētia. Idē tenet Fede. de senis. c. xxxij. opis sui. Vsure tū incerte ex forte ꝑ maīfestos vsurarios quomō debeant restitui. et in quo loco. ⁊ ꝑ quē diocesanuȝ hēs in. ij. pte sum. ti. i. c.

Quāuis enī qō hr̄ in isto §. nō ꝑtineat ad vbi. sȝ mag' ad quid. tū hic notabil'r q̄rit̄ vtꝝ fideiussoꝛ possit r̄petē a debitoꝛe vsuras q̄s ꝓ eo soluit creditoꝛi penes quē ꝓ ipso debitoꝛe itercessit. Ad qō rn̄dȝ Lau. ⁊ Jo. an. in q̄stione sup mercuriali. de regl'a damnū. de re. iur' . l. vi. hanc questiōeȝ explanat notabilit̄ ⁊ ex eius dictis elicit. xi. ꝯclusiōes. q̄rū prima est tal'. Non recipit fideiussoꝛ a debitoꝛe obligatōȝ sciēte ⁊ ꝯdicēte vsuras suo solutas d̄bitoꝛi. nec etiā sortē. nec q̄d aliō iutilit̄ ipēsuȝ. pl' est em̄ ꝯdicere q̄ȝ nō ꝯsentire ex̄ de simo. c. sicut tuis. Scd'a cōclusio est nō repetit a debitore sciente ⁊ patiente. sed ñ mādante obligatōeȝ fideiussoꝛ vsuras vl' indebitū solutas vel solutū creditoꝛi. et sibi imputet ꝙ se obtulit. ex̄ de re. iur'. c. bona fides. in. vi. repetit tū sortē indebitū quod soluit. Tercia conclusio ē nō repetit a debitoꝛe sciēte ⁊ mādante ipm obligari pro sorte tantū fideiussoꝛ soluēs vsuras. tum qꝛ fines mādati excessit. tū quia ad illas obliga

tus nõ erat. Quarta ↄclusio est nõ recipit a debitore fideiussor vsuras sciente ꝛ mandante ipm i oẽm cãm vl' simplicit' obligari siue fideiubẽ. patet q2 in generali mãdato nõ inclusit indebitũ de q̃ veri silr in specie nõ mandasset.c. in generali de re.iur.in.vi. Quinta ↄclo est repetit a debitore sciẽte ꝛ mãdãte ipm ꝑ vsur.cũ sub nomie sortis inclusit eas. vt ẽ moris obligari siue fideiubẽ ipse fideiussor vsuras.qm̃ iuste credere potuit illã sortẽ totũ debitũ nec presumere debuit illd indebitum sub noie sortis ꝑmittẽ. ex de p̃sump.c.q2 verisile. Sexta ↄclo est repetit a debitore sciente mãdãte noiati ꝑ vsuris fideiuberi ipse fideiussor creditori solutas si iurauit illas soluẽ.et ista est cõis opi. ex de fideius.c.ij.ꝛ istã opini. approbat Jo.ã. hꝫ tñ fideiussor opiniõꝫ soluẽdi l' absolutionẽ petendi.sicut hrẽt debitor. Septia ↄclo ẽ.r̃petit a debitore ec̃ noiatim mãdãte ꝑ vsur fideiuberi ipe fideiussor vsuras creditori solutas etiã si ñ iurauit creditori illas soluere. Si ipse fideiussori debitor indẽnitatẽ iurauit.dũmõ al's ꝑpt' pignora data vel aliã cãm debitori fuerit expediẽs vsuras solui.c.ꝯuenit.ex d fideius. Octaua ↄclo ẽ.nõ r̃petit a debitore sciente ꝛ mãdãte noiatim pro vsur fideiuberi ipse fideiussor creditori spõte solutas.si nõ iurauit creditori illas soluẽ.nec debitor iurauit fideiussori indẽnitateꝫ. nec expediebat debitori ꝑpter pignora data vl' aliã cãm ipsas vsuras solui.ꝛ h d iure fori. Sꝫ opi.theolo.q̃ ſm Jo.an multũ fauet eqtati ẽ q̃ vrgeat debitor ad soluẽdũ i foro ↄscientie.e.de re.iu.c.sciẽti.li.vi. Nona ↄclo ẽ.ñ r̃perit a debitore sciẽte ꝛ mãdãte noiatim pro vsur fideiuberi ipse fideiussor vsuras creditori coacte solutas si nõ iurauerit creditori illas soluẽ.nec debitor iurauit fideiussori indẽnitateꝫ nec expediebat dbitori ꝑpter pigra data vel aliã cãm vsuras solui.si fuit ipse fidiussor in culpa.vt q2 ñ excepit. sec9 si nõ fuit i culpa Decia ↄclo est q i oi cãu q̃ põt a debitoẽ fideiussor vsuras repetẽ dꝫ intelligi.si ñ interuẽit fraus psone ad p̃sonã.s. ↄstituẽtis ob h fideiussorẽ.ex de pui.c.q̃sto Undecia ↄclo ẽ q i oi cãu q̃ pt a debitore vsuras repetẽ fideiussor poterit illas repetere

a creditore cui soluit. ff. mād. le. si fideiuss. §. in omnibꝫ.

¶ Per quos debet fieri restitutio. Ca. iiij.

Quantū ad quartum scʒ p quos dʒ fieri restitutio. Prio dicēdū est de incertis. Scđo de certis. Querit᷑ vtrū restō incertorꝫ debeat fieri p eū q̄ hʒ restituere vel p aliū cui cōmiserit aut solū p diocesanū. Rn̄. circa hoc sunt varie opiniones ⁊ cōrie. Host. sup. c. cū tu. de vsu. ⁊ in c. cū sit. de iuđ. ⁊ in sū. sua de pe. c. fi. iux̄ finē tenet ꝙ vnus de casibꝫ ptinētibꝫ ad epūm est restō male ablatorꝫ incertorū qđ etiā tenet Jo. an. ex̄ de pe. ⁊ re. in. c. si eps. i glo. li. vi. ⁊ in. c. pctm̄. de re. iu. li. vi. ad qđ viđr facē qđ hr̄. xij. q. i. c. p̄cipim⁹. Addūt etiā aliq̄ q̄ tenēt hāc rōem. Cū hmōi bona incerta sint p aiabꝫ eorꝫ quorꝫ fuerīt fidelr̄ dispensāda ac per cōns sūt ad diuinū cultū eoipso ⁊ sustētationē pauperū ordinata. Sol⁹ aūt ecclesiastic⁹ plat⁹ sit rector ⁊ moderator diuini cult⁹ ⁊ paup pauperꝫ ⁊ dispēsator rerꝫ dīno cultui ordinādarū. vtꝫ di. lxxxvij c. diuine. ⁊ in multꝫ aliꝭs. c. iō fm iudiciū eius đbita incerta sunt per eū dispensanda.

Archi. aūt in q̄dam q̄stiōe disputata p eum. et in rosario. xvij. q. v. c. nō sane. tenet cōtrū et dic̄ sniam. Hosti. circa hec supradictā eē verā in cāu vbi nullus deputat⁹ ē a testatore qui h̄ exeq̄r. vt. xij. q. ij. c. đ laicis. Ubi vero certa psona deputata ē a testatore illa psōa dʒ exeq̄. vt in đ. c. de laicis. ex̄ de testa. c. tua. imo credo ꝙ ipse raptor incerta q̄ dn̄t paupe ribꝫ erogari p̄t ipse paupibꝫ erogare absqꝫ licentia vl̄ auctoritate epi l̄ alteri⁹ iudicis eccīastici vt satꝫ colligit᷑ i đco c. cū tu. Et h̄ innuit eē clare glo. in. c. sicut dignū. de hōi. § eos. Nec ob. c. cū sit. de iuđ. p qđ pbat Hosti. suā opinionē. Nā illud. c. loq̄t᷑ de iudeo nō de christiāo cui⁹ actus l̄ dispensatio merito hr̄ suspecta ab eccīa q̄ ad christiāos. iō iuste ⁊ bn̄ dic̄ ibi fm puidētiaꝫ diocesani q̄ suspitio cessat in christiāos. ⁊ sic nō dubito ꝙ eps nō hʒ se intromittē đ talibus. Hec archi. Jo. de lig. idem sentit. ⁊ p⁹ adducit hāc rōem. Qui indebitū extorsit obligat⁹ ē ex maleficio. vel q̄i illis quibꝫ extorsit si extant. al's paupibꝫ. Et regula habꝫ ꝙ debitor p̄t se p absolutōeꝫ liberare. insti. q̄ mo. tol. obli.

per totum. Cu q̄ dicis ɔ̄triuꝫ da mihi casũ expssuꝫ ɔ̄ regulã. nec est verꝫ ꝙ sit i dicto .c. cũ sit. qꝛ nõ loq̄t in xp̄iano. sꝫ in iudeo vt dicit Archi. hãc opinionē. seq̄t pau. ꝛ zeñ. super cle. i. ð priuilegijs. Hoc etc ɔ̄suluerit Jo. cal. ꝛ recup'.
Sed dñs Ugo vtriusqꝫ iurisperit' ꝛ frater clar'. vt hr̄ i quadã summula ɔcordauerūt in h̄ ꝙ nullũ ius expssum h̄ dicit. nec in decretꝫ nec alibi. nisi ꝙ ep̄s ē ꝓcurator paupeꝝ. Jllud vo adaptat ꝙ põt ꝓcurare de suo ꝓprio si hꝫ. vl' de bonis eccl'ie. i. de fructibus vel alijs modis. Sꝫ qꝛ sacerdotes simplices sunt imperiti ꝑ maiore parte. ep̄i vo reputãt sufficiētes in scientia. hinc inoleuit ꝙ hmõi restitutiões remittũt ad ep̄os. Unñ si cõfessor ꝑitus sit et sciat in hmõi sufficiēter cõsulere. nõ est necesse remittē ad ep̄os. hec ibi. Et in hac sniã ē Jo. hoc etiã innuit Jnno. ex. de immu. eccle. c. qꝛ pleriqꝫ. Ar. xxiij. q. v. c. si quis romipetas
Ad rõem supi' inductã pro alia opiniõe posset rideri ꝙ quis episcopi ꝛ prelati sint dispensatores rerum datarũ ecclesijs. non tñ sequitur ꝙ sint dispensatores oĩm q̄ fm deum sunt in diuinum cultũ et in pauperes erogãda. sed solum diuinũ cultum iam ordinata. vt redditus eccl'iarũ et huiusmõi. Nam si eēnt dispensatores erogandoꝝ omnium superfluorũ que diuites ex diuio precepto deberēt pauperibus erogare quod a nullo conceditur. Sed ꝛ tho. secunda scd'e. q. lxij. dicit ꝙ si ille cui debet fieri r̄stitutio sit omino ignotus. debet ei restitui sicut potest. sciꝫ dando in elemosinas pro salute ei'. siue sit mortuus siue sit viu' premissa tamē diligenti inq̄sitione eius. et de auctoritate episcopi nil dicit Scotus in iiij. di. xv. dicit. si q̄ras ꝑ cui' man' debeãt talia dispēsari. si incerta Rñ. ꝙ nõ inueni qui necessario sit determiat' mediator. ista paupibus dispensando. vidꝛ aũt mihi ꝙ ꝑ se ipm cõsilio nihilomin' boni viri põt h̄ paupibꝫ erogare. quia tali mediatori ad dispēsandam tribui posse. ð cuius fidelitate p̄sumeret. ꝛ nõ sibi appropriaret vl' in alios vsus cõuerteret qꝫ deberet. vñ vbi lex diuina vl' ecclesiastica nõ ligat sequenda est ratio na-

turalis. Illa āt dictat q̄ q̄ te
netur restituē magꝭ h faciat
p se q̄z p aliū. nō excludēdo
tn̄ p h ɔsiliū boni viri. ſꝫ iclu
dēdo. Hec scot'. Quidā aliū
faciūt circa hoc distinctōem
vicꝫ q̄ntū eoꝝ in q̄bꝫ ɔpetit re
petitō. vt furto. rapina. vsura
fraude ꝛ hmōi dispēsatio in
certoꝝ ptineat ad epm. Sed
alioꝝ vbi nō cōpetit repetitio
et si erogatio fienda ē paupi
bus. vt in ludoꝝ iniuste acce
ptis a iudice p iudicādo vel
a teste pro testimōio. a mere
trice p fornicatōe ꝛ hꝫ'. q̄ licet
p se possit dispēsare. vl' cū ɔsi
lio ɔfessoris. Ego credo scd̄aꝫ
opinionē. s. archi. ꝛ sequaciū
oīno veraꝫ. ꝛ simpl'r excepto
vno casu. vicꝫ in cert̄ publi
corum vsurarioꝝ. quē casum
non dubito oēs illos exce
pisse intēdere. qꝛ ibi expresse
et clare ius prouidit. vt scꝫ p
dispositionē dyocesani talia
incerta determinent ꝛ dispē
sent. ex̄ de vsu. c. q̄nq̄z. lib. vi.
ibi traditur forma de hmōi'.
de q̄ hēs in. q̄. pte sū. ti. i. c.
In hoc g̊ casu tn̄ pōt intelli
gi illd̄ qd̄ d̄r p terciā opiniōꝫ
scꝫ in vsuris publicꝫ incertis.
Et si queraꝫ vtꝝ eps possit p
sua sinodalia h statuē vt. s. si
bi retineat dispensatōem in
certoꝝ ꝛ ali' nō possit se intro
mittere. Dicit in h ioan. de
lig. sup. c. cum sit de iudeis q̄
quicq̄d dicit io. an. dubiū est
an possit. et Jo. cal. in q̄dā cō
silio dicit exp̄sse q̄ nō potest
Hugo ꝛ frater Clar' dicunt q̄
non pōt episcop' excōicare d̄
iure sacerdotes. qui se intro
mittūt d̄ dispensatōe incerto
rum. Quantū ad scd̄m p q̄s
debet fieri restitutio certoꝝ
bonoꝝ. Ad quod rn̄deꝫ q̄ p
eū qui abstulit seu recepit v
suras seu male ablata. pt ec̄
et p quācunq̄z psonā aliā fa
cere. in h em̄ ꝺa ē regl'a iurꝭ.
qui p'aliū facit p inde ē ac si
per seipm facē videaꝫ de reg.
iur. li. vi. Si tn̄ vicium vsure
furti rapine. vel alteri' dāni
est occultū ꝛ restitutio occul
to mō p se vel p aliū fienda ē
vt nō detegatur psona. q̄. q. i.
si peccauerit. Caueat etiā di
ligenter qd̄ p aliū fēc. ita cau
te faciat vt recipiat qui debet
et nō ille sibi retineat. qꝛ nō
esset per h liberatus. nec cōfi
dat de cōfessoribꝫ nec p̄dica
toribus nec q̄stuariis q̄ q̄runt
pecunias nō aīaꝝ salutē. et si
is qui rapinā vsurā l' fraudē
fecit nō restituat. cū heres te
neatur ad oīa onera defuncti
inq̄ztū sufficiat hereditas te

netur et ipse facẽ dictã resti- tutiõem. de vsu. c. michael. et eadẽ rõne heres heredis. et sic in infinitũ cum scit ab eis hereditas obligata ad restõz pter vsuras et rapinas et dã- na a priorib facta. et vbi nõ sufficeret hereditas ad satis- faciendũ tenet legatarũ et do natarũ. qz legari nec donari põt alienũ. nec excusarẽt here des scientes vel dubitãtes vl' merito dubitare debentes ex publica fama vel ex scriptur vel ex fideli relatu testatorez illicitos fuisse ɔ̃ctus vel vsu rarios ex hoc ꝙ nullus ponit q̃ relam sup hoc vel postulat ali- quid ab eis vt debitũ. Sz de- bẽt et diligẽter inqrere ɔ̃trarẽ quã pñt. et si inueniũt sic eẽ notificẽt vel notificare faciãt illis q̃b dñt se offerẽtes ad restõem. et si nõ iuenirẽt pau- perib erogando. al's eẽt in eis igñrantia crassa q̃ nõ excusat. di. xxxvij. §. fi. et q̃uis defun ctis nõ prosit illa restitutio si ɔ̃cesserint impenitẽtes pro dest tñ. imo necessaria ẽ ipsis heredib si volunt saluari. qz nõ remittitur pctm̃ ⁊c̃. de re. iur. li. vi. Si aũt licitã artẽ exercebat. vl' patrimonialia tantũ hẽbat testator. nec ap- paret ex fama vel scripũ de il licitis ɔ̃tractib. seu alieno p̃ sumere dñt nõ iiuste acq̃sisse qz nẽo iudicand' est imemor ꝓprie salutis et diuini timor i. q. vij. c. sancim' et precipue ĩ mort articlo. Itẽ nota ꝙ di cit Hosti. in sum. ti. de vsu. ꝙ et aliq̃ honesta ꝑsona. puta sa cerdos vel ep̃s tractet inter debitorẽ et creditorẽ de satis faciẽdo. et dicat creditori tal' mediator tm̃ faciã tibi reddi si ex corde residuũ remittas. nõ decipias me. qz mediator sum. nec debitorẽ cui' aime salutẽ quero. et rñdet creditor ex toto corde libere ipsum de bitorez q̃re nõ dicã ipm libe- ratũ. nõ video nec curo q̃lit cunq sit satisfactũ dñmõ sit satisfactũ ei. Si q̃ mouent in ɔ̃riũ hoc faciũt in odiũ vsura- riorꝝ. Si q̃s. n. ex alia cã alij ĩ iuriet eq̃dẽ hoc admittet q̃lib theolog' ꝙ ɔ̃cordia int partes possit tractari. et ꝑs ei' qd de beret ex pacto remitti. al's ti- tul' de trãsactis inutil' eẽt. et q̃re nõ idẽ de vsura. Dicẽdũ ergo et tenẽdũ ꝙ pctib possit vel iussu iudicis vel pactõne partium remissio fieri. et sic dicam vsurariũ absolutũ. hec Hostiens. Que quidẽ intel- ligo vera esse in fore ɔ̃tentio so. nõ in foro ɔ̃scie. vel etiã in

foro ꝯscie ꝙtū ad ea q̄ dubia essent vtꝝ deberent dari vl' ñ. q2 rões sunt ad vtrãqꝫ pte3 vel cū dubiū est q̄ntum d̄eat satisfacē p dāno dato. ⁊ ad h̄ faciūt rões q̄s facit ipe hosti. Sꝫ vbi certū l' claꝝ ē debitū vel rõe vsuraꝝ vel alteri' vsurpatõis. nisi debitor liberalit' remittat illud qđ remittit. eē si' đ mille tm̄ decē remittēt. si h̄ fac̄ q2 putat se al'r residuu3 non posse hr̄e nil valet illa remissio facta eē publico pctõ quo ad aiam. Vñ cū mercator infortūia passus fallit et occultat m'lta đ bōis suis mobilib3 vt ñ pueniāt ad man' creditoꝝ. ⁊ q̄rit ꝯpositõem cū eis de miori q̄ntitate ꝙ d̄eat puta ꝯuenit rñdē singul' creditorib3 ad rõem. xv. solidoꝝ pro libra. cū tñ posset totū dare vl' cedere bōis cui ꝯpositõi assentiūt creditores. ⁊ ita recipiētes liberāt eū de residuo cū illi nõ spõte s3 coacte fecerint illā remissionē volentes illa pte poti' carē ꝙ toto. q̄ni mo ⁊ si cedēt bōis total'r nihil sibi reſuādo ⁊ ñ sufficiūt bõa illa ad satisfaciēdū. si postea puenerint ad pinguiorē fortunā tenent' de residuo de solut. c. odoardus. De damnis dat̄ tpe guerre ad iuice3 inter ciuitates quõ ⁊ p q̄s pt fieri restõ. q̄ñ faciūt pactū cū certis pact̄ ⁊ cap'lis. Nota q2 in q̄dā sūmula sic dr q2 ꝙ ciuis sint pupilli m'lti ⁊ absentes q̄ ñ assentiūt. ⁊ forte etiā aliq̄ ꝯdicūt ex prouect̄ q̄ recepert dāna iniuste. nec eis est satisfactū nihilomi' tm̄ ē bonū pacis. q2 q̄ hn̄t rē publicā gerere pnt cū ꝯsensu maioꝝ ptis subiectoꝝ sibi pact̄ pac̄ subdē ⁊ licite relaxare iuice3 dāna data. et si fiat relaxatio predicta tenet ⁊ v3. Nā in h̄ mõ pnt eē p bono rei publice sibi tallias iponē ⁊ hmõi. quas gabellas vocāt. De bōis ꝯo cl'icoꝝ ⁊ religiosoꝝ ñ pnt laici facē relaxatõem. q2 non sunt eoꝝ foro subditi. nec de bonis eccl'iasticis pmittitur eis aliā dispositio. vt di. xcvi. Vñ possint tñ h̄ facē prelati spūales terraꝝ ad inuicē đ cõsensu ⁊ ꝯueniētia cl'icoꝝ ⁊ rli giosoꝝ q̄ dāna receperunt in guerra. Hanc aūt relaxatõ3 q̄ ad laicos l' clericos itelligas de dā. da. de reb3 ꝯsumpt̄. nā res extātes vt eq̄s pānos et h'. q̄ hn̄t ⁊ sciūt sua nõ eē. vt puta q2 bellū iustū nõ fuit ex pte suoꝝ. vl' si iustū ab eis acceperīt a quib3 nõ poterāt ipla tenē nõ pnt vt si dños pro

prios inuenire pñt eis reddere tenent. al's si ñ inueniũt pauperibꝰ erogare. Idē vidꝫ dicendum .si de iusticia belle dubitat. nã vbi clare bellũ iustum est res accepte efficiũtur capientiũ. dis.i.c.ius militare. quo tñ dñt inter eos pportionabilr distribui p duces belli vt.xxiij q.v.c.dicat. nisi p publicũ edictũ datũ sit vnicuiꝙ qđ capit. Pauper ãt innocentiũ non vidꝫ tutũ bona auferre cuꝫ sint sine culpa. nisi subsit cã. cũ sit aliqs puniendus. de re. iur. li. vi. ¶ Pena tñ tẽpali freqnt punit vnꝰ p altero diuersꝫ de caus. vt i.q. iiij.p totum. ¶ De tutoribꝰ curatoribꝰ negociorum aliorꝫ gestorꝫ filijsfamilias ꝛ hꝰ qui extorserũt vsuras. fecerũt rapinas fraudes ꝛ dãna noĩe alieno. s. p pupillis patrõis vel prĩbꝰ suis. nil tñ eorꝫ puenit ad eos. sꝫ ad pupillos dños vel prẽs eorꝫ. qrit vtrũ p eos possit ꝛ debeat fieri restõ ipsis pupillis vl prĩbꝰ seu dñis nescientibꝰ ꝛ inuitꝫ de bõis eorꝫ ad qs puenerũt talit extorta. Rñ. dicũt quidaꝫ indistincte ꝙ sic in foro ↄsciẽ dũmõ non immineat inde picłꝫ vite cõscientie l' fame. si dephendere tur aut scandalũ seqtur. puta quia aliquis credit furatꝰ fuisse illa q̃ innocẽsꝰ est ꝛ hꝰ. tales enĩ vt dicũt illi nõ cõuertunt furtum occulte illa recipientes. cum pecunia fructus vel per rapinas ꝛ fraudes habita nõ sint eorum. et ratio ẽ cum p efficacẽ causam predictorum. scꝫ tutorꝫ curatorũ et huiusmõi. et per intermedium illorꝫ tale iniustũ lucrum deuenerit ad manus pupillorum patronorꝫ vel patrum. et ad restitutionẽ sint obligati isti mediatores iustũ eẽ videtur vt que causa illorũ iniuste ablata sint. nũc iuste licentiam habeant illa satisfacere ne ipsi de proprio satisfacere teneantur. arg. ad hoc de reg. iur. vbi dicit Chrisostomus. Omnis res p quas cunꝙ causas contrahitur per easdem dissoluit. propterea ad hoc agendum predicti tenent. ꝛ in hoc gerunt vtilem curam sui. et illorum iniuste detinent aliena. Alij autem perfectius ꝛ equius respõdẽt per distinctionem. videlicet quia aut tales adhuc hñt in manibus administratõnem rerum illorꝫ aut nõ. ꝛ in pmo casu possunt ꝛ debent restituẽ de bõis illorꝫ ad quos puenit lucrꝫ. qđ hñt pre manibus si

nolunt remanere ipsi obliga ti ad satisfaciendũ de suo Et hoc siue eccl'ie siue manifeste cũ sufficiẽti cautela. vt ab ip sis nõ possit postea reperi. Et ad h' vid' facẽ rõ prime opio nis cũ regula illa. Omnis res Si aũt nõ hñt ap'li admini stratõz. tũc subdistinguẽdũ ẽ q' aut predicti tutores p cura tores ꝛ hmõi. nõ pñt illa rsti tuẽ de suo. puta q' pauperes sũt, aut pñt. ꝛ si nõ pñt suffic q' deñciẽt pncipalib' p q̃b' fecerĩt vsuras f. audes ꝛ hmõi qui igrant quõ fecerũt p eis t'ia illicita lucra q̃ ad eos de uenerũt. vñ ꝛ obligati sũt ad restitutõz. ꝛ si nõ satisfaciunt principales hẽant ꝓpositũ sa tisfaciẽdi de suo cũ potuerũt. Ad accipiendũ aũt occulte a predict̃ ad h' ñ tenẽt nec dñt et rõ est q' quo ad se accusati sunt a restõe rõne impotẽtie vt. xuĩ. q. i. c. si res. quo ad il los pro quib' fecerũt vsuras vel fraudes auferẽdo ab eis occulte. per h' nõ prouidet sa luti eoꝛ cũ remaneãt obliga ti in ꝯscientia. ex q̃ sciũt talia fore facta. nec velint satisfa cere. ꝛ sic non dissoluitur pec catum vel obligatio quo ad estimationem. Sed nec põt quis a priuata p'sõa cogi ad restõem male ablatoꝛũ. nisi per iudicẽ ecclesiasticũ vl' ciui lem. nec videt' bene posse ex cusari a furto cũ ꝯtractet rez alienam inuito dño cũ i vsu ra transferat' dominiũ p hoc etiam exponit se m'ltis p'icul' Si autẽ tales mediatores de quib' dictũ ẽ possunt restituẽ cum illi ad quos extorta pue nerunt. nolunt restituere qui principal'r obligant' pñt petẽ humiliter nõ p coactõem vel fraudem a creditorib' vsura rum vel fraudũ remissionez. cum penes eos nõ remãserit pecũia fenebris. et illi qui eã habuerunt remaneãt princi paliter obligati. quia remis sione obtenta libere et spon re amplius nõ tenebũtur. s; tantũ principalis. nisi et eis fieret rmissio. q' si remissionẽ facẽ nõ vellent tenetur satis facere d' suo. ꝛ tũc vsq; ad q̃n titatem solutam pro illis po tuerunt occulte accipe de b o nis eoꝛum. si alias per viam iudicij habere nõ possunt. ita tamen q' nõ sequatur scãda lũ vel p'iculũ que sp vitanda sunt Ubi aũt mediator talis sic satisfecit. dñt p aliquẽ mo dum cautũ declarare illi qui sciebat se obligatum ad il lud ampli' non teneri. vt pu

ta si dicat se nō curare ab eo illa recuperare qui ac si donassz vel declarare heredibus suis q̄ nō recipiat a tali psona ali quid vt debitū p tali cā ꝛ hmōi Bona eīn fides n̄ patit̄ vt se mel exactū bis exigat̄. de re.

Capl'm .v. Cui fi iu.li.vi. enda sit restitutio

Quantū ad q̄ntū. scilz cui fienda ē restitutō seu datio rei ablate. vel al's illicite acq̄site. p fundamēto notāda ē distinctio quā poit tho.s.s.q.xxxij.ar.vij Tripl'r pt esse aliq̄d acq̄sitū. Uno mō q̄ id q̄d acq̄rit̄ illicite debet̄ ei a q̄ acq̄situ et extortū est. ꝛ siue n̄ trāsferatur dominiū illi⁹ rei in accipiētez vt in furto ꝛ rapina. siue trāsferat̄. vt in vsura tn̄ ꝯpetit repetitio. Scd̄o mō d̄r aliquid illicite acq̄situ. ita q̄ ille q̄ illicite acq̄siuit. nō pōt illud retinere. nec tn̄ debet̄ illi a q̄ acquisiuit. q̄z ille ꝯ iusticiaz dedit. ꝛ ille ꝯ iusticiā accepit vt in simonia ꝛ silib⁹ in q̄b⁹ ipsa datio ꝛ acceptio est ꝯ legē Tercio mō d̄r illicite acq̄situ nō q̄ ipsa acq̄sitio sit illicita. sed illō ex q̄ acq̄rit̄ est illicitū ex quo trāsfert̄ dominiū. nec cōpetit repetitio. vt in meretritio ꝛ h⁹. nā meretrix turpiter agit. ꝛ ꝯ legem dei fornicando. sed ipsa acq̄sitio l' datio pecūie p hmōi illicitis nō est illicita nec ꝯ legē dei. et h̄ pprie d̄r turpe lucꝝ. De illicitis g̃ isto tercio mō acq̄sitis f̄m tho. ꝛ ray. pōt dari elēosina. ꝛ pōt etiā retineri. nisi superfluū p fraudē vl' dolū mł'ier extorserit. q̄z illud eēt restituendū. ꝛ ad h̄ ptinent lucra facta ex histrionatu illicito ex duello ex torneamēto. ex sertis factis de flo rib⁹. ꝛ aliis hmōi q̄z vsus ē cōiter ad lasciuiā. ex decijs factis ex arte mathematica seu arte diuinatoria. ex lucro negociatōis aduocationis l' medicine in casu nō ꝯcesso q̄ ad clericos. i his dixerūt aliqui nō posse fieri elemosinā. q̄z vt d̄r p̄uer. iij. Honora deū pro tua substātia. et iteꝝ honora deū de tuis iustis labo rib⁹. ꝛ. xiiij. q. v. c. elemosina. et. i. q. i. cap. non est putanda. Sed h̄ nō est verū f̄m thomā et raymundū. ꝛ alios cōmuniter. Predicta autem capitula allegata h̄ intēdūt q̄ non licet dare elemosinaz de male acquisitis. que scilicz debent certis psonis restitui. vel q̄ non debet aliquis aliquod facere illicitum vt det elemosinam Et q̄uis quidā

distinguãt vt dicit guil'. q in his q̃ prohibita sunt. q2 mala r nõ puniũtur a iure nisi i famia. vt meretriciũ duellũ. et hmõi. talia pñt retineri Sz q̃ mala sunt q2 prohibita a iure r torneamẽta. r negociatõ quo ad clericos r h'. r talia nõ pñt retineri ad vsum suũ sed dñt paupib9 erogari. licz hec distinctio videat esse pbabil' tñ quia pene sunt restrigẽde nõ ampliãde. r q̃ nimis emũgit elicit sanguinẽ. Credo q in pdictis oib9 casib9 r sil'ib9 bonũ est r salubre q penitens inducat ad erogandũ paupe ribus. nõ tñ cogend' ad h. nec si nõ velit in h est iudicand' nõ esse in statu salutis si non velit hmõi pniam agẽ. l' accipere. s. q hmõi lucra paupibus eroget nisi in casib9 a iure expressis. vt i simõia r idẽ de eo qd datur iudici ad corrũpendũ eũ r hmõi. vt. j. dicetur. Scdm g tho. guil. ray. et Inno. d hmõi dz dari elemosina debito honestat r cõsiliũ nõ dbito nccitat salut. r sic itelligit illud. xiiij. q. v. q̃ hẽt. Nõ est g tllo acceptũ sic rsti tuendum ei a quo acceptum est. quia in turpi causa melior est cõditio possidẽtis. ff. de cõdi. ob tur. cãm. l. si ob turpẽ

De illicite acq̃sitis scdo mõ vicz cũ illud sit acq̃sitũ nõ debet ei a q̃ sic est acq̃situm. nec tñ acq̃rẽs pt p se retinere Illud põt r dz de nccitate salut ñ solũ d ɔsilio r hõestate pauperib9 erogari. r hmõi rõ ẽ fm tho. ij. ij. q. lxij. q2 ipsa datio r acceptio ẽ lege prohibita. vt in simõia. Quidã tñ extẽdũt ista scdz modũ ad oẽ lucz i q̃ cõmittit pctm̃ in dãte r recipiẽte nõ solũ in simõia. s3 ec̃ i pecũia accepta ex adulterio. r pro vsura cũ q̃s accipit mutuũ sine cã rõnabili. puta vt amplius ditet r in soluit vsurã Illã vsurã vt dicũt q̃ accipit retinẽ nõ põt. nec tñ ei dz reddere q̃ dedit. q2 turpit opat' ẽ dando mutuũ ei quẽ nouẽat nõ indigere. Sz tho. nõ dic h sed cũ datio est ɔ legẽ. In dicto aũt casu datio pecũie pro mutuo nõ est pctm̃. s3 accipe illo mõ vsurario mutuũ ẽ peccatũ. q2 dat illi occasionẽ mali. Vñ licz peccet mortalit sic mutuũ accipiẽdo. dz tñ potius reddẽ illi a q̃ accepit q̃z paupib9 erogare nisi vbi nõ iueniret ille a q̃ accepit. vel etiã nõ vellet illam vsuraz reddẽ nõ vsurario. s3 his a q̃b9 extor sit ipse vsurarius vsuras pro eo satisfaciẽdo pro illa parte

et tunc debet vsurario signifi-
care ne iterum illi restituat. et pre-
cipue debet hoc facere cum licentia epi.
vt si dictus vsurarius vellet ab eo
repetere episcopus cogat illum desi-
stere a receptione. et extunc vtiliter
gestum est negocium ratum habere
debet. non tamen tenetur ad hoc. s. inqui-
rere vel dare his quibus debitor
est vsurarius. sed sufficit quod restitu
at a quo accepit. pauperibus autem ero
gare non debet cum nouit eum a quo ac-
cepit. et potest ei dare quod expresse
Aug. dicit. Nolite facere eleosi
nas de fenore et vsuris. xiiij. q.
v. nam cum dat pauperibus quod de
betur certe persone non liberatur
a restitutionis obligatione ad il-
lam personam. vt habetur extra de homi. c.
sicut dignum. circa fi. sed in simo
nia ipsa datio et acceptio pe-
cunie est prohibita. Unde dicitur. i. q
i. c. anathema danti anathema
et accipienti. nec sibi retine-
re valet. nec illi reddere quod de-
dit. sed debet de necessitate salu-
tis pauperibus erogare si potest. vel
illi ecclesie in cuius iniuriam data est
pecunia applicari vel alteri pui
deri prout habes in. ij. parte sum. ti.
c. i. Similiter in iudicio prohibitum
est iudici vel assessori cum habent
certum salarium accipere aliquid a par
tibus pro iudicando vel non iu-
dicando. vel iudicando bene vel male
et testi est prohibitum accipere
pro testimonio ferendo. Unde
Aug. Non non debet vendere iudex
iustum iudicium. aut testis verum te-
stimonium. quia vendit aduocatus
iustum patrocinium. et iurisconsultus
verum consilium. Illi enim in vtran
que partem ad examen adhibentur. isti
in vna parte consistunt. xiiij. q. v.
c. non sane. quod ergo recipit iudex
pro huiusmodi vel testis pro se reti-
nere non potest. sed debet illi restitui
quod dedit si iuste dedit. puta vt
iuste iudicaret intendens redi-
mere quandam modo vexationem suam
Aug. Ille solet male sibi ab
latam pecuniam repetere quam iustum iudi
cium emit quem venale esse non debu
it. Sed si pecunia data fuit iu
dici ad eum corrumpendum. vel testi
ad falsum testimonium dicen-
dum vel alicui ad falso accusan
dum. vel aduocato ad iniuste ad
uocandum illi datori reddi non debet
quia turpiter dedit. nec sibi retinere
debet. sed pauperibus elargiri. vel illi
in cuius iniuriam data est. et precipue
si ex hoc amisisset iustam causam
habetur hoc in di. c. non sane
prout ibi notat Io. an. et Ar-
chi. et. ij. q. iij. c. quod recte. et In-
noc. extra de immu. ec. c. quia plerique
Rai. et host. in sum. Similiter infe
riores officiales vt nuncij mis
si et huiusmodi. si aliquid extorquent
per improbitatem. vt denarium
paruum et huiusmodi tenentur pau-

peribꝰ erogare. q̄d vbi certuꝫ salarium recipiũt vt dic glo. in.c.nõ sane. Nam cũ salariũ sufficiens recipiũt. si q̄ extorquēt dñt restituē. si est q̄d notabile. ⁊ ideꝫ vid̄r dicendum de notariis. camerariis ⁊ huiusmodi quia officio suo ex suo exercendo exigũt aliq̄d a psonis. Si eñi hñt sufficiēs salariũ tenēt ad restõem eoꝝ que accipiũt. nec vid̄r excusare ꝯsuetudo cũ sit irrõnabil'. Arg. xxiii. q. i. c. militare. vel paupibꝰ erogare si de facili ñ põt inueniri. Si ṽo salariuꝫ nõ hr̄ēt l' nõ sufficiens credo ꝙ cũsuetudo excusaret. q̄ꝛ nemo cogit' suis stipēdiis militare. Ar. insup de his q̄ accipiũt pecuniā ab accusatis vel incarceratis anteq̄ꝫ pferatur snia ꝯ eos vt intercedāt pro eis ⁊ liberent'. Sciendũ ꝙ si accusati vel incarcerati sunt culpabiles vñ ⁊ merito condemnādi. illā pecũiaꝫ nec reddere dñt datoribꝰ. q̄ꝛ turpiter dederũt. nec sibi retinere pñt quia turpiter accepert impedientes iusticiā. sed dēt pauperibꝰ erogari. arg. xiiii. q. v. q̄ hētis. Si ṽo sunt innocētes ⁊ ad redimēdā suā vexatõem dederũt ⁊ pcurādā sui liberationē. si intercessores eorum sunt officiales salariati. als pecuniā p h̄ receptā reddere dñt vel paupibꝰ erogare. nisi data fuisset p modũ donis ⁊ liberalitatꝫ. ⁊ precipue post liberatõnē. q̄ꝛ tũc retineri possꝫ Arg. i. q. ii. c. sicut epĩn. ⁊ silr̄ si intercessores ñ sunt officiales salariati. sed priuate psone laborādo pro hmõi iusta liberatione iuste faciũt. ⁊ quod eis datur iuste retinere valēt Item de pecunia data p adulterio cõmisso vl' cõmittendo q̄uis quidā dicāt ꝙ dꝫ dari non ei qui dedit. nec sibi retineri. sed ei dare in cuius iniuriā data ē. s. marito. si vxor eius ꝯmisit adulteriũ. ex quo pecuniā hũit. vid̄r ꝙ potiꝰ debeat paupibꝰ erogari. nisi ille maritus esset paup. q̄ꝛ ppter paupertatē posset etiā cõfessor ipsi mulieri tanq̄ꝫ paupi dimittē. ⁊ silr̄ de viro cõmittente adulteriũ quo ad vxorem caste viuentē. ⁊ vid̄r eē in huiusmõi. q̄si idem ius sicut ⁊ in turpi lucro. vt in meretritio. q̄d etiā põt retineri sic acq̄situ̇. nisi ꝙ leges phibēt adulteria ⁊ puniũt. nõ aũt simplicem fornicatõem ⁊ meretricia. Nihilominus de pecũia data p adulterio nil statuũt sicut de pecunia simoniaca ⁊

aliis huiusmodi. Nõ pauperibus erogari poti⁹ inducẽdi sũt xiiij.q.v.c.non sane. De acquisitis per ludos fortune ex illos casus in quibus dz acquisitũ per hmõi restitui dñt paupibꝫ erogari. quãuis etiã posset sibi retinẽ. vt de h.s.e.li.vi.i. De illicite acquisitis primo mõ.i.cũ debet' illud acquisitũ ei a q̃ acquisitũ est. vt i furto.rapina.vsura ⁊ h⁹. Regula ẽ q̃ hmõi sũt restituẽda spoliatis.siue sint dñi illarũ rerꝫ.siue ad eos spectet dñiũ nõ constat rẽ nõ fuisse ablatã.vt accidit in pigre depõsito cõmodato et h⁹.lꝫ.n.tales q̃ hñt pignora deposita ⁊ h⁹.non sint dñi illarũ rerꝫ.tñ ex hõesta cã illa tenẽt.ideo his dñt restitui talia ablata nõ dñis ipaꝝ rerꝫ.⁊ sic intellige illd.xij.q.ij.c.reintegrãda sunt oĩa spoliatis.ex d resti.spo.per totũ Si aũt res ablata est ab eo q̃ iniuste habuerat puta p furtuꝫ vel per rapinã restituẽda est domino illi⁹ rei.nõ illi furatori Quis ãt malefaceret tal' rsti tuendo furatori a q̃ ipse acceperat.⁊ nõ dño rei ipsi⁹ quem nouit tñ ſm guil'.liberatus ẽ ab obligatõe restõis. qꝛ reposuit rem in pristinuꝫ statũ et gradum. Quidã tñ dicunt q̃ illud qd̃ acq̃rit' ex vsura mentali tñ.nõ debet illi restitui q̃ dedit.qꝛ a se voluntarie abdicauit.nec tñ sibi debet retinẽ. qꝛ ꝯ legẽ accepit.ex.d vsu.c. cõsuluit.sed dꝫ paupibꝫ erogari.ar.c.sicut dignũ.ex d ho mi.d vsu.c.cũ tu. Sꝫ ista iura inducta videtur eẽ ꝯ taleꝫ opinionẽ.nã ibi dr q̃ debent ablata restitui eis q̃ꝝ fuerũt si reperiũtur l' eoꝝ heredibus nec aliqd ius nec aliquis doctor solẽnis facit istam distinctioẽ int' vsurã mentalẽ ⁊ pactionalẽ.vt prima debeat rsti tui ei q̃ dedit. scda aũt nõ.sed paupibꝫ erogari. Sed sic indistincte dicit Aug.d accepto p furtũ ⁊ rapinã q̃ dñt resti tui.nõ dari paupibꝫ sic inquiens Qui ꝯ ius societatis humane furtis rapinis inuasionibꝫ oppressiõibꝫ aliq̃ abstulerũt reddenda poti⁹ q̃ꝫ donãda censemus. Exẽplo zachei xiiij.q.v.c.nõ sane.ita ⁊ indistincte dicit idẽ d vsur' Nolite eleẽosinas facẽ d vsuris.q. ea.quasi dicat hec reddenda sunt nõ paupibꝫ dãda.cũ scꝫ inueniũtur q̃ dedert ipas vsuras. Et cum dr q̃ qui dedit vsuras volũtarie illud a se abdicauit. Rñdet'.q̃ si dedit ex liberalitate ⁊ per modũ doni verũ esset.⁊ tũc recipiẽs hoc

sciens ñ tenet restituere nec pauperib⁹ dare. Sed si dedit rõne mutui. pncipalr nõ abdicauit illd voluntarie. supple sed cõditionate. nec mutuãs reputaret se grauatũ. et istum ingratũ. et sic alia vice nõ iueniret mutuũ. et iõ sibi debet restitui vsura. Si autẽ nil accepit vltra sortem quãuis h non intenderet in nllo tenet nec illi nec paupibus. Pro huiusmõi aũt maiori declaratõe sciendũ q in re q̃ debet restitui se aliqs tripl'r põt hre. q2 aut ver⁹ domin⁹ aut heres ei⁹ aut solũ est dispensator circa illam rẽ. et in primo casu cũ s. est verus domin⁹ rei ablate debet sibi restitui si põt. iiij. q. i. reintegrãda. et fere p totam questionẽ. et h nisi iusto bello. vel iusto edicto impiali. l' eccliastico illi cui res sublata est. priuaret iure rehabendi simpl'r vel ad tps. nam cum cõtingeret h. puta q2 tanq̃ hereticus ɔdẽnatus est dñs rei vl' de crimine lese maiestatis ɔuictus. in q̃b⁹ casib⁹ oĩa cõfiscant post sententiã sup h non sibi sed fisco debẽt omĩa sua applicari. extra de here. c. excõicamus. Insup si domi nus rei ablate nõ habz administratõez bonoꝝ suoꝝ vt pupillus debet illud reddi tutori vl' curatori. In scdo vo casu. s. cum legitim⁹ heres ẽ sibi debent ablata restitui. sed cuz tali distinctiõe fm Ray. q2 si heredes sũt plẽs vnicuiq3 fm pportiones sue hereditarie ptis restituendũ est. Si ãt heres in aliq̃ determinata q̃ntitate ɔstitut⁹ sit. puta in. c. vel in domo et nõ plus. tunc rstitutõ nõ fiet heredi. sed illi vl' illis q̃bus testator ɔmisit dispensationẽ bonoꝝ suoꝝ. Si vero defunctus in morte oĩa bona sua legauit paupib⁹ et pũs locis quibus illa legata sunt acquirit ius in bonis defuncti presentib⁹ et futur' vñ et eis debet restitui. In tercio casu. s. cum est dispensator rerum vt epi et aliij plati ecciaꝝ. et gubernatores hospitaliũ est distinguẽdum. quia cum dant aliq̃ aliijs. aut dãt de rebus suis propriis. puta patrimonialib⁹ vel per industriaz acquisitis sicut scripture doctrine et huiusmõi. et de hmõi dando quibuscũq3 etiam malis vt meretricibus et histrionibus quãuis grauiter peccent. vt illud. lxxxvi. dis. c. donare. tamẽ nõ tenetur ad restõem. nec illi qui hmõi recipiũt ab eis fm ray. et Hug.

aut dant de fructibus ecclesiarum suarum et locorum piorum ad mensam eorum seu usum specialiter deputatis. et tunc etiam male utendo et dando male faciunt non tamen tenetur ad restitutionem ipsi. nec qui recipiunt ab eis nisi receperit per extorsiones fraudes et violentias et huiusmodi. tunc tenerentur. et hoc secundum tho. se. se. q. lx. ar. et secundum Guil. ¶ Aut dant de bonis ecclesie deputatis ad cultum divinum. vel. c. distribuendis. aut pauperibus erogandis specialiter. vel cum etiam simpliciter committuntur dispensationi sue sine distinctione sibi deputatorum ad vitam ab aliis et tunc si dant causa necessitatis vel elemosine benefaciunt. nec ipsi retenentur. nec qui recipiunt ad restituendum. nisi darent de his que sunt distincte deputata clericis quia tunc tenentur eis de eo quod abstulit ab eis quia non danda est eleemosina de alieno. xvi. q. v. c. neque. Si dant personis honestis pro procinio et labore quem impendunt ecclesiis etiam laudabiliter faciunt secundum quantitatem laboris et industrie. Ecclesiasticis enim utilitatibus servientes ecclesiastica optime remuneratione gaudere. xii. q. ii. c. quicumque. Nec ergo prelati dantes nec recipientes pro huiusmodi tenentur in aliquo restituere. Sed si dant ratione parentele cum tamen non indigeant vel causa favoris humani erga principes nisi facerent ad redimendam vexationem quam ad tyrannos et similes vel dant causa turpitudinis ut meretricibus et huiusmodi tenentur ad restituendum. quod sic male dedit. non quidem de bonis ecclesie sed de bonis patrimonialibus si habent. vel per industriam acquisitis. Illi etiam qui sic talia que aliis debebantur male accipiunt. tenentur restituere. nisi ipse qui dedit satisfecisset. Tho. ubi. s. Debent autem dare vel successori eius qui dedit vel in utilitatem ecclesie convertere cum licentia superioris. si pauperibus debebantur. Qui autem recipiunt a religiosis propter iniustam causam vel sine licentia superiorum debent restituere prelato ipsius monasterii vel conventus vel aliis in utilitatem monasterii convertere vel expendere precipue si ipse prelatus fuit qui male dedit. In omni autem casu ex supradictis debet fieri ita quod peccatum quod est occultum non manifestet. et ita quod non sequatur maius scandalum. ar. dist. iiii. c. duo. Qui autem tenentur alicui ecclesie vel loco pio debent illud dare gubernatori. seu rectori eius loci. nisi ille rector non habet iustum titulum sive per partum vel probabiliter credatur male usurum tunc ei possit in utilitatem illius loci converti vel successori reservare.

Cur fienda sit restitutio. Ca. sextum.

Quantũ ad sextũ. scʒ cur sit fienda restitutio. Ad h̃ btũs Tho. scda scdȩ. q. lxij. assignat rõeʒ vicʒ qꝛ restitutio est actus iusticie. ad iusticiã aũt habẽdã ꝛ exercendã quilibet tenetur. Consistit aũt iusticia in q̃dã equalitate q̃ tollit̃ p vsurpationẽ ꝛ detentionẽ aliene rei et repari nõ põt. nisi p iteratam satisdationẽ. seu per assignatõem rei ei cui⁹ erat. si põt et iõ tenet̃ restituẽ. Sed no. sicut q̃libet q̃ est sui iuris põt donare rem suã. ita põt etiaʒ remittẽ rem sibi debitã gratis ꝛ relaxare suo d̃bitori que remissio siue donatio libere fcã sine fraude ꝛ coactiõe postq̃ȝ facta ẽ p pniam nõ põ reuocari. vt dicit Ray. Arg. vij. q. i. c. q̃ȝ piculosum. Sed sciendum q̧ illi q̃ ponũt se in manibus creditoꝝ pmittẽdo seu offerendo se ad dandũ q̃d peterent. rogãtes tñ q̧ totũ vel partẽ dimittãt sʒ nõ intẽdũt restituẽ. imo sperãt q̧ p nihilo vel modico quietabũt̃. al's nõ ponerẽt in mãibus eoꝝ. a pctõ quidẽ rapine vsure seu alteri⁹ male vsurpatõis non sunt absoluti. qꝛ pctm̃ p penitentiã ꝛ ꝯfessionẽ dimittit̃ q̃ȝ illi vere nõ habẽt. Sʒ vtrũ absoluti sint a debito seu obligatõe restituendi distinguẽdũ ẽ ẜm Egi. in q̃olibet. qꝛ si creditoꝛ ꝓpria volũtate ꝛ deliberalitate dimisit ꝛ donauit nõ curãs q̧ d̃bitoꝛ intẽderet nõ tenet̃ ipse debitoꝛ ãplius restituẽ si ei clare ꝯstat. Sec⁹ autẽ si creditoꝛ decept⁹ l' coactus vl' despatus. i. q̧ nunq̃ȝ sperabat se illd̃ debitũ ab eo posse hr̃e vel nõ posse hr̃e totũ. ꝛ iõ poti⁹ voluit hr̃e partẽ. q̃ȝ nihil dubitãs ne nihil haberet si totũ vellet hr̃e. Talis em̃ remissio nõ valet. et adhuc obligat̃ ad restituẽdum. Sed hec materia ẽ mltũ vtil' et ncc̃ria sciri. ꝛ i freq̃nti practica. ꝛ iõ seriosius ꝛ plenius tractanda. ꝛ quid sentiãt doctores. in h̃ referendum. Cũ ergo queritur vtrum vsurario vel cuilibet alteri qui habet aliena sufficiat in foro cõscientie r̃missio sibi facta ab his a quibus extorsit vsuras vel alia male ablata. vel ab heredibus eorum si illi non viuũt. Respondet̃ diuersimode a diuersis. vt pꝫ in. §. seq̃ntibus. Sirar. de senis oꝛ. here. asserit q̧ habens male ablata. nisi reddat aut sufficiẽtẽ

faciat cautionē non potest li-
berari a sua obligatōe p aliū
modū cum pōt aliq mō resti
tuere. nec em potest debitum
deobligari. Et pmo p viā re-
missionis. secundo nec p viā
satisfactōis. tercio nec p viaȝ
liberationis. quarto nec p vi
am trāslationis. qnto nec per
viā donatōis. sexto nec p viā
renunciatōis. septimo nec p
viam ꝯueniētie ꝛ discretōis.
Inducit ad hoc has rōnes q
non videtur multū vrgere sȝ
sine multa difficultate solui
possunt p eos. q tenēt ꝙ absq
actuali restitutōe pōt tolli
obligatio male ablatorūȝ ab
eo q obligat p quēlibet horuȝ
modoꝝ. dūmō nil fiat i frau
dem vel p metū vel per despe
rationē. s. nō rehabendi. sed
libere sponte gratis ꝛ sciēter.
Si em fraudulēter vl coacte
hmōi fieret. talis oligatio lo
cum habet qd dic ꝛ nō aliter.
ꝙ nō possit tolli talis obligā
tio p viā remissiōis nisi resti
tua probat sic. Nullus est
capax remissiōis nisi a pecca
to prius desistat. sed hns reȝ
male ablatā qdiu remanet
obligatus ad reddendū non
dicit desistere a pctō. g nō est
capax remissiōis. ꝛ p ꝯns ob
liga tō illa tolli nō pōt p viā
remissionis. ad qd facit regu
la peccatū. de re. iur. vi. Re-
stitutio em p quā obligatio
tollitur est pūia remissioni.
vnde non vid remissio fieri
nisi per restōem tollat prius
obligatō. Sed ad hᷓ rndȝ ma
ior pōt intelligi duplr. Vno
mō vt intelligat de remissio-
ne debiti rei ablate. ꝛ sic vid
falsa. Nam pt alicui remit-
ti debitū si vult creditor libe-
re ꝛ sponte. qūis ille debitor
nō intēdat dare ꝛ nō sibi am
plius obligat fm Egi. Se-
cundo mō vt intelligat de re
missiōe pcti. et tūc est vā ma
ior ꝛ minor falsa. nā habens
male ablata si n pōt restituē
vllo mō remanet obligatus
ad restōem cum poterit. ex d
solutꝫ. c. odoard. ꝛ tn desistit
a peccato si penitet et ꝓponite
restituē in furtū. Sed si pt re
stituere sed male. ꝛ hᷓ intēdit
facere si creditor nō rmittat
talis etiam adhuc remane
obligatus ad restituendū. et
tamē desistit a peccato peni
tendo. ꝛ quod sbdit ex regu
la Augustini. peccatū de re.
iurꝫ. li. vi. ꝙ restitutio est pre
uia remi ssioni verum est de
restitutione nō soluȝ actuali
sed etiam mentali ꝛ in ꝓposi
et in equiualēti. Ex nō tolla-

tur p viã satisfactõis pbat sic Satisfacẽ ẽ pctõꝝ causas ex/cidere ⁊ eoꝝ suggestiõibꝫ adi tum nõ indulgẽ. de pe. di. iij. c. satisfactõ. cc̃ pncipiũ. Cuꝫ g̃ ablatio ⁊ d̃ tẽtio rei aliene sit cã pcti nisi excidaẽ qd̃ fit p op positũ: suũ. s. restõ; g̃ nisi r̃sti/tuatur nõ vid̃r posse satisfacẽ q̃ntũcunqꝫ accepret creditoꝛ ¶ Insup cũ p satisfactiõem nõ solũ repetur amicicia sed etiã eq̃litas iusticie q̃ ablata erat p vsurpatõnem ⁊ deten tionẽ alieoꝝ nisi tollaẽ cã in/iusticie ⁊ ineq̃litat; q̃ fit p re/stitutõem subtractoꝛ dñ cre ditoꝛi redditur quod minus hẽbat qꝫ debebat ab ipo vsur patoꝛe q̃ plꝰ hẽbat qꝫ debebat nõ repabiẽ iusticie eq̃litas. ⁊ sic nõ fiet satisfactio nisi red/dat ablata. Satisfactio em̃ fieri dꝫ p ipm debitorẽ q̃ vio/lauit iusticiã vsurpãdo aliẽa nõ p creditorẽ. Ad h̃ r̃nderi põt q vtiqꝫ pcti cã excidi nõ põt nisi p restõem. sed restõ non solũ fieri põt actu sꝫ etiã mẽte ⁊ ꝓposito. al's q̃ nõ p̃t re stituẽ cum nil hẽat seq̃reẽ q nõ posset satisfacẽ p pctis qd̃ est falsum. Silr̃ etiã eq̃litas iusticie reparari põt. nõ solũ per actualẽ restõem. sed etiã

per aliũ modũ p quẽ sibi cre/ditoꝛ vl' iniuriã passus repu tat sibi satisfactũ. Fit qꝫ i hu iusmõi remissione satisfactõ p debitorẽ qui violauit iusti/ciã dũ habet animũ patiẽ. ⁊ se offert ad restituendũ si nõ remittit. Tercio pbat q non tollaẽ p viam liberatõnis sic Chriso. dicit ex̃ d̃ re. iu. c. oĩs res p q̃scunqꝫ cãs nascitur p easdẽ dissoluitur. Sed obli/gatio talis iniusti detentoꝛis nasciẽ p solã eius depꝛauatã voluntatẽ. s. rapiẽdo vl' tenẽ/do vel detinendo rẽ alienã. g̃ dissolui nõ potuit nisi per vo luntatẽ. s. rectificatã. s. in resti tuendo ablata. ⁊ sic videẽ qd̃ nõ sufficiat. volũtas eiꝰ cui fi eri d̃bet restõ ad tollendũ ob ligatõem cũ nõ fuerit cã ipsiꝰ Ad qd̃ r̃ñdri p̃t q h̃ fit ñ solũ p actualẽ restõem. sed p intẽ tionẽ voluntariã restituendi si ille sponte noluerit remit/tere. ⁊ sic nõ solũ volũtas cre ditoꝛis. sed ⁊ debitoꝛis volũ/tas que fuit cã obligatõis cõ currit ad liberandũ obligato rem dum se offert ad satisfa/ciendũ creditoꝛi ad placituꝫ. ¶ Quantũ ad q̃rtũ. s. p viam translationis ⁊ acquisitõnis dominiũ pbat q nõ possit tol

lis obligatio sic. Presupposito qḋ in vsura non trāsferaẜ do-minium ſm quoſdam tunc aſ ſumitur talis regl'a. Nullus poteſt in re detinenda iuſtus titul⁹ aduenire niſi p̄us iniu-ſtus auferatur titul⁹. nam in iuſtus titul⁹ auferri ñ pōt abſ q̄ȝ h' ꝙ iuſtus titul⁹ acquiraẜ et ecōuerſo. ⁊ idcirco erit alia actio ꝑ quā iuſt⁹ titulus tolli tur et ꝑ quā iniuſtus titul⁹ acq̄ ritur. Nullis ḡ aduenire po terit iuſtus titul⁹ ꝑ aliquam actōeȝ niſi ei auferatur iuſt⁹ titulus per aliā actōem. Sed illi q̄ acq̄runt dominiū in re detinenda aduenit iuſt⁹ titu-lus per dominij acquiſitionē ergo ſi prius hñit iiuſtū titu lum ꝑ rei aliene vſurpatiōeȝ et detentōem. oportȝ ꝙ dict⁹ titulus iniuſt⁹ auferatur per eiuſdē rei reſtōem añ dñij ac quiſitōem. ⁊ ſic nō ē capax do minij añ reſtōem. ⁊ m'ltofor tius in furtis ⁊ rapinis in q̄-bus ſm oēs nō transferẜ do minium. Sed ad h' rñdetur ꝙ ad h' vt dictū eſt reſtitutio ꝑ quā aufertur iniuſt⁹ titulus in foro ↄſcīe fieri pōt nō ſolū manualiter. ſed eẽ mentaliẜ dum. ſ. eſt ꝑatus reddere rea liter ſi nō vult dimittē. ⁊. ſic ablato iniuſto titulo ꝑ ſpon taneā ⁊ liberā memiſſionem creditoris acquiriẜ dñium.

Quantū ad q̄ntuȝ ꝙ non poſſit tolli ꝑ viam donatiōis probat ſic ꝑ has ꝓpoſitiōes. Ille cui reſtitutio fieri debet donare nō pōt prius q̄ȝ ſit re ſtitut⁹. ⁊ ip̄e iniuſte detinens aliena āteq̄ȝ reſtituat ablata certificari ñ pō de tali donatō ne vtꝝ ſit vera donatio. ꝓmā ſic ꝓbat. Donatio niſi ſit libera non eſt donatio vera ff. de adimē. le. l. rem legatā. Iſte autē qui taliter donat ſcilicet anteq̄m ſit reſtitu-tus nō libere donat. quia nō libere illud habet. cū non ac-tualiter habeat. et ſi dicaẜ qḋ libere reſtituēdus poteſt ha-bere. ⁊ per conſequēs libere po teſt donare. quia detentor bo norum ſuorū paratus ē red-dere. talis inſtantia nihil va-let. quia reſtituendus certifi cari nō poteſt ꝙ talis habēs ſua male ablata ſit parat⁹ ad ea reſtituenda. niſi ea ſtatim cum pōt reddat. vl' ꝑ eis red dendis ſufficientem cautio-nem faciat quod pertinet ad ſecundam propoſitionem. Nā et ſi videātur aliq̄ ſigna

quibus se paratũ ad satisfacien dũ ondat ñ pbãt eẽ sufficien tia cũ ill' vti possit. ita ille q̃ ñ h3 intẽtionẽ rstituẽdi sic ille qui h3. et tal' alieõꝝ detẽtoꝛ in iust' cui donatio fit añ restõ3 nõ põt eã vt verã donatiõem acceptare l' accipe cũ bõa cõ scientia. Ad qd rñdet q dona ri pñt nõ solũ res habite sed etiã iura et actões et q̃ sp̃ant haberi. nec ppt ea põt dici q ñ sit donatio libera q res actu nõ h3. Et cũ h negociũ agat et discutiat sm foꝝ ɔscie. vbi credendũ est cuilibet p se et ɔ se. Et nẽo sit arbitrãd' ime moꝛ ppꝛie salutis. vt dr. i. q. vij sancim'. erq̃ debitoꝛ offert se paratũ ad rstituẽdũ si vlt. ro gat tñ vt donet nõ coact' nõ decept' s3 spontane' põt sibi p suadere et credẽ libere. donasse se pcipue si nõ egeat multũ. nec. n. psumit de facili q̃s pdi cere sua et dõare. Quãtũ ad vij. q nõ possit tolli p viã re nũciatõis pbat sic. vbi renũ ciatio non h3 locũ. obligatio tolli nõ põt p viã renũciatio nis. sed ãteq̃ fiat male abla toꝝ restitutio. nõ põt ille cui restõ fieri debet renunciare. g nõ põt tolli obligatio detinẽ tis aliẽa iniuste p viã renun ciatõis maioꝛ ẽ nõ. Minoꝛ

pꝛobat. Nã renũciatio illa q̃ fit a spoliato anteq̃ restitua tur ipsa decernit eẽ nlla. sicut pt3. iij. q. i. c. epis. et ex de resti. spo. c. sollicite. et h iõ qꝛ psũit nõ libere fieri. qꝛ ñ est verisile q spõte iuri suo renũciauerit qui renũciat spoliat'. Sic in pposito vidꝛ dicẽdũ q credi toꝛ renũciãs nõ restitut' non vidꝛ spõte renũciare. s3 et coa ctus et hmõi. Ad qd rñdetur q ea q̃ ɔtinẽt in dcis. c. hñt locũ in foro ɔtẽtioso vbi pce ditur p psumptiõ3. sed i foro ɔscie ec spoliat' põt renũciare iuri suo. vt in pposito. pterea eoipso q offert se ad restõem si vult iã reuestit et restituit eũ iuri suo. Quãtũ ad. vij. q ñ possit tolli p viã ɔueniẽtie et discretõis pꝛobat sic. Sup posito dicto regule pctm li. vi. Obligatio illa q̃ iniustus detentoꝛ aliẽoꝝ ẽ obligat' ad restõe3 ncce ẽ q tollat p viã restõis. l' aliã viã eq̃pollentẽ. et querẽdo q̃ sit via eq̃pollẽs restitutiõi. si dicatur qd sit re missiõis via l' donatõnis. seq̃ tur int alia istd incõuenieus qd põt dici restõ. et tñ i posses sione mime posit' qd pat3 eẽ fim p id qd h3. ff. de verbo. sig. l. pl' ẽ. Dicitur. n. ibi q resti tuere est ñ solũ pñtiã rei pbẽ

sed etiā possessorē facē fruct' q̄s reddē. Qua ꝓpt null' pōt dici restitut' nisi i possessione fuerit ↄstitut'. Si ḡ remissio q̄ fit añ restōem eq̄pollet rsti/tutiōi ipsi seq̄tur h̄ incōueniens. q̄d ec nō posit' i possessione dicetur rstitut'. Sꝫ ad hoc rñdetur q̄d i foro ↄscie ꝛ ab aug. non sumitur ista stricte restō sicut i foro ↄtētioso sm iura. Nā quōcūq̄ ipleatur volūtas creditor' a debitore dr restō facta. et cū q̄s cedit bōis etiā anteq̄ ponat eos in pos/sessionem restituit q̄ ad ↄsci entiā. Q̄d ḡ dicit prefat' Her/ra r. s. q̄d nō sufficit remissio. nec pōt liberari. nisi restituat si pōt. vid̄r hr̄e locū q̄n remissio fieret ñ libē ꝛ sincere. sꝫ remittēs induceretur ad h̄ vi fraude vl' timore seu desperatione. s. nil iñ ↄseq̄ndi. Hāc eand̄ q̄stionē formās Laurē. de rydol. in tractatu de vsur' pri' recitat opionē doctoꝝ dicit ḡ glo. ĩ i regula pctm̄ tꝫ q̄ sic. Sed dicim' ibidē ↄ. s. q̄d nō sufficit nisi pecūia sit restitutiōi pata. Aliq̄ꝝ vo theologoꝝ opi. fuit q̄ ec nō sufficit q̄d res sit pata restitutōi. sed etiā opꝫ q̄d offerat. Jo. an. ibidē. sup glo. demū assumit viā mediā dicēs q̄d aut gerit i mēte vsurari' restituē tūc et rmissio sufficiat aut ñ. ꝛ tūc sec'. Sꝫ fede. de senis in ope suo firmat idistincte opionē dicte glose sic di. si is cui dñt restitui pecūie l' male ablata nō coct' l' decept'. ñ circūuēt'. et oi dolo ꝛ vi ꝛ calliditate et metu cessantib; etiā p̄cib; vl' suitioꝝ exhibitōe induct' debitā sibi pecūiā ñ oblataꝫ nec restitutioni patā vsurario dimittat. liberat' ē vsurari' a restitutōe. nō tñ a pctō q̄d contraxit exercēdo vsuras. nisi ꝛ de illo pctō pniam agat. Potest etiā dici q̄ pl' ē q̄d si vsurario pseuerāte i crimie et nō disposito ad aliquā restōeꝫ is q̄ debet recipe vsuras rmittat illas ꝓprio motu. l' ad petitōnē vsurarꝫ liberat' ē. vsurari' a restōe rei. ꝛ si ñ a pctō q̄ꝛ de h̄ optet satisfacē d̄o p pniam. Hec ille. Hanc opionē videt' firmar' Hosti. in sū. ꝛ archid̄. in. c. ĩ. de vsu. li. vi. sup verbo satisfactū dic. Satisfactū accipim' quōcūq̄ volūtati creditoris satisfiat. Jdem Lapus de cast. Jdē Bof. ꝛ Buil'. et demū idem Lauren. sic concludit vt tollatur om̄is dubitatio an sit vl' nō sit liber animus remittens. ꝛ p ↄñs clara cōscia vsurarꝫ. ꝛ vt facili'

inducatur homines ad cõtri-
tiõem. et de cetero talibus abstineant. cautũ est predicare
quod nõ sufficit remissio facta.
Quis se disponat ad satisfaciendum. si nõ remitteret creditor. et cautius quod oportz quod
pecũia sit restitutioni parata
et cautissime quod offeratur pecunia. vel quod plus est quod ponatur in manibus creditoris.
Sed de iure et i foro ɔsciẽ puto illam glo. cuius opinionẽ sequitur Fede. vt dictũ est esse verissimã. et ad hoc inducit ipse
Fede. plures rõnes. Et pma est talis. In maioribus criminibus sicut est in crimie furti
vel rapine l' violẽtie. re furtiua vel rapta remanẽte apud
furem vl' raptorẽ de volũtate
dñi purgatur viciũ furti l' rapine sine aliq̃ restitutiõe. vt
li. si fur. de vsuris. in fĩn. et ff.
de p̃cario le. si certe. ergo purgat
vicium vsure remanẽte vsura apud vsurariũ de volũtate
dñi. et quod illa sint maiora crimina. ptz ex maioritate pene
siue agat' ciuiliter siue criminaliter Grauius aũt ẽ pctm̃ quod
grauius punit'. vt. xiiij. q. i. cap.
nõ offerã. Scd̃a rõ ẽ. qz i crimie vsurarũ l' aliis maioribus
suffic' facẽ ɔdignã satisfactõ-
tionẽ vl' emẽdatõz. ex. de rap.
c. i. vt si q̃s libat' a pctõ. c. q̃nto. ex. de vsu. Sz satisfactũ irelligit' quõcũqz desideriũ creditoris ipleat'. etiã si nõ soluat'.
ff. q̃ satisda. co. le. i. Tercia rõ
est q̃ vidr' s'm insolubil'. Sũt
quidã spẽales casus in q̃bus
obligatis ad restõem nõ sufficit remissio. vt. c. exigit. de
censi. li. vi. et ibi de hoc. ergo in aliis
casibus stabit regula. quod suffic'
remissio. Itẽ tenet pe. de pal.
in. iiij. di. xv. qui dicit quod obligatus. restõni excusat' ꝑp' remissionẽ creditoris. qz p acceptatõez tollit'. et hoc nisi sit
tal' ꝑsona q̃ nõ hẽat administrationẽ vel q̃ nõ p̃t donare
nec per ɔñs remittẽ. qz remit est dare. Item qñ in iure est
cautũ quod remissio nõ valeat
tunc nõ excusat sicut in iudice delegato q̃ munera et expẽsas rcipiens l' extorq̃ns tenetur reddere nulla prius remissione sibi ꝓfutura. ex. de rescriptis. c. statutũ. li. vi. Et de visitante iure ordinario recipiente mun' ad cuius duplũ restituenduz tenet'. ex. de censi. c.
exigit. lib. vi. Hec pe. Et si q̃s
obiiceret reg'lam. Nõ remittitur pctm̃ etc. quod ẽ verbuz
Aug. et restituere est rẽ i pri-

stinum statū reponere. vnde nō videt satisfacere remissio Ad quod rn̄dent p̄dicti pe. ꝛ Lau. post Fede. qđ Aug. i dicta regula nō h̄uit r̄specțu ad strictā significatōe vbi. ſ3 ei⁹ mēte q̄ eiꝰ vbis p̄ferenda. ex̄ de vbo. sig. c. intelligētia qđ i telligi si offēdisti pꝛīm tuū rapiendo. furādo. vsuras extorq̄ndo. reconcilies te cū ipso. ꝛ cōiter qꝛ hoies nō iactāt pecūias suas. ſ3 volūt sibi restitui res ablatas. propterea Aug. se retulit ad vbū restituatur. qđ aūt sic intellexerit Aug. oñdit multiplr̄. hec ille Quod āt dicit Lau. sup̄. s. eē p̄dicandū nō sufficē remissione nisi fiant ea q̄ dicūt diuersi nō videt tutū l' cautū. Nā ex tali p̄dicatōe ita pōt sequi piculū animaꝝ sicut cautela Sicut enī p̄dicator dꝫ sibi cauere a p̄dicando ea q̄ habēt hoīes inducē ad malū ꝛ ab alleuiādo mala. ita dꝫ cauē a p̄dicādo scrupulosa ꝛ ardua qn̄ cōis opio est in ɔ̄triū. ſ3. n. esſ3 inijcē laqueū aiabus. qđ fieri debet. xxvij. q. i. c. viduas Audiēdo. n. talia et ñ fuādo cū ex audit. format sibi ɔsciētiā. hoc sibi necessariū fiēdu3 qui h3 hmōi remissionē. ꝛ ex difficultate nolit ponere se ad faciendum erit in malo statu rōne ɔscie sibi facte super eo in quo bñ poterat transire cum bona ɔscia. Preterea si predicator hoc dicat in p̄dicatione. s. sibi nō sufficē remissionem nisi ꝛc. ꝛ postea in audientia ɔfessionis faciat contrarium ꝛ dicat illi sufficere. nōne ex hoc potest sequi magnum scādalū ɔtra doctrinā p̄dicatiōis. Ex hoc. n. poterūt credere hoīes sic eē de multis alijs q̄ predicatores dicūt scꝫ qꝫ nō sunt simplr̄ vera. sed ad terrorē dicta. ꝛ sic piclitabitur fidei doctria. nō video etiā qꝫ cū bōa ɔscia qđ absq3 sui magno peccato possit hoc dicere in predicatione si sentiat contrariū. quia hoc cōmuniter tenēt doctores. Sed et si teneret aliquā aliā opinionem cū ille sint scrupulose. ñ dꝫ velle inducē hoīes ad suos scrupulos. non ḡ predicando dicat qꝫ sufficiat remissio. ne inducat occasionē mali ꝛ aperiatur via vsuris. neq3 dicat quod nō sufficit ne dicat mēdaciū vel scrupulos et laqueos inijciat auditoribꝫ: Sed dicat quod dicit aug. qꝫ opꝫ quod restituat si pōt. xiiij. q. vi. c. si res. ꝛ in restōe includitur remissio. Sed quid si post

remissionẽ libere factã ⁊ vere vsurario. ⁊ vsurari⁹ mãdat in testamẽto suo reddi vsuras. nunq̃d q̃ꝺ sel' remissum ẽ ꝺʒ restitui his q̃bꝫ tenebat' pri⁹. Dicendũ ꝼm Fede. ꝙ in hoc distinguẽdũ ẽ. qꝛ aut tal' testator locut⁹ ẽ ꝑ ꝟba trãsferẽtia se ad factuʒ. vt puta qꝛ iubet vsuras restitui his q̃bꝫ debebat eas restituere. ⁊ q̃ ꝓbarẽt eas soluisse. ⁊ tũc nõ obstãte remissiõe tenebit' satisfacere heres. ⁊ h̃ cãu loq̃tur. c. ad nostram. de iuriur. Aut loq̃tur ꝑ ꝟba transferẽtia se ad ius nõ ad factũ. vt puta qꝛ iubet ea restitui q̃bꝫ debet. Et tunc secus dicendũ est. Hec ille. Item sciendũ ꝙ cũ alicui fit remissio libere et sine fraude nõ tẽt' tal' illꝺ q̃ꝺ sibi ꝼmissũ est paupibꝫ dare. sibi eniʒ acquirit' illꝺ ius sibi debitũ nõ paupibꝫ. sic̃ nᶜ q̃s tenet' pauperibꝫ dare q̃ꝺ sibi donatũ ẽ. Host. in sum. ti. de vsu. dicit. ꝙ si fenerator ꝑtẽ pecunie fenebr⁊ restituat ei a q̃ hũerat ꝉ heredi suo et ꝺ volũtate eius partẽ retineat. Dicũt theologi indistincte ꝙ nõ ẽ libatus nisi totũ offerat. Tu dicas ꝙ si ex pacto fit est liberat⁹. arg. c. veniẽs. ex̃ ꝺ simo. Si ãt vsurarius ꝑtẽ sine pacta liberal'r soluat. et offerat. et de altera parte misc̃diam petat ⁊ creditor liberal'r remittat. liberatus est ꝺbitor. nec tenet' vlterius ad restõem. sicut nec tenet' si gratis accepisset grat⁊ oblatum ꝼm Hos'. hic tamẽ bon⁹ iudex ex certis ɔiectur⁊ motũ sui animi informabit. Nã si creditor est pauꝑ ⁊ inops. et vsurari⁹ diues ⁊ potẽs. nõ presumo ꝙ creditor ip̃m vsurarium spõte ex corde liberet sʒ hoc faciat qꝛ vltra recuperare nõ potest. vt illud tantillum quod offert recuperet. et nõ amittet. Si vero creditor sit diues ⁊ potẽs q̃ etiã ɔsueuit histrionibꝫ ⁊ ioculatoribꝫ tãtundẽ de suo donare vl' plus freq̃nt' presumi ꝑt ꝙ ex corde hoc faciat. Hec ille. Itẽ in q̃dã sũmula ꝺꝛ ꝙ si vsurarius offert libere totã summã pecunie creditori oñdẽs plenariam voluntatẽ cũ nõ habeat qꝛ si crederet' ꝙ aliquid acciperet nõ offerret. creditor nihil penitus vult accipe. sed liberal'r dimittẽ totũ. iste plenarie satisfec̃ ꝓxio sʒ ñ ꝺo. et iõ postea suffic̃ sibi sola cõtritio. vt satisfaciat ꝺo. Vñ ɔsulendũ ẽ ñ ɔtrit⁊ vt haud min⁹ hãc liberã satisfactõem faciãt ꝓxio. Itẽʒ sunt aliq̃ vsurarũ

qui nitũtur decipere deũ q̃ nu-meratã pecuniã et acceptam tunc exponũt creditoribꝰ cre-dentes ꝙ illã nõ accipiãt. qꝛ si crederẽt ꝙ illã recipẽt. nõ illã repñtarẽt.ac ille timore vl' verecũdia ductꝰ nihil l' pa-rũ recipit residuũ dans. ⁊ sic isti tales dicerẽtur se satisfe-cisse.qđ nõ ẽ verꝫ. Itẽ no.ꝭm q̃sdã ꝙ sunt.v.mõi satisfaciẽ di. Primꝰ est cũ pecũia libere offert. Scđs ẽ cũ pecuniã nõ habet offert pignora. Terciꝰ ẽ cũ pecuniã ñ hꝫ nec pig̃ra cõ gruẽtia.facit tñ instrm̃ vt he-redes ꝯpellãtur ad satisfactõ nẽ ⁊ etiã ipsemet. Quartꝰ est cũ mediãte sacerdote vl' aliq̃ alio religioso fit volũtaria ⁊ libera ꝯcordia.iste tñ modus debet sp̃ oñdere creditori vel le ⁊ posse liberꝫ debitorꝫ. Quĩ tus est cuꝫ ꝯsensu et misc̃dia creditorꝫ ponit debitor aliquã possessionẽ in mãu aliꝰ hone sti viri.ex cuiꝰ fructibꝰ soluãt̃ p̃ tp̃s đbita.deĩñ possessio ad heredes reuertat̃.l' ita dꝫ ma-nere p̄ incertꝫ.hec ibi. Item archi.in rosa.xiiij.q.v.c.non sane.dicit ꝙ Host.dicebat ꝙ ĩ his ĩ q̃bꝰ ẽ pctm̃ mortl'e ꝭm legẽ diuinã.vt in furto vl' ra pina dispẽsare nõ põt ep̃us. imo nec etiã papa vt aliq̃ di

cunt.quo minꝰ pniam agat. et restõ fiat si põt.ex̃ đ vsuris c.cũ tu. In his đo in q̃bꝰ est pctm̃ ꝭm ius positiuũ.⁊ cum ep̃is seu inferioribꝰ pape int̃ dicta/est dispensatio nullus dispensare vl' dilationem p̄-stare p̃t nisi solꝰ papa.iij.q.i. reintegrãda.vel hi q̃bꝰ spẽal'r ꝯmiserit. Si đo nõ ẽ int̃dc̃a poterit.hec ibi. Hꝫ ꝙ đꝛ papã nõ posse dispẽsare in his s̃tti-tutõibꝰ.vbi ẽ pctm̃ mortl'e p̄ petratum in vsurpatõne ꝯ le gem diuinã facta.vt furto ra pina vsura et hꝰ.quominus restõ fiat si põt viđꝛ intellgẽ-dum q̃ ad restõem certorũ si sciunt̃ p̄sone vel q̃ ad incerta cũ dispẽsaret absq̃ cã rõnabi li.vel saltẽ dubia p̄ libito vo lũtatꝫ. Nõ.n.põt tollẽ q̃ sũt p̄ pria hoĩm ⁊ dare alijs siñ cã sed cũ cã rõnabili põt puta p̄ modũ pene.vt cum aufert re gnũ l' impiũ alicui ꝓpt̃ deme rita sua. qꝛ eẽt inimicꝰ eccl'ie hereticus vl' scismaticꝰ.nec se vellet corrigere.vel facẽt mo uere bellũ ꝯ aliquẽ dominuꝫ vel ciuitatẽ pseq̃ntẽ eccl'iam vl' fauẽtẽ hereticis vel detinẽ tẽ bõa eccl'ie ⁊ tradẽ alijs di-gnitatẽ iura ⁊ bõa illorꝫ. sicut factum est pluries. Nec põt papa cum bona ꝯsciã q̃ pau-

peribus deberet dispẽsare da-
re diuinibꝫ sine cã rõnabili. sꝫ
cuꝫ cã rõnabili pt talibꝫ obli
gatꝫ remittẽ. seu vt paupibꝫ
dare ea q̃ acq̃sierũt per furta
rapias ꝛ vsuras cũ sint incerta
ẽm oẽs al's cũ sit supmus ꝛ
vl'is pr̃ pauperꝫ magisq̃ꝫ epi
q̃ in hmõi solẽt dispẽsare. vt
lxxvij. di. c. eps. ex de ¶ Nã
etiã hꝫ plenitudinẽ ptãtis in
dispensatõe bonoꝝ ecclasticorũ. ꝛ plenã iurisdictõem i ter
ris eccie forte de hmõi bonis
scꝫ ecciaꝝ ꝛ hoꝝ q̃ hitãt in ter
ris eccie posset remittẽ debi-
ta ex furtꝫ rapia ꝛ vsura. etiaꝫ
cum sciũtur psõe sine eoꝝ cõ
sensu. ꝛ ex aliq̃ cã rõabili. nã
quotidie hꝫ fit vt iura vni' ec-
clesie ꝛ fruct' auferat. ꝛ det al
teri q̃ꝫ curato illi' eccl'ie cũ cã
tamẽ. vt credit rõnabili. ꝛ sic
multomagꝫ in hmõi pt dare
dilatiõeꝫ. qꝛ pl' est remittere
debitũ q̃ꝫ dilatiõem dare ad
soluendũ. ¶ Querit doctoꝝ sup
incertis cuꝫ epo q̃ est pr̃ pau
perum possit fieri ꝯpositio vel
transactio. Rñdet Lau. Sci
endum q pau. in cle. scda. de
pe. ꝛ re. hũc passum examiat
et finalit determiniat q nõ per
illũ tex. ꝛ. p. c. si. de of. vica. li.
vi. vult eñ q sine mandato
apl'ico id facẽ neq̃ant epi. ni

si cõponerẽt de tãta q̃ntitate
q̃nta ẽ illa ad quaꝫ ascendit.
ꝛ nõ de minori. ꝯriuꝫ seruat
licet facta tacita ꝯputatione
ferat demũ snia taxatiua ipo
rum incertoꝝ. ꝛ si ꝟba sunt q̃
fatus ẽ pau. qd̃ videt de iure
nec vid; ꝯria ꝯsuetudo valẽ
al's multoꝝ aĩe illaquearent
Tex. m̃ illi videre meo n̄ pro
bant ita clare. Nõ forte possꝫ
r̃nderi q non est credẽdum.
q papa q̃ pfecit epos patres
pauperũ indistincte nõ con-
cessisset eis in spẽ q ex cã pos
set cum est talibꝫ trãsigere. et
isti hñt maiorẽ ptãtem q̃ꝫ illi
quibꝫ libera administratõ cõ
cessa ẽ. Itẽ nõ simpl'r dona
uit. Itẽ papa scit hãc consue
tudinẽ ꝛ diu tolerauit. Fiũt
tñ taxatões p sniam. hec lau.
Forte posset dici q exq̃ ad ec
clesiã militãtẽ valꝫ dcm lau.
et etiã quo ad deũ ꝛ ecciã tri-
umphãtẽ cũ ex cã rõnabili fa
cit cõpositõem de minori q̃n
titate q̃ꝫ sint incerta. puta qꝛ
residuũ dimittit ei vt paupi
cum al's nõ possꝫ viuere sine
indecẽtia sui stat' notabilit.
Sꝫ vbi absq̃ꝫ cã eps sciẽt cõ-
ponat de minori q̃ntitate no-
tabiliter valꝫ dictũ pau. in fo
ro dei. non eñ credẽdum est
papam fecisse episcopos, di-

spensatores bonorum pauperum vt possent pro libito voluntatis remittere vel componere super incertis vt de his postmodum pompose viuant. Nec ipse papa posset cum bona conscientia absque aliqua rationabili causa facere huiusmodi taxationes longe minus quam sit debitum incertorum et residuum scienter illius debitoribus dare. cum omnia bene et plene possit restituere. Secus cum dubitatur vtrum restituere possit debitor pro incertis. Nam in dubio est semper interpretandum factum pape presertim maxime in bonum. vt dist. xl. c. non nos. cum glo. Papa enim et si habeat plenitudinem potestatis errare potest vt homo. et inter cetera sue potestatis non auferetur sibi condictio ista communis hominum qui possit peccare mortaliter. et descendere ad inferos et grauius ceteris puniendus si delinquerit vt dicitur dist. xl. c. si papa. et in glo. Insuper cum restitutio certorum debeat precedere restitutionem incertorum. quod episcopi circa vsurarios publicos vt licentient ad sacramenta ecclesie et sepulturam prius componant super certa quantitate pro incertis quas sibi solent imbursare magis quam pauperibus dare. et de certis non prouideant sufficienter. vt reddant integraliter minus bonum faciunt quinimmo si non sufficerent bona. atque remanent vsurariis. vel heredibus eorum tenentur que acceperunt pro incertis contribuere pro restitutione certorum. alias fures sunt et latrones auferentes que deberent certis personis. extra de vsur. c. cum tu. xiiii. q. vi. si res. Sed consuetudo in hoc non excusat que potius dicenda est corruptela. quia contra ius diuinum. dist. viii. c. que contra mores. xxxii. q. vii. c. flagicia.

De modo et ordine restituendi.

Capitulum septimum.

Quantum ad septimum scilicet de modo restituendi seu ordine. Circa quod consideranda sunt tria Primo est quod restitutio certorum preponenda est restitutioni incertorum. Sciendum igitur quod certa omnia obligata restitutioni. id est cum sciuntur persone quibus est facienda prius integraliter soluenda sunt quam soluantur incerta quando scilicet scitur vel dubitatur bona restituentis non sufficere ad vtrunque. Nam tunc restituende sunt plene prius et integraliter certa. et hoc triplici

ratione. Primo rõe successio nis. scdo rõe obligatõis. tercio rõe silitudis. Quãtũ ad primã rõem. s. successiõis aduertendũ diligẽter q nõ succedit in paupibꝫ ipse xp̃s nisi qñ nõ repiũtur psone certe qbꝫ restitui dñt certa vt qsi p substitutõez succedẽ videat ac si diceret testator dimitto meos heredes tales et tales qbꝫ debeo vl' et si ñ debeo. Sꝫ si eos nõ repiri ɔtigat. substituo mihi xp̃m cũ paupibꝫ suis. Quãtũ ad scdam rõem obligatõis pbat h' sic. nã pauperibꝫ nõ tenẽt heredes dare scꝫ pro r̃stitutõe dictoꝝ incertorum. nisi vnica rõe. s. i foro dei. sꝫ creditoribꝫ certis. tenẽt duplici rõe. s. in foro dei. et in foro mũdi. qꝛ heredes pñt a creditoribꝫ in iudicio ɔuẽiri. Quãtũ ad terciã rõem. s. silitudinis probat idẽ a simili de voto simplici ꝛ solẽni. Nã votũ simplex nõ ita obligat sicut id quod ẽ solenne. nam quo ad deum simplex obligat. et solenne quo ad deum et mũdũ. i. foꝝ mũdi. vñ simplex votũ ipedit mr̃imoniuꝫ cõtrahẽdũ. sꝫ nõ dirimit contractũ. Solẽne aũt ipedit ɔtrahendũ et ɔctum dirimit. vtꝫ di. xxvij. p totũ. ꝛ rõ hꝰ est qꝛ in voto simplici ẽ vnũ vinculũ ligans. in solẽni duplex. De restõe vo certoꝝ sciẽduꝫ q restõ etiã fieri dꝫ cũ qdam ordie. Pro cꝰ declaratõe sciẽdũ q s'm triplicẽ voluntateꝫ creditorũ ɔtingit debitorẽ hr̃e subãm eiꝰ. Prima ẽ violẽta. scda ẽ ɔditionata. tercia ɔformata. Prima repit in furto ꝛ silibꝫ. scda i vsura. tercia in ɔctibꝫ licitꝫ siue iustis. et s'm hũc triplicẽ volũtatꝫ qdñ varie priꝰ ꝛ posteriꝰ hõ restituere obligat. Cũ igit pma voluntate. s. violẽta debitor tẽt. vt puta qꝛ abstulit p furtũ et rapinas ꝛ hmõi vilẽtias. talia priꝰ restituẽda sũt q̃ vsura et alia debita. ꝛ h' ppt tria. s. ppt offensionẽ. ppt expiatiõez et pter ɔpulsionẽ. Propter offensionẽ qdẽ naꝫ maior in eis ifert iniuria. qꝛ illa penitꝰ sunt inuolũtaria. scꝫ. rapina furtuꝫ ꝛ hmõi. vsura vo aliq mõ est volũtaria. s. volũtate cõditionata pterea d' sui natura minorẽ iniuriã in prim sapit. alia vo debita sine iniuria fiunt. qꝛ sunt voluntaria puta id qd debet rõe ẽptiõis facte alicꝰ rei. l' rõe mutui liciti ꝛ hmõi. ꝛ iõ rapia ꝛ furtuꝫ prius restitui debent q̃ ipsa vsura. ꝛ talia debita licito mõ

contracta. et eadē rōne prius rapina. quia grauior in ea fit violētia & iniuria ꝙ in furto. Scđo dꝫ ſuari talis ordo ꝓpt exꝓpriatōem. Nā in rapina et furto ſm oēs dñiū nō trāſfert. et iō talia nunꝙ totalit͛ fiunt poſſidentiū. In vſura vero dñiū transferri videtur. Tercio ſeruādus ē talis ordo ꝓpter cōpulſionē. magis enī debitor cōpellit͛ & artatur a iure restituere q̄ extorſit per furtū et rapinā ꝙ q̄ habuit p vſurā. nā ad restitutōem vſure cōpellit͛ diuino & eccl'iastico iure. ſed ad restituendū rapinā compellit͛ vel artat͛ iure diuino eccl'iastico & ciuili. Ex q̄bus ſequitur ꝙ debitor ſi nō pt̄ iſolidū restituere ꝙ extorſit tenet͛ inſolidū restituere pri⁹ qđ habuit p rapinā & furtū ꝙ qđ hūit p vſurā. & hoc tū rōne voluntatis cōcurrentis q̄a in ſoluēte vſurā aliq̄mō voluntas ei⁹ cōcurrit ad illā expoliationā vſure. Sed expoliat⁹ per furtū ſeu rapinā ꝯtra oēm ſuā voluntatē expoliat͛. tū etiam rōne iuris coartātis. nā a iure ciuili hō cōpellit͛ ad restitutōeꝫ rapine & furti inſolidū etiā ſi nō habeat ad restituendū vſuras & hmōi ſnīe ē Ber. or. heremitarū q̄ vident͛ rōnabiliter dicta hoc excepto ſ. ꝙ dñt prius restitui rapina furtū et vſura ꝙ alia debita modo licito ꝯtracto. hoc enī eēt offerre holocauſtū de rapina Sicut enī iniuſte accipe͛t ab aliquo diuite vt dare͛t eā pauperi. vt dicit Aug⁹. xiiij. q. v. c. forte. ita et iniuſtū vide͛t vt de eo qđ iuſte de͛t alteri. puta honeſti mutui l' ēptōis l' alic' liciti ꝯtract⁹ restituat aliena hoc enī eēt rape alienū vt reddat alienū. & nō ſūt facienda mala. vt eueniāt bona. ait apl's ad Ro. iij. ad B. xiiij. q. v. neꝙ enī Quātū ad ſcđam volūtatē q̄ dicit͛ ꝯdictionata q̄ ſcꝫ cadit in vſura. dicit Ale. lombardus ꝙ prius tene͛t q̄s restituē q̄ hūit p vſurā ꝙ que hūit p alios ꝯtract⁹ factos volūtarie. Ex hmōi rōe. q2 ī restitutōe debitore ſolū ſeruat͛ iuſticia. ſꝫ in restitutōe vſure & male ablatore ñ ſolū iuſticia ſeruatur. ſꝫ etiā iniuria deo facta & ꝓprio āmoue͛t. & iō reſtitutio vſure p̄ferēda ē. Si tñ cōtrariū obſerue͛t q2 ſcꝫ talia iuſta debita ī ſatiſfactōe p̄ponētur male abla͛t. aduertēdū ꝙ duplici caſu hoc fieri pōt ſcꝫ qñ debita ſūt clare manifeſta. & restitutō male ablatore ñ ſic ſꝫ obſcure ſic indrēde

Secũdo qñ res q̃ debet̃ est determiuata puta .l. vel .c. [ɜ male ablata indetermiata. nam clar̃ sp̃ p̃cedit obscurũ i iure et determiata rõ inde termiatã. sed illud cõiter nõ obs̃uat̃ extra predictos duos casus ꝙ etiã videt̃ rõnabilit̃ fieri. qꝛ in decẽs videtur vsurã delere restitui de re iuste alteri obligata. Nã p̱ hoc nõ tollit̃ iniuria fcã ꝓxio ɜ deo¹. ſʒ addit̃ noua ꝙ alienũ aufert̃. nec eni tenetur deo et ꝓxio rõe vsure p̱petrate. vl̃ alterius male ablati nisi inq̃tũ põt ꝺ iure ar. extra de re. iu. nemo ad ĩpossibile obligatur. Si ergo nõ põt restituere vsurã nisi subtrahẽndo ius alterius ꝓ tũc excusat̃ a restitutiõe ꝓpterea hoc magis erit violentũ seu ꝯtra volũtatẽ ei⁹ cui debetur aliquid rõe ꝯtract⁹ iusti siue liciti scʒ subtrahere suũ creditũ q̃ꝫ fuerit accipe vsurã ab alio ꝓpterea nõ videt̃ rõnabile ut ꝺ iusto obseq̃o qꝺ fecit ꝓxio. scʒ ei mutuãdo seu expectãdo p̃ciũ rei vendite reportet incõmodũ et damnũ. ꝙ cõtingeret h̃ seruãdo cũ q̃ dedit vsurã recepit iã cõmodũ magnũ ex mutuo sibi facto. ɜ iõ dʒ sibi sufficere vt vsurari⁹ restituat sibi vsurã cũ poterit ꝺ suo ɜ ñ alieño

qꝛ s̃m regl̃az nẽo dʒ locupletari cũ alteri⁹ iactura l̃ dãno. de re. iur. li. vi. ɜ hoc nisi iura cõia uel municipalia alit̃ disponerẽt. qꝛ i hmõi s̃uãda sũt nã iure hũano possessiones et alia ut ꝓpria possidet̃. vtʒ dis. viij. c. quo iure. Quãtum ad terciã volũtatẽ q̃ ꝺr ꝯformata hec repit̃ i ꝯtractib⁹ licitis vbi volũtas ꝯtrahẽtiũ cõformat̃ in sit̃. In restitutõe aũt taliũ aliq̃ prius restituẽda sũt nã prius restitui dñt q̃cunq̃ꝫ certa debita. q̃m q̃cũq̃ꝫ ad pias cãs relicta atq̃ꝫ donata c⁹ rõ ẽ. qꝛ donatio ɜ ad pias cãs largitõ sũt ex superogãtõis cõsilio vl̃ sũt forte bona incerta Restitutio ãt male ablatoruʒ seu alioꝝ debitoꝝ certoꝝ sũt obligtõis ex p̃cepto. Pri⁹ eni restitui dñt q̃ sũt s̃m necessitatẽ p̃cepti q̃ꝫ q̃ sũt superogatione ꝯsilij. huic sñie ꝯcordat Archi. in. c. nõ sane. xiiij. q. v. Hinc etiã Ray. ait ꝙ si creditores uel legatarij sil̃ venerit ad heredẽ p̱io satisfaciẽdũ ẽ creditorib⁹. ſʒ si veniũt sepatim liberabit̃ heres soluẽdo p̱ ordinem cuilibʒ veniẽti siue creditorib⁹ siue legatario dũ tñ nil i dolo uel i fraudẽ opet̃ de ꝑtñ si legatarij p̃ueniãt creditores ɜ accipiũt. vl̃ posterio

res creditores .priores et po-
tiores in iure puenit. Cre-
ditores postmodū venientes
herede inquietare nō pnt nisi
tm̄ de hereditate remāserint.
vn̄ possit adhuc satisfacere il-
lis.sz hn̄t tanq̄ potiores ius
suū saluū ctra legatarios qui
prio acceperūt. Silr̄ et credi-
tores anteriores ctra poste-
riores q̄ acceperunt. Idē q̄q3
Guil.ait et addit q̄ si heres
scit uel credit hereditatē vl-
tra debita nō extendi siue ex
ctractu vel q̄si seu ex malefi-
cio uel q̄si nihil legatariis dz
dare. Si vo q̄titatē debitor̄
nescit dz creditorib9 satisfacē
prio.et si legatarij prius l̄ sil
cū creditorib9 legata petāt et
creditorib9 potiorib9 primo
soluēdū ē. Si āt de hereditā-
te nihil remanet prio solutis
debitis legatariis non tenet̄.
Si vo hūc ordinē mutaue-
rit heres prio.s.soluēdo lega
riis seu secūdariis creditori-
bus priorib9 in foro cscie mi-
nime liberat̄. nisi hoc faciat
ignoranter reputās.s.heredi-
tatē sufficere ad oia soluenda
vel nesciēs hūc creditorē esse
potiorē.his concordat Host.
Itē nota q̄ ceteris paribus
seruanda ē regula. Qui prior
est tempore potior est iure de
regulis iuris lib.sexto. Ubi
autem sunt priuilegia paria
sc3 psonarum et actionū insil̄ et
equalit̄ satisfaciēdū ē nisi de a
liquo illo℞ pleṫ q̄ alteri p̄fe-
rend9 sit s̄m legē pacti vl̄ scri
pti vl̄ vsus pbati. Hec āt no-
tari solēt. C. d bo.aucto.iudi.
possi.l.p.dbito. Cū ergo mer
cator uel alius frangit .uel vt
vulgariter dr̄ fallit nō suffici
ens satisfacere creditorib9 oi
bus ex integro veniētib9 cun
ctis vt sibi satisffiat. hic or-
do seruat̄ s̄m Bal.i.l.p debi-
to.C.bo.auc.iudi.pos.primo
dz satisffieri dnis rex vbi gr̄a
deponentib9 si deposita erant
sibi facta.vt.ff.de priui.credi.
l.si.et.l.veteri. Scdo satisfit
mercium venditori si extāt mer
ces hoc ē ipe merces restituūt̄
tāq̄ singulariter p p̄cio obli-
gate. Si āt pl9 valerēt id pl9
reddit̄ ad cmodū creditoru3
vt.ff.de ac.ven.l.iulian9. Si
aūt ipe merces nō extāt et vē-
dite sūt s3 loco ea℞ alie subro
gate tales subrogate nō red-
dunt̄ loco earum. quia non
sunt pro precio obligate.vt.
ff.de in rem verso lege quidā
Huiusmodi ratō assignat̄.q2
precium ex illa re redactum

obligatũ nõ erat. ergo nec etiam res que emit᷑ ⁊ habet᷑ ex eo. Idẽ in pmutatõne dicẽ est. q̄ꝛ vbi spẽs i obligatõe est nõ succedit loco alterius altera. vt nota. ff. de v̾bo. sig. l. la beo. Tercio ceteris paribꝰ prefertur vxor. q̄ꝛ hypothecã hr̃e censet᷑. ⁊ iõ p̄fertur. ne dũ p̄tẽdentibꝰ p̄sonalẽ obligatõem. s₃ etiã p̄tẽdẽtibꝰ tacitã hypotecã. vt. l. assiduis. C. q̄ pt in pig. ha. nõ tñ p̄fertur creditoribꝰ hñtibꝰ hypothecas expressas. Fiscus quoq₃ sil'e h₃ priuilegiũ cũ muliere. C. de priuil. fisci. l. q̄uis. ⁊ de hoc etiã hẽs extra de pig. c. ex lr̃is i glo. qñ Quarto p̄ʒ ypothecas veniũt deponẽtes sc₃ si ñ extat deposi tũ. ff. depositi. l. si hois. §. fi. lꝫ ei priuilegiũ₃ dat᷑ cãe depositi ꝓpter frequẽtiã ɔtractuũ depositorũ tñ sicut i. l. p̄dicta pꝫ tali priuilegio ñ gaudẽt q̄ sub noie deposito mutuãt ad vsurã. hypotheca ãt ẽ potior. q̄ꝛ ptinet ad ipam rẽ. ff. de pac. l. rescriptũ. Quito veniũt simplices priuilegiati. i hñtes priuilegia p̄sonalia non realia. Sexto et vltio veniũt chirographarij ꝓ rata non attẽta prioritate ɔtractu. q̄ꝛ licitũ est debitori ꝓ cumulo creditorũ₃ facere deteriorẽ cãm credito

rum prioꝝ nõ hñtiũ dñium nec hypothecã. nec priuilegiũ hñtiũ vt. ff. de sepa. l. i. §. ɔtrario. Et ista ẽ rõ. q̄ꝛ in chirographarijs creditoribꝰ nõ attendit᷑ tps. hec ille Verũ₃ vbi lex municipalis seu statutũ ciuitatis aliter disponeret. illi est standũ etiã in foro ɔscie. si nõ sit exp̄sse ɔtra deũ. q̄ nõ de facili iudicãdũ ẽ. q̄ꝛ nemo ẽ arbitrandꝰ immemoꝛ diuini timoris et sue salutis. i. q. vij. c. sancimꝰ. nisi euidenter apparet ɔtrariũ. Vñ in aliq̄bus ciuitatibꝰ ut fiorencie fallente mercatore p sindicos institutos a ɔitate sup hmõi. vbi nõ sufficiunt bona debitoris fallentis ad plene restituẽdũ oĩbꝰ satisfacit vnicuiq₃ ꝓ rata s̾m facultatẽ bonoꝝ illius et non prius vni q̄₃ alteri nisi aliq̄bꝰ p̄sonis ꝓuilegiatis i hoc. vt in mulieribꝰ ꝓ dotibꝰ rehñdis et hmõi quibꝰ plene satisfacit añ q̄₃ cuiq₃ alioꝝ. Itẽ primo nota q̄ hi qui tenentur restituere si omnino non possunt soluere vel restituere sufficit contritio ⁊ ꝓpositum restituendi. qñ et cõmode poterunt. xiiij. q. vi. c. si res. q̄d verꝫ est cũ nota sit pauptas. talis eni non debet excõcari vt dicit᷑ extra de solu. c. odoardus nec

aliqua pena mulctari extra de usu. c. cũ tu. et dicit nota pau pertas q̃n cedit bonis. i õcꝫ ta li dꝫ ↄsulẽ sacerdos. si de pau ptate dubitat ꝙ cedat bonis nota tamẽ ꝙ ñ sufficit hec ces sio ita ꝙ nõ sit ei aliqua pñia iniungenda. qꝛ nec solutõ nec satisfactio plenaria sufficeret Nã licet cessio seu solutio q̃ ad satisfactõem hoĩ sufficiat. adhuc tñ eccie nõ ẽ satisfactũ ergo index ecclasticus seu sa cerdos p usurpatõe rei alie ne iniungat sibi pñiã. et ĩ hoc offendũt plurimi peccatores delinquẽtes q̃ putãt sufficere qđ satisfaciãt nec transgressio nẽ q̃ꝫ fecerũt postmodũ ↄfitẽ tur. hec Hosti. in sum. ti. de pe. et re. Scđo nota ꝙ si talis p uenerit post ad pinguiorẽ for tunã tenet satisfacere etiaꝫ si cederet bonis. qꝛ p hoc non sunt liberati. sed talis cessio ad hoc eis pdest ne iudicati trahant ĩ carcerẽ. C. q̃ bo. ce. pos. l. q̃ boĩs vbi etiã dic gl. ꝙ cessio ĩ hoc etiã pdest ꝙ pᵒea nõ poterit cõuenire nisi inq̃n tum facere põt. ꝛ sic habet rõ ne egeat et pterea cõueniri si dꝫ nisi tm̃ sit id qđ acquisiuit ꝙ merito videat debere cõue niri. hec in glo. Sed qui hñt restituere si cõueniant ex ma leficio si nõ sunt soluẽdo ver berandi sunt p debito. Sed si nõ cõueniunt ex maleficio ñ dñt tales verberari. sꝫ sufficit ꝙ cedant bonis Arch. xiiij. q. vi. si res. Nota tercio ꝙ si is que aliena abstulit põt restitu ere et nõ restituit nõ e st in sta tu salutis. xiiij. q. vi. si res. Dicit ãt Ray. in sum. sua ꝙ dñs alicuiꝰ terre tenet restitu ere indebite exacta a se vel a suis directe uel indirecte glo. su. indirecte. ut quãdo dene gat eis iusticiã uel nõ defẽdit eos ut dꝫ ꝛ sic extorquet aliq̃ Si tali dño ex aliq̃bꝫ circũstã tijs appareat multũ difficile vel impossibile talis restitu tio satis videt ꝙ possit cõsuli hmõi ꝙ in cõpensatõe vl re mittat eis cõiter cũ eoꝝ cõsen su et libera volũtate aliquaꝫ seruitutẽ vel annuã pstantiã in ppetuum uel ad tempus. ita ꝙ plenissime videat eis satisfactum. vel etiam faciat ĩ remissionem pctõꝝum illoꝝ quibꝫ tenet aliqđ hospitale vel aliqđ sile opus pietatis cum consensu tamen eorde ꝫ si potest requiri hec ibi. Quar to nota ꝙ is qui habꝫ aliena restituere et certis personis si potest in totũ uel in ptẽ. sꝫ nõ cõmode. sꝫ cũ multa sui incõ

moditate. tũc cõponat vel cõueniat cũ ipõ leso vł spoliato amicabiliter õ redditibꝫ suis moderate. ita ꝙ vict⁹ sibi remãeat assignãdo sibi quosqꝫ fuerit plenarie satisfactũ. vel paulati singulis annis ł men sibꝫ. uel aliqs tpibꝫ emendet qd̃ pt. ⁊ hoc cũ volũtate illi⁹ cui dꝫ satisfacere. qꝛ si nullaꝫ inueniet misc̃diã apud eum absqꝫ dilatõe teñ satisfacẽ vel bonis cedẽ. qꝛ talis peccatoꝛ sp ẽ i moꝛa Hosti. ⁊ Ray. Sꝫ hoc melius declarabit̃ i vltio §. se. Si ãt p̃dict⁹ inueiat gratiã apud creditores suos faci entes sibi remissionẽ vł dilationẽ tũc pt ea vti ⁊ est in bono statu aĩe. si tñ hꝫ in ꝓposito faciẽdi qd̃ debuisset. si non potuisset obtinere ipãꝫ remissionẽ uel dilatõem. Quinto nota ꝙ vbi essent plures creditores alicui⁹ et debitori petenti dilatõem aliq̃ creditores volũt dare. aliq̃ nõ. sed ꝙ cedat bonis stabit maiori pti creditoꝝ. et intellige maiorẽ ꝗtẽ vbi ẽ mai⁹ ⁊ fortius debitũ. etiã si vn⁹ eẽt cui pl⁹ ꝗ͂ oĩbꝫ debeat̃. Si ꝯo par sit debitũ stãdũ ẽ maiori numero creditoꝝ. Si ꝯo sũt paria eligẽda ẽ clemẽtioꝛ sñia. s. dilatio danda. C. de cessi. bo. l. si Ray. Nota hic ꝙ Jo. an. super. c. ꝗ͂ꝗ͂ de vsu. li. vi. mouꝫ q̃sti. an heres vsurarij qñ hereditas nõ sufficit oĩbꝫ dẽat satisfacẽ p⁹ veniẽtibꝫ ⁊ fert se dixisse ꝙ nõ. imo fiat eis et aliis satisfactõ ꝓ rata vnĩ quẽ ꝗ ꝯtigente. ar. sup de testa. c. relatũ in fi. Sꝫ dicit ipe satis videtur hoc casu haberi debere cõsideratio tpis. ut ille qui prius soluit vsuras recipiat qd̃ suũ ẽ integraliter et sic de singulis ꝫm regulã. i. de re. iur. q̃ prior cum istoꝝ par sit causa. vt dixi ibi in hypotheca hoc cõsideramus. C. q̃ pt in pig. ha. l. si fundus. ⁊ bona vsurarij videtur esse hypothecata. de vsu. c. cũ tu. multi tamen doctores tenẽt ꝯtrariuꝫ in hoc. s. ꝙ bõa vsurarioꝝ sint hypothecata. vt Host. Arch. Fre. gof. et io. an. eisa dicit ꝙ de hac hypotheca ñ hẽm⁹ textũ exp̃ssũ. Sexto nota ꝙ vbi aliqs institut⁹ ẽ heres. et non sufficit hereditas ad soluendũ oĩa legata et debita dicit Rai. ꝙ credit in iudicio anie ꝙ nõ teneat̃. nisi inq̃ntũ hereditas se extendit. uel sufficit etiã si nõ fecit inuentarium. Idẽ Jo. an. ⁊ Fre. sec⁹ in iudicio cõtentioso. si nõ fecisset inuentariũ. sed si fecisset non

tenet nisi durante hereditate. Distinguit tamen inter legata et debita, quia debita sine diminutione debet persoluere durante. l. ad hoc hereditate de legatis vero si tot sunt quod non remaneat legittima. potest detrahere suam legittimam. et iterum quartam secundum quosdam si fuit institutus heres. Et nota quod heres potest deducere ante omnia expensas funeris et necessaria que fecit causa hereditatis ut in testamento et huiusmodi. Expensas tamen quas fecisset superfluas ad honorem et pompam mundi non posset cum tuta consciencia trahere de ere alieno. sed facere intelligeretur de suo Be. de pal. in. iiij. Si autem sunt plures heredes ad debita uel legata regulariter tenetur quilibet pro hereditaria parte. C. de here. ar. Excipiuntur quinque casus secundum ipsum Ray. Primus est si aliquod indiuiduum est in obligatione faciendi vel non faciendi. tunc enim quilibet tenetur insolidum. ff. de ver. obli. l. in executoribus. §. ij. glo. ponit hic exemplum. ut si testator promittit se aliquid opus facturum. et promisit pro se vel heredem suum non fieri quominus per fundum suum tibi ire liceat ad hoc quilibet heredum erit insolidum obligatus. Secundus casus est si res que debet restitui ab vno insolidum possideatur. C. de acqui. here. l. ij. §. nemo. Tercius est in alimentis legatis que pro voluntate defuncti vel iudicis uel ab vno insolidum vel a pluribus pro partibus designatis petuntur. ff. de alimen. se. l. iij. Quartus est si testator ab vno heredum legauerit creditori hereditario animo compensandi. tunc enim heres ille vsque ad quantitatem legati onus illius debiti sustinebit ff. de le. iij. lege cum ab vno. Quintus est in expensis vxoris. que non tantum strinxit heredes pro hereditariis portionibus. sed etiam virum pro portione que peruenit ad eum de dote vxoris sue. puta si ad eum peruenerit. c. et in hereditate sint. cc. ipse vir tenebitur pro tercia et heredes pro duabus partibus. ff. de relig. et sumpti. funerum. l. veluti hec omnia etiam Hostiensis Quomodo debeat fieri restitutio vxoris concipientis filium per adulterium quem vir reputum suum; de his que consumit ipse filius spurius de bonis patris putatiui et hereditate tota vel parte ad eum perueniente Primo videndum est de ipsa vxore

adultera quõ teneat͛ ⁊ ad q̃d Scđo de ipo filio spurio si te netur ⁊ quõ Tercio ꝺo đ ipo patre q̃ de adulterio talẽ filiũ habuit quõ et ad quãtũ tenet͛ Similis casus videt͛ qui poni tur extra de pe. ⁊ re. c. officij. sc3 de muliere supponẽte sibi alienũ partũ quẽ vir ei⁹ repu tans suũ nutrit et heredez in stituit. vñ idẽ videt͛ dicendũ quantum ad restitutionẽ de ipa muliere et filio supposito. et huic fraudi dantibus operã efficacẽ. ⁊ de muliere adulte ra querit primo si debeat đ reue lare marito. ad hoc dicenduz q̃ aliquãdo non. aliquando sic. Nam vbi immineat ali qđ hoꝝ piculoꝝ nõ debet reue lare marito. Primũ periculũ est infamie sc3 mulieris. q̃a taliter reuelando cũ esset an tea bõe fame seipa3 pessime ac turpissime diffamaret. qđ q̃ dem magnũ periculũ est muli eri. Na3 qđ Prouer. xxij. scri ptũ est Melius est nomẽ bo nũ q̃ʒ diuitie multe. lic3 intel ligat͛ de viris. tamen piculo sius in honestis infamia mu lieribꝫ ingerit notã. Scđm ẽ piculũ scandali sc3 viri ↄsan guineoꝝ ⁊ amicoꝝ ei⁹ si illis hoc innotesceret malũ. nam non solũ apud se turbarẽtur

ex eo. sed vir extũc possent cũ ea amiciciã ⁊ pacẽ ⁊ cõcordiã et societatẽ habere. imo forte eam maritus dimitteret. et nõ valentes forsitan contine re vterq3 adulteriũ ppetraret et sic innumerabilia ⁊ irrecu pabilia inter eos orirent͛ ma la. Tarciũ ẽ piculũ mortis. s. et vxoris et sue spurie prolis atq3 adulterij sui. nã ꝓbabili ter timere posset. q̃ eius ma ritus seu quicunq3 alius du3 occidere aliũ quereret necare tur fm Sco. in. iiij. Cõcurren tibus p̃dictis piculis q̃ videt͛ valde pbabilia. ⁊ in pluribꝫ eueniẽtia. nõ debet talis mu lier suo cõiugi reuelare ꝓpter bonũ incertũ restituendi here ditatẽ talibus piculis se ex ponere manifeste. Quartum ꝓpter piculũ imꝓbabilitatis nam nec vir nec filius nec eti am publicus iudex hoc muli eri reuelanti credere obligan tur. nisi pbet dicta sua p in falibilia signa aut p violẽtas ꝓbationes. siue p testes ido neos. Na3 ex solo eius dicto non p̃t exheredítare talem fi lium. maxime si in terris in quibus ꝓmogenita ex con suetudine in toto vel in par te succedũt. Insup fm Sco. in talibus terris. si pater cre

deret vxori sue in hoc non pos set tamē a spurio auferre he reditatem. nisi in publico fo ro. eū pberet talez. ⁊ tūc opor teret mulierem non tm̄ apud maritū sed apud totā patriā diffamari et isto p̄suppositō scʒ q̄ non debeat reuelare rōe maloꝝ grauioꝝ exinde cōtin gentiū. Quō debeat talis mu lier satisfacere dicetur infra. vbi tm̄ non immineret aliud piculum uel malum nisi infa mie ipi⁹ adultere uel mortis sue videt̄ q̄ si pmoriat̄ viro suo debeat ante mortem ordi nare cū cōfessore suo uel alia psona matura. q̄ð si moriat̄ postea reuelet ex pte sua viro qn̄ scʒ ex hoc pt obuiari ne pu tatiuus filius habeat heredi tatem totā uel ptē. Aliqn̄ ve ro hoc marito vel aliis perso nis extra cōfessionē tenetur mulier reuelare. viʒ si hec tria cōcurrāt simul. Primo si apō maritū ⁊ alios fortis ⁊ grauis suspitio impssa essꝫ ⁊ occasio suspicandi totalit̄. Scðo si ex certis ⁊ sufficiētibꝫ causis pt et dʒ vehemēter ⁊ valde pba bilit̄ credi q̄ nihil de primis piculis supradictis hic subse q̄ret aut cresceret sʒ poti⁹ mi nuet̄. Tercio si firmiter p̄sūat̄ q̄ð fili⁹ bonis mariti volunta rie cedet. sʒ si puulus ē filius cessit ista rō q̄ꝛ mittere pt illū ad hospitale cū nō teneat̄ ale re alienos nisi i extrema ne cessitate cū alij desunt q̄ pui deant. His āt tribꝫ ocurrenti bus reuelari deberet ⁊ posset Sʒ vir ista ocurrunt et rarissi me p̄sumēdū ē q̄ð ocurrant. Insup dici posset f̄m Guil. q̄ð etiā reuelare posset si non timeret maritū. vel aliud im mineret piculum. Sunt q̄dā vtiq̄ viri scienter vxoꝝ adul teriū sustinentes vel etiā con sentientes. imo q̄nq̄ vxores suas ad hoc artantes. vel q̄a ꝓprios filios nō pn̄t habere t̄ alia q̄cunq̄ pudenda occasi one. Facta etiā hac notificatō ne aūq̄ vir eius p educari se talis filij expendat. videt̄ ob ligari a restitutōe aliq̄ fienda q̄ꝛ fecit q̄ð in se fuit ut dānuʒ euitaret viri expensaꝝ i educā do. ⁊ hereditationis q̄ ad ali os ar. extra de iniu. ⁊ dā. da. c. si culpa. Nec tn̄ dʒ manifesta re adulteriū ꝓpter piculūʒ p sone ⁊ infamie detrimētū. et odiū ac eū euitandū. ⁊ si an te manifestatōem iam aliq̄ cō sumpsisset hmōi putatiu⁹ fili⁹ h⁹ tenebit̄ ipa mater inq̄ntuʒ pt satisfacere si aliq̄ð ut suuʒ possidet et si magn⁹ ex n̄s q̄ð

notificaret nollet ipse fili⁹ crede re hoc. nec ↄcedere bonis pu tatiui patris perẽs saltẽ legit timã q̃ siue causis expssis a iure auferri ñ dʒ ut legittim⁹ fili⁹. nec ↄtrariũ pt̃ pbari te nebit̃ nihilomin⁹ ipa mulier heredib⁹ de portione illa ab lata sibi de eo tñ qd̃ pt̃ ⁊ non plus extra d̃ re. iur. li. vi. c. ne mo. et hoc q2 fuit i mora noti ficãdi qñ potuit puideri. Sʒ nũqd mulier talis dʒ reuelare crimẽ suũ filio suo spurio ⁊ i ducere eũ ad dimitteẽdũ here ditatẽ ꝓ hẽdi. Ad hoc dicẽ dũ ẜm Sco. vbi supra. q̃ aut fili⁹ crederet matri aut non Si ãt crederet. nõ ãt pbabile est qd̃ ꝓpt̃ hoc dimitteret he reditatẽ. Naʒ paucos repire cõtingit q̃ ita pfecti sint qd̃ p pter seruãdã iusticiã in foro dei dimittant magnas posses siones. q̃s tetinere pñt iure exteriori . ⁊ vellent spuriũ re putari. nec hoc mater p̃sumẽ pt̃. nisi antea multũ fuissʒ ex pta de bona volũtate filij sui Nõ ergo dʒ se exponere picu lo certo diffamatõis apud fi liũ pter incertã correctõem illi⁹. Si ꝟo nõ crederet. tũc se queret̃ inde duplex malum. Primũ q2 ipa diffamaretur. Secũdũ q2 ab illo sicut antea hereditas possideret̃. Si q̃s aũt instet qd̃ tali filio debeat reuelari. ne. s. ignorant̃ forte copularet̃ p matrimoniũ sue sorori aut alteri sui ppinque seu alia faceret q̃ a iure spu riis phibita sunt. dicẽduʒ qd̃ talis ignorantia dũ pseuerat oĩno excusat cũ sit ignorãtia facti. Si tñ qñ factuʒ veniret ad lucẽ tale matrimoniũ diri mendũ esset. Si vero querat̃ an dato qd̃ talis filius ex ver bis matris se spuriũ credat te neat̃ reddere bona q̃ habuit marito matris ceteris filijs atq heredibus alijs predicti mariti. dicẽdũ qd̃ si hoc idu bitanter credit. ⁊ rõem illud credendi hʒ tenet̃ ẜm deũ nõ tñ hũano iure. Si tñ nõ habʒ sufficiẽtẽ cãm ⁊ rõem credẽdi illud tunc reddere nõ tenetur ex quo p se l' p alterũ sibi cla ret qd̃ nõ hʒ sufficiẽtẽ cãʒ seu cõdignã rõem credẽdi. Sunt aũt inter cetera q̃tuor signa q̃ reddũt suspectã talẽ matrem. ita qd̃ ei de facili non dʒ credi primũ ẽ amor. i. si p̃diligit a liã plem viri sui. scõm ẽ odiũ viʒ si p̃sumit̃ matrẽ ipm vel ei⁹ vxorẽ odire. terciũ ẽ stulti cia. q2 mulier fatua et leuis ẽ et ptinacis sensus. q̃rtũ ẽ in certitudo cũ nõ ↄstat ipaʒ eẽ

vel fuisse certā qđ hūc conce pit de adulterio l' de viro. non enī hoc pt oī adultere esse certū. Sed qđ remediū tali debʒ adhiberi dicēdū qđ ei. s. Sco. vbi supra triplex remediū dari pt. Primū ē qđ inducat filium intrare religionē. et tamē talē qđ possit pfessionē suam seruare. ne. s. incidat in scillā volēs vitare caribdim. Secūdū ē qđ clericus fiat. vñ vʒ tm̄ fm̄ deū ecclastica bñficia acceptare. ꝛ his q̄si sufficiētibus merito iam cōtētus dimittat hereditatē alteri fratri laico in seculo remanēti. Si tñ p nullā psuasionē honestā cor talis filij. mater flectere pōt vt hereditatē. dimittat nō videtur qđ debeat se prodere illi cū certa nō sit qđ talis ab ea impsuasibilis i aliis tā licitis et honestis flecteretur ex illo imo forte tenacius retineret ne spurius putaref cū talē no tam multū caueāt male nati Tunc demum terciū remedium addendum est. scʒ qđ saluo iure humano ꝛ absq3 infamia sua pt ꝛ debet de sua dote cum eā habebit in potestatē vel de paternalibus si hʒ ꝛ ceteris bonis ꝛ laboribꝫ ꝛ sui toribus suis indemnē facere virū ꝛ legittimā eius plem Obligat. n. satisfacē viro de

ɔsūptis ab illegittiō filio. Et talꝭ filꝰ ñ tenf satisfacē q ɔsumpsit q̄diu bone fidei fuit. De hereditate āt mlr obligaf he redibꝫ viri ab itestato l' heredibꝫ scriptis l' q̄bꝫ ɔsilr credi tur qđ reliq̄sset hereditatē q si nescit paupibꝫ erogari tenetur in q̄ fm ɔrñdētiā iusticie nō. n. dico qđ teneat ad restitutōem eq̄ualēs hereditati qꝛ supra dcm̄ ē plūmū qđ differt inter hr̄e ꝛ ppe esse. sʒ q̄a iste legittiꝰ heres nunq̄ hūit hereditatē lʒ fm iusticiā fuerit fuerit ppe pter a miꝰ q̄ eq̄ualēs hereditati sufficit sibi p hereditate fiēda. illō m nꝰ determief fm arbitriū boni viri. Qđ si nec h fieri pōt p tūc ñ obligaf. tenebif tñ cū puenerit ad piguiorē fortūaʒ extra de solu. c. odoardꝰ. Si vero talis mulier nūq̄ hʒ vñ possit restituē tūc ex ipotētia excusaf si hēat satisfaciēdi ppositū. xiiij. q. vi. si res. De adultero āt cꝰ ē filiꝰ dicēduʒ videf si scit l' credit verisilr illū eē suū. vbi mr̄ ipsa satisfacere ñ valeat videf qđ teneaf de expēsis pr̄i putatiuo. quia cām efficacē dedit tali dāno. ex d iniu. ꝛ dā. da. c. si clpa. sʒ m̄ possibilitatē suā ꝛ si mitteret ipa adulꝭa ad hospitale. l' q̄a finxit mortuū pepisse. vel q̄a

notificauit sine suo periculo non esse filium suum tenebitur hospitali de nutrimento et aliis expensis. nisi notabilis paupertas excuset eam cum de iure naturali ad hoc teneatur. dis. i. c. ius naturale. et hospitalia propter pauperes nutriendos sint facta non propter diuites. Sed et de hereditate uel dote si dotaretur a patre putatiuo teneri videtur ad arbitrium boni viri attenta sua facultate. quam tamen satisfactio occulte fieri debet cum sine periculo manifestari non possit. ar. xxxij. q. i. c. si peccauerit. Si autem dubitat adulter ex eo quod mulier leuis est et cum aliis adulteratur vel etiam quia ipsa adultera dubitat utrum sit eius uel mariti relinquatur iudicio dei cui omnia nuda sunt et aperta. et grauari non videtur de restitutione. Indecens est enim ut in re dubia certa detur sententia ait Grego. xxxij. q. iij. et di. xxiij. habuisse. In nullo tamen casu ad euitandum huiusmodi periculis uel malis debet adultera uel adulter querere abortum vel mortem puuli ar. xxij. q. iij. c. faciant

Quando debeat fieri restitutio quod continet in se magnam difficultatem ca. viij.

Quantum ad octauum. scilicet quando debet fieri restitutio dicit Tho. secunda secunde. q. lxij. quod statim. quia sicut accipere rem alienam est contra iusticiam ita et detinere eam quia per hoc quod aliquis detinet rem alienam inuito domino impedit eum ab vsu rei sue et sic facit ei iniuriam. Manifestum est autem quod nec per modicum tempus licet alicui in peccato morari sed quilibet tenetur stati peccatum dimittere uel deserere. Unde dicitur quasi a facie colubri fuge peccatum. Et ideo quilibet tenetur statim restituere. vel dilationem petere ab eo qui potest vsum rei concedere. et siquidem teneantur de incertis cum illud esset erogandum in pias causas cum consilio ecclesie si huiusmodi persone habentes restituere remaneant ita pauperes cum filiis et familia quod non habeant unde viuant. fiat dicit Ray. vt dicit in casu simili supra in ti. de decimis. Ibi autem sic dicit Si quis retinuit decimas longo tempore et nunc ueniat ad satisfactionem. et postulat intuitu dei et ecclesie. et quia habet paruam substantiam sibi remitti quod accepit tem pore preterito cum aliter oportet cum sua familia mendicare. Quis ecclesia omnes decimas posset petere

si viderit istuz ɔtritū ꝛ pces
eius inniti veritati.dꝫ ei tāꝙ
pauperi dimittere vn̄ viuat
cū hoc esset ei datura postea.
xvi.q.i.qm̄ hec Ray.ꝙ intelli
gendū videtur.vbi dātur de/
cime de more,put est de iure
cōi. Nā secus vbi de more nō
dant uel valde diminute vi
dētur excusari.de hoc tam ple
ne habes i.i.pte ti.xx.ꝛ dicit
glo. Guil.ꝙ illi qui resignāt i
manu pn̄iarū q̄ hoc non face
rent nisi pn̄iarij restituerent
eis ꝑ pte uel ꝑ toto qn̄ nesciū̄
cui fienda est restitutio ꝙ nō
credit eos esse in statu salutis
dicit etiā paulopost ꝙ non ē
necesse.ꝙ fiat hm̄oi restitutō
in manu pn̄iarij dn̄mō tn̄ sit
parᵘ ad arbitriū eiᵘ u alteriᵘ
boni viri satisfacē dicit etiā
ꝙ inhoc casu eps̄ qui est di/
spensator pauperum p̄t dilatōez
dare uel prē dimittere uel etiā
totum si viderit expedire ad
necessariam sustentationem
illius tanꝙ alterius paupis
ita tn̄ ꝙ qn̄to vtilius p̄t gerat
negocium illius cui facienda
esset restitutio.si psona eius
esset nota.viꝫ exponēdo illa
que essent restituēda in vsus
tales q̄ magis possent ei pfi
cere quo ad deū.hec ibi. Si te
neť certis psonis que nolunt
dare dilatōem.dꝫ ad petitio/
nem ipoꝝ absqꝫ dilatione sa/
tisfacere vel cedere bonis.
qꝛ fur ꝛ raptor sp ē in mora.
et iō sp augēt pctm̄. ff.de ɔdi.
fur.l.in re fur.vbi lesi egent ꝛ
fame peunt.ne interueniēte
paululū mora inueniri nō va
leant q̄ redimātur di.v. Sem
per eni vitāda ē mora vbi est
piculū.dis.xxviij.c.de siracu/
sane et hoc etiā si oꝫ ipm mē/
dicare. Vn̄ nō dico habito re
spectu ne egeat. Nā ɔtra hoc
nota extra de vsur.cū tu. Tn̄
Guil.addit sine culpa p̄t acci/
pere vite necessaria.scꝫ extre
me Ray.moderate sibi vita
retenta quousqꝫ plene sibi sa
tisfaciat. Hosti.vero sic dicit
Sꝫ q̄d si nō imminet tale pe/
riculū necessitatis ꝛ is q̄ tene
tur restituere nō p̄t induci ad
restitutōnem statim faciēdaꝫ
puto ꝙ discretus sacerdos p̄t
ɔsciaꝫ suā informare.ex eo ꝙ
intendit vtiliter gere e nego
cium creditoris. Nā si videt ꝙ
aliter non p̄t recupare in pre
tiū uel nō ita cito.uel ita cō/
mode.p̄t recepto iuramento
vel alia suffciēti cautione si
habere p̄t dilationem cōcede
re.ꝛ sub hac conditione si hec
adimpleuerit in talē diē pctō
rē absoluere.ꝛ sic creditor qō

ei debet recipet. et peccator non recedat a p̄sbitero despe-ratus. hec ille. Sed q̄ in fine hm̄oi. §. s. q̄ absoluat sub con ditiõe ꝯtrariū asserit guil. di. q̄ absolutõ a peccatis nūq̄ꝫ dꝫ fieri sub cõditõe. ⁊ iõ põt dici q̄ absoluat simpliciter si est absoluendus. sed declaret q̄ non valebit absolutio nisi ad impleat ꝓmissum Guil. Ar-chi. vero sup̄ .c. si res .xiiij. q. vi. querit vtꝝ habenti restitu ere debeat haberi respect⁹ ne egeat. Et dicit videt̄ q̄ sic. ff. de re. iur. l. in cõdemnati. ff. d̄ cessi. bo. l. ij. ⁊ sic nota p̄ Ber de solu .c. odoard⁹. ⁊ facit ad hoc qd̄ habet̄. xvi. q. ij .q̄cūq̄ꝫ Sed Inno. p̄ nota. in .c. cum tu extra de vsur. secus credit s̄m canões. vt ibi notat Ala. Ber. ⁊ Hosti. q̄ insolidum te nent̄ detẽtores vsurarū ⁊ nõ solū inq̄ntū facere pn̄t q̄. Ho sti. in sum. di. q̄ q̄ h̄nt restitue re paulatim singulis mẽsibꝫ soluãt creditoribꝫ. si al̄r non pn̄t sine magno sui detrimẽ-to ꝓut poterūt. vel cõponãt se cū expoliatis. q̄ si nullã pn̄t inuenire misericordiã apud eos absq̄ꝫ dilatione tunc te-netur satisfacere uel bonis c-dere. qꝛ peccator sp̄ ẽ in mora ff. de condi. fur. l. in re furtiu.

extra de simo .c. cū in ecclesia. Multi tenẽt dictū p̄cedens tanq̄ꝫ equū scꝫ qd̄ tenent̄ sol-uere q̄ntū pn̄t retenta sibi vi te cõmoda .ar. de ꝯse. di .v. c. discipulos. extra de fur. c. siq̄s sed Archi. sup̄ v̄bo reddẽ ei⁹ dem. c. ibi dicit qd̄ statī dꝫ red dere totū qd̄ põt allegãs tho. scd̄a scd̄e. q. lxij. q̄ dicit qd̄ sta tim ẽ fienda restitutio .dictū tamẽ Tho. põt dici nõ esse cõ tra; si sane intelligatur. ut in-fra dicetur. Sed in quadam summa dicitur qd̄ qui habẽt restituere vsuras ⁊ male ab-lata. ⁊ ꝓponunt firmiter red-dere. ⁊ non possunt statim. q̄a nolunt cū familia egere vel mendicare. et tn̄ incipiūt iux ta posse satisfacere. vtꝝ tales possunt absolui et cõicari. Rñ. aut sciūt p̄sonas certas aut non. ⁊ si sciunt ipi haben tes male ablata. ⁊ ipi etiam quibus debentur hm̄oi nolūt tutum est. qd̄ de conscientia eoꝝ stent ad terminū ipoꝝ ⁊ voluntatẽ. Si vero tales ne-sciunt dãna sibi data ⁊ reue-latio posset esse p̄iculosa illis qui volunt restituere tūc nõ est reuelandum illis. sed pre-sumendum qd̄ confessor cau sam illoꝝ vtil̄r agat. ⁊ ꝯfitẽs intẽdat ⁊ ꝓmittat satisfacere

ↄpeticio pt.q2 hic hȝ locuȝ rati-habitio de bono ꝛ equo.tunc cōfitens absolui ꝛ cōicare pt qꝛ ē in via salutis.Si vero oī no nesciantur ꝑsone q̄bus est restitutio fienda.tūc est libe-re in ptāte ꝑlati vel discreti cōfessoris dare ꝛ constituere terminū cōfitenti.sicut vide-rint necessitatē ꝛ cōtritōeȝ eiꝰ et voluntatē ꝓmptā restituē di.ꝛ infra iustū terminū talis pōt absolui et cōicare.Item vbi maior ē contritio.ibi ma ior misericordia ꝛ venia ē fiē da ꝛ remissio.ꝛ quia totꝰ mū dus fere est inuolutus in ra-pinis.sic ꝓposse tuo curre ꝑ re mediū ne nimia securitas vł remissio ꝑire faciat.quos di screta equitas poterat reuo-care.Item semꝑ iniurians ꝛ spolians uel cōplices eoꝝ de-bent humiliter postulare ve-niā ab eis quos offenderunt ne illi remaneant in rancore et mala voluntate.Quid eti am debeant facere vxor ꝛ fa-milia raptoris ꝛ vsurarij et hmōi.qui non habent nisi de obligatis restitutioni.habes supra in.c.de rapina.§.xij.in fi.Nota qđ Ray.et Host.cir ca istā materiā restitutōis di cūt hoc notēt sacerdotes ꝛ re tineāt qđ ſm q̄ maior ł minor fuerit fraus vł dolꝰ vł violen tia maior ł minor dȝ eē discre tio iudicātis.ꝛ ſm hoc in vsu ris q̄ fiunt in depositis vt di ctū est supra.in.c.de vsura q̄ oīno sunt restituende.tamen quia minor ē ibi violentia q̄ȝ in ceteris poterit cōfessor etiā cū scitur ꝑsona cui fienda est restitutō magis moderare tē pus restituendi retenta sibi vita cōmoda et familie sue. Quidam circa materiam istā dicunt et meo iudicio satis rōnabiliter qđ in certis casi-bus nō tenetur quis adˀ stati restitueudū actualiter etiam si habet modum aliqualē ad restituendum.ꝛ ab eo cui te-netur inuenire non possit nec dilationem nec remissionem sed subitam velit fieri sibi re stitutionem qn̄ videlicet ex restitutōe stati ł stati restituē do seq̄ret inde euidēs vł ꝓba bile damnū sp̄ūale vel tꝑale notabile ip̄iusˀ restituētis vł alioꝝ qđ ꝑponderaret dam-no eius qui debet habere ex carentia illiꝰ rei.pt āt tale dā-nū esse triplex.scȝ scādalū no tabile ł dānū.ꝑiculū mortis īfamia grauis ł ꝑiclȝ notabile mortalˀ culpe.Rō aūt hmōi ē qđ scȝ talis restitutio possit differri.q2 ſȝ Sco.creditori.i.

qui debet habere magis debet velle in hmôi casibus ut maximũ incômodũ seu damnũ eius qui habet restituere eui tetur in modica restitutônis dilatione q̃ suũ modicũ incômodũ uel damnũ ex carentia ad tps sue rei. Et si obĳciatur q restituere est actus negatiui p̃cepti quia reducit̃ seu explicat̃ur p hoc qḋ est non retinere alienũ. sed p̃ceptũ negatiuũ obligat sp ꝛ ad sp. Rñdet̃ ꝺm Sco. q alienũ iniuste et inuito dño retinere simplr̃ p habet̃. ppterea semp ꝛ ad sp illo mõ necesse est saluti alienũ non retinere. sed qñ quis habet voluntatẽ ꝛ ppositũ restituendi alienũ p tpe oportuno ex tunc tenet̃ dño rei volente. i. velle debente. Vult át hoc dñs rei etsi nõ actu. i. elicito. tamẽ actu debito ꝛ honesto qꝛ velle dꝫ q qui suũ habꝫ retineat quousq̃ potuerit oportune. Et sic dicat dñs rei hoc agit inuite. ꝛ qꝛ non vult q p q̃tũcũq̃ tempus suũ retineat̃. Dicendũ ꝺm Sco. q dño etiã inordiate volẽte statim rehabere suũ. ꝛ p ꝯsequẽs ꝯtra rectã rõnẽ nolẽte primũ retinere suũ. tũc tenens non est detentoꝛ iniustus. nam et depositũ dꝫ redditione strictissima reddi cũ repetit̃ vt. C. depositi. l. fi. et tamen inuito dño voluntate inordinata cũ repetit. ut cũ eo malũ faciat sibi uel alteri p̃t retineri. Et Aug. dicit q multa bona sũt p̃standa inuitis dum eoꝝ potius vtilitati q̃ voluntati cõsulitur. di. xlv. c. et qui emendat et exẽplũ pont. xxiiĳ. q. iiĳ. c. ipa pietas. de eo. l. qui cõtra voluntatẽ suã extrahitur de domo ruitura qḋ laudabilit̃ fit. Est ergo vnus casus cum imminet ex eius restitutione subita p̃iculum damni incõpabiliter p̃ualentis damno qḋ inde habet creditoꝛ ex carentia rei sue. puta cum ipse creditoꝛ inpugnaret bonum cõe et habẽdo illam rem seu pecuniam q̃ quis de suo retinet. magis posset impugnare ꝛ p̃ualere contra bonũ cõe. Nam tunc ꝺm Ric. in. iiĳ. ñ tenetur illud restituere illi. sꝫ fideliter reseruare ut restituat sibi uel heredibus suis. qñ hoc fieri poterit sine p̃iudicio boni cõis vl̃ deposita re illud ordinando ꝛ p̃uidendo q tẽpore suo restituatur. Idẽ videtur dicendũ. cum quis male vteret̃ re sua rehabita. puta gladio ad occidendum se vel aliũ uel hmõi. Idẽ videt̃

dicēdū cū ex subita restitutōe
ille q̄ restitueret rē ablatā p fur
tū l' aliud vitiū detegēt̄ ⁊ inde
infamaret̄ cū fama sit q̄d no-
tabilius sbā tp̄ali. vñ grauiꝰ
reputat̄ pctm̄ detractōnis q̄ȝ
furti ceteris paupibus ſm
Tho. se. se. q. lxiiij. ⁊ vi. q. i. c.
deteriores. Cū ḡ q̄libȝ dēat p
uidere ꝯseruatōis fame sue.
ar. xij. q. i. c. nolo. p̄t tal' defer-
re restitutōeȝ vsq; ad tp̄s q̄ ñ
dep̄hendat̄ i crimie ⁊ infame
tur si aliter puideri ñ p̄t. Idē
dicēdū ē cū id qd̄ dȝ restitui
nō possit restitui. nisi faciēdo
magnas expensas ad mitten
dū sibi. q2 i remotis ē creditor
Cūc. n. q̄d agēdū ē hēs supra
eo. ti. c. iij. Et idē dicendū qñ
mulier hȝ filiū p adulteriū ne
sciēte viro. vl' supposuit sibi a
lienū ptū q̄ nutrit̄ de bois vi-
ri vel etiā heres dimittit̄ vt p
prius filiꝰ cū teneat̄ mater ta-
lis de oibꝫ q̄ pcipit talis filiꝰ
bonis. s. putatiui pr̄is. nō tñ
dȝ reuelare factū. qñ ex hoc se
queret̄ vl' seq̄ pbabilit̄ posset
mors sua l' pis tallis vl' etiaȝ
notabilis ifamia seu alia gra
uia scādala ſm Rai. ⁊ Io. ne
apo. in quodlibet. de quo ha-
bes supra plene eo. li. c. de fur
to ibi vide. Alius casus qñ ex
hmōi restitutōe subita posset
sequi mors sp̄ūalis seu pecca
tū mortale pbabiliter i resti-
tutōe uel familia eiꝰ. puta re-
stituēdo q̄ hȝ aliena ad tantā
venit pauptatē vel miseriaȝ
q nō p̄t viuere uel puidere fi
lijs suis de victu ⁊ vestitu. et
cū sint alicuiꝰ nobilis cōditō
nis mēdicare nis erubescunt
ab amicis ad sufficiētiā nō in
ueniunt. laborare nesciūt vel
nō possunt q2 puuli uel infir
mi. et sic restituendo exponit̄
piculo ip̄e cū familia sua fu-
raudi uel pstituēdi filias vel
despatōis vbi retinēdo qd̄ hȝ
alienū cū ip̄o ⁊ industria sua
puidet ⁊ pcet sibi et familie
sue. et disponit̄ ad satisfacien
dū paulatim. Hoc sentire vi-
det̄ Sco. in. iiij. Hen. in vi. qd̄
libet. q. xxiiij. et idē videt̄ di-
cēdū cū q̄s hȝ instrumēta ar-
tis sue vñ ex labore suo guber
nat se et suos. ⁊ vendendo vl'
tradendo ea vt restituat suis
creditoribꝫ nō poterit labora
re et inde lucrari. puta libros
quo ad iurispitos ⁊ medicos
ferramenta quo ad artifices
Laborando āt cū p̄dictis vl-
tra sustentatōem suā poterit i
futurū paulatim satisfacere.
Nec credo esse ꝯtra ħ qd̄ di-
cit Tho. se. se. q. lxij. scȝ q sta-
tim restituendū ē alienū sum

pliciter. Nō ita amare verba accipiēda sunt. dicit lex sed ciuiliter et i sacra scriptura statim dr fieri qd i plixo tpe vtz Malach. iiij. Statim veniet ad templū 7cet pcipue cuz ex cā ita vrgenti differt vt dcm̄ est. Potest etiā multipliciter capi in iure et non solū p potentiā facti sed iuris et ɔmoditatis vt patet .xxij. q. ij. c. faciat in glo. Hec tn̄ nō sūt p̄dicanda ne pateat via detentioni alienoꝝ ad qd nis psone sūt inclinate se cū magna discrepatōe i ɔfessione 7 cōsilijs tractanda. et cum multis circūstātijs ɔsideranda q̄ honestent factuz. Ad etiā facit qd dicit Jo. neapo. in qdlibz. ix. q. xxij. 7 Rich. in. iiij. 7 Pe. de pal. Itē potēti restituē male ablata stati q̄rif vtrz sufficiat relinq̄re in testamēto vel i strumento q̄ heredes restituant. Rn̄. ad hoc Jo. neapo. in ix. qdlibz. q. xxij. q̄ hoc sufficit in duobꝫ casibꝫ tm̄. Prim' ē qn̄ his male ablata credit vere et pcerto vel quasi p certo q̄ talis retentio nō sit cōtra volūtatē dn̄i. talis eni retentio nō est iniuriosa. vel iniusta nullus eni patif iniusticiam volens vt dicif .v. ethico. Secūdus casus qn̄ talis retētio rei aliene ē ɔtra volūtatē dn̄i sꝫ inordinata. puta cū nō reddit gladius furioso cū repetit ipm in furia. hoc enim iuste fit. vt. xxij. q. ij. c. ne quis. Et silr hoc ē qn̄ vult suā rem statim hr̄e cꝫ retinens nō p̄t dare sine notabili dāno suo et ecōtra ille cui' ē p̄t sine dāno et incōmodo carere ad tēpus. Extra istos casus nō sufficit ad salutē nisi statim restituat. Rō ē. q2 de necessitate salutis ē vitare pctm̄ mortale. sed nō solū auferre alienū sed etiā detentio rei aliene ētra p̄dictos casus ē mortale q2 ɔtra iusticiā. cum faciat iniuriā primo et hoc p̄t restituere. Vn̄ non sufficit ad salutē tali relinquere i instrumēto. vel p testamentū q̄ heredes restituant. sed de necessitate salutis ē statim restituere si p̄t. Si si ille cui' ē res l' cui obligat non p̄t illa re carere sine incōmodo suo etiam ad tempus oportet q̄ restituat etiā cū magno incōmodo suo nec sufficeret dimittere p testamentū. Tercius casus excusans a restitutōne subita est cum ex hoc immineret piculū mortꝭ corpalis. Et nota fm Rich. i. iiij. dis. xv. q̄ si ille q̄ dānū itulit hꝫ aliqd

ultra necessitatē sustentatōis nature q̄uis sibi necessariuȝ ad victū ſm decentiā ſue ꝑso ne restituere tenet᷑. Nō em̄ li citū ē de alieno viuē cū secula ri honore. Si āt nō hȝ nisi ne cessaria ad sustētatōem natu re. tūc subdistinguēdū ē. quia aut iste q̄ ē passus dānū nō in diget ad sustētatōem nature eo q̄d ab eo ablatū ē. tūc ille q̄ abstulit p̄t retinere ⁊ restituē nō tenet᷑. qꝛ ex iure nature li citius ē vnicuiqꝫ vsus possessi onis necessarie ad sustētatio nē nature. Extrema eni neces sitas facit oīa cōia. ff. ad le. ro. de iactu. l. ij. §. cū in eadē i rex. et glo. Aut indiget ad susten tatōem nature. eo qꝫ ablatuȝ est. et tūc subdistinguo. qꝛ aut primus. i. dn̄s ip̄ius rei indi get ista re ad sustentatōeȝ sue nature priusq̄ꝫ fuit necessaria ad sustentationem nature il lius q̄ abstulit aut eodē tp̄e v terqꝫ idigēs fact᷒ ē ista re ad sustētatōeȝ sue nate. aut iste q̄ abstulit fact᷒ ē indigēs re ista ad sustētatōeȝ sue nature p̄ usq̄ꝫ iste a q̄ ablata ē. Primo mō ⁊ scdo p̄t dici sine p̄iudi cio. qꝫ iste q̄ abstulit rē istā te neat restituē illi a q̄ abstulit qꝛ nūq̄ꝫ fcā fuit res illi᷒ q̄ eaȝ abstulit. sȝ sp̄ r̄māsit illi᷒ d iu re p̄stq̄ꝫ eni sum i statu i quo res mea necessaria ē mihi ad sustētatōem nature. nō p̄t fie ri alterius me contradicente Si tercio mō. tūc ille q̄ abstu lit restituere non tenet᷑ qꝛ ab isto tp̄e quo facta est necessa ria sibi acq̄sitū fuit ius in illa re illi qui abstulit. Et iō q̄uis damnū passus veniat postea ad statū in quo sibi res abla ta esset sibi necessaria ad su stentationeȝ nature. n̄ ꝑpter hoc hȝ maius ius i ista re q̄ꝫ iste qui eam abstulit. nisi iste qui eam abstulit deuenisset ad statum in quo ampli᷒ res ista non esset sibi necessaria ad sustentatōeȝ nature. Jdē p̄ totū Pe. d pal. i. iiij. ⁊ Sco. Ex p̄dictis hȝ patet qꝫ tales qui hn̄t restituē ⁊ si retineant sibi quodāmō necessaria ad sustentationem sui ⁊ familie ad vitandum multa pericula anime et corporis que verisi militer sequi possent bonis suis cedendo ⁊ oibus expoli ando p̄ restitutōe fiēda. quod forte tutius eēt restituē et in deo cōfidere. etiā si oporteret mendicare ſm Ray. Ad hoc nō videt᷑ teneri de necessitate salutis. tn̄ dn̄t tales laute vi uere ⁊ pōpose vestiri cū fami lijs. ⁊ filias suas cū magnis

dotibus nuptui tradere. sicut si non essent obligati restitutioni. sed parce viuere et pauperas dotes tradere. et si non possunt nobili vel mercatori nuptui dare. dent artifici et plebeo tradere. et alia superflua resecare. Cum multa ergo prudentia hoc negocium agendum est. cum efficaciter videntur facere quod possunt ad restituendum et in aliis se bene habere cum timore dei credo quod possint absolui et communicari. Qui autem et de eo quod possunt semper procrastinant et annuatim reperiuntur promittere confessoribus restitutionem facere. et postea non faciunt nullo modo videntur absoluendi nisi prius faciant vel disponant efficaciter negocium. ut habeat executionem. et multo minus ei permitti debet communio sumi quantum dico spectat ad consilium confessoris. Nam quantum ad sacerdotem qui habet communicare cum ille se in manifesto ad hoc ingerit quid iuris habes in .iii. parte ii. e. De vsurariis autem manifestis quomodo sit agendum cum eis in restitutione et collatione sacramentorum. habes supra. e. c. de vsur. Possent etiam tales petere remissionem a creditoribus. quam si sine fraude et sponte obtinent. non ipsis amplius obligantur. nec etiam pauperibus illa remissa eis dare tenentur. Non tamen decens esset ut diues a paupere. et indigens parum a multum indigente peteret remissionem. Queritur vtrum episcopus elapsis. xxx. uel. xl. annis possit agere contra heredes uel possessores bonorum quondam illius qui in testamento reliquit mille libras soluendas nomine vsurarum incertarum cum de extorsione dictarum vsurarum non appareat nisi per confessionem dicti testatoris. Respondet Lau. post Fede. quod cum actio que competit ex testamento. vel conditione que competit episcopo per. l. nulli. C. de epi. et cle. sit personalis et spacio. xxx. annorum claudatur per constitutionem C. de prescrip. xxx vel. xl. annorum. Ideo contra heredes bona fide possidentes que semper presumitur non competit actio ad dictas mille libras nisi probaretur heredem malam fidem habuisse et sciuisse vitium et crimen defuncti. quo casu debet intelligi c. tua noscum si. Et idem si de extorsione appareat per aliud quam per testamentum. Quo autem ad possessores bonorum in quos per testatorem. vel eius heredem bona sunt alienata. non est aliquod dubium si possiderunt spacio decem annorum quia actio personalis non competit contra successorem singularem

vt lege.j.§.si heres.ff.ad tre/bel.nec ob. primo dicta.s.q actões epo competêtes durant xl.ânis.qr itelligit h de actõibus competentibꝫ epatui vl' ecclesijs collegiatis.s3 hic nõ cõpetit;actio epo vt epo.sed vt iconomo ⁊ administratori bonoꝝ paupeꝝ. Queritr qd sit premisso generali edicto q qcũqꝫ õderit vsuraꝝ noie aliqd tali veniat ifra tot dies ꝛc. Si néo veit nec eẽ aliqs vsuras certas vsurari9 assignerit ifra terminũ sibi ad id statutũ lataqꝫ ẽ snia p epũm õclarãs illas eẽ incertas,vtꝝ vsurarius sit tut9 si postea appareât psone certe qbꝫ est restõ fiéda. Federic9 de senis sentit q sic.etiã q ad illos q tũc erât extra diocesim. fatetur tñ q talibꝫ cõpetit remediũ 3 epm vel paupes. Sed cogita dñ. Lau.an sit veꝝ.⁊ 3riũ practicatur qñ nõ est determinatũ q oĩa veniât sub noĩe incertoꝝ.h est qñ nõ fit taxatio vere.⁊ ẽm qntitatẽ ad quã ascẽdunt,sed minor.et ẽm q inter eos cõuentũ est. ⁊ de h iudici pro cui9 snia alio ñ dato presumitr cõstat legitime. An ât tal' practica sit iuri cõsona. tu ipse vide. Prompti sunt tñ epi ad ei9 obsuatõe3,qr p se ipsis incerta ibarsant.nec ad illoꝝ volũt restõem venire vl' teneri.s3 sit certa taxatio ẽm cõuẽtionẽ ẽm qd moris ẽ.q tñ an possit d iure fieri videndũ est. Querit etiã archi. q si qs decedens relinqt sibi heredẽ ex testamẽto l' ab intestato.⁊ ordiauit qndã executorẽ tñ ad emẽdã suoꝝ fore factorũ qui decedẽs tpe mortis sue creditoribꝫ tenebatr ⁊ iã termini solutõis fluxerât. Dicit rñdẽdo q iste executor debita hmõi soluẽ tenetr. ⁊ põt cõueniri.qr elaps9 termi nis solutiõis cepit iniuriari creditoribꝫ in nõ soluẽdo defunct9. Ex pcepto aũt dñi est solutio facienda.arg.xi.q.i.c. magnũ.xxiij.q.ii.c.tributũ. qr peccat i termio nõ soluendo.tum qr frangit pmissum ex de pact.c.i.⁊.ij.tu3 qr illo elapso inuito dño detinet alienũ.ff.de accep.doli.li.ij. §.circa.et hoc tenẽt qdã.s.vt noie fore factorũ h cãu veniant debita.qꝝ termin9 solutõnis tpe mort eleusus erat et p illis agi poss3. Secus de debitis qꝝ termin9 nõ aduenerat. Et ita notat Spe. i rubrica qual'r scripta in iudicio pferri.§.nunc vo. De eo vo demũ cui datũ est aliquid p

errorem dic̃ Jo. ð rip. in tractatu de ɔtractibꝯ q̃ð i tali datiõe aut est error ꝑsone l' fortune vl' alterius ɔditiõis apposite. Si primo mõ. puta intendo dare petro ⁊ do martino. tũc martinꝰ tenet̃ acceptũ restituẽ vel danti vl' illi cui itẽdebat dare. ar. xxix. q. i. §. i. Si ꝯo error fortune. puta intendo tibi dare vt pauperi. et tu es diues. dicit̃ ꝙ sic acceptũ tenet̃ rstituẽ danti vl' alicui paupi nisi recipiẽs interī effectus fuisset paup. Si ꝯo sit error alicuiꝰ alterius ɔditiõis alteriꝰ. puta credo te sc̃tm̃ cum tu nõ sis. ⁊ iõ do tibi. vel credo te celebraturũ missas. iõ do tibi. dicit̃ ꝙ si recepto ɔstat de ꝑcisa intentõne dantis. s. q2 al's nõ daret nisi ista cõditio subeẽꝫ. talis error obligat ad restituẽduꝫ receptũ. aut ad sufficiẽter supplendũ ꝑ se l' ꝑ aliũ intentõꝫ dantis. quoꝝ rõ est q2 cũ res in istũ nõ trãseat nisi eo mõ quo vult dans trãsferre si nõ exigat conditio in ip̃m res ñ trãsfert̃. Alij aũt dicũt ꝙ ad talem restõem tal' error non obligat nisi ipsa ɔditio circa quã errat̃ esset cã motiua ⁊ finalis datiõis ꝙ ꝓbãt ꝑ sile. do tibi libras centũ. q2 credo te esse amicũ meũ dato ꝙ accipiens nõ sit amicus meus nõ obligat̃ ad restõem. Si aũt amicicia sit cã ꝓpt̃ quam do tibi centuꝫ libras. i. tu sis amicus meꝰ ⁊ nisi amicꝰ fuerĩs obligaris ad restõem. Ex his pꝫ ꝙ questores sc̃i Anthonij vel alij quicũqꝫ nllo mõ pñt sibi retinere ea q̃ ill' paupibꝯ vel locꝭ ꝓ quibꝯ petũt dãtur. quia hic est error persone. Verũtñ q2 nullꝰ tenet̃ ꝓpriꝭs stipendijs militare. nec cãs alioꝝ agere ad suas expẽsas dico ꝙ tales pñt viuere sup questus quos faciũt. ⁊ pt̃ eis moderatũ salariũ dari. hec ille. Illa vero q̃ dant̃ eis ex mendacijs eoꝝ q̃stoꝝ. videlꝫ quia asserũt ꝙ dicent̃ multe misse ꝓ dãtibꝯ vel hẽbunt talem indigentiã. vel absoluẽt̃ a votis eoꝝ vl' a casibꝯ resuatis. vel ꝙ fient lectisternia in hospitali de hmõi ꝓ q̃bus illi dant. al's nõ daturi. cũ nec talia fiunt vel vera sunt. totum est rapina ⁊ restitui dñt dãtibus ea vel pauperibꝯ erogari Arg. xiiij. q. ij. c. nõ sane.

Finit libellus de restitutione.

Incipit tabula secunde ptis libri pmi q̃ erit de sciẽtia ↄfessoris. ⁊ hȝ. §. v.

Incipit tabula tercie ptis pmi li. q̃ erit de bõitate ↄfessorꝫ. et hȝ. §. so.

Incipiunt excom-
munications sedi apostolice reser-
uate. tam a iure quam per processum
siue per extrauagantes. breui
ter recollecte per ordinem. deinde

Incipit tabula
super interrogatorio quod est
secundus liber huius opis. Et distin-
guitur in tres partes principa
les. quarum prima est de inter-
rogationibus fiendis a confes-
sore secundum ordinem decem preceptorum
decalogi. et habet capitula vigin
titria. Primum preceptum con
tinet tria capitula. folio. xliij.

Incipit tabula

Incipit tabula tercie partis interrogatorij que est de statibus que habꝫ capitula septem

nij ibidem.

Incipit tabula

sup tractatu de restitutōibus qui in hoc libro seu ope tercio loco ponit de quo patz i secū da pte summe dn̄i Antonini titulo .ij. p totū. Et continet viij. capi.

Vtilissima confessionalis summula, a Reuerendissimo in Christo patre et domino, domino Anthonino florentinorum archiantistite edita, magnoque labore denuo reuisa et titulata finit feliciter, anno domini M.cccclxxxvij. pridie vero kalendarum Julij.

Attinet Tegernsee.

Diagranttum ist kalt vnd feücht/ als plateaius spricht vñ ist ein harcz oder ein zeher der fleüst auß einem baum gegen der sunnen auffgang wañ in die hicz darauß zwinget ¶ Der weiß diagrant vnd der lauter ist der ist der best aber der rötlet ist der böser. Er hat die art das er die hicze senfftiget vnd labet vnd macht feücht vnd reinniget das gesicht allermeist. Wenn man ein elect ari darauß machet alls geschriben ist in Anchidochario. Wer auch ein gar gelb wasser darauß macht dz ist gar gůt wider der prüste siechtumbe vñ das selb ist auch gar gůt wider die hůsten die von hicz kömbt der geystlichen gelider. Weñ men diagrant zerlot in warmen gersten wasser vnd du dar zů der zeher der gumi arabicum heist vnd gorgelt in in der kelen damit das ist gar gůt wider die kalten hůsten vn wider die dürren der prust

die den leÿb plåend wenn man sein safft mitt dem magen wöl stercken der nem sein puluer mit cinamomes puluer das ist auch gůt zů der prüst

Von dem Allexandrischen kürbyß

Coloquincida heÿst Allexandrischer kürbÿß· Der baum wechst gegen der sunnen auffgangck bey iherusalem vnd heist ein apffel auch coloquincina des baumes marck ist gůt zů ertznei vnd in seinen öpffelen sein samen die seind auch gůt zů ertzneÿ vnd die haben ein krafft zů entschließ sen vnd vertzeren vnd zů ferben Wer wein seüdt mit dem samen vñ gorgelt in dē halß damit das hilfft für das tzān schwåren·

Von dem capper

Capacis heist ein capper das ist ein staud die wechst ge gen der sunnen auffgang vnd ist heiß vñ trucken· Als pla tearius spricht vnd wechst in pullen vnnd in romania es

